

Załącznik nr 11.1. opracowanie dodatkowe (powyżej 5 000 znaków)

Nazwa jednostki: **Narodowy Instytut Dziedzictwa**

**OPIS ZREALIZOWANYCH ZADAŃ JEDNOSTKI W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM
W 2025 ROKU**

Warszawa
2025

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
OPIS DZIAŁAŃ.....	5
REALIZACJA CELÓW STATUTOWYCH I ZWIĄZANE Z NIMI PROJEKTY	10
CEL I - WYZNACZANIE I UPOWSZECHNIANIE STANDARDÓW OCHRONY ORAZ KONSERWACJI ZABYTKÓW	10
CEL II - KSZTAŁTOWANIE ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE POTRZEBY OCHRONY ZABYTKÓW I OBRONY WARTOŚCI ZWIĄZANYCH Z DZIEDZICTWEM KULTUROWYM	41
CELE III i IV - GROMADZENIE I UPOWSZECHNIANIE WIEDZY O DZIEDZICTWIE KULTUROWYM ORAZ PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI NAUKOWO – BADAWCZEJ DOTYCZĄCEJ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	81
CEL V - OPRACOWANIE PLANU ROZWOJU SIECI MAGAZYNÓW.....	94
POZOSTAŁE DZIAŁANIA INSTYTUTU	94
DZIAŁANIA ODDZIAŁÓW TERENOWYCH I PRACOWNI TERENOWYCH.....	98
DZIAŁANIA BIBLIOTEK ODDZIAŁÓW TERENOWYCH I PRACOWNI TERENOWYCH.....	104
UDZIAŁ W KONFERENCJACH, DEBATACH, SEMINARIACH ORAZ WYKŁADY NA UCZELNIACH.....	105
WYKAZ OPINII.....	120

WSTĘP

Narodowy Instytut Dziedzictwa (zwany dalej NID) to państwowa instytucja kultury, której organizatorem jest minister kultury i dziedzictwa narodowego. NID realizuje eksperckie i opiniodawcze wsparcie dla działań Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz instytucji publicznych w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami oraz promocję szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego.

W obecnej postaci NID rozpoczął działanie na podstawie Zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dniem 10 czerwca 2024 r. Wówczas dokonano się połączenie państwowych instytucji kultury: Narodowego Instytutu Dziedzictwa i Narodowego Instytutu Konserwacji Zabytków. Na czele instytucji stoi dyrektorka Marlena Happach oraz zastępcy dyrektora: Karol Czajkowski, Natalia Dzieduszycka, Andrzej Siwek oraz Anna Zawadzka. Funkcję głównej księgowej sprawuje Beata Szczepanek-Zera.

Od 1 września 2025r. wszedł w życie nowy regulamin organizacyjny, który wprowadził dodatkowy poziom zarządczy łącząc niektóre zespoły w większe klastry. Nowy Dział Wydawnictw i Popularyzacji Wiedzy o Dziedzictwie realizuje zadania związane z publikacją popularnonaukowego kwartalnika Spotkania z Zabytkami a także wydawnictw naukowych (czasopism Konserwacja Zabytków, Kurier Konserwatorski oraz Raport Archeologiczny oraz książkowych serii wydawniczych). Równocześnie odpowiada za treści serwisu zabytek.pl, bibliotekę NID, wsparcie Społecznych Opiekunów Zabytków, prowadzenie działań edukacyjnych, w tym organizację Europejskich Dni Dziedzictwa. Dział Kultury Tradycyjnej koordynuje działania Centrum Dziedzictwa Niematerialnego, Centrum Architektury Drewnianej w Zakopanem, Centrum Architektury Drewnianej w Otwocku. W Dziale Prawnym znalazły się dwie sekcje: zajmująca się decyzjami administracyjnymi oraz zamówieniami publicznymi. Dodatkowo zespół Pomników Historii tworzy sekcję w ramach Działu Architektury i Zespołów Zabudowy, natomiast zespół zajmujący się organami historycznymi sekcję w ramach Działu Rejestru i Ewidencji.

Różnice wynikające z połączenia dwóch instytutów (NID i NIKZ) zostały w znacznym stopniu wyeliminowane a relacje w zespole znacznie się poprawiły. Podział jest najbardziej widoczny w różnicach wynagrodzeń. Udało się dokonać wyrównania na poziomie pensji kierowniczych, ale różnice są wciąż widoczne u głównych specjalistów. Wśród kadry kierowniczej przeprowadzone zostały wywiady dotyczące aktualnych. Na tej podstawie zrealizowany został program szkoleń, którego moduły odpowiadały zdiagnozowanym potrzebom. Kolejne szkolenia – dla wszystkich pracowników – planowane są w 2026r.

Ponadto w okresie sprawozdawczym NID realizował zadania z zakresu gromadzenia dokumentacji rejestru i ewidencji zabytków oraz systemowych danych o zabytkach, działał na rzecz obiektów z Listy światowego dziedzictwa UNESCO i pomników historii, koordynował proces wpisów na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego, opracowywał projekty standardów konserwatorskich, opracowywał opinie, ekspertyzy i studia, prowadził monitoring zabytków oraz wspierał proces wydawania pozwoleń na wywóz zabytków za granicę, a także uczestniczył w pracach nad nowelizacją ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Istotne sukcesy osiągnięto w działalności wydawniczej (czasopisma – w tym renomowana „Ochrona Zabytków” oraz poczytne „Spotkania z Zabytkami”, poradniki, publikacje pokonferencyjne i monografie). NID był też organizatorem ogólnopolskich wydarzeń branżowych, takich jak: Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków, Europejskie Dni Archeologii, 20-lecie wpisu Parku Mużakowskiego na listę światowego dziedzictwa UNESCO, Dni Architektury Drewnianej, Dzień Dziedzictwa Niematerialnego. Instytut zaangażowany był również w organizację międzynarodowych konferencji – spotkania Archeologicznej Rady Europy w Gdańsku, konferencji Europeana, konferencji ETHER w Warszawie. W 2025 r. zorganizowane

zostało kolejne spotkanie opiekunów miejsc światowego dziedzictwa w Polsce. Realizowane były liczne projekty: Park Mużakowski – zwiększenie atrakcyjności turystycznej i dostępności obiektu światowego dziedzictwa UNESCO, projekt we współpracy bilateralnej pomiędzy NID a norweską instytucją Riksantikvaren, pt. “Cultural Heritage and the Climate Changes. New perspectives”.

Dzięki zaangażowaniu kadr zreformowanego Narodowego Instytutu Dziedzictwa mimo trudów restrukturyzacji osiągnięto wysoką wydajność działań i realizację zamierzonych celów. Raport na temat poszczególnych działań zawarty jest w dalszej części opracowania.

OPIS DZIAŁALNOŚCI

Ramy prawne funkcjonowania NID

Narodowy Instytut Dziedzictwa jest państwową instytucją kultury, która działa na podstawie następujących aktów prawnych:

- ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1983 oraz z 2019 r. poz. 115, 730, 1696 i 2020);
- ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2018 r. poz. 2067 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 730 i 1696);
- Zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 17 maja 2024 r. w sprawie połączenia państwowych instytucji kultury: Narodowego Instytutu Dziedzictwa i Narodowego Instytutu Konserwacji Zabytków oraz utworzenia państwowej instytucji kultury – Narodowego Instytutu Dziedzictwa;
- statutu stanowiącego załącznik do Zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 17 maja 2024 r. w sprawie nadania statutu Narodowemu Instytutowi Dziedzictwa;
- Zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 31 maja 2024 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie połączenia państwowych instytucji kultury: Narodowego Instytutu Dziedzictwa i Narodowego Instytutu Konserwacji Zabytków oraz utworzenia państwowej instytucji kultury – Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Zadania statutowe NID

Do zakresu działalności Instytutu należą:

- I. wyznaczanie i upowszechnianie standardów ochrony i konserwacji zabytków;
- II. kształtowanie świadomości społecznej w zakresie potrzeby ochrony zabytków i obrony wartości związanych z dziedzictwem kulturowym;
- III. gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym;
- IV. prowadzenie działalności naukowo-badawczej dotyczącej dziedzictwa kulturowego;
- V. opracowanie planu rozwoju sieci magazynów służących do:
 - a. przechowywania i konserwowania zabytków ruchomych stanowiących własność Skarbu Państwa, w tym zabytków archeologicznych, w warunkach zapewniających im trwałe zachowanie,
 - b. przechowywania źródeł archeologicznych niebędących zabytkami, na czas badań i weryfikacji ich wyników.

Zakres działalności określony powyżej Instytut realizuje w szczególności poprzez:

1. wydawanie opinii i ekspertyz, przygotowywanie opracowań studialnych i innych dokumentów dotyczących zabytków, a także prowadzenie badań i analiz oraz upowszechnianie ich wyników, na rzecz organów administracji publicznej oraz pozostałych interesariuszy;
2. tworzenie, upowszechnianie i wdrażanie standardów dokumentacji, badania, konserwacji i digitalizacji zabytków;
3. organizowanie szkoleń i warsztatów na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych w dziedzinie ochrony i konserwacji zabytków, prowadzenie specjalistycznych programów szkoleniowych i współpracę z uczelniami dotyczącą organizowania studiów podyplomowych, na rzecz służb konserwatorskich oraz innych służb i środowisk związanych z opieką nad zabytkami;
4. merytoryczne wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w procesach planowania i wdrażania projektów rewitalizacyjnych uwzględniających dziedzictwo kulturowe jako istotny zasób służący przezwyciężaniu problemów społecznych i infrastrukturalnych;

5. podejmowanie działań na rzecz zachowania zasobów architektury drewnianej jako szczególnie zagrożonego zasobu dziedzictwa kulturowego z powodu postępującego procesu jego degradacji;
6. podejmowanie działań na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, przekazywanych z pokolenia na pokolenie praktyk, wiedzy, wyobrażeń, idei i wartości, umiejętności, tradycji, przekazów, a także związanych z nimi artefaktów, przedmiotów i miejsc, tworzących grupową, narodową, etniczną bądź religijną tożsamość, wzmacniających poczucie przynależności do grupy, społeczności czy wspólnoty;
7. monitorowanie i analizę ryzyk dla dziedzictwa kulturowego oraz wypracowywanie metod przeciwdziałania pojawiającym się zagrożeniom, w tym związanym ze zmianami klimatu oraz innymi globalnymi wyzwaniami;
8. przeciwdziałanie przestępczości przeciwko dziedzictwu kulturowemu oraz współpracę w tym zakresie ze służbami państwa, powołanymi do ścigania tego rodzaju przestępstw;
9. udział w inicjowanych przez Ministra lub Generalnego Konserwatora Zabytków procesach ewaluacji i usprawnienia systemu ochrony zabytków oraz dziedzictwa niematerialnego, w tym formułowanie uwag do projektów aktów prawnych związanych z systemem ochrony i konserwacji zabytków;
10. koordynowanie procedury występowania z wnioskiem o uznanie zabytku za pomnik historii oraz monitorowanie stanu zachowania pomników historii i miejsc światowego dziedzictwa;
11. inicjowanie i prowadzenie programów i kampanii społecznych promujących wartość dziedzictwa kulturowego, prowadzenie na rzecz społeczeństwa działań edukacyjnych, organizację obchodów Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków, koordynację Europejskich Dni Dziedzictwa, Europejskich Dni Archeologii i Dnia Architektury Drewnianej oraz podejmowanie innych działań służących angażowaniu społecznemu w ochronę dziedzictwa;
12. popularyzowanie wiedzy z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad nim poprzez prowadzenie portali i stron internetowych, profili w mediach społecznościowych, wydawanie książek, czasopism, broszur i innych publikacji, produkcję filmów, nagrań wideo i podcastów, a także organizowanie konkursów i podejmowanie innych inicjatyw służących temu celowi;
13. gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie wiedzy o stanie zachowania i wartościach dziedzictwa, w tym zbiorów naukowych, a także zarządzanie dokumentacją rejestru zabytków i Krajowej Ewidencji Zabytków oraz ewidencjonowanie badań archeologicznych;
14. prowadzenie cyfrowego systemu danych o dziedzictwie kulturowym, w tym danych geolokalizacyjnych, oraz digitalizację i udostępnianie danych o zabytkach dla promowania wartości, których są nośnikami;
15. prowadzenie projektów informatycznych, wdrażanie zmian technologicznych dotyczących procesów digitalizacji i dokumentacji obiektów zabytkowych, koordynację gromadzenia, przechowywania i udostępniania danych cyfrowych, wyznaczanie standardów, a także wsparcie działań digitalizacyjnych w procesach konserwacji zabytków, edukację kadr instytucji kultury w zakresie digitalizacji obiektów nieruchomych oraz promocję zasobów cyfrowych;
16. zarządzanie polską częścią Parku Mużakowskiego w Łęknicy oraz współpracę ze stroną niemiecką w podejmowaniu działań służących jego ochronie jako unikalnego dziedzictwa kulturowego;
17. wykonywanie powierzonych przez Ministra zapisów porozumień, konwencji i innych dokumentów międzynarodowych ratyfikowanych przez Polskę oraz implementację aktów prawnych organów Unii Europejskiej, związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego;

- rozwijanie w porozumieniu z Ministrem współpracy międzynarodowej, służącej ochronie dziedzictwa kulturowego;
18. współpracę z właścicielami i zarządcami zabytków na rzecz właściwego zarządzania zasobem dziedzictwa kulturowego;
 19. prowadzenie programów własnych oraz powierzanych do realizacji przez Ministra służących finansowaniu lub dofinansowaniu zadań podmiotów prowadzących działalność w dziedzinach objętych zakresem działania Instytutu;
 20. promowanie wzorcowych prac konserwatorskich przy zabytkach oraz dorobku polskiej szkoły konserwacji;
 21. prowadzenie innych działań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i konserwacją zabytków na zlecenie Ministra.

Instytut realizuje swoje zadania, współpracując ze służbami konserwatorskimi oraz innymi jednostkami organizacyjnymi wyspecjalizowanymi w ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w tym ze szkołami wyższymi, instytucjami naukowymi, instytucjami kultury, muzeami, kościołami i związkami wyznaniowymi, a także administracją rządową i samorządową oraz organizacjami pozarządowymi.

Organizacja siedziby Instytutu w Warszawie

Od lipca 2024 roku prowadzone są intensywne działania mające na celu znalezienie odpowiedniej przestrzeni biurowej, która umożliwiłaby ulokowanie wszystkich warszawskich pracowników NID, a także rozproszonych zasobów dokumentacyjnych i archiwalnych, oraz zapewniła nowoczesne i komfortowe warunki pracy. Intencją tych działań jest stworzenie miejsca wspierającego efektywność zespołu i integrację pracowników.

Obecnie wynajmowane budynki nie zapewniają odpowiednich warunków do przechowywania i udostępniania archiwaliów. Brak jest spójności w usytuowaniu pomieszczeń w głównej siedzibie NID przy ul. Kopernika, utrudnia to organizację pracy i wpływa na wizerunek naszej instytucji. Ponadto, po połączeniu NID z NIKZ konieczność wynajmowania dwóch siedzib utrudnia codzienną działalność oraz wprowadza dodatkowe koszty. Dlatego też w grudniu 2025r. podpisana została umowa na wynajem powierzchni w budynku HOP przy ul. Chmielnej w Warszawie. Powierzchnie, po uprzednim dostosowaniu do potrzeb NID, zostaną udostępnione 1 lipca 2026r. Po przeprowadzce zespół NID będzie mógł pracować w jednej przestrzeni zorganizowanej wokół wspólnego pionu komunikacyjnego. W nowej siedzibie planowane jest umieszczenie całej dokumentacji związanej z rejestrem i ewidencją zabytków a także wszystkich rozproszonych dotychczas zasobów archiwalnych (z wyj. dokumentacji zgromadzonej i użytkowanej in situ przez oddziały terenowe).

Nieruchomości

NID jest właścicielem (lub zarządcą) kilku nieruchomości zlokalizowanych w całej Polsce:

1. Kamienicy na Starym Mieście w Warszawie, przy ul. Brzozowej (obiekt nieużytkowany, wymaga generalnego remontu, w 2025 r. udało się uregulować kwestie własności i wykonać operat szacunkowy, trwa analiza możliwości sprzedaży nieruchomości).
2. Zabytkowej drewnianej willi U Dziadka w Otwocku, gdzie finalizowany jest generalny remont i przebudowa obiektu oraz przygotowywany jest program działania stałego ośrodka zajmującego się architekturą drewnianą, tradycyjnym rzemiosłem i rękodziełem.
3. Kamienicy na Starym Mieście w Gdańsku, przy ul. Św. Trójcy – siedziby oddziału terenowego, gdzie pod koniec 2025r. przeprowadzone zostały niewielkie prace

modernizacyjne systemu grzewczego, ale konieczne są pilne kolejne działania remontowe.

4. Zespołu pałacowo-parkowego w Trzebinach (woj. wielkopolskie) – obiektu w złym stanie technicznym, bez ogrzewania, wymagającego generalnego remontu; w 2025r. analizowane były różne scenariusze wykorzystania nieruchomości na cele NID (np. pracownia o profilu związanym z archeologią wraz z magazynem archeologicznym) – niestety lokalizacja niesie ryzyko problemów kadrowych i wysokich kosztów utrzymania ośrodka. W 2026r. planowane jest badanie możliwości sprzedaży nieruchomości.
5. Willi Foksal w Grodzisku Mazowieckim – obiekt w stanie dobrym, obecnie nieużytkowany, ze względu na brak możliwości dostosowania do potrzeb NID, w 2025r. wykonany został ponowny operat szacunkowy a nieruchomość przygotowywana jest do sprzedaży.
6. Polskiej części Parku Mużakowskiego w Łęknicy – nieruchomości gruntowej z tymczasową bazą dla pracowników technicznych pracowni terenowej, gdzie przygotowany został projekt pawilonu wejściowego do Parku (z informacją dla odwiedzających, toaletą, miejscem dla przewodników). Potencjalna budowa planowana jest na działkach poza granicą Parku (chronionego jako zabytek rejestrowy, Pomnik Historii, miejsce światowego Dziedzictwa). Rozważany jest zakup dodatkowej działki, której dołączenie znacznie ułatwiłoby zaprojektowanie, realizację i użytkowanie inwestycji.

Dodatkowo, na polecenie min. Marty Cienkowskiej przygotowana została analiza możliwości zakupu przez NID Willi Książków w Tarnowie.

Bezpieczeństwo informatyczne Instytutu

W 2025 r. kontynuowane były prace nad poprawą bezpieczeństwa informatycznego NID poprzez wdrożenie i integrację nowych rozwiązań bezpieczeństwa i komunikacji. Zespół skupił się na wymianie fizycznej urządzeń i integracji rozszerzonego wykrywania i reagowania na incydenty, a także wdrożono uwierzytelnianie kluczem sprzętowym MFA do poczty. Prace bieżące polegały na weryfikacji i aktualizacji polityk SZBI (systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji). Na cyklicznych spotkaniach z pełnomocnikiem ds. SZBI omawiano i aktualizowano mapę działań, dyskutowano nad najlepszymi rozwiązaniami, jak również pracowano z dokumentacją Analizy ryzyka dla systemów NID.

Wdrożone rozwiązania stanowiły odpowiedź na zalecenia wynikające z audytu przeprowadzonego w grudniu 2023 r., wg normy ISO 27001, w ramach wymagań wynikających z rozporządzenia dot. Krajowych Ram Interoperacyjności. Wyniki audytu z grudnia 2024 r. pokazują wyraźną tendencję poprawy bezpieczeństwa środowiska informatycznego. Główne osiągnięcia zespołu to wymiana urządzeń firewall i wdrożenie nowego rozwiązania antywirusowego z polityką i grupowaniem polis i polityk wewnętrznych w systemie XDR na wszystkich stacjach roboczych w NID, zaktualizowano wersje bazowe oprogramowania finansowo-księgowego, wdrożono uwierzytelnianie kluczem sprzętowym MFA do poczty na stacjach roboczych w Warszawie i oddziałach terenowych.

Obsługa prawna Instytutu

Dział prawny realizował na bieżąco zadania w zakresie przygotowywania i opiniowania projektów umów i porozumień zawieranych przez Instytut, a także opiniowania pod względem prawnym składanych do NID wniosków o udostępnienie danych z rejestru publicznego i wniosków o udostępnienie informacji publicznej. Do połowy lutego 2025 r. na bardzo wysokim poziomie utrzymywała się liczba opiniowanych wniosków o udostępnienie danych wektorowych obiektów i obszarów zabytkowych kierowanych przez gminy w związku z realizacją przez nie

zadania publicznego – opracowania projektu planu ogólnego i opracowań ekofizjograficznych. Po tym czasie uruchomiona została usługa ich samodzielnego pobierania przez zainteresowane gminy z geoportalu (zabytek.pl).

Dział prawny na bieżąco prowadził doradztwo prawne w zakresie działalności Instytutu, zarówno w sprawach organizacyjno-administracyjnych (w tym opiniowanie m.in. projektu umowy najmu potencjalnej nowej siedziby NID, merytorycznych związanych z prawnymi aspektami ochrony dziedzictwa kulturowego). Wspomagał również w zakresie prowadzonych postępowań o udzielenie zamówień publicznych w trybach wskazanych w ustawie prawo zamówień publicznych poprzez interpretację treści zawartych umów przetargowych na prośbę pracowników merytorycznych oraz prowadzenie postępowań związanych z ich realizacją (opracowywanie aneksów do umów, pism w sprawie kar umownych, oświadczeń o skorzystaniu z prawa opcji etc.)

Zamówienia publiczne w instytucie

Sekcja zamówień publicznych, funkcjonująca w ramach Działu prawnego, w omawianym okresie zajmowała się przygotowaniem i przeprowadzeniem postępowań o udzielenie zamówień publicznych w trybach wskazanych w ustawie prawo zamówień publicznych (zwana dalej pzp), w szczególności wykonując zadania w zakresie:

- sporządzania rocznego planu postępowań o udzielenie zamówień oraz zmiany do ww. planu na podstawie informacji uzyskanych z poszczególnych jednostek organizacyjnych NID;
- opiniowania wniosków o wszczęcie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie ustawy Pzp, w szczególności w zakresie zgodności procedury i trybu postępowania;
- organizowania postępowań o udzielenie zamówień publicznych na dostawy, usługi i roboty budowlane w NID;
- sporządzania rocznych sprawozdań zgodnie z wymaganiami przepisów powszechnie obowiązujących i przekazanie do Urzędu Zamówień Publicznych;
- prowadzenia rejestrów wniosków o udzielenie zamówienia publicznego zgodnie z obowiązującym w NID regulaminem udzielania zamówień publicznych w NID oraz postępowań przetargowych w trybie ustawowym;
- koordynowania postępowań o wartości poniżej 130 tys. zł netto prowadzonych przez komórki merytoryczne wraz ze wspieraniem osób merytorycznych w zakresie ich prowadzenia.

W 2025 roku zaopiniowano łącznie ok. 1181 wniosków i ogłoszono łącznie 28 postępowań przetargowych.

REALIZACJA CELÓW STATUTOWYCH I ZWIĄZANE Z NIMI PROJEKTY

CEL I - WYZNACZANIE I UPOWSZECHNIANIE STANDARDÓW OCHRONY ORAZ KONSERWACJI ZABYTEKÓW

1.1. Wydawanie opinii i ekspertyz, przygotowywanie opracowań studialnych i innych dokumentów dotyczących zabytków, a także prowadzenie badań i analiz oraz upowszechnianie ich wyników, na rzecz organów administracji publicznej oraz pozostałych interesariuszy

Realizując zadania statutowe NID formułuje opinie i ekspertyzy dotyczące działań przy zabytkach na rzecz organów administracji publicznej prowadzących sprawy z zakresu ochrony zabytków: Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków, konserwatorów działających w strukturach samorządów, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad oraz Policji, Prokuratury i Sądów.

W strukturze organizacyjnej NID ekspertyzy i analizy dotyczące różnych grup zabytków przygotowywane są w działach merytorycznych oraz Oddziałach i Pracowniach Terenowych Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Poniżej przedstawiono zbiorcze dane dotyczące poszczególnych opracowań.

Tabela I.1 (1) Opinie specjalistyczne opracowane przez NID				
Rodzaj opinii (wnioskodawca)		Liczba opinii OT w okresie sprawozdawczym	Liczba opinii centrala w okresie sprawozdawczym	Łączna suma opinii w okresie sprawozdawczym
1	Generalny Konserwator Zabytków opinie dotyczące skreśleń z rejestru zabytków	81	13	94
2	Generalny Konserwator Zabytków opinie w sprawach prowadzonych postępowań odwoławczych	20	4	24
3	Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków opinie dotyczące w szczególności: rozpoznania wartości zabytkowych obiektów, oceny prowadzonych prac remontowo-konserwatorskich, nowych inwestycji w obszarach zabytkowych	140	47	187
4	Samorządowi Konserwatorzy	7	5	12
5	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad opinie dotyczące oceny opracowań wyników badań archeologicznych prowadzonych na terenie przeznaczonych pod inwestycje drogowe	53	65	118
6	Inne organy w tym:			
	Policja	1	4	5
	Prokuratura		1	1
	Krajowa Administracja Skarbowa		16	16
	Pozostałe wyżej niewymienione	10		10
7	Konkurs Generalnego Konserwatora zabytków "Zabytek Zadbany"	64	3	67
Razem		376	158	534

Tabela I.1 (2) Opinie specjalistyczne opracowane przez NID			
Rodzaj opinii (zabytek)		Liczba opinii OT w okresie sprawozdawczym	Liczba opinii centrala w okresie sprawozdawczym
1	Nieruchomy	246	98
2	Ruchomy	3	18
3	Archeologiczny	60	77
4	Miejsce światowego dziedzictwa	3	17
5	Prowadzenie procedury uznania za Pomnik Historii	3	-
Razem		315	210

Tabela I.1 (3) Opracowania i ekspertyzy			
Tytuł opracowania		Komórka NID	Etap opracowania
1	Raport: "Zabytkowa architektura osad służbowych związanych z gospodarką leśną Lasów Państwowych – cz. 1"	Dział Architektury	Planowane zakończenie: I kw. 2026 r.
2	Ostromecko - Dokumentacja konserwatorska parku w zespole pałacowo-parkowym w Ostromecku (w ramach porozumienia o współpracy NID/P/1/24, zawartego 17 stycznia 2024 r. pomiędzy NID a MCK w Bydgoszczy.) - zakończono kwerendę i opracowanie pt. Tom I Projekt rewaloryzacji ogrodu formalnego na tarasie przy Pałacu Nowym"	Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni	Ukończono opracowanie do tomu I. Planowane zakończenie całości dokumentacji: grudzień 2027 r.
3	Ogrody klasztorne SS. Wizytek w Krakowie. Rozpoznanie historyczne i kompozycyjne ogrodów wraz z rekomendacjami do działań konserwatorskich w zakresie ochrony ich wartości zabytkowych (zaawansowanie 90%)	Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni	Planowane zakończenie: I kw. 2026 r.
4	Ostaszów - studium ochrony wartości kulturowych wsi	OT Wrocław	Zakończono prace
5	Lądek-Zdrój - studium ochrony wartości kulturowych części zdrojowej	OT Wrocław	Planowane zakończenie: I kwartał 2027 r.
6	Studium historyczno-konserwatorskie Parku Górnik w Siemianowicach Śląskich – Michałowicach	OT Katowice	Zakończono prace
8	Studium ochrony wartości zabytkowych historycznych cmentarzy staroobrzędowców w województwie podlaskim.	OT Białystok	Planowane zakończenie: I kwartał 2026 r.
9	Studium ochrony wartości kulturowych wsi Pogorzela – Olszanka	OT Opole	Zakończono prace
10	Studium ochrony wartości kulturowych wsi Krzyżowice	OT Opole	Planowane zakończenie: I kwartał 2026 r.
12	Analiza historyczno-kompozycyjna Bramy Kobleńskiej (oryg. Köbeler Tor) w zespole angielskiego cottage w Parku Mużakowskim w Łęknicy	Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni	Zakończono prace
13	„Detal architektoniczny z czasu powojennej odbudowy Bolesławca”	OT Wrocław	Zakończono prace
Razem		zakończone: 5	w trakcie opracowania: 6

1.2. Tworzenie, upowszechnianie i wdrażanie standardów dokumentacji, badania, konserwacji i digitalizacji zabytków

Standaryzacja jest instrumentem kształtowania jednorodnej polityki konserwatorskiej w skali całego kraju. Standardy konserwatorskie to przede wszystkim wytyczne i instrukcje, wydawane przez Generalnego Konserwatora Zabytków, wskazujące organom ochrony zabytków kierunki i sposoby działania przy zabytkach. Standardy te stosowane w codziennej praktyce urzędów konserwatorskich przy podejmowaniu decyzji dotyczących prowadzenia przy zabytku różnorodnych prac, robót lub innych działań, w kontekście zapewnienia zachowania zabytku w jak najlepszym stanie. Zespół NID przygotowywał projekty wytycznych dla GKZ, a także opracowywał inne dokumenty wskazujące właściwe metodologie postępowania z obiektami zabytkowymi, np. rekomendacje czy poradniki, z których korzystać może szeroka grupa

odbiorców – naukowcy, studenci, właściciele zabytków, czy wykonawcy prac remontowych i konserwatorskich.

1.2.1. Opracowywanie dokumentów standaryzujących (wytyczne, standardy, rekomendacje, poradniki)

Tabela I.2 (1) Dokumenty standaryzujące				
Lp.	Rodzaj dokumentu	Skrócony opis wraz z etapem prac nad dokumentem	Efekt merytoryczny	Grupa docelowa
1	Wytyczne dotyczące ogrzewania zabytkowych świątyń	Projekt wytycznych GKZ definiujących podstawy i zasady ogrzewania wnętrz zabytkowych świątyń, kryteria konserwatorskie oraz propozycje rozwiązań praktycznych. Opracowanie zakończone, przekazane do akceptacji DOZ po wskazanych poprawkach	Realizacja właściwego, nieinwazyjnego ogrzewania w zabytkowych świątyniach.	GKZ/WUOZ/ właściciele świątyń.
2	Wytyczne dotyczące digitalizacji dwuwymiarowej dla obiektów dziedzictwa kulturowego w Polsce (nazwa robocza)	Delegowani pracownicy NID (Działu Digitalizacji oraz Dziedzictwa Archeologicznego) współtworzyli wytyczne digitalizacji odwzorowań płaskich w ramach zespołu eksperckiego przy Departamencie Strategii Kultury i Mediów (dawnym DMIŚK) MKiDN, uwzględniające cele, narzędzia, zróżnicowane potrzeby instytucji, cechy obiektów dziedzictwa kultury oraz kwestie związane z planowaniem, metadanymi, przechowywaniem danych oraz udostępnianiem.	Opracowanie jednolitych wytycznych digitalizacyjnych w zakresie dokumentacji 2D zabytków dziedzictwa kultury.	Institucje kultury (muzea, biblioteki, archiwa, instytuty), podmioty i specjaliści zajmujący się digitalizacją dziedzictwa kulturowego, w tym beneficjenci programów dotacyjnych (np. Kultura Cyfrowa).
3	Kalkulator GSD / PPI – Tryb Soczewki (model V 3.8)	Zaawansowany kalkulator symulacyjny pozwalający przewidywać zależności między parametrami układu optycznego, odlegością ostrzenia i rozdzielczością zdjęć. Oferuje trzy tryby: równania soczewki, GSD → Odległość i PPI → Odległość. Posiada funkcję eksportu wyników (TXT, CSV, TSV). Zakończono prace: https://kalkulatory.nid.pl/	Ułatwia dokumentację o wysokich standardach metrologicznych, zgodnych z ISO 19264-1:2017, FADGI i CIPA HD. Eksport danych pozwala na dalsze opracowanie wyników (Excel, QGIS)	
4	Kalkulator GSD / PPI – Tryb Skali (model V 2.2)	Prosty kalkulator do szybkiego obliczania rzeczywistego GSD (mm/px), PPI, szerokości rejestrowanej sceny i powiększenia optycznego na podstawie zdjęcia wzorca długości (scale-bar). Idealny do weryfikacji in situ jakości zdjęć. Zakończono prace: https://kalkulatory.nid.pl/	Umożliwia empiryczne potwierdzenie jakości zdjęć bez pomiaru odległości aparatu, zgodnie z normami ISO 19264-1:2017 /FADGI i zaleceniami CIPA HD. Szczególnie przydatne w kalibracji makrofotografii i dokumentacji muzealnej.	Fotografowie i specjaliści ds. fotogrametrii planujący dokumentację zabytków, w tym konserwatorzy, muzealnicy, archeolodzy oraz beneficjenci programów ministerialnych takich jak Kultura Cyfrowa.
5	Kalkulator DOF – klasyczny, pixel pitch, Nyquist (model V 3.1)	Zaawansowany kalkulator głębi ostrości (DOF), umożliwiający symulację trzech trybów obliczeń: klasycznego (CoC zależny od formatu sensora), pixel pitch (1x) i pełnego kryterium Nyquista (2x). Zawiera dynamiczny suwak zmiany CoC oraz alert dyfrakcji oparty na obliczeniach krążka Airy'ego. Umożliwia szybkie porównanie wpływu różnych kryteriów ostrości na rejestrację detali. Zakończono prace: https://kalkulatory.nid.pl/	Narzędzie umożliwia planowanie sesji fotograficznych i fotogrametrycznych z kontrolą głębi ostrości zgodnie ze standardami ISO 19264-1 i wymaganiami rekonstrukcji 3D. Minimalizuje ryzyko zbyt płytkiej DOF i błędów związanych z aliasingiem oraz informuje o ograniczeniach dyfrakcyjnych obiektywu.	

6	Rekomendacje dotyczące współczesnego zagospodarowania historycznych rynków ze szczególnym uwzględnieniem zieleni	Przeanalizowano przemiany zagospodarowania rynków, a w szczególności zasady stosowania zieleni, zdefiniowano podstawowe wartości rynków jako historycznych wnętrz urbanistycznych i sformułowano wnioski i rekomendacje do współczesnego ich zagospodarowania ze szczególnym uwzględnieniem zieleni. Opracowanie zostało zakończone.	Opracowanie rekomendacji w zakresie rewitalizacji rynków.	Samorząd, organizacje społeczne, projektanci-architekci, WKZ.
7	Wytyczne dotyczące konserwacji, restauracji i dokumentacji historycznych organów	Dokument został sporządzony w oparciu o stanowisko DOZ z dnia 5 lipca 2024 r, spotkania z konsultantami ze środowiska organistrzów, organologów i konserwatorów dzieł sztuki Obecnie trwają korekty redakcyjne. Projekt dokumentu zostanie przekazany do DOZ w pierwszym półroczu 2026 r.	Poprawa wytycznych dotyczących konserwacji restauracji i dokumentacji historycznych organów.	GKZ, konserwatorzy zabytków, organistrzowie i organolodzy, właściciele i użytkownicy zabytkowych organów.
8	Wytyczne dotyczące szczątków ludzkich w kontekście ochrony zabytków	Publikacja wyników prac zespołu roboczego NID w "Kurierze Konserwatorskim" nr 25 z 2025 r.: - W. W. Kowalski, Szczątki ludzkie w świetle prawa cywilnego i prawa ochrony dziedzictwa kulturowego; - Maciej Trzciniński, Analiza stanu prawnego szczątków ludzkich w kontekście prawa ochrony zabytków - aspekty karnoprawne i kryminalistyczne; - A. Oniszczyk, W. W. Kowalski, M. Sabaciński, Ł. M. Stanaszek, A. Thannhäuser, M. Trzciniński, J. Wrzosek, Szczątki ludzkie w kontekście ochrony zabytków – pytania i odpowiedzi;	Wytyczne do postępowania w obowiązującym systemie prawnym, uwzględniający argumenty merytoryczne i etyczne.	Zarządcy i posiadacze zabytków stykający się ze szczątkami ludzkimi w kontekście ochrony zabytków.
9	Poradniki dotyczące oceny znaczenia dziedzictwa archeologicznego w Europie	Współautorstwo dwóch poradników opracowanych w ramach współpracy z EAC (jeden poradnik ukazał się w 2025 roku, drugi ukazał się w 1 kwartale 2026 roku): - EAC Guidance 9: Assessing Archaeological Significance: key concepts; - EAC Guidance 11: Articulating the Significance of Archaeological Sites	Poradniki dotyczące określenia znaczenia (wartości) stanowisk archeologicznych jako wsparcie dla zarządzających dziedzictwem oraz innych interesariuszy, np. inwestorów czy władz lokalnych. Pomoże to w podejmowaniu zrozumiałych dla wszystkich decyzji w sytuacji konieczności zarządzania zmianą.	Archeolodzy, służb konserwatorskie, interesariusze zarządzający dziedzictwem archeologicznym, władze lokalne.
10	Instrukcja wartościowania zabytków ruchomych zaliczonych do kategorii I wg. ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej	Opracowanie Instrukcji wartościowania zabytków ruchomych zaliczonych do kategorii I na potrzeby szczególnych zobowiązań wynikających z ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej.	Instrukcja na potrzeby MKiDN oraz GKZ, w celu realizacji zobowiązań dotyczących zabezpieczenia dóbr kultury na wypadek szczególnych zagrożeń.	Administracja rządowa, WUOZ, konserwatorzy diecezjalni, gospodarze obiektów zabytkowych.
11	Lista zabytków ruchomych	Lista zabytków ruchomych (z wyłączeniem zbiorów muzealnych, archiwalnych i bibliotecznych) zaliczonych do kategorii I wg. ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej.	Lista zabytków ruchomych objętych ochroną prawną (z wyłączeniem zbiorów muzealnych, archiwalnych i bibliotecznych) przewidzianych do szczególnej ochrony na wypadek konfliktów zbrojnych, bądź innych nadzwyczajnych zagrożeń.	Administracja rządowa, gospodarze obiektów zabytkowych, struktury obrony cywilnej.

1.2.2. Wydarzenia upowszechniające standardy ochrony i opieki nad zabytkami (konferencje, webinaria, seminaria, warsztaty i in.)

Tabela I.2 (2) Wydarzenia upowszechniające standardy ochrony i opieki nad zabytkami							
Lp.	Nazwa	Skrócony opis	Termin	Liczba uczestników	Miejsce	Efekt medialny	Efekt merytoryczny
1	Polski Kongres Klimatyczny	NID zorganizował panel ekspercki pt. „Zarządzanie wodą na obszarach zabytkowych – wyzwania i rozwiązania” podczas Polskiego Kongresu Klimatycznego, podejmując tematykę wpływu gospodarki wodnej na ochronę dziedzictwa.	25-26.03.2025	140	Warszawa	290 materiałów w mediach, w tym: - 138 online - 3 w prasie - 1 w telewizji - 33 w radiu - 1 podcast - 114 w mediach społecznościowych Zasięg: 7 728 553 osoby	Panel umożliwił interdyscyplinarną wymianę wiedzy pomiędzy ekspertami z zakresu ochrony dziedzictwa, hydrologii, urbanistyki i klimatu.
2	Szkoły Ciesielskie NID	Szkoły Ciesielskie NID to połączenie praktycznych warsztatów, podczas których uczestnicy poznają tajniki tradycyjnego ciesielstwa i cyklu wykładów poruszających zagadnienia, których znajomość jest niezbędna przy pracy w obrębie historycznych obiektów drewnianych. Współorganizatorami Szkół Ciesielskich w tym roku była Fundacja Dziki Zachód – Drużyna Ciesielska Rębarz oraz Stowarzyszenie Drzewna działające przy Zespole Szkół Drzewnych i Leśnych im. Jana Kochanowskiego w Garbatce-Letnisku. W bieżącym roku odbyły się cztery zjazdy w dwóch lokalizacjach, tj. w siedzibach współorganizatorów.	I. 5-8 czerwca 2025 II. 19-22 czerwca 2025 III. 4-6 lipca 2025 IV. 11-13 lipca 2025	49	Szkoła Ciesielska Grabiszycy Dolne (woj. dolnośląskie, pow. lubański, gm. Leśna) – Fundacja Dziki Zachód – Drużyna Ciesielska Rębarz; Szkoła Ciesielska Garbatka Letnisko (woj. mazowieckie, pow. kozienicki, gm. Garbatka-Letnisko) – Stowarzyszenie Drzewna.	FACEBOOK: posty na głównym profilu: 9 posty na grupie Centrum Architektury Drewnianej: 6 INSTAGRAM: 1 post 35 relacji YOUTUBE: 1 film STRONA WWW: 3 komunikaty Wyświetlenia: 3 543 Zasięg: 8 273 MEDIA (prasa, telewizja, radio, online, social media): 21 wzmianek Zasięg: 44 310 osób	Rozwijanie kompetencji, umiejętności rzemieślniczych oraz kształtowanie świadomości społecznej stanowią jeden z kluczowych elementów skutecznej ochrony zabytków. Szkoły ciesielskie NID przyczyniają się do zahamowania procesów degradacji zasobu oraz do podniesienia jakości realizowanych prac przy zabytkach.

1.3. Merytoryczne wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w procesach planowania i wdrażania projektów rewitalizacyjnych uwzględniających dziedzictwo kulturowe jako istotny zasób służący przezwyciężaniu problemów społecznych i infrastrukturalnych

1.3.1. „Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji”

Projekt „Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji” współfinansowany ze środków Programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 (umowa dotacji nr DPT/BDG-

II/PTFE/51/24, zawarta 21 maja 2024 r. pomiędzy Skarbem Państwa - Ministrem Funduszy i Polityki Regionalnej a NID). W sierpniu przedłużono termin realizacji Projektu do końca 2028 roku (aneks nr 1 do Umowy Nr DPT/BDG-II/PTFE/51/24.)

- **Czas trwania:** I kwartał 2024 – IV kwartał 2028
- **Grupa docelowa:**
 - Gminy prowadzące rewitalizację z uwzględnieniem potencjału dziedzictwa kulturowego i jego znaczenia dla przewyższania negatywnych zjawisk;
 - Służby konserwatorskie: wojewódzcy konserwatorzy zabytków, pracownicy wojewódzkich urzędów ochrony zabytków i delegatur wojewódzkich urzędów ochrony zabytków oraz samorządowi konserwatorzy zabytków i pracownicy biur samorządowych konserwatorów zabytków.

Działania w projekcie obejmują:

- I. Projekt partnerski "Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji" adresowany do gmin wybranych w ramach procesu naboru i realizowany na podstawie umów partnerskich określających szczegółowo zakres wsparcia.
- II. Działania skierowane do ogółu gmin.
- III. Działania skierowane do służb konserwatorskich.

W NID działa 8 Centrów Kompetencji ds. Rewitalizacji – 2 w siedzibie NID w Warszawie oraz 6 w Oddziałach Terenowych w: Gdańsku, Krakowie, Łodzi, Olsztynie, Rzeszowie i we Wrocławiu. W ramach działań realizowane są opracowania specjalistyczne, organizowane są: szkolenia, seminaria, spotkania, webinaria, konferencje i wizyty studyjne itp. Zbiorcza statystyka dotycząca poszczególnych wydarzeń i publikacji przedstawiona została w poniższych tabelach.

Tabela I.3 (1) Zestawienie zorganizowanych spotkań w ramach projektu			
Rodzaj spotkania		Liczba gmin	Liczba uczestników
1	Szkolenia (w tym online)	452	1098
2	Seminaria	12	55
3	Informacyjne	16	364
4	Wsparcie doradcze konsultacyjne	16	-
Razem		496	1517

Tabela I.3 (2) Publikacje związane z realizacją projektu Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji			
Tytuł (artykułu, publikacji, serii wydawniczej, czasopisma)		Liczba publikacji drukowanych	Liczba publikacji na stronach internetowych
1	Artykuły	-	23
2	Publikacje	2	-
3	Liczba przygotowanych opracowań specjalistycznych	1	-
Razem		3	23

1.3.1.1. Szkolenia

Szkolenie online/webinarium „Zieleń w planowaniu przestrzennym i procesie rewitalizacji – uwarunkowania prawne”:

- termin: 14.04.2025.;
- w trakcie przedstawiono kluczowe aspekty prawne związane z ochroną istniejącej zieleni oraz wprowadzeniem nowej roślinności w procesach planistycznych i rewitalizacyjnych. Omówione zostały m.in. zagadnienia dotyczące powierzchni biologicznie czynnej, wpływu planów miejscowych na kształtowanie zieleni, roli dokumentów strategicznych oraz wyzwań wynikających z realizacji nasadzeń na terenach zabytkowych.

Szkolenie online/webinarium „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji”

- termin: 26.08.2025 r.;
- spotkanie było poświęcone roli dziedzictwa kulturowego w procesie rewitalizacji, od momentu programowania działań, przez ich wdrażanie, aż po monitoring i ewaluację.

Szkolenie online/webinarium Dziedzictwo kulturowe w diagnozach rewitalizacyjnych”

- termin: 24.10.2025r.;
- spotkanie poświęcone problematyce uwzględniania materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, monitorowaniu oraz ocenie procesu rewitalizacji.

1.3.1.2. Seminaria

Seminarium „Rewitalizacja na obszarach miast historycznych odbudowanych po 1945 roku” wraz z wizytą studyjną w Bolesławcu

- termin: 24.10.2025 r.
- spotkanie zorganizowane przez NID, Prezydenta Miasta Bolesławiec oraz Muzeum Ceramiki w Bolesławcu;
- przedstawiono uczestnikom dobre praktyki w prowadzeniu rewitalizacji w odbudowanych po 1945 r. miastach historycznych. Zaproszeni eksperci wskazali metody diagnozowania kryzysów społecznych i przestrzennych w mieście, jak ustawa o rewitalizacji wspiera jej prowadzenie na obszarach historycznych oraz jak chronić odbudowane ośrodki historyczne, a także jak zarządzać niematerialnym dziedzictwem kulturowym.

1.3.1.3. Spotkania informacyjne

- 8 spotkań informacyjnych online dla przedstawicieli gmin z poszczególnych województw (w ramach zakresu terytorialnego poszczególnych CK ds. Rewitalizacji), dotyczących naboru do Projektu partnerskiego „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji”, połączonych z promocją publikacji NID *Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji. Praktyczny poradnik i Życie między zabytkami. O dziedzictwie w rewitalizacji*. Spotkania informacyjne były połączone z prezentacją dwóch publikacji NID poświęconych uwzględnianiu dziedzictwa kulturowego w rewitalizacji: „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji. Praktyczny poradnik” i „Życie między zabytkami. O dziedzictwie w rewitalizacji” oraz przedstawionym w nich dobrym praktykom i narzędziom służącym ochronie zabytków i wykorzystania ich potencjału w procesie rewitalizacji;
- inauguracja projektu partnerskiego „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji” połączona z promocją publikacji „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji. Praktyczny poradnik” oraz „Życie między zabytkami. O dziedzictwie w rewitalizacji”:
 - termin: 08.10.2025 r.;
 - wydarzenie poświęcone było roli dziedzictwa kulturowego w procesach rewitalizacji oraz promocji publikacji Narodowego Instytutu Dziedzictwa, które stanowią praktyczne przewodniki po łączeniu ochrony dziedzictwa z nowoczesnym rozwojem przestrzeni.

1.3.2. Projekt partnerski „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji”

W NID realizowany jest projekt partnerski „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji”. Wpłynęły 44 formularze zgłoszeniowe przesłane przez: 13 gmin miejskich, 17 miejsko-wiejskich i 14 miast na

prawach powiatu. Została nawiązana ścisła współpraca poszczególnych centrów kompetencji z miastami zakwalifikowanymi do projektu, w tym:

- Centrum Kompetencji ds. Rewitalizacji dla woj. dolnośląskiego i woj. lubuskiego - Lądek Zdrój (woj. dolnośląskie), Żagań (woj. lubuskie)
- Centrum Kompetencji ds. Rewitalizacji dla woj. pomorskiego i kujawsko-pomorskiego - Malbork (woj. pomorskie), Włocławek (woj. kujawsko-pomorskie)
- Centrum Kompetencji ds. Rewitalizacji dla woj. podkarpackiego i woj. lubelskiego - Rzeszów (woj. podkarpackie), Stalowa Wola (woj. podkarpackie)
- Centrum Kompetencji ds. Rewitalizacji dla woj. łódzkiego i woj. śląskiego - Chorzów (woj. śląskie), Racibórz (woj. śląskie)
- Centrum Kompetencji ds. Rewitalizacji dla woj. małopolskiego i woj. świętokrzyskiego - Tarnów (woj. małopolskie), Staszów (woj. świętokrzyskie)
- Centrum Kompetencji ds. Rewitalizacji dla woj. mazowieckiego i woj. opolskiego - Radom (woj. mazowieckie), Biała (woj. opolskie)
- Centrum Kompetencji ds. Rewitalizacji dla woj. warmińsko-mazurskiego i woj. podlaskiego - Olsztyn (woj. warmińsko-mazurskie), Łomża (woj. podlaskie)
- Centrum Kompetencji ds. Rewitalizacji dla woj. wielkopolskiego i woj. zachodniopomorskiego - Jarocin (woj. wielkopolskie), Świnoujście (woj. zachodniopomorskie)

Terminy: nabór do Projektu partnerskiego odbył się: 13.02.2025 do 31.03.2025 r.

05-06.2025 r.- początek spotkań z gminami i miastami partnerskimi zakwalifikowanymi do udziału w projekcie partnerskim, w celu doprecyzowania zakresu wsparcia do umów partnerskich.

Materiały promocyjne i informacyjne:

Materiały informacyjne i promocyjne związane z projektem publikowane są na bieżąco na stronach: nid.pl i samorząd.nid.pl oraz w mediach społecznościowych:

- Facebook - w sumie 33 posty:
- Główny profil NID (9 postów, w tym 2 rolki)
- Grupa „Dziedzictwo Kulturowe w Rewitalizacji” 1316 osób (24 posty)
- Instagram - 1 post + wyróżnione relacje w sekcji „Rewitalizacja”
- YouTube – 1 film
- strona nid.pl – 3 publikacje
- strona samorząd.nid.pl - 12 publikacji

Wkład finansowy pozyskany od Partnerów: Projekt „Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w Programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027 (umowa dotacji Nr DPT/BDG-II/PTFE/51/24 zawarta pomiędzy Skarbem Państwa - Ministrem Funduszy i Polityki Regionalnej a NID 21 maja 2024 roku). Kwota przyznanej dotacji wynosi 5 000 000 złotych (100% wartości Projektu).

W drugiej części roku prowadzono spotkania robocze mające na celu opracowanie zakresu merytorycznego współpracy, określenie jej celu i przyjęcie harmonogramu. Podpisano 16 porozumień o współpracę z 16 Gminami Partnerskimi. Rozpoczęto działania merytoryczne – wyjazdy mające na celu przygotowanie do opracowań specjalistycznych.

Projekt „Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji w NID” jest komplementarny z Projektem „Regiony Rewitalizacji Edycja 3.0”, realizowanym przez Zespoły ds. rewitalizacji w urzędach marszałkowskich i współfinansowanym ze środków Programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich na lata 2021-2028. W ramach projektu prowadzona jest bieżąca współpraca z Zespołami ds. rewitalizacji w urzędach marszałkowskich.

1.3.3. Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego zarządzające zabytkowymi założeniami zieleni

1.3.3.1. Park w Lubostroniu – opis w rozdziale 1.11.4

1.3.3.2. Ostromecko– opis w rozdziale 1.11.5

1.4. Przeciwdziałanie przestępczości przeciwko dziedzictwu kulturowemu oraz współpraca w tym zakresie ze służbami państwa, powołanymi do ścigania tego rodzaju przestępstw

NID współpracuje z Policją, Strażą Graniczną, Krajową Administracją Skarbową, Prokuraturą oraz Wojewódzkimi Konserwatorami Zabytków w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości przeciwko dziedzictwu, ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa archeologicznego. NID w okresie sprawozdawczym dwa razy wspomagał w trybie roboczym muzea państwowe w zakresie przepisów ochrony dóbr kultury przed przemytem oraz w dziedzinie własności zabytków znalezionych. Dwa razy wypowiedziano się na rzecz pracowników WUOZ w zakresie ochrony prawno-karnej ochrony zabytków. W pierwszym półroczu 2025 r. rozpoczęto przygotowania do wdrożenia w NID systemu PKWD Single Window (Platforma Koordynacji i Wymiany Danych Single Window), który został udostępniony przez Ministerstwo Finansów w celu prowadzenia konsultacji pomiędzy pracownikami Krajowej Administracji Skarbowej a ekspertami z NID w sprawach związanych z importem i eksportem dóbr kultury. Dotychczas trójce pracowników zespołu została przeszkolona w obsłudze systemu. Poniższe tabele przedstawiają zbiorcze dane z okresu sprawozdawczego.

Tabela I.4 (1) Przestępstwa przeciwko zabytkom		
Rodzaj		Liczba
1	Zgłoszenie podejrzeń popełnienia przestępstwa przeciwko zabytkom	2
2	Asysty Policji w prowadzeniu czynności dotyczących dóbr kultury	4
3	Przeprowadzone weryfikacje przedmiotów zatrzymanych w sprawach karnych	5
4	Konsultacje dla Krajowej Administracji Skarbowej	16

Tabela I.4 (2) Szkolenia			
Instytucje		Liczba zorganizowanych szkoleń	Liczba uczestników
1	Krajowa Administracja Skarbowa		
	w formule stacjonarnej	2	90
	w formule online	2	900
2	Straż Graniczna		
	w formule stacjonarnej	1	50
Razem		5	1040

1.5. Udział w inicjowanych przez Ministra lub Generalnego Konserwatora Zabytków procesach ewaluacji i usprawnienia systemu ochrony zabytków oraz dziedzictwa niematerialnego, w tym formułowanie uwag do projektów aktów prawnych związanych z systemem ochrony i konserwacji zabytków

Z inicjatywy MKiDN w pierwszym półroczu 2025 r. przedstawiciel NID (dyrektorka Marlena Happach) został włączony do składu Zespołu do opracowania projektu nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. MKiDN, 10 kwietnia 2025, pos. 18).

W roku 2025 odbyły się dwa posiedzenia Zespołu z udziałem przedstawiciela NID: 12 sierpnia oraz 16 września.

Dodatkowo na prośbę Departamentu Ochrony Zabytków NID opublikował i udostępnił dwie ankiety:

- kwestionariusz prekonsultacyjny do nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, skierowany do pracowników Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków i ich delegatur oraz do członków: Głównej Komisji Konserwatorskiej, Rady ds. Ochrony Dziedzictwa Niematerialnego, Rady Ochrony Zabytków, Rady Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego, Komitetu ds. Światowego Dziedzictwa w Polsce. Odpowiedzi w kwestionariuszu zbierane były w terminie od 8 do 18 lipca 2025 r. Udział wzięło 115 osób. Pracownik NID przedstawił wyniki kwestionariusza prekonsultacji na pierwszym posiedzeniu Zespołu do opracowania projektu nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami 12 sierpnia 2025 r.;
- ankieta skierowana do jednostek samorządu terytorialnego oraz urzędów konserwatorskich, dotycząca Wojewódzkiej i Gminnej Ewidencji Zabytków. Odpowiedzi w ankiecie zbierane były w terminie od 20 listopada do 12 grudnia 2025 r. Udział wzięło 676 osób. Wynik ankiety przekazany został Departamentowi Ochrony Zabytków w formie elektronicznej.

1 września 2025 r. w NID został powołany Zespół zadaniowy ds. wsparcia procesu nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W skład zespołu weszli pracownicy NID – eksperci z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami, z różnych dziedzin. Zespół opracował zbiór postulatów i uwag ekspertów NID do ustawy oraz ich ewaluację i analizę.

Ponadto w okresie sprawozdawczym pracownicy NID brali udział w posiedzeniach Komisji Sejmowych dotyczących rządowego projektu ustawy zmieniającej ustawę o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami druk nr 1132, posiedzeniach Rady Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego oraz w spotkaniach roboczych dotyczących projektów legislacyjnych w Departamencie Ochrony Zabytków.

1.6. Koordynowanie realizacji procedury występowania z wnioskiem o uznanie zabytku za pomnik historii oraz monitorowanie stanu zachowania pomników historii i miejsc światowego dziedzictwa

1.6.1. Pomniki Historii

NID koordynuje postępowanie przy rozpatrywaniu wniosków o uznanie za pomnik historii składanych do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (lub Generalnego Konserwatora Zabytków), a przekazywanych do NID. W ramach prac nad tym zadaniem, NID rejestruje wnioski, poddaje je analizie formalnej i merytorycznej, przeprowadza oględziny kandydujących zabytków, przygotowuje i przekazuje na rzecz Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego opinie nt. zasadności uznania za pomnik historii, następnie przygotowuje projekty rozporządzeń Prezydenta RP o uznaniu za pomnik historii. NID monitoruje ponadto stan zachowania istniejących już pomników historii, analizuje możliwe zagrożenia, obserwuje inwestycje prowadzone w ich obszarze oraz zarządza pozyskanymi danymi na ten temat. Na ich podstawie interweniuje (w ramach swoich kompetencji) oraz przygotowuje noty i cykliczne sprawozdania dla DOZ. Dodatkowo, NID gromadzi i upowszechnia wiedzę o pomnikach historii oraz współpracuje z właścicielami i zarządcami pomników historii na rzecz właściwego zarządzania.

W okresie sprawozdawczym status pomnika historii uzyskały **dwa** obiekty:

1. „Wałbrzych - zespół zamkowo-parkowy Książ” (na podstawie rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 31 lipca 2025 r., poz. 1089)
2. „Trzebiechów - dawne sanatorium” (na podstawie rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 31 lipca 2025 r., poz. 1075),

a istniejący od 2017 r. pomnik historii: „Kraków – Kopiec Kościuszki z otoczeniem” (na podstawie rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 22 listopada 2017 r.), uległ powiększeniu. Rozszerzenia jego granic dokonano odrębnym rozporządzeniem zmieniającym z dnia 24 października 2025 r., poz. 1520.

W 2025 r. do NID wpłynęło 5 wniosków o uznanie za pomnik historii:

1. „Stary Kanał Bydgoski”
2. „Klasztor karmelitów bosych pw. św. Eliasza w Czernej”
3. „Bastion III Kleparz w Krakowie wraz z otoczeniem”
4. „Sanktuarium Matki Bożej Gietrzwałdzkiej”
5. „Kliniczny Szpital Psychiatryczny SPZOZ w Rybniku”

Poniżej tabela opisująca działania wraz ze statystykami w okresie sprawozdawczym.

Tabela I.6 (1) Opis podjętych działań w okresie sprawozdawczym		
Lp.	Obszar	Opis podjętych działań
1	Przeprowadzenie oględzin zabytków kandydujących do uznania za pomnik historii	<ul style="list-style-type: none"> • Piotrków Trybunalski (19.03.2025); • Starachowice (10.10.2025); • Jędrzejów (10.10.2025); • Henryków (30.10.2025).
2	Przeprowadzenie analizy formalnej i merytorycznej wniosków o uznanie za pomnik historii	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzi się wstępną analizę na bieżąco dla składanych wniosków. W okresie sprawozdawczym: 6; • 13.01.2025 – zorganizowanie spotkania on-line i udział w dyskusji nt. kandydatury do uznania za pomnik historii Piotrkowa Trybunalskiego.
3	Opracowanie opinii nt. zasadności uznania za pomnik historii (opinia na rzecz Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego)	<ul style="list-style-type: none"> • „Trzebiatów - zespół staromiejski” (ZZPH); • „Piekary Śląskie - sanktuarium Matki Boskiej Sprawiedliwości i Miłości Społecznej” (ZZOT NID Katowice); • „Pasym – kościół ewangelicko-augsburski” (OT NID Olsztyn).
4	Udział pracowników NID w posiedzeniach Rady Ochrony Zabytków dotyczących pomników historii. Prezentowanie kandydatur do uznania za pomnik historii oraz zapoznawanie członków Rady z bieżącymi problemami dotyczącymi pomników historii.	<ul style="list-style-type: none"> • “Trzebiatów - zespół staromiejski” termin: 9.06.2025; • “Kraków - Kopiec Kościuszki z otoczeniem, poszerzenie granic pomnika historii”, termin: 9.06. 2025; • “Informacja na temat stanu zachowania pomnika historii: Lublin – historyczny zespół architektoniczno-urbanistyczny”, termin: 15.12.2025; • “Pomniki Historii – propozycja zmian w procedurze”, termin: 15.12.2025; • “Sztandarowe dzieła stylu zakopiańskiego, pierwszego polskiego stylu narodowego”, termin: 15.12.2025; • “Sanktuarium Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej w Piekarach Śląskich”, termin: 15.12.2025; • “Teren Historycznej Ruiny Zamku Olsztyn”, termin: 15.12.2025.
5	Opracowywanie projektów rozporządzeń w sprawie uznania zabytków za pomnik historii	<ul style="list-style-type: none"> • „Szczecin – Cmentarz Centralny” (prace nad projektem rozporządzenia zaawansowane); • „Trzebiechów - dawne sanatorium”; • „Wałbrzych - zespół zamkowo-parkowy Książ”; • “Kraków - Kopiec Kościuszki z otoczeniem” - projekt rozporządzenia zmieniającego.
6	Monitoring stanu zachowania pomników historii - gromadzenie i rejestracja w EZD zawiadomień od służb konserwatorskich na temat prac i kontroli podejmowanych w obszarze pomników historii zgodnie z wytycznymi GKZ z dnia 21.12.2018 r.	<ul style="list-style-type: none"> • W NID odnotowano zawiadomienia na temat kontroli pomników historii podejmowanych przez WKZ: 9; • W NID odnotowano dokumenty na temat podejmowanych prac w obszarze pomników historii: ok. 90.

7	Monitoring stanu zachowania pomników historii – interwencje i oględziny prowadzone przez NID.	<ul style="list-style-type: none"> • Pisma interwencyjne do DOZ lub WKZ czy in. lub notatek służbowych, w związku z monitoringiem pomników historii w sprawach dotyczących stanu zachowania pomników historii w miejscowościach: Lublin, Orawka, Kruszyniany, Jabłeczna, Janów Podlaski, Sulejów, Poznań (Ostrów Tumski, Kanonia), Sulejów, Legnickie Pole, Puławy; • Lublin – 9.05.2025, przeprowadzenie lustracji pomnika historii, przygotowywanie raportu nt. stanu zachowania PH w formie wydruku i prezentacji pt. "Informacja na temat stanu zachowania pomnika historii: Lublin – historyczny zespół architektoniczno-urbanistyczny" oraz "Stan badań nad warunkami geologicznymi, hydrogeologicznymi i geotechnicznymi posadowienia obiektów zlokalizowanych w granicach Pomnika Historii Lublin – historyczny zespół urbanistyczno-architektoniczny". Materiał przekazany do DOZ pismem przewodnim z dnia 01.12.2025. • Zespół pałacowo-parkowy w Lubostroni – monitoring zmian zachodzących w parku po zniszczeniach w 2017 r. - współpraca z obiektem w zakresie odtwarzania kompozycji parku po nawałnicach w ramach zawartego porozumienia, sporządzenie raportu o stanie parku opracowanego w ramach tematu „Prace odtworzeniowe w drzewostanie i kompozycji po nawałnicach 2017 r., wnioski i zalecenia do kontynuacji prac”, przekazanie WKZ w Toruniu Delegatura w Bydgoszczy oraz Instytucji Pałac Lubostroń (opracowane przez ZZKK) • Analiza problematyki wynikającej z dotychczasowych zasad prowadzenia monitoringu pomników historii oraz przygotowanie propozycji zmian. Pismo do DOZ z dnia 01.12.2025r.
	Gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o pomnikach historii i inne zadania związane z pomnikami historii	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie i aktualizowanie bazy danych obiektów zgłaszanych do uznania za pomnik historii w latach 1994-2025; • Prowadzenie i aktualizowanie bazy adresowej właścicieli i gospodarzy pomników historii; • Prowadzenie i aktualizowanie bazy zdjęć pomników historii; • Korekta i redakcja 130 tekstów do przygotowywanej przez NID książki o pomnikach historii; • Korekta raportu GUS w zakresie dotyczącym pomników historii za 2024 r.; • Udział merytoryczny przy zakończeniu prac nad programem: "Pawilon Polski 1925 VR" (przygotowanie artykułu "Powrót Pawilon polskiego w Paryżu z 1925 r. – nowe technologie przywracające przeszłość przyszłości"); • Aktualizacja zdjęć do 130 pomników historii w serwisie zabytek.pl; • Przygotowanie projektu wstępnej koncepcji oraz instrukcji tworzenia planów zarządzania dla pomników historii lub obiektów kandydujących.

1.6.2. Miejsca światowego dziedzictwa

NID uczestniczy w systemie monitorowania zabytków, w tym miejsc światowego dziedzictwa. W okresie sprawozdawczym NID prowadził bieżący monitoring stanu zachowania miejsca światowego dziedzictwa – Krzemionkowskiego regionu pradziejowego górnictwa krzemienia pasiastego. Działania nadal skupiają się na strefach buforowych miejsca, gdzie istnieje zagrożenie dla jego wartości poprzez rozbudowę i zwiększenie wydobycia oraz przedłużenie koncesji na wydobycie funkcjonującej kopalni, budowę nowych kopalni odkrywkowych oraz powtarzające się inicjatywy lokalizacji farm fotowoltaicznych. NID wspiera merytorycznie Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w prowadzonej procedurze wpisu otoczenia komponentów miejsca światowego dziedzictwa do rejestru zabytków, co umożliwiłoby ustawową ochronę tych obszarów przed presją negatywnie oddziałujących inwestycji.

Ponadto w styczniu 2025 r. opracowano i przekazano do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego projekt raportu rządowego dot. stanu zachowania miejsca światowego dziedzictwa Hala Stulecia we Wrocławiu - jest to odpowiedź na decyzję Komitetu Światowego Dziedzictwa nr 46COM 7B.12 przyjętą podczas sesji w lipcu 2024 r. (zalecenia były szeroko

dyskutowane podczas misji monitoringu kontrolnego WHC/ICOMOS), która odbyła się na początku września 2024r.

W związku z korespondencją, która wpłynęła do Polski z Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO, podjęto szczegółowe działania mające na celu rozpoznanie i poprawę sytuacji w następujących miejscach światowego dziedzictwa: Zamku krzyżackim w Malborku, Auschwitz Birkenau, Drewnianych kościołach południowej Małopolski (komponent w Dębnie Podhalańskim), Hali Stulecia we Wrocławiu, Kopalni rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach oraz Historycznym centrum Krakowa. Pozostałe działania wynikające z realizacji tego zadania statutowego ujęto w rozdziale 1.9.3.

1.7. Prowadzenie projektów informatycznych, wdrażanie zmian technologicznych dotyczących procesów digitalizacji i dokumentacji obiektów zabytkowych, koordynację gromadzenia, przechowywania i udostępniania danych cyfrowych, wyznaczanie standardów, a także wsparcie działań digitalizacyjnych w procesach konserwacji zabytków, edukację kadr instytucji kultury w zakresie digitalizacji obiektów nieruchomych oraz promocję zasobów cyfrowych

Zadania realizowane są przede wszystkim w ramach Centrum Kompetencji ds. Digitalizacji. Do zadań Centrum Kompetencji ds. Digitalizacji Zabytków należy przede wszystkim:

- wdrażanie i koordynacja zmian technologicznych dotyczących digitalizacji i przechowywania danych cyfrowych w zakresie ich gromadzenia i udostępniania;
- wyznaczanie standardów, ich udostępnianie oraz popularyzacja, w tym edukacja kadr instytucji kultury w zakresie digitalizacji obiektów nieruchomych;
- opracowanie dobrych praktyk i zaleceń dotyczących inwentaryzacji architektonicznych wykonywanych metodami cyfrowymi;
- cyfrowa inwentaryzacja zabytków o strategicznym znaczeniu dla zachowania dziedzictwa kulturowego. W zakresie prowadzonych prac powstaje zarówno dokumentacja techniczna, jak i materiał wizualny do wykorzystania w popularyzacji i promocji zabytku. Poza ściśle konserwatorskim zastosowaniem, wytworzone materiały publikowane są na portalu zabytek.pl;
- współpraca z Departamentem Mediów i Sektorów Kreatywnych przy koordynacji programu Kultura Cyfrowa, w tym ocena merytoryczna wniosków, merytoryczna walidacja wykonania projektów a także coroczna aktualizacja obowiązujących uczestników programu zasad digitalizacji i parametrów odwzorowania;
- stały rozwój infrastruktury informatycznej repozytoriów i Centralnej Bazy Danych o Zabytkach W 2025 r. rozbudowano aplikację ScanManager o nowy moduł do obsługi zasobu krajowej ewidencji zabytków ruchomych, zmodernizowano oprogramowania GIS, rozbudowano macierze dyskowe i zasoby serwerowe;
- przygotowanie konferencji ETHER: Eternal Heritage / Wieczne Dziedzictwo, poświęconej technologii w naukach humanistycznych, służącej integracji środowisk naukowych – archeologii, architektury, historii sztuki i konserwacji, muzealników z szeroko rozumianymi sektorami kreatywnymi.

Poniżej zestawienie zbiorcze zdigitalizowanych obiektów w okresie sprawozdawczym.

Tabela I.7 (1) Digitalizacja obiektów 3D	
Rodzaj zabytku	Liczba w okresie sprawozdawczym
1 Nieruchomych	11
2 Ruchomych	3
3 Archeologicznych	1

Razem	15
-------	----

Do działań sektorowych NID realizowanych w ramach działań digitalizacyjnych i cyfrowych należy:

- udział w pracach zespołu eksperckiego przy Departamencie Mediów i Sektorów Kreatywnych MKiDN (pkt. 1.2.1), tworzącego wytyczne dotyczące digitalizacji dwuwymiarowej obiektów dziedzictwa kulturowego w Polsce;
- współpraca z Departamentem Mediów i Sektorów Kreatywnych - narzędzia obliczeniowe dla fotografii i fotogrametrii udostępnione na stronie NID - <https://kalkulatory.nid.pl/>;
- organizacja szkoleń stacjonarnych dla Departamentu Ochrony Zabytków.

1.7.1 Utrzymanie i rozwój Centralnej Bazy Danych o Zabytkach

Grupa docelowa: Użytkownicy aplikacji Scan Manager - pracownicy NID, pracownicy wojewódzkich urzędów ochrony zabytków i delegatur wojewódzkich urzędów ochrony zabytków oraz samorządowi konserwatorzy zabytków i pracownicy biur samorządowych konserwatorów zabytków, użytkownicy portalu mapowego mapy.zabytek.gov.pl, podmioty wykorzystujące przestrzenne dane wektorowe – urzędy gmin do sporządzania planów ogólnych, podmioty realizujące projekty infrastrukturalne, pracownicy naukowci.

Efekt medialny:

- Frekwencja: 36 734 użytkowników aplikacji Scan Manager
- Ponad 1,8 mln odwiedzin Portalu mapowego
- Ponad 400 mln zapytań do usług przestrzennych publikujących dane z CBD o Z

Zrealizowane cele projektu:

- Wdrożenie nowego modułu Ewidencja zabytków ruchomych w aplikacji Scan Manager;
- Modernizacja aplikacji NID Desktop;
- Utrzymanie wysokiej dostępności usług publikujących dane o zabytkach;
- Udostępnienie przestrzennych danych wektorowych o zabytkach za pomocą usługi WMS na portalu mapowym;
- Wykupienie wsparcia bazy danych Oracle;
- Wykupienie usługi wsparcia IT;
- Rozbudowa macierzy dyskowych oraz dostawa serwera NAS.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość:

- Bezpłatny dostęp do wiarygodnych danych o zabytkach wpisanych do rejestru zabytków oraz krajowej ewidencji zabytków przyczyni się do zwiększenia w społeczeństwie świadomości w zakresie dziedzictwa narodowego;
- Udostępnienie danych wektorowych w otwartym dostępie (brak konieczności składania wniosków) przyczyni się do przyspieszenia projektów inwestycyjnych oraz ułatwi pozyskiwanie informacji o zabytkach do celów naukowych.

Nakłady finansowe poniesione przez NID: dotacja podmiotowa - 666 986,57 zł

Wkład finansowy pozyskany od Partnerów: Dotacja z Centrum kompetencji ds. digitalizacji – 300 000 zł

1.7.2 Utrzymanie i rozwój portalu zabytek.pl i archiwum.zabytek.pl

Grupa docelowa: Użytkownicy portalu zabytek.pl i archiwum.zabytek.pl

Efekt medialny:

- Frekwencja: ponad 3 mln użytkowników odwiedzających portal
- Ponad 12,5 mln wyświetleń portalu

Zrealizowane cele projektu:

- Poprawa usterek występujących na stronie;
- Utrzymanie wysokiej dostępności portali;
- Modernizacja mapy;
- Wdrożenie na zabytek.pl sekcji prezentującej obiekty nagrodzone w konkursie Zabytek zadbane.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość:

- Bezpłatny dostęp do wiarygodnych danych o zabytkach wpisanych do rejestru zabytków oraz krajowej ewidencji zabytków przyczyni się do zwiększenia w społeczeństwie świadomości w zakresie dziedzictwa narodowego.

Nakłady finansowe poniesione przez NID: dotacja podmiotowa 99 630 zł.

1.8. Zarządzanie polską częścią Parku Mużakowskiego w Łęknicy oraz współpracę ze stroną niemiecką w podejmowaniu działań służących jego ochronie jako unikalnego dziedzictwa kulturowego

Park Mużakowski, Muskauer Park, założony w I poł. XIX wieku przez księcia Hermanna von Pückler-Muskau, położony jest po dwóch stronach Nysy Łużyckiej. Jest to jeden z najcenniejszych i najrozleglejszych przykładów, historycznego, europejskiego parku krajobrazowego w stylu angielskim. W 2004 r. rezydencja została uznana za Pomnik Historii, a następnie wpisana na Listę światowego dziedzictwa UNESCO. Park zarządzany jest przez NID (od 1992 r.; polska strona) i Fundację „Park Księcia Pücklera Bad Muskau” (niemiecka strona).

W ramach stałych działań zarządczych pracowni terenowej w Łęknicy, na bieżąco realizowane są prace z zakresu pielęgnacyjno-konserwatorskiego, w tym m.in.:

- odnawianie zniszczonych fragmentów nawierzchni alejek parkowych;
- pielęgnacja, naprawa, wymiana drobnej infrastruktury na ścieżkach parkowych;
- systematyczne koszenia łąk i terenów otwartych; pielęgnacja (bielenie pni, cięcia pielęgnacyjne i prześwietlające, podlewanie) ok. 500 drzew owocowych;
- bieżące utrzymanie czystości na terenie parku.
- wykonanie niezbędnych nasadzeń uzupełniających drzew soliterowych (dęby) i drzew owocowych;
- inwentaryzacja drzewostanu i jego kontrola pod kątem bezpieczeństwa użytkowników, w 2025 r. uzyskano decyzję LWKZ na usunięcie 165 drzew niebezpiecznych, do końca grudnia 2025 r usunięto siłami własnymi pracowni ok. 30 % wnioskowanych drzew;
- w ramach przyznanych środków z dotacji podmiotowej zakupiono do pracowni wyposażenie niezbędne do bieżących prac: piły spalinowe, agregaty, odbiornik GPS i inne;
- rozpoczęto prace związane z wznowieniem granic zewnętrznych, zmianą klasyfikacji gruntów;
- opracowano mapy do celów projektowych kolejnych obszarów parku.

W ramach wspólnych działań z Fundacją „Park Księcia Pücklera Bad Muskau” w dniu 8 marca 2025 roku został zorganizowany “Zimowy wieczór światła / Winterlichtfest”. Cykliczne wydarzenie rozświetlające park tysiącami lampionów. Wydarzenie odbywa się równocześnie po polskiej i niemieckiej stronie parku. W imprezie po stronie polskiej wzięło udział około 650 osób. Było to wydarzenie bezpłatne, przeznaczone dla szerokiej publiczności.

Instytut kontynuuje realizację projektu „Park Mużakowski – zwiększenie atrakcyjności turystycznej i dostępności obiektu światowego dziedzictwa UNESCO, który otrzymał dofinansowanie z Program współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2021-2027, wspólnie z zarządcą niemieckiej części parku – fundacją „Fürst-Pückler-Park Bad Muskau“. Celem głównym projektu jest zwiększenie atrakcyjności i dostępności turystycznej Parku

Mużakowskiego w oparciu o współpracę transgraniczną, a także poprzez wykorzystanie nowych technologii, odpowiedniej infrastruktury i potencjału, jaki posiada obiekt wpisany na listę dziedzictwa kultury UNESCO.

W ramach projektu „Park Mużakowski – zwiększenie atrakcyjności turystycznej i dostępności obiektu światowego dziedzictwa UNESCO” odbyły się następujące wydarzenia:

- "Majówka z Parkiem Mużakowskim" (1-4 maja 2025): cykliczne wydarzenie, inaugurujące nowy sezon w Parku. Częścią wydarzenia były oprowadzania po Parku z przewodnikiem, (przystosowane dla osób starszych, z małymi dziećmi oraz osób o ograniczonej mobilności). Zorganizowane były również wycieczki rowerowe oraz specjalne Spacery po zmierzchu. Wszystkie wydarzenia były dostępne w języku polskim i niemieckim. W sumie w wydarzeniu wzięło udział około 280 osób.
- "Koncert z okazji 20-lecia wpisu Parku Mużakowskiego na Listę światowego dziedzictwa UNESCO" w dniu 28 maja 2025 roku. Podczas wydarzenia wystąpiła Drezdeńska Orkiestra Rezydencyjna. Na potrzeby koncertu na rzekę Nysa Łużycka została rozstawiona scena plenerowa. W koncercie wzięło udział około 200 osób.
- "Święto Parku Mużakowskiego" w dniach 19-22 czerwca 2025 r. Częścią wydarzenia były oprowadzania po Parku z przewodnikiem, które przystosowane były dla osób starszych, z małymi dziećmi czy na wózkach inwalidzkich. Zorganizowane były również wycieczki rowerowe oraz specjalne Spacery po zmierzchu. W dniu 21 czerwca 2025 r. odbyła się specjalna gra terenowa "Duchy Parku Mużakowskiego" przeznaczona dla rodzin z dziećmi. Podczas całego wydarzenia rodziny z dziećmi mogły również wypożyczać specjalne pakiety edukacyjne "Sakwojaż JHR" będące plecakami wypełnionymi gramami, zagadkami i wyzwaniem dla całej rodziny. Pakiety edukacyjne nie tylko uatrakcyjniają wizytę w Parku, ale również przekazują podstawowe informacje o jego powstaniu, o jego twórcach i idei stworzenia parku. Pakiety edukacyjne dostępne były w języku polskim, niemieckim i angielskim, można było je wypożyczyć w Punkcie Informacji prowadzonym przez Stowarzyszenie "Geopark Łuk Mużakowa". W sumie w wydarzeniu wzięło udział około 400 osób.
- "Lato z Parkiem Mużakowskim" w dniach 14 – 20 lipca oraz 11-17 sierpnia, w ramach wydarzenia dostępne były bezpłatne pakiety edukacyjne dla rodzin, odbywały się również spacer, oprowadzania i wycieczki w języku polskim i niemieckim. W lipcu i w sierpniu w wakacyjnych wydarzeniach w Parku Mużakowskim wzięło udział 241 osób, a 27 rodzin wypożyczyło pakiety edukacyjne.
- "Jesień z Parkiem Mużakowskim" to wydarzenie, które odbyło się w dniach 26 – 28 września oraz 28 – 30 listopada. Osoby uczestniczące w wydarzeniu mogły wziąć udział w spacerach wieczornych, wycieczkach rowerowych i spacerach z przewodnikami. Dodatkowo w dniu 30 listopada odbyła się promocja książki "Szkice o ogrodnictwie krajobrazowym" Hermanna von Pückler-Muskau z transmisją na żywo. Odbył się panel dyskusyjny z udziałem twórców książki, wzbogacony odczytem fragmentów książki przez aktora Dawida Ogrodnika. W sumie we wrześniu i listopadzie w wydarzeniu wzięło udział 140 osób, dodatkowo we wrześniu wypożyczono pakiety edukacyjne 9 rodzinom, a transmisja online z promocji książki miała ponad 600 wyświetleń.

Każde wydarzenie było komunikowane w języku polskim i niemieckim.

24 czerwca oraz 23 października 2025 roku odbyło się spotkanie Rady Fundacji „Park Księcia Pücklera Bad Muskau” podczas którego zostały podsumowane dotychczasowe działania oraz zaprezentowano kolejne wspólne przedsięwzięcia.

Zbiorcze zestawienie zorganizowanych wydarzeń przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela I.8 (1) Zestawienie zorganizowanych wydarzeń		
Rodzaj	Liczba wydarzeń	Frekwencja
1	Zimowy Festiwal Świąteł	650
2	Wycieczki rowerowe	192
3	Konferencje prasowe	150
4	Oprowadzania trasa podstawowa	285
5	Oprowadzania trasa zaawansowana	204
6	Spacery o zmroku	134
7	Wypożyczenie pakietów edukacyjnych	40
8	Koncerty	200
9	Promocja książki	40
10	Gra terenowa	200
11	Oprowadzanie dla absolwentów studiów podyplomowych Akademii Dziedzictwa, organizowane przez Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie	20
12	Program edukacyjny dla dzieci, połączony ze zwiedzaniem Parku Mużakowskiego, realizowany we współpracy ze szkołą podstawową w Nowych Czaplach	30
Razem		2145

W ramach projektu realizowane są także działania inwestycyjne:

- zakup elementów małej architektury (ławek żeliwnych i kamiennych, kamiennych słupków informacyjnych), sprzętu elektronicznego do monitorowania parku (liczników frekwencji, fotopułapek, stacji meteorologicznej do monitorowania warunków atmosferycznych w parku);
- pojazdów elektrycznych na potrzeby działalności PTPM oraz transportu turystów ze specjalnymi potrzebami;
- ogłoszono przetarg na zakup ławek drewnianych, tablic informacyjnych i koszy na śmieci, jednak wyłoniony wykonawca wycofał się z realizacji zamówienia.

Prowadzono także działania przygotowawcze do realizacji zamierzeń inwestycyjnych:

- zrealizowano badania archeologiczne mające na celu określenie dokładnej lokalizacji Bramy Kobleńskiej i opracowanie programu prac archeologicznych na czas budowy;
- dwukrotnie ogłoszono postępowania przetargowe mające wyłonić wykonawców rekonstrukcji Bramy Kobleńskiej, jednak ze względu na oferty przekraczające możliwości finansowe projektu (pierwszy przetarg) oraz odstąpienie wyłonionego wykonawcy od zawarcia umowy (drugi przetarg) nie udało się zawrzeć umów z wykonawcami. W związku z tym termin realizacji projektu został wydłużony do 30 czerwca 2026 r. W I kwartale 2026 r. zostaną przeprowadzone nowe postępowania na rekonstrukcję Bramy Kobleńskiej i dostawę brakujących elementów małej architektury;
- opracowano założenia, w tym wymagania techniczne, dla bazy wiedzy o Parku Mużakowskim wraz z listą produktów cyfrowych zwiększających dostępność i atrakcyjność parku. Ustalono punkty rozmieszczenia QR kodów odsyłających do rozszerzonego zasobu informacji o Parku Mużakowskim. Realizacja nowej bazy wiedzy została przesunięta na rok 2026;
- opracowano projekt architektoniczno-budowlany i zagospodarowania terenu CKZ. Obiekt ma służyć obsłudze ruchu turystycznego w Parku od strony polskiej (obecnie brak takiego obiektu) oraz prowadzeniu działalności kulturalno-edukacyjnej poświęconej w szczególności historycznemu krajobrazowi, parkom i ogrodom, historii Parku Mużakowskiego, edukacji przyrodniczej i kulturalnej, a także mieścić biura Pracowni Terenowej.

Ponadto zrealizowano prace nad nową mapą turystyczną parku, w tym dla osób niedowidzących. W 2025 r. ukazała się również publikacja "Szkice o ogrodnictwie

krajobrazowym” autorstwa księcia Hermanna von Pückler-Muskau wraz z towarzyszącą jej teką rycin oraz z promocją książki pod koniec listopada w Nowym Zamku po niemieckiej stronie parku. NID zgłosił także uwagi do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Łęknicy uwzględniające wyjątkową wartość Parku Mużakowskiego – jako miejsca światowego dziedzictwa UNESCO.

Podsumowując:

Czas trwania projektu: działania stałe Pracowni Terenowej Park Mużakowski w Łęknicy; dodatkowo projekt „Park Mużakowski – zwiększenie atrakcyjności turystycznej i dostępności obiektu światowego dziedzictwa UNESCO” w ramach Programu współpracy Interreg Polska-Saksonia 2021-2027 – projekt dwuletni, rozpoczęty w kwietniu 2024, termin zakończenia: 30 czerwca 2026.

Grupa docelowa: turyści odwiedzający Park Mużakowski, zarządcy polskiej i niemieckiej części parku Mużakowskiego, osoby zainteresowane poznaniem Parku Mużakowskiego online.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Fundacja „Fürst-Pückler-Park Bad Muskau; źródła finansowania projektu „Zwiększenie atrakcyjności...”: Program współpracy Interreg Polska-Saksonia 2021-2027, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Efekt merytoryczny: poprawa stanu Parku Mużakowskiego, stała dbałość o park Mużakowski w zakresie gospodarowania zielenią; poprawa infrastruktury turystycznej parku, stworzenie nowoczesnej, wyczerpującej bazy wiedzy o Parku Mużakowskim, stworzenie narzędzi cyfrowych ułatwiających poznanie Parku Mużakowskiego.

Wykaz materiałów będących do wykorzystania po zakończeniu zadania: dokumentacja fotograficzna wydarzeń kulturalno-edukacyjnych; w skali wszystkich działań do końca roku: projekt architektoniczno-budowlany pawilonu wejściowego do Parku Mużakowskiego, dokumentacja badań archeologicznych pod budowę Bramy Kobleńskiej, dokumentacja powykonawcza Bramy Kobleńskiej, mapa do celów projektowych dużego obszaru Parku, internetowa Baza wiedzy o parku, elementy małej architektury (ławki kamienne i żeliwne, elektroniczny sprzęt do monitoringu parku), pojazdy elektryczne na potrzeby realizacji zadań PTPM oraz obsługi turystów ze specjalnymi potrzebami, pakiety edukacyjne, mapa turystyczna parku i innych.

Efekt medialny: publikacje w mediach społecznościowych NID i partnerów projektów.

Liczba uczestników wydarzeń: 1945 (bez konferencji prasowej).

Zrealizowane cele projektu: organizacja wydarzeń kulturalno-edukacyjnych, zakup krótkofalówek, zakup elementów małej architektury i sprzętu do monitorowania parku.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość: poprawa i zwiększenie zasobów Parku wpłynie pozytywnie na obsługę ruchu turystycznego oraz na stan zachowania parku.

1.9. Wykonywanie powierzonych przez Ministra zapisów porozumień, konwencji i innych dokumentów międzynarodowych ratyfikowanych przez Polskę oraz implementację aktów prawnych organów Unii Europejskiej, związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego

NID realizuje zadania związane z:

- konwencją UNESCO z 2003 r. w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego (Dz.U. 2011 nr 172 poz. 1018)
- konwencją UNESCO z 1970 r. dotyczącą środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury (Dz. U. z 1974 r. poz. 106);
- konwencją UNESCO z 1972 r. w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego; monitorowanie stanu zachowania miejsc światowego dziedzictwa;

- rozporządzeniem Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury oraz rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1081/2012 z dnia 9 listopada 2012 r. do celów rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE L 151 z 07.06.2019 r., s. 1) oraz uczestnictwo w pracach Dyrekcji Generalnej ds. podatków i Unii Celnej przy Komisji Europejskiej (TAXBUD) oraz Komitetu do spraw wywozu oraz przywozu dóbr kultury działającego przy Komisji Europejskiej

1.9.1. Realizacja konwencji UNESCO z 2003 r. w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

W okresie sprawozdawczym prowadzono w całej Polsce współpracę z depozytariuszami, organizował spotkania i wspierał w zakresie przygotowywanych wniosków do wpisu na Krajową listę i do Krajowego rejestru dobrych praktyk (szerzej na ten temat – w pkt. 2.4 sprawozdania).

1.9.2. Realizacja Konwencji UNESCO z 1970 r. dotyczącej środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury (Dz. U. z 1974 r. poz. 106)

1.9.2.1. Warsztaty UNESCO „Fostering Regional Efforts for Heritage in Crisis: Capacity Building Workshop on the Fight against Illicit Trafficking of Ukrainian Cultural Property”, 1-3 kwietnia 2025 r., Kiszyniów, Mołdawia

Spotkanie stanowiło kontynuację warsztatów mających na celu podniesienie zdolności służb mundurowych, organów ścigania, specjalistów ochrony dziedzictwa i urzędników resortów kultury państw graniczących z Ukrainą do współpracy i skutecznego zwalczania nielegalnego handlu i przemytu dóbr kultury, ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa ukraińskiego, które odbyły się w styczniu 2023 r. w Warszawie. W spotkaniu w Mołdawii wzięli udział przedstawiciele Ukrainy, Mołdawii, Polski, Rumunii, Węgier i Słowacji. Celem spotkania było m. in. omówienie międzynarodowych uwarunkowań prawnych i operacyjnych dotyczących zapobiegania i zwalczania nielegalnego handlu i przemytu dóbr kultury. Materiały w tym zakresie prezentowali przedstawiciele UNESCO, UNIDROIT, UNODOCS (Biuro ONZ ds. Narkotyków i Przestępczości), Rady Europy, Komisji Europejskiej, Interpolu, Carabinieri T.P.C. (Oddział Karabinierów ds. ochrony dziedzictwa kulturowego). Ważnym elementem warsztatu były prezentacje państw uczestniczących w warsztatach na temat przepisów krajowych, a także operacyjnych i proceduralnych uwarunkowań ścigania przestępstw związanych z przemytem i handlem nielegalnie pozyskanymi zabytkami pochodzenia ukraińskiego. Polska była w czasie spotkania reprezentowana przez przedstawicieli NID, MKiDN, Krajowej Administracji Skarbowej, Policji i Prokuratury.

1.9.2.2. Spotkanie Państw Stron Konwencji UNESCO z 1970 r. dotyczącej środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury

W związku z zakończeniem kadencji Polski w Komitecie Pomocniczym Konwencji UNESCO z 1970 r. przedstawicielka NID wzięła udział jedynie w 8. Spotkaniu Państw Stron Konwencji, które odbyło się w dniach 19-20.06.2025 r. Na miejsce Polski, z II grupy elektorckiej, weszła do Komitetu Pomocniczego Estonia. Wybór wszystkich nowych członków Komitetu Pomocniczego był jednogłówny, z pozostałych grup do Komitetu weszły następujące Państwa: Grecja, Szwajcaria, Kolumbia, Meksyk, Korea Południowa, Demokratyczna Republika Konga, RPA oraz Libia.

Na spotkaniu przedstawiono:

- raport z poprzedniego, 7. spotkania Państw Stron oraz raporty ze 11. i 12. Spotkań Komitetu Pomocniczego;
- raport z podejmowanych przez niego aktywności, m. in. poinformowano o nowych państwach, które w ciągu ostatnich dwóch lat ratyfikowały Konwencję (Gambia, Kenia, Malta, Wyspy Świętego Tomasza i Książęca);
- sytuację w zakresie przemytu dóbr kultury z terytorium Gazy. Ustalono, że jedno muzeum oraz siedem stanowisk archeologicznych zostało zniszczonych na terytorium Gazy;
- sytuację w Ukrainie w obszarze związanym z przemytem dóbr kultury;
- sprawozdanie z aktywności dotyczących nowych form porozumień (umów) oraz współpracy w zakresie zwrotu i restytucji dóbr kultury, które odbyły się w Gwatemali w grudniu 2024 r. oraz w Addis Abeba w styczniu 2025 r.

W czasie spotkania Państw Stron przyjęto poprzez aklamację „Model Provisions on the Prevention and Fight Against the Illicit Trafficking of Cultural Property”. Dokument zawiera proponowane modelowe rozwiązania prawne, rekomendowane do przyjęcia na poziomie krajowym, a które zapewniają narzędzia pozwalające na lepsze wdrożenie Konwencji UNESCO z 1970 r. dotyczącą środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury.

Ważnym elementem była dyskusja dot. zwrotu i restytucji dóbr kultury, która miała miejsce w czasie 7. spotkania Komitetu Pomocniczego konwencji. Rezolucja została uchwalona jednogłośnie, po dodaniu przez Turcję dodatkowego punktu, w którym wezwano Państwa Strony do zaangażowania i sprawnego prowadzenia spraw związanych ze zwrotem i restytucją. Spotkanie zakończyło się wystąpieniem specjalnej sprawozdawczynie ds. praw kulturalnych, pani Alexandry Xanthaki na temat relacji między zwalczaniem przemytu dóbr kultury oraz prawami kulturalnymi.

1.9.3. Realizacja Konwencji UNESCO z 1972 r. w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego; monitorowanie stanu zachowania miejsc światowego dziedzictwa; udział w spotkaniach międzynarodowych

1.9.3.1. Spotkania międzynarodowe

W ramach realizacji zadań przedstawiciele NID:

- uczestniczyli w pracach Otwartej Grupy Roboczej Państw-Stron Konwencji (4 spotkania) dotyczących niezbędnych ulepszeń mających na celu zmniejszenie luk (Gap Analysis) w reprezentacji Państw-Stron na Liście światowego dziedzictwa; wymogów procesu wstępnej oceny (Preliminary Assessment), w tym poprawy działań w zakresie budowania potencjału (Capacity Building), rozważenia możliwości korzystania z dodatkowego wsparcia merytorycznego; proponowania zrównoważonych rozwiązań dotyczących wymogów finansowych procesu, a także zaangażowania w procesy nominacyjne ludności rdzennej;
- weszli w skład delegacji rządowej, reprezentującej Polskę na 47. sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa, która odbyła się w Paryżu w dniach 6-17 lipca 2025 r. W trakcie sesji Komitet przyjął decyzje dot. stanu zachowania polskich miejsc światowego dziedzictwa: Auschwitz Birkenau, niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady (1940-1945), Tarnowskich Gór, kopalni rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi, Hali Stulecia we Wrocławiu, Puszczy Białowieskiej oraz Pradawnych i pierwotnych lasów bukowych w Karpatach i innych regionach Europy. Komitet odroczył (wniosek o wpis na Listę Wczesno modernistycznego Śródmieścia Gdyni);

- weszli w skład delegacji rządowej, reprezentującej Polskę podczas 25. sesji Zgromadzenia Ogólnego Państw-Stron Konwencji światowego dziedzictwa UNESCO, która odbyła się w Paryżu dniach 24-25 listopada 2025 r. Udział w sesji zakończył się wyborem Polski (po raz trzeci) na jednego z członków Komitetu Światowego Dziedzictwa na lata 2025-2029. Wynikiem tego wyboru był udział przedstawicieli Polski w 20. nadzwyczajnej sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa, która odbyła się w nowym składzie Komitetu, w dniu 25 listopada br. w siedzibie UNESCO w Paryżu. Podczas tej sesji Komitet Światowego Dziedzictwa wybrał p. Lee Byong Hyun (Republika Korei) na przewodniczącego 48. sesji, która odbędzie się w Busan (Republika Korei), w dniach 19-29 lipca 2026 r.

1.9.3.2. Spotkaniach krajowe

W ramach realizacji zadań przedstawiciele NID:

- uczestniczyli w dwóch posiedzeniach Komitetu ds. światowego dziedzictwa kulturowego w Polsce (23.10.2025 oraz 15.12.2025 r.) prezentując zarówno sprawy międzynarodowe dyskutowane na 47. Sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa, jak i sprawy związane z aktualnym stanem zachowania i ochrony polskich miejsc światowego dziedzictwa;
- współpracowali z Urzędem Miasta w Gdyni, Departamentem Ochrony Zabytków MKiDN oraz Stałym Przedstawicielstwem RP przy UNESCO związaną z trwającą procedurą oceny przez ICOMOS International wniosku o wpis Wczesnomodernistycznego centrum Gdyni na Listę światowego dziedzictwa UNESCO;
- uczestniczyli w spotkaniach dot. miejsc kandydujących do wpisu na Listę światowego dziedzictwa - młyna papierniczego w Dusznikach Zdroju oraz kopalni ropy w Bóbrce.

1.9.3.3. Monitoring stanu zachowania i sposobu zarządzania obiektami z Listy światowego dziedzictwa UNESCO, o czym mowa w rozdziale 1.6.

1.9.3.4. Podejmowanie współpracy z właścicielami i zarządcami obiektów z Listy Światowego Dziedzictwa, na rzecz właściwej opieki i zarządzania dobrami

W ramach tego zadania przedstawiciele NID:

- współpracują z zarządcami miejsc światowego dziedzictwa i służbami konserwatorskimi dotyczących aktualnych problemów ochrony i zarządzania, w tym m.in. spotkanie w Hali Stulecia (w marcu), które poświęcone było podsumowaniu sytuacji w związku z przesłanym do Polski raportem ekspertów z misji monitoringu kontrolnego WHC/ICOMOS oraz raportem o stanie zachowania miejsca światowego dziedzictwa, który przesłano do Centrum Światowego Dziedzictwa w styczniu 2025 r.;
- zorganizowali spotkanie opiekunów miejsc światowego dziedzictwa w Polsce, które odbyło się w dniach 3-4 czerwca br. w siedzibie Departamentu Ochrony Zabytków MKiDN. Spotkanie było okazją do wymiany informacji, omówienia aktualnych problemów oraz dyskusji na temat najważniejszych kwestii zarówno w kontekście systemowym – ogólnopolskim jak i szczegółowym – z punktu widzenia praktyki zarządców, w tym m.in. zabezpieczenia przeciwpożarowe drewnianych obiektów sakralnych, problem zabezpieczeń obiektów w kontekście konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, wyniki prac przy utworzeniu Lokalnej Organizacji Turystycznej Miasta Gwarków, przygotowanie Planu Zarządzania dla miejsca światowego dziedzictwa Kopalnia rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach. Podczas powyższego spotkania NID zaprezentował dwa Poradniki światowego dziedzictwa, które staraniem Instytutu zostały wydane w języku polskim i są dostępne na stronie internetowej:

- Wytyczne i zestaw narzędzi do ocen oddziaływania w kontekście światowego dziedzictwa,
- Wzmacnianie naszego dziedzictwa. Zestaw narzędzi 2.0. Ocena efektywności zarządzania dobrami światowego dziedzictwa i innymi miejscami dziedzictwa;
- na wniosek Departamentu Ochrony Zabytków, wskazywano zarządcom właściwy tryb postępowania, zgodny w Wytycznymi Operacyjnymi do realizacji Konwencji światowego dziedzictwa w przypadku planowanych inwestycji na terenie miejsc światowego dziedzictwa oraz ich stref buforowych (dla Auschwitz Birkenau, Historycznego centrum Krakowa, Krzemionkowskiego regionu prądziejowego górnictwa krzemienia pasiastego, Kopalni rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach parku pielgrzymkowego w Kalwarii Zebrzydowskiej);
- udzieliłi konsultacji i szerokiego wsparcia merytorycznego na prośbę zarządców 3 miejsc światowego dziedzictwa: Historycznego centrum Warszawy, Krzemionkowskiego regionu prądziejowego górnictwa krzemienia pasiastego (w zakresie zarządzania komponentami i strefami buforowymi przez Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Ostrowiec Świętokrzyski) oraz Kopalni rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach.

1.9.4. Realizacja rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury oraz rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1081/2012 z dnia 9 listopada 2012 r. do celów rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE L 151 z 07.06.2019 r., s. 1) oraz uczestnictwo w pracach Dyrekcji Generalnej ds. podatków i Unii Celnej przy Komisji Europejskiej (TAXBUD) oraz Komitetu do spraw wywozu oraz przywozu dóbr kultury działającego przy Komisji Europejskiej

Realizacja rozporządzenia nr 116/2009 wraz z rozporządzeniem wykonawczym nr 1081/2012 wiąże się przede wszystkim z prowadzeniem postępowań dotyczących wydawania pozwoleń na wywóz zabytków za granicę na stałe i dlatego zostało opisane w punkcie 1.13.

W ramach zadań związanych z realizacją Rozporządzeń nr 2019/880 oraz nr 116/2009, z czym wiąże się udział w pracach grup eksperckich działających w ramach Dyrekcji Generalnej ds. podatków i Unii Celnej przy Komisji Europejskiej TAXUD tj. w Customs Project Group on the Digitalisation of Cultural Goods oraz Expert Group on Customs Issues Related to Cultural Goods, pracownicy NID brali udział w pracach przygotowawczych związanych z wprowadzeniem w czerwcu 2025 r. systemu ICG (Import of Cultural Goods) służącego do wydawania pozwoleń na przywóz zabytków na teren celny UE i składania oświadczeń importerów oraz pracach nad zmianą rozporządzenia 116/2009, czego owocem będzie w przyszłości zbudowanie analogicznego systemu ECG (Export of Cultural Goods) dla wydawania pozwoleń na wywóz. Działania te obejmują uczestnictwo w zdalnych i stacjonarnych spotkaniach grup eksperckich oraz konsultowanie projektowanych zmian w przepisach. Poniżej tabela opisująca działania w okresie sprawozdawczym.

Tabela I.9 (4) Spotkania grup eksperckich działających w ramach Dyrekcji Generalnej ds. podatków i Unii Celnej przy Komisji Europejskiej TAXUD			
Nazwa grupy/Imię nazwisko przedstawiciela NID	Termin	Miejsce	Krótki opis poruszanych tematów (wyniki, ustalenia, podjęte decyzje, zobowiązania)
Customs Project Group on the Digitalisation of Cultural Goods	29-30. 01.2025 r.	Bruksela	Spotkanie miało na celu zapoznanie przedstawicieli państw członkowskich z działaniem systemu importu dóbr kultury (ICG), którego uruchomienie zaplanowano na 28 czerwca 2025 r. Tego dnia weszło w pełni w życie Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/880 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wprowadzania i przywozu dóbr kultury, które

(Monika Ośkiewicz, Grażyna Godek) 23 spotkanie			nakłada dodatkowe obowiązki na importerów dóbr kultury na teren UE. Podczas spotkania prezentowano funkcjonalności systemu ICG zarówno od strony petenta, jak i właściwego organu. Po każdej części prezentacji następowała część praktyczna, tj. uczestnicy spotkania samodzielnie wykonywali odpowiednie operacje w wersji testowej systemu..
Expert Group on Customs Issues Related to Cultural Goods (Grażyna Godek) 14 spotkanie	2-4.04.2025r.	Bruksela	Spotkanie miało na celu zaprezentowanie nowych i poprawionych funkcjonalności systemu ICG zarówno od strony petenta, jak i właściwego organu. Dyskutowano także pewne niejasności rozporządzenia i politykę jego interpretacji. Przedstawiciele Komisji zaprezentowali też obecny kształt projektu Rozporządzenia wykonawczego do celów rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 w sprawie wywozu dóbr kultury, którym zamierza się wprowadzić system elektroniczny do wydawania pozwoleń na wywóz dóbr kultury poza granice celne UE (ECG). Zdecydowano, że system będzie scentralizowany, wspólny dla wszystkich państw członkowskich, a nie hybrydowy, uwzględniający systemy niektórych państw członkowskich, które już takowe posiadają.
Project Group on the Digitalisation of Cultural Goods (Grażyna Godek)	26.05.2025r.	online	W trakcie spotkania prezentowano najnowsze funkcjonalności systemu ICG oraz nowe ścieżki przepływu informacji w systemie, wyjaśniano kwestie wsparcia technicznego oferowanego przez Komisję, omawiano kwestie dot. połączenia systemów CSW-CERTEX, a także biblioteki prawodawstwa państw trzecich oraz rozdysponowania materiałów szkoleniowych.
Spotkanie dot. biblioteki prawodawstwa państw trzecich (Monika Ośkiewicz)	3.06.2025r.	online	Spotkanie dot. tworzenia biblioteki prawodawstwa państw trzecich w systemie ICG, która będzie narzędziem dla organów właściwych do wydawania pozwoleń na przywóz dóbr kultury na teren celny Unii Europejskiej, jako że jednym w warunków legalnego przywozu będzie legalny wywóz obiektu z kraju trzeciego. Członkowie zespołu zadaniowego ds. Bezpieczeństwa Zabytków wykonali tłumaczenie z języka angielskiego na język polski pojęć i terminów używanych w systemie ICG, które następnie Komisja użyła do stworzenia wersji polskiej systemu.

1.10. Rozwijanie w porozumieniu z Ministrem współpracy międzynarodowej, służącej ochronie dziedzictwa kulturowego

Instytut współpracuje z wieloma organizacjami zajmującymi się ochroną dziedzictwa na całym świecie – poprzez uczestnictwo w spotkaniach i konferencjach, członkostwo w prestiżowych organizacjach itp. Poniżej tabela opisująca działania w okresie sprawozdawczym.

Tabela I.10 (1) Udział w międzynarodowych forach i organizacjach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego (EHHF, EHLF, Monitoring Group, EAC itp.)			
Nazwa spotkania	Termin	Miejsce	Krótki opis poruszanych tematów (wyniki, ustalenia, podjęte decyzje, zobowiązania)
EAC 26th Annual Meeting and Heritage Management Symposium - "Life after life of archaeological archives – accessibility and re-use of archaeological collections in heritage management"	27-29.03.2025	Gdańsk	Na dorocznym spotkaniu plenarnym EAC (Annual Meeting) omawiano i głosowano kwestie zw. z zarządzaniem EAC. Symposium dotyczyło "życia po życiu" dokumentacji i kolekcji archeologicznych. W trzech sesjach tematycznych, zaprezentowano 17 wystąpień, dotyczących: 1) zasady FAIR w tworzeniu i przechowywaniu dokumentacji cyfrowej; 2) potencjału zbiorów archeologicznych oraz 3) inspirowania się tym zasobem do działań wykraczających poza archeologię jako dziedzinę naukową. Przedstawiciele NID pełnili rolę koordynatorów naukowych Symposium. Wydarzenie odbyło się pod Patronatem polskiej prezydencji w Radzie UE. Wygłoszono referat pt. "Pick one - using "old" archives to integrate community around local heritage" oparty na doświadczeniach z projektu TRIQUETRA (opis w rozdziale 2.6.5).
EAC Board meeting	26.03.2025	Gdańsk	Omawianie bieżących spraw EAC, w tym wyników prac grup roboczych, organizacji gdańskiego symposium. W trakcie spotkania dokonano przeglądu aktualnych wydarzeń i wyzwań w obszarze ochrony dziedzictwa archeologicznego w Europie, a także omówiono poziom i formy zaangażowania EAC w podejmowane działania. Zarząd EAC składa się z przedstawicieli instytucji centralnych zarządzających dziedzictwem archeologicznym w kilku krajach europejskich.
Meeting of the EAC Working Group for Archaeological Archives	26.03.2025	Gdańsk	Rozpoczęto prace na zagadnieniu zrównoważonych repozytoriów i magazynów archeologicznych omawiano szczegółowy zakres planowanego kwestionariusza.

Meeting of the EAC Communication Working Group.	26.03.2025	Gdańsk	Ustalenia dotyczące promowania działalności EAC oraz komunikacji EAC z członkami i opinią publiczną na temat dziedzictwa archeologicznego w Europie.
EAC Board meeting (Spotkanie Zarządu EAC)	27-28.06.2025	Durham, Wielka Brytania	Omawianie bieżących spraw EAC, w tym wyników prac grup roboczych, organizacji EAC 27th Annual Meeting and Heritage Management Symposium, aktualnych wydarzeń i wyzwań w obszarze ochrony dziedzictwa archeologicznego w Europie, a także poziom i formy zaangażowania EAC w wyżej wymienione. Podjęto decyzje dotyczące planów EAC dotyczących zarządzania dziedzictwem archeologicznym w Europie w kolejnych latach. Zarząd EAC składa się z przedstawicieli instytucji centralnych zarządzających dziedzictwem archeologicznym w kilku krajach europejskich.
EAC Board meeting (spotkanie Zarządu EAC)	15.10.2025	On-line	Omawianie bieżących spraw EAC, w tym wyników prac grup roboczych, organizacji EAC 27th Annual Meeting and Heritage Management Symposium, kwestii członkowskich, aktualnych wydarzeń i wyzwań w obszarze ochrony dziedzictwa archeologicznego w Europie, a także poziom i formy zaangażowania EAC w wyżej wymienione.
Proceedings of the 2025 EAC Heritage Symposium held in Gdańsk			Więcej w rozdziale 1.2.1.
BRHC Komitet Dziedzictwa Państw Regionu Morza Bałtyckiego (Baltic Region Heritage Committee)	6-8.05.2025	Narva	W ramach estońskiej prezydencji w BRHC zorganizowano trzydniowe seminarium, na które składały się wizyty terenowe, spotkania grup roboczych oraz panele uczestników wszystkich grup roboczych działających z ramienia BRHC. W ramach wizyt terenowych eksperci mieli możliwość zapoznania się z następującymi przykładami obiektów zabytkowych, wraz z ich problematyką konserwatorską i współczesnego funkcjonowania. Seminarium podsumowano w trakcie dyskusji panelowej z udziałem przedstawicieli każdego z krajów. Dyskutowane tematy to: zabytki hydrotechniczne a ochrona środowiska – konflikt wartości; dziedzictwo socrealizmu i jego symbolika w przestrzeni publicznej; przyszłość dziedzictwa industrialnego.
BRHC Komitet Dziedzictwa Państw Regionu Morza Bałtyckiego (Baltic Region Heritage Committee)	17.12.2025	online	W związku z trwającą polską prezydencją w Komitecie Dziedzictwa Regionu Bałtyckiego (1.07.2025–31.06.2026), w dniu 17.12.2025 r. odbyło się online spotkanie Komitetu – jedno z cyklicznych spotkań odbywających się dwa razy do roku.
Spotkanie z dyrektorką Santa Clara College, Gladys Collazo Usallán	05.03.2025	Warszawa	Omówiono różne aspekty ewentualnej współpracy. Rozmowy dotyczyły przede wszystkim potencjału zaangażowania polskich specjalistów w działania programowe Międzynarodowej Szkoły Santa Clara w Hawanie, w tym prowadzenia specjalistycznych zajęć i warsztatów, współpracy w zakresie wymiany materiałów konserwatorskich i restauratorskich, materiałów bibliograficznych, a także organizacji wspólnych wystaw i prezentacji książek oraz innych inicjatyw związanych z dziedzictwem kulturowym. Deklaracja współpracy- spotkanie zaplanowane w styczniu 2026 roku.
Spotkanie z przedstawicielami niemieckich instytucji kultury	28.06.2025	Warszawa	Spotkanie stanowiło element polsko-niemieckiej wymiany doświadczeń w zakresie ochrony dóbr kultury i nawiązywania kontaktów między instytucjami obu krajów. W spotkaniu brali udział przedstawiciele niemieckich instytucji kultury. Podczas wizyty omawiano kwestie ochrony dziedzictwa kulturowego, wymianę doświadczeń oraz przyszłe inicjatywy i projekty współpracy.
Spotkanie z Dr. Anasem Haj Zidan, dyrektorem generalnym Syryjskich Muzeów i Zabytków	20.05.2025		Na prośbę Dyrektora Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW, pracownicy NID zaprezentowali działalność NID, w tym kwestie związane z zarządzaniem dziedzictwem archeologicznym w Polsce, Centrum Kompetencji i skanowanie zabytków architektury oraz metody zwalczania przestępczości przeciwko zabytkom.
47. Sesja UNESCO	6-16.07.2025		W dniach 6–16 lipca 2025 roku w Paryżu odbyła się 47. sesja Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO. W wyniku obrad na Listę światowego dziedzictwa wpisano 26 nowych obiektów kulturowych i przyrodniczych, co podniosło łączną liczbę miejsc wpisanych na listę do 1248 w 170 krajach. Zatwierdzono również rozszerzenie dwóch istniejących już wpisów, co umożliwiło powstanie nowych, transgranicznych parków przyrodniczych. Wszystkie te obiekty korzystają obecnie z najwyższego poziomu ochrony, jaki przewiduje prawo międzynarodowe w ramach systemu ochrony światowego dziedzictwa UNESCO.
EHHF spotkania	Raz w miesiącu		Raz w miesiącu odbywają się spotkania w ramach EHHF, na których są omawiane bieżące kwestie związane z działaniami poszczególnych reprezentantów, wspólne inicjatywy (ankiety/badania), przygotowania do rocznych spotkań.

Spotkanie: EHLF (e European Heritage Legal Forum) Helsinki	25-26.08.2025 r.		Spotkania w Helsinkach (25-26 sierpnia) on-line. Dyskusje z członkami w celu redystrybucji pracy i wspierania zaangażowania. Istotne uwagi z prezentacji poszczególnych krajów: W kilku prezentacjach pojawiła się informacja o badaniach, pracach legislacyjnych bądź już obowiązujących przepisach oraz innych działaniach, dotyczących wpływu farm wiatrowych na stan zachowania dziedzictwa kulturowego. W prezentacji przedstawiciela Hiszpanii pojawiła się informacja o wieloletnim planie, którego celem jest zwiększenie zaangażowania społecznego. Jako wniosek z dyskusji przyjęto, że w trakcie prezentacji pojawiły się wspólne tematy, dot. pomocy publicznej, taksonomii, ale też wpływu farm wiatrowych na zachowanie dziedzictwa (w prezentacji przedstawiciela Czech pojawiła się ciekawa informacja o narzędziu monitoringu owego wpływu). Sekretariat zaproponował przeprowadzenie ankiety wśród członków EHLF w tym zakresie.
19. Spotkanie w ramach EHHF (European Heritage Heads Forum). Valetta (Malta)	24-26.09.2025	Valetta	19. Doroczne Spotkanie EHHF odbyło się w Valletcie (Malta), która jest jednym z najbardziej skoncentrowanych obszarów historycznych na świecie i w całości stanowi obiekt wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa. Tematem przewodnim spotkania była "konwencja z Valetty. W 1992 roku w Valletcie podpisano Konwencję Rady Europy w sprawie ochrony dziedzictwa archeologicznego Europy, która weszła w życie w 1995 roku. Tegoroczne Doroczne Spotkanie zaprasza do refleksji nad Konwencją z Valetty pod hasłem: „Konwencja z Valetty: 30 lat praktyki”. Poruszane zagadnienia będą dotyczyć postanowień i wdrażania tej konwencji – od teorii, poprzez praktykę, aż po kwestie logistyczne.
Dzień Dziedzictwa Niematerialnego: webinar polskiego sekretariatu ds. UNESCO	17.10.2025		17 października 2025 r. odbył się webinar „Dziedzictwo niematerialne: ochrona żywych praktyk w erze cyfrowej”, zorganizowany przez Polską Komisję Narodową ds. UNESCO we współpracy z Stałym Przedstawicielstwem RP przy UNESCO z okazji Międzynarodowego Dnia Dziedzictwa Niematerialnego. Wydarzenie zgromadziło przedstawicieli Sekretariatu UNESCO, państw inicjatorów rezolucji (Polska, Bangladesz, Botswana, Maroko, Panama, Korea Płd., Rwanda, Słowacja), Katedr UNESCO oraz ekspertów, omawiając wyzwania digitalizacji, AI i algorytmów dla ochrony żywego dziedzictwa. Webinar podkreślił znaczenie Konwencji UNESCO z 2003 r. w budowaniu tożsamości, kreatywności i spójności społecznej, inspirować do synergii między społecznościami, politykami i badaczami w obliczu transformacji cyfrowej.
Sesja UNECO	24-25.11.2025	Paryż	W dniach 24-25 listopada 2025 r. odbyła się 25. Sesja Zgromadzenia Ogólnego Państw Stron Konwencji o Dziedzictwie Światowym w ramach Konferencji Generalnej UNESCO, podczas której wybrano 12 nowych członków Komitetu Światowego Dziedzictwa. Polska ponownie została wybrana do Komitetu na kadencję 2026-2029, co potwierdza jej silne zaangażowanie w globalną ochronę dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz podkreśla rolę naszego kraju w kształtowaniu międzynarodowych standardów konserwacji. Ta reelekcja umożliwi Polsce aktywny wkład w decyzje dotyczące wpisywania nowych obiektów na Listę Światowego Dziedzictwa oraz strategię zrównoważonego zarządzania istniejącymi stanowiskami.
34. Posiedzenie ICCROM	10-12.12.2025	Rzym	Sesja Walnego Zgromadzenia ICCROM w Rzymie zgromadziła przedstawicieli 139 państw członkowskich, stanowiąc platformę do wymiany najlepszych praktyk w ochronie dziedzictwa kulturowego. Podczas obrad przyjęto nowy Strategiczny Plan ICCROM na lata 2026-2031 oparty na wizji CARE, podkreślając konserwację, aktywację i uznanie potencjału dziedzictwa. Wydarzenie zakończyło się wyborem nowych członków Rady ICCROM na kadencję 2025-2029, potwierdzając globalne zaangażowanie w zrównoważoną opiekę nad dziedzictwem.
20. Sesja Komitetu UNESCO ds. Dziedzictwa niematerialnego	9-13.12.2025	New Dehli	10 grudnia 2025 r. plecionkarstwo z Polski zostało wpisane na Listę UNESCO Dziedzictwa Niematerialnego Ludzkości podczas 20. sesji w New Delhi. Ta decyzja podkreśla znaczenie tradycji rzemieślniczych dla ochrony żywych zwyczajów, języków, sztuk widowiskowych i praktyk przekazywanych między pokoleniami, wzmacniając tożsamość lokalnych społeczności.

1.11. Współpraca z właścicielami i zarządcami zabytków na rzecz właściwego zarządzania zasobem dziedzictwa kulturowego

1.11.1. Miejsca światowego dziedzictwa

NID wspiera właścicieli zabytków – szczególnie opiekunów miejsc światowego dziedzictwa i pomników historii. NID jest właścicielem i dysponentem logo pomnika historii, posiada także

prawa autorskie do jego wykorzystywania. NID nieodpłatnie przekazuje logotyp wraz z Księgą Znak zainteresowanym zarządcom i opiekunom pomników historii oraz akceptuje nadsyłane do korekty projekty oznaczenia. Obecnie trwają prace nad ujednoczeniem istniejących już oznaczeń w pomnikach historii oraz polityką sprawowania nadzoru nad procesem oznaczania. NID prowadzi zarówno bieżącą współpracę dotyczącą ochrony miejsc światowego dziedzictwa, jak i organizuje cykliczne spotkania opiekunów miejsc światowego dziedzictwa UNESCO w Polsce. W 2025 r. spotkanie to odbyło się w dniach 4-5 czerwca w Warszawie, w Departamencie Ochrony Zabytków (opis w rozdziale 1.9.3.). W ramach współpracy dot. wspólnego transgranicznego wpisu Cerkwi drewnianych w polskim i ukraińskim regionie Karpat 21.05.2025r. odbyło się spotkanie z udziałem przedstawiciela strony ukraińskiej oraz Dyrektorki Instytutu POLONIKA dotyczące programu zarządzania oraz ewaluacji ochrony cerkwi w kontekście konfliktu zbrojnego.

1.11.2. Porozumienie z dnia 22.08.2025 z GDDKiA NID w sprawie odbiorów badań

Poniższa tabela przedstawia zestawienie działań w okresie sprawozdawczym.

Tabela I.11 (3) Zestawienie odbiorów badań archeologicznych dla GDDiKA			
Nazwa komórki organizacyjnej NID	Liczba odbiorów	Nazwy województw w jakich przeprowadzono odbiory	Nazwa inwestycji drogowej (podać nazwę drogi krajowej, np. S7)
1 Dział Archeologii	21	łódzkie, mazowieckie, opolskie, podlaskie, śląskie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie	A2, DK8, DK50, DK78, S7, S11, S19, S51,
2 OT Lublin	26	lubelskie, podkarpackie	S12, S17, S19 (różne odcinki i węzły), droga krajowa nr 74 (obwodnica Gorajca)
3 OT Łódź	2	łódzkie	S12
4 OT Rzeszów	4	podkarpackie	S19
5 OT Szczecin	20 – terenowe 13 - gabinetowe	zachodniopomorskie	DK22 - obwodnica Rusinowa, S6 - obwodnica Szczecina, DK20 - obwodnica Stargardu, S10 Szczecin – Piła odcinek węzeł Stargard wschód /b. w./ - węzeł Suchań
6 OT Toruń	2	kujawsko-pomorskie	S 10, DK25
7 OT Wrocław	30	dolnośląskie	Droga krajowa S8
8 PT Trzebin	3	lubuskie	Obwodnica Krosna Odrzańskiego- DK 29
Razem	121		

1.11.3. HeritoLAB – Mobilny Audyty Zabytków. Bilateralny program pilotażowy dedykowany dla właścicieli nieruchomości zabytków drewnianych, popularyzujący zasady konserwacji zapobiegawczej i monitoringu – w przygotowaniu

Miejsce: CAD w Zakopanem (powiat tatrzański - w zależności od efektywności prowadzonych działań dopuszcza się rozszerzenie na całe województwo małopolskie), CAD w Otwocku (powiat otwocki – w zależności od efektywności prowadzonych działań dopuszcza się rozszerzenie na całe województwo);

Czas trwania: 36 miesięcy;

Grupa docelowa: właściciele, zarządcy lub posiadacze obiektów zabytkowych (w ścisłym rozumieniu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292, 1907);

Partner bilateralny: Norweski Dyrektoriat ds. Dziedzictwa Kulturowego – Riksantikvaren.

Instytucje współpracujące przy realizacji projektu: Pamiatkový úrad Slovenskej republiky realizujący program ProMonumenta (na etapie sporządzania szczegółowego projektu, po zaakceptowaniu przedłożonej propozycji projektowej, zostanie przedstawiona szczegółowa lista partnerów / współorganizatorów);

Opis: Głównym celem projektu jest uzupełnienie systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce o działania z zakresu monitoringu prewencyjnego i konserwacji zapobiegawczej,

a także przyczynienie się do utworzenia podobnego systemu w Norwegii. W ramach pilotażu proponuje się dwutorowy schemat działania. Pierwszy tor obejmie działania bezpośrednie tj. cyklicznie realizowane audyty zabytkowych obiektów drewnianych i w przypadku konieczności doraźne działania o charakterze bieżącej konserwacji, nie wykraczające poza zakres zwolniony z konieczności uzyskania stosownych pozwoleń administracyjno-konserwatorskich. . Drugi skupi się na działaniach pośrednich, obejmujących podnoszenie świadomości społecznej poprzez konsultacje, seminaria i warsztaty skierowane do właścicieli, użytkowników i zarządców obiektów zabytkowych oraz rzemieślników i wykonawców prowadzących prace na obiektach zabytkowych. Bezpośrednie działania zakładają utworzenie dwóch mobilnych zespołów inspekcyjnych wraz z niezbędnym zapleczem technicznym w postaci mobilnego warsztatu – tj. auta inspekcyjnego, a także wspierającego je zaplecza teoretycznego - Centrum Konserwacji Zapobiegawczej. Zespoły te, będą monitorować stan zachowania wybranych historycznych budynków i sporządzać raporty na temat niezbędnych działań - zarówno doraźnych jak i w dłuższej perspektywie o charakterze konserwatorskim, udzielać konsultacji właścicielom użytkownikom i zarządcom obiektów zabytkowych, w praktyczny sposób wspierając ich w wywiązywaniu się ze spoczywających na nich ustawowych obowiązków, wykonywać drobne bieżące naprawy nie wykraczające poza katalog działań zwolnionych z konieczności uzyskiwania stosownych pozwoleń administracyjnych i konserwatorskich oraz opracowywać indywidualny kalendarz prac konserwacyjnych i zalecenia dotyczące zabezpieczenia, lub innych działań o charakterze konserwatorskim dla każdego z monitorowanych obiektów. Na etapie pilotażu proponuje się zawężenie zakresu działania zespołów inspekcyjnych do jednego typu obiektów zabytkowych – budynków drewnianych.

Frekwencja: w pierwszym roku planowanego projektu pilotażowego planowane jest przeprowadzenie przez każdy z ośrodków 15 inspekcji obiektów zabytkowych, w drugim roku planowane jest przeprowadzenie 20 inspekcji, a w trzecim roku planowane jest przeprowadzenie 30 inspekcji; w zależności od efektywności prowadzonych działań w ramach projektu dopuszcza się rozważenie zwiększenia ilości prowadzonych inspekcji;

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość: głównym efektem projektu pilotażowego ma być wzmocnienie ochrony nad wrażliwym zasobem dziedzictwa dzięki stworzeniu nowych narzędzi służących ochronie materialnego dziedzictwa kulturowego poprzez monitoring prewencyjny i konserwację zapobiegawczą oraz podniesienie świadomości społecznej o jej wartości i walorach ekonomicznych, a także wzmocnienie kompetencji rzemieślników w zakresie tradycyjnych technik budowlanych oraz realne wsparcie właścicieli w wypełnianiu ustawowego obowiązku opieki nad zabytkiem;

Wkład finansowy pozyskany od Partnerów: 1.800.000,00€ (1.530.000,00€ środki EOG i NMF oraz 270.000,00€ współfinansowanie krajowe).

1.11.4. Opieka merytoryczna nad obiektem pilotażowym - Park w Lubostroniu (obiekt pilotażowy do opracowania przez NID zaleceń dla postępowania w sytuacji zaistnienia szkód spowodowanych kłeskami żywiołowymi) – kontynuacja współpracy z Muzeum w Lubostroniu na wniosek Kujawsko-Pomorskiego Konserwatora Zabytków

NID realizuje zadanie w ramach celu statutowego (wspieranie samorządu terytorialnego) i w ścisłej współpracy z WKZ. Współpracę zapoczątkowano w 2013 r. na wniosek Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu. Na mocy porozumienia o współpracy pomiędzy Pałacem Lubostroń a NID z dn. 10.06.2013 r. NID opracował dokumentację obejmującą analizy historyczne, wytyczne konserwatorskie i projekt rewaloryzacji parku. Po zniszczeniu parku na skutek nawałnicy w 2017 r. współpracę kontynuowano od 2018 roku również na wniosek WKZ w zakresie rekomendowania działań zmierzających do przywrócenia historycznej kompozycji parku. Działania są kontynuowane w zakresie

specjalistycznej pomocy ekspertów NID w pracach przy odtwarzaniu kompozycji parku po nawałnicach oraz przy bieżąco prowadzonych pracach konserwatorskich w parku.

Posiadane rozpoznanie obiektu i znajomość stanu wyjściowego parku w Lubostroniu umożliwia jednocześnie prowadzenie obserwacji zmian w drzewostanie będących skutkiem wcześniejszych zniszczeń. Wyniki cząstkowe zbierane są w formie raportów z lustracji, które będą stanowić podstawę do opracowania rekomendacji dla obiektów, które doświadczyły podobnych zniszczeń.

Miejsce: Lubostroń, woj. kujawsko-pomorskie

Czas trwania: (2013) 2023 - 2027

Grupa docelowa: samorząd, WKZ, uczestnicy wydarzeń kulturalnych z kraju i zagranicy, turyści krajowi i zagraniczni

Instytucje współpracujące przy realizacji projektu: Instytucja Kultury Pałac Lubostroń, WKZ w Toruniu

1.11.5. Ostromecko - Dokumentacja konserwatorska parku w zespole pałacowo-parkowym w Ostromecku (w ramach porozumienia o współpracy NID/P/1/24, zawartego 17 stycznia 2024 r. pomiędzy NID a MCK w Bydgoszczy.) - zakończono kwerendę i opracowanie pt. Tom I Projekt rewaloryzacji ogrodu formalnego na tarasie przy Pałacu Nowym"

Obiekt jest wybitnym przykładem założenia rezydencjonalnego z XVIII i przełomu XIX/XX w. Zarówno architektura, jak i otaczający ją 40 ha park krajobrazowy powstały przy udziale znakomitych projektantów. Obiekt należy do miasta Bydgoszcz, zarządzany jest przez Miejskie Centrum Kultury. Mieści się tu centrum kultury, m.in. z kolekcją zabytkowych fortepianów (jedna z największych w Polsce) zapoczątkowana przez A. Szwalbego, dyrektora Filharmonii Bydgoskiej.

Obiekt dynamicznie rozwija się, kładąc nacisk na popularyzację kultury, organizację koncertów, wystaw i wydarzeń kulturalnych, pełni funkcję ośrodka recepcyjnego dla Sieci miast kreatywnych UNESCO (Bydgoszcz należy do sieci w kategorii muzyka).

Zadanie jest realizowane na podstawie porozumienia podpisanego w styczniu 2024 r. w zakresie opracowania dokumentacji historyczno-konserwatorskiej na potrzeby rewaloryzacji parku. Do tej pory powstały dwa opracowania cząstkowe: Projekt koncepcyjny rewaloryzacji ogrodu formalnego przy Pałacu Nowym i Projekt wykonawczy zieleni ogrodu formalnego przy Pałacu Nowym, zaawansowano prace nad inwentaryzacją terenu.

Miejsce: Ostromecko, woj. kujawsko-pomorskie

Czas trwania: styczeń 2024-2027

Grupa docelowa: samorząd, WKZ, uczestnicy wydarzeń muzycznych z kraju i zagranicy, turyści krajowi i zagraniczni

Instytucje współpracujące przy realizacji projektu: Miejskie Centrum Kultury w Bydgoszczy, WKZ w Toruniu, instytucje samorządowe

1.12. Promowanie wzorcowych prac konserwatorskich przy zabytkach oraz dorobku polskiej szkoły konserwacji

1.12.1. Konkurs „Zabytek Zadbany”

Doroczny konkurs Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Generalnego Konserwatora Zabytków, którego celem jest promocja opieki nad zabytkami, w tym propagowanie najlepszych wzorów badań, konserwacji, adaptacji, utrzymania i zagospodarowania zabytków. W imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego nadzór nad konkursem sprawuje Generalny Konserwator Zabytków, a za jego realizację odpowiada NID. Oceny konkursowych zgłoszeń i rozstrzygnięcia konkursu dokonuje jury, które jest powoływane przez Generalnego Konserwatora

Zabytków. Konkurs ma charakter otwarty i nieodpłatny, adresowany jest do właścicieli, posiadaczy i zarządców obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych, którzy wzorowo wywiązują się z obowiązku opieki nad zabytkami (zgłoszeń może dokonać także organ ochrony zabytków). Zgłoszenia obejmują sześć kategorii: utrwalenie wartości zabytkowej obiektu, rewaloryzację przestrzeni kulturowej i krajobrazu, adaptację obiektów zabytkowych, architekturę i budownictwo drewniane, zabytki techniki, zabytek dostępny oraz kategorie specjalna właściwego użytkowania i stałej opieki nad zabytkiem. Edycja konkursu „Zabytek Zadbany” 2025 związana była z 50-leciem konkursu, który odbywa się w sposób nieprzerwany od 1975 roku. W 2025 roku zostało zgłoszonych 76 wniosków; po ocenie formalnej do konkursu zakwalifikowano 67. Zgłoszenia zostały poddane ocenie merytorycznej przez ekspertów NID, opartej na dokumentacji i wizji lokalnej prowadzonej przez pracowników oddziałów terenowych właściwych dla lokalizacji zabytków. Rozstrzygnięcia konkursu dokonało jury w składzie: prof. dr hab. inż. arch. Małgorzata Rozbicka (przewodnicząca jury), prof. dr hab. inż. Jerzy Jasieńko (zastępca przewodniczącego), dr Małgorzata Gwiazdowska, Marlena Happach i dr hab. Miron Urbaniak, prof. UW r., obradujące w dniach 1-2 lipca 2025 r. Jury przyznało 12 nagród oraz 10 wyróżnień. Uroczysta gala wręczenia nagród i wyróżnień przez GKZ, sekretarza stanu w MKiDN Bożenę Żelazowską miała miejsce 1-2 października 2025 r. w Żyrardowie. Właściciele i zarządcy nagrodzonych obiektów otrzymali tablice brązowe wykonane w Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku do oznaczenia zabytków, wyróżnieni - analogiczne tablice emaliowane; wszyscy zostali uhonorowani imiennymi dyplomami z sentencją nagrody oraz wielkoformatowym posterem z wizerunkiem nagrodzonego zabytku. Gali towarzyszył film promujący konkurs i wystawa prezentująca nagrodzone zabytki. Wyniki konkursu zostały podsumowane w przygotowanej przez NID książce „Zabytek Zadbany A.D. 2025”, mieszczącej prezentację każdego z zabytków wraz z zakresem wykonanych i nagrodzonych/wyróżnionych prac oraz poszerzone teksty charakteryzujące zabytki nagrodzone w poszczególnych kategoriach w latach prowadzenia konkursu przez NID (2011-2024) i podsumowujące 50-lecie konkursu. Poniżej tabela opisująca działania wraz ze statystykami w okresie sprawozdawczym.

Lp.	Nazwa miernika	Wartość miernika
1	Liczba lustracji terenowych	67
2	Liczba przygotowanych opinii - liczba podana przy wszystkich opiniach NID	67
3	Liczba zgłoszeń do konkursu	76
4	Liczba przyznanych nagród	12
5	Liczba przyznanych wyróżnień	10

1.12.2. „Ogrodowe wtorki”

“Ogrodowe wtorki” to cykl kameralnych spotkań konserwatorskich organizowany przez Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni NID – opis w rozdziale 2.2.3.

1.12.3. Kompleksowe badania konserwatorskie Pałacu w Łłowej

W 2025 r. zakończono realizację projektu mającego na celu gruntowne przebadania i stworzenie programu prac konserwatorskich pałacu w Łłowej w woj. lubskim, powiecie żarskim, oraz opracowanie programu prac konserwatorskich i uzyskanie pozwolenia na ich prowadzenie.

W ramach projektu wykonane zostały:

- inwentaryzacja pomiarowo-rysunkowa pałacu w Łłowej;
- dokumentacja konserwatorska inwentaryzacji architektoniczno-konserwatorskiej stolarki okiennej i wybranej stolarki drzwiowej pałacu w Łłowej;

- dokumentacja konserwatorska badań architektonicznych pałacu w Łowej;
- dokumentacja konserwatorska badań konserwatorskich pałacu w Łowej.

Dzięki tej dokumentacji uzyskano prawomocne pozwolenie Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac konserwatorskich. 17 września 2025 r. w pałacu odbyła się zorganizowana przez Starostwo powiatowe w Żaganiu konferencja prasowa połączona z prezentacją efektów przeprowadzonych badań konferencja prasowa z udziałem przedstawicieli Starosty, Lubuskiej Wojewódzkiej Konserwator Zabytków oraz Dyrekcji NID. Realizatorem projektu na zlecenie NID był wyłoniony w postępowaniu przetargowym Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Zgodnie z porozumieniem między NID a Starostwem Powiatowym w Żaganiu, dokumentacja została przekazana Starostwu jako właścicielowi obiektu.

1.12.4. Program Wsparcia Dydaktyki na wydziałach konserwatorskich w Polsce

Celem programu jest wzmocnienie profesjonalizacji adeptów sztuki konserwatorskiej przez umożliwienie im podejmowania prac konserwatorskich i badawczych na obiektach, które bez dodatkowego wsparcia mogłyby być niedostępne studentom. W ramach programu uczelnie zawierają stosowne porozumienia z właścicielami obiektów zabytkowych, które następnie poddają badaniom i konserwacji, bądź pracują na własnych zasobach zabytkowych. W 2025 roku zrealizowane zostały następujące projekty:

- Współpraca z ASP w Warszawie: zrealizowany projekt był częścią pracy dyplomowej poświęconej badaniom technologiczno-konserwatorskim kalki służącej jako podłoże obiektów zabytkowych. W tym celu, na wytypowanych obiektach z kolekcji Muzeum Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, wykonane zostały specjalistyczne badania archeometryczne, służące zdefiniowaniu materii i sposobu jej wytworzenia.
- Współpraca z ASP we Wrocławiu, w roku 2025 realizowano 3 różne projekty:
 - prace badawczo-konserwatorskie na trzech witrażach z XVI wieku z kościoła pw. św. Teresy w Chocimlinie wraz ze stolarką okienną. Projekt realizowany był w latach 2024-2025. Ze względu na skrajnie zły stan zachowania kościoła, jego wyłączenie z użytkowania i zagrożenie katastrofą budowlaną, witraże po przeprowadzonych pracach badawczo-konserwatorskich zostały zdeponowane w Archiwum Diecezjalnym w Koszalinie;
 - prace badawczo-konserwatorskie witrażu z pracowni Adalberta Rednera z Wrocławia. Oryginalne miejsce montażu witraża to kościół bazylikalny pw. św. Mikołaja w Gdańsku. Projekt realizowany był w latach 2024-2025. Po zakończeniu prac konserwatorsko-restauratorskich witraż został przetransportowany do Muzeum Architektury we Wrocławiu;
 - konserwację ratunkową czterech witraży z XVI wieku z kościoła pw. św. Jana Chrzciciela w Łeknie. Wykonano prace badawczo-konserwatorskie. Ze względu na fakt, że konserwacja obiektów jest prowadzona wieloetapowo (projekt realizowany w latach 2023-2026), konserwacja i restauracja elementów ceramicznych w oknie kościoła została aneksem przeniesiona na ostatni etap realizacji tego projektu, który będzie wykonywany w roku 2026.

1.13. Prowadzenie innych działań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i konserwacją zabytków na zlecenie Ministra

1.13.1. Skreślenia z rejestru zabytków obiektów nieistniejących oraz obszarowych zabytków nieruchomych stanowiących historyczne układy urbanistyczne i historyczne układy ruralistyczne

NID prowadzi postępowania administracyjne w sprawach należących do właściwości ministra właściwego ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wszczynanych z urzędu ww. przedmiocie. Prowadzenie spraw odbywa się na zasadzie powierzenia dokonanego pismem z dnia 30.09.2022 r. zn. DOZ.0102.12.2022.MK na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Akta spraw zostały zarejestrowane i przeanalizowane pod kątem braków uniemożliwiających przeprowadzenie postępowania. Zwrócono się do właściwych podmiotów, w tym wojewódzkich konserwatorów zabytków oraz organów prowadzących ewidencję gruntów i budynków o przesłanie niezbędnej dokumentacji. W części spraw zwrócono się do oddziałów terenowych NID celem sporządzenia opinii specjalistycznych na okoliczność zaistnienia przesłanek skreślenia zabytku z rejestru zabytków. Poniżej tabela opisująca statystyki w okresie sprawozdawczym.

	Wnioski inicjujące postępowania administracyjne	Wszczęte postępowania	Projekty decyzji skierowane do podpisu Ministra w MKiDN	Decyzje uprawomocniające się	Zwrot akt do MKiDN	Zakończone sprawy
Liczba	30	8	13	7	6	26

1.13.2. Wywozy i przywozy przez granicę obiektów zabytkowych

Na podstawie powierzenia MKiDN z 27 kwietnia 2022 r. (DOZ-KiNK.0101.1.2022.MP) NID prowadzi procedury administracyjne. Poniżej tabele opisujące statystyki w okresie sprawozdawczym.

Nazwa miernika	Wartość
Liczba złożonych wniosków	119
Liczba przygotowanych projektów rozstrzygnięć	129
Liczba wydanych pozwoleń	100

art. 51 ust. 1*	pkt 1	pkt 2	pkt 3	pkt 4	pkt 5	pkt 6	pkt 7	pkt 8	pkt 12	pkt 13	pkt 14	pkt 15	bez kategorii**
	1	0	23	8	0	1	10	1	0	1	51	22	1
SUMA	60												

*Kategorie zabytków według art. 59 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (u.o.z). W statystyce nie uwzględniono kategorii z pkt. 9–11, w sprawie których pozwolenia wydaje dyrektor Biblioteki Narodowej.

** Obiekty, których nie można było zaliczyć do żadnej z kategorii z art. 51 ust. 1 u.o.z. ponieważ nie spełniały one kryterium wieku lub wartości.

W 18 postępowaniach, opracowanie merytoryczne (będące wkładem do uzasadnienia decyzji), zostało przygotowane przez pracownika NID. Ponadto wykonano 4 wyceny na potrzeby związane z prowadzeniem postępowań wywozowych oraz jedną wycenę na potrzeby wewnętrzne NID. Dodatkowo pracownicy NID przeprowadzili w okresie sprawozdawczym 14 oględzin zabytków, w sprawie których złożono wnioski o wydanie pozwoleń na wywóz za granicę na stałe.

1.13.3. Realizacja zadań zw. z prowadzeniem spraw określonych w Rozporządzeniu 2019/880 na podstawie powierzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 14 listopada 2024 r. (DOZ.200.1.2024.MK)

W 2019 r. weszło w życie Rozporządzenie 2019/880 określające warunki wprowadzania dóbr kultury oraz warunki i procedury przywozu dóbr kultury w celu ochrony dziedzictwa kulturowego ludzkości oraz zapobiegania nielegalnemu handlowi dobrami kultury, w szczególności w przypadku gdy taki nielegalny handel mógłby przyczynić się do finansowania terroryzmu. Rozporządzenie przewiduje obowiązek, w zależności od charakterystyki danego dobra kultury, uzyskania pozwolenia na przywóz, złożenia oświadczenia importera lub wprowadzenia ogólnego opisu przywożonych dóbr. Wszystkie te czynności, łącznie z wydawaniem samych pozwoleń na przywóz, realizowane będą w elektronicznym systemie ICG (Import of Cultural Goods). Organami właściwymi do wydawania pozwoleń będą wyznaczone przez konkretne państwa ich organy administracji, natomiast oświadczenia importera procedować będą służby celne. W Polsce organem właściwym jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który 14 listopada 2024 r. bezterminowo powierzył Dyrektorowi NID prowadzenie spraw określonych w Rozporządzeniu 2019/880 w zakresie prowadzenia postępowań w ramach systemu elektronicznego przechowywania i wymiany informacji między organami państw członkowskich, w szczególności w odniesieniu do pozwoleń na przywóz i oświadczeń importerów.

W związku z tym pracownicy Działu Bezpieczeństwa Zabytków uczestniczyli w pracach Dyrekcji Generalnej ds. podatków i Unii Celnej przy Komisji Europejskiej (TAXBUD), w tym w Customs Project Group on the Digitalisation of Cultural Goods oraz Expert Group on Customs Issues Related to Cultural Goods oraz szkolili się z obsługi systemu ICG o czym mowa w rozdziale 1.9.4.

CEL II - KSZTAŁTOWANIE ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE POTRZEBY OCHRONY ZABYTKÓW I OBRONY WARTOŚCI ZWIĄZANYCH Z DZIEDZICTWEM KULTUROWYM

2.1. Organizowanie szkoleń i warsztatów na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych w dziedzinie ochrony i konserwacji zabytków, na rzecz służb konserwatorskich oraz innych służb i środowisk związanych z opieką nad zabytkami.

Tabela II.1 (1) Zestawienie szkoleń i warsztatów na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych w dziedzinie ochrony i konserwacji zabytków, na rzecz służb konserwatorskich oraz innych służb i środowisk związanych z opieką nad zabytkami zorganizowanych przez NID			
Rodzaj spotkania		Liczba spotkań	Liczba uczestników
1	Warsztaty		
	Wykonawcy prac przy zabytkach nieruchomych	1	32
2	Szkolenia stacjonarne		
	WUOZy i służby konserwatorskich (archeologia)	1	61
	WUOZy i służby konserwatorskich (organy)	3	74
	Szkoły Ciesielskie	4	49
	Członkowie stowarzyszeń poszukiwaczy zabytków (archeologia)	2	50
3	Szkolenia online (webinary)		
	Przedstawiciele rynku sztuki	1	170
	Seminarium w ramach Dni Architektury Drewnianej	1	7200
4	Spotkania		
	NGO i społeczni opiekunowie zabytków	3	80
Razem		13	7696

2.1.1. Szkolenie dla Pracowników Lasów Państwowych

Miejsce: Warszawa

Czas trwania: 13.02.2025 r.

Grupa docelowa: Pracownicy PGL Lasy Państwowe

Partnerzy/Współorganizatorzy: DOZ MKiDN we współpracy z PGL Lasy Państwowe

Opis: Ekspert NID wziął udział jako prelegent w szkoleniu zorganizowanym przez MKiDN dla pracowników Lasów Państwowych. Celem było uwrażliwienie leśników oraz pracowników administracji Lasów Państwowych na kwestie związane z ochroną zabytków, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki przestępczości przeciwko zabytkom archeologicznym.

2.1.2. Webinarium „Import dóbr kultury na teren Unii Europejskiej. Co nowa regulacja oznacza dla rynku sztuki?” – szkolenie dla rynku dot. nowych regulacji przywozowych

Miejsce: online

Czas trwania: 13.06.2025 r.

Grupa docelowa: Podmioty wyspecjalizowane w obrocie dobrami kultury m. in. antykwariusze, marszandzi, pracownicy domów aukcyjnych, art advisorzy, agencje celne.

Organizatorzy: NID

Opis: Skierowane było do antykwariuszy, numizmatyków, kolekcjonerów, art advisorów, inspektorów ochrony zabytków pracujących w Wojewódzkich Urzędach Ochrony Zabytków oraz wszystkich zainteresowanych tematyką obrotu dziełami sztuki i zabytkami. Dotyczyło wejścia w życie 28 czerwca 2025 r. nowej unijnej regulacji, której celem jest zwiększenie bezpieczeństwa obrotu na rynku wewnętrznym UE oraz uniemożliwienie przywozu na teren UE tych dóbr kultury, który zostały pozyskane w kraju pochodzenia w sposób niezgodny z prawem.

2.1.3. Szkolenie dla celników dot. nowych regulacji w zakresie wprowadzania i przywozu dóbr kultury

Miejsce: online

Czas trwania: 15.06.2025 r.

Grupa docelowa: Funkcjonariusze Krajowej Administracji Skarbowej

Organizatorzy: KAS

Opis: W ramach przygotowania do wejścia w życie nowych przepisów unijnych regulujących import dóbr kultury na teren Unii Europejskiej, w szkoleniu online uczestniczyło ponad 300 funkcjonariuszy Krajowej Administracji Skarbowej. Przedstawicielka NID, razem z przedstawicielkami Krajowej Administracji Skarbowej oraz MKiDN wygłosiły dla celników wykłady dotyczące samego rozporządzenia, systemu elektronicznego do obsługi wniosków oraz aspektów celnych związanych z wejściem w życie nowej regulacji.

2.1.4. Szkolenie „Problematyka konserwatorska historycznych organów”

Opis: Szkolenia „Problematyka konserwatorska historycznych organów” odnosiły się do grupy zabytków łączących liczne dyscypliny sztuk i rzemiosł. Relacja pomiędzy statycznym zabytkiem a funkcjonalnym instrumentem muzycznym wymaga specjalistycznego rozpoznania i postępowania. Szkolenie miało na celu zapoznanie pracowników WUOZ z zagadnieniami z tej tematyki oraz omówienie zasad postępowania, w szczególności przy tworzeniu ewidencji, wpisach do rejestru oraz programowaniu i nadzorowaniu prac organmistrzowskich rozumianych jako prace konserwatorskie i restauratorskie. Przedstawione zostały następujące zagadnienia: 1. Terminologia, 2. Szafa organowa i prospekt, 3. Instrument: konstrukcja organów i ich funkcjonalność, 4. Ewidencja, 5. Rejestr, 6. Programowanie i nadzorowanie prac konserwatorskich, 7. Zagrożenia, 8. Kompetencje wykonawców prac, 9. Analiza przypadków. Uczestnicy wzięli również udział w koncertach/prezentacjach organowych.

Grupa docelowa: władze oraz inspektorzy WUOZ i Delegatur właściwych województw.

Efekt merytoryczny: porządkowanie i systematyzowanie wiedzy na temat postępowania z organami historycznymi – dziedziną specjalistyczną, nieobjętą zakresem studiów wyższych.

Wykaz materiałów będących do wykorzystania po zakończeniu zadania: materiały szkoleniowe przekazane uczestnikom (definicje, terminologia itd.).

Szkolenia odbywały się w:

- Warszawie, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina

Czas trwania: 28.02.2025r.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina

Frekwencja: w szkoleniu wzięło udział 24 pracowników WUOZ oraz MWKZ i LWKZ

- Licheniu Starym

Czas trwania: 18.09.2025r.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Bazylika Licheńska

Frekwencja: w szkoleniu wzięło udział 38 pracowników WUOZ

- Białymstoku

Czas trwania: 22.10.2025r.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Parafia św. Trójcy w Supraślu

Frekwencja: w szkoleniu wzięło udział 12 pracowników WUOZ

2.1.5. Seminarium naukowe „Wokół organów w Kazimierzu Dolnym – zagadnienia historyczne i konserwatorskie”

Miejsce: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Czas trwania: 23.05.2025r.

Grupa docelowa: studenci, wykładowcy akademicki, właściciele i użytkownicy zabytkowych organów, pracownicy WUOZ.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Instytut Nauk o Sztuce KUL

Opis: Seminarium naukowe poświęcone emblematycznym organom w kościele farnym w Kazimierzu Dolnym zorganizowane zostało w związku z prowadzonymi obecnie pracami konserwatorskimi i restauratorskimi przy tym obiekcie. Prace te i prowadzone równoległe badania wnoszą wiele nowych, wartych przedstawienia, informacji o tym instrumencie oraz są polem do podjęcia dyskusji na różne „okołoorganowe” tematy – od funkcjonowania zabytków w zmieniających się warunkach klimatycznych, po działania ludzkie prowadzące do większej ochrony i promocji takich obiektów.

Frekwencja: w seminarium wzięło udział 9 referentów oraz około 30 osób publiczności.

Efekt merytoryczny: przedstawienie najnowszych wyników badań konserwatorskich dotyczących organów w Kazimierzu Dolnym.

Wykaz materiałów będących do wykorzystania po zakończeniu zadania: 4 teksty wystąpień pozostają w procesie przygotowania do publikacji. Link: <https://nid.pl/2025/05/26/seminarium-naukowe-wokol-organow-w-kazimierzu-dolnym-historia-konserwacja-i-nowe-technologie/>

2.1.6. Szkoły Ciesielskie NID

Miejsce: Grabiszycy Dolne na Pogórzu Izerskim - siedziba Fundacji Dziki Zachód/ siedziba Drużyny Ciesielskiej Rębarz oraz Garbatka-Letnisko – Zespół Szkół Leśnych i Drzewnych/Stowarzyszenie Drzewna

Czas trwania: 5-8.06.2025 r. i 19-22.06.2025 r. oraz 4-6.07.2025 r. i 11-13.07.2025 r.

Grupa docelowa: cieśle, architekci, konstruktorzy, konserwatorzy, właściciele historycznych obiektów drewnianych, pracownicy urzędów konserwatorskich.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Fundacja Dziki Zachód, Drużyna Ciesielska Rębarz, Zespół Szkół Leśnych i Drzewnych w Garbatce-Letnisku, Stowarzyszenie Drzewna.

Opis: w punkcie 1.2.2 sprawozdania

Frekwencja: w punkcie 1.2.2 sprawozdania

Efekt merytoryczny: w punkcie 1.2.2 sprawozdania

Efekt medialny: w punkcie 1.2.2 sprawozdania

Zrealizowane cele projektu:

- podniesienie poziomu kompetencji praktycznych i teoretycznych uczestników w zakresie tradycyjnych technik ciesielskich oraz zasad pracy przy zabytkowych obiektach drewnianych, poprzez realizację specjalistycznych warsztatów i wykładów prowadzonych przez ekspertów z zakresu architektury, konstrukcji oraz rzemiosła;
- pogłębienie wiedzy dotyczącej historycznych konstrukcji, w tym konstrukcji zrębowych, szkieletowych, detalu architektonicznego oraz tradycyjnych technik i technologii z uwzględnieniem kontekstu historycznego;
- stworzenie przestrzeni do bezpośredniej wymiany doświadczeń pomiędzy praktykami rzemiosła, projektantami, konserwatorami zabytków oraz przedstawicielami instytucji ochrony dziedzictwa, sprzyjającej integracji środowiska zawodowego;
- promowanie i upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie konserwacji, remontów oraz bieżącej opieki nad historyczną architekturą drewnianą, zgodnych z obowiązującą doktryną konserwatorską;
- realizacja działań edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym, adresowanych do zróżnicowanych grup odbiorców, w tym rzemieślników, architektów, inżynierów, pracowników administracji publicznej oraz służb konserwatorskich;
- wzmocnienie roli tradycyjnego ciesielskiego jako istotnego elementu dziedzictwa kulturowego oraz narzędzia skutecznej ochrony historycznej architektury drewnianej.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość:

- zwiększenie liczby specjalistów posiadających kwalifikacje i doświadczenie niezbędne do prowadzenia prac przy zabytkowych obiektach drewnianych, co stanowi istotne zaplecze kadrowe dla przyszłych działań konserwatorskich;
- podniesienie jakości realizowanych prac remontowych i konserwatorskich poprzez zastosowanie zdobytej wiedzy i umiejętności w praktyce zawodowej uczestników;
- utrwalenie i dalsze upowszechnianie tradycyjnych technik ciesielskich jako elementu materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, w tym ich dokumentowanie i popularyzację;
- wzmocnienie sieci współpracy pomiędzy przedstawicielami środowiska rzemieślniczego, konserwatorskiego i instytucjonalnego, umożliwiającej wymianę wiedzy oraz wspólne wypracowywanie standardów i dobrych praktyk;
- zdobycie doświadczenia organizacyjnego i programowego w realizacji cyklicznych przedsięwzięć edukacyjnych o charakterze ogólnopolskim, stanowiącego podstawę do dalszej profesjonalizacji i standaryzacji projektu;
- stworzenie podstaw do rozwoju kolejnych edycji Szkół Ciesielskich oraz rozszerzenia oferty edukacyjnej Narodowego Instytutu Dziedzictwa w obszarze ochrony architektury drewnianej.

2.1.7. Dni Architektury Drewnianej – opis rozdziale 2.7.6.

2.1.8. Szkolenie dla inspektorów ds. archeologii WUOZ

Miejsce: Biskupin

Czas trwania w układzie: 9-10.10.2025r.

Grupa docelowa: inspektorzy ds. archeologii WUOZ, archeolodzy z OT NID

Opis: Celem tych spotkań jest wsparcie merytoryczne w zakresie nowych technologii i metodyki badań archeologicznych oraz standardów dokumentacji wyników badań, a także ze względu na duże rozbieżności w działaniach poszczególnych urzędów, są znakomitym sposobem na ujednoczenie postępowań konserwatorskich. Tematyka spotkania obejmowała zagadnienia związane z ochroną podwodnego dziedzictwa archeologicznego w wodach śródlądowych oraz

stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w strefach przybrzeżnych w kontekście zmian klimatycznych i wynikających z nich zagrożeń dla dziedzictwa archeologicznego. Ponadto podjęto temat zagrożeń dla dziedzictwa archeologicznego w realiach współczesnych konfliktów zbrojnych oraz kwestie związane z poszukiwaniem zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, w świetle obowiązujących przepisów.

2.1.9. SOZklub: edycja Warmia/Mazury

Miejsce: Sztynort i Węgorzewo

Czas trwania: 3 – 4.10.2025 r.

Grupa docelowa: osoby społecznie zaangażowane w opiekę nad zabytkami

Partnerzy/Współorganizatorzy: Fundacja “Dziedzictwo Nasze”, Memuak

Opis: Pierwsze spotkanie w ramach działania SOZklubów. W ramach wydarzenia odbyły się prezentacje dobrych praktyk organizacji pozarządowych: Towarzystwa Miłośników Reszła i Okolic oraz Stowarzyszenia “Blusztyn”, wykład “Zasób zabytkowy Warmii i Mazur”, panel dyskusyjny “Społeczne zaangażowanie w ochronę zabytków” z udziałem Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, spacer po folwarku i parku w Sztynorcie oraz oprowadzanie po Muzeum Tradycji Kolejowej w Węgorzewie. Celem wydarzenia jest integracja i edukacja osób społecznie zaangażowanych w opiekę nad zabytkami.

Frekwencja: 80 osób

Efekt merytoryczny: przedstawienie lokalnego zasobu zabytkowego, prezentacja sposobów działania organizacji społecznych oraz prezentacja formalnych aspektów społecznej opieki nad zabytkami.

Zrealizowane cele projektu: Zwiększenie wiedzy osób społecznie zaangażowanych w opiekę nad zabytkami, integracja środowiska.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość: Nawiązanie kontaktów z lokalnymi organizacjami społecznymi.

2.1.10. Ochrona dziedzictwa archeologicznego – szkolenie dla stowarzyszeń poszukiwaczy zabytków

Miejsce: Gołdap, Zespół Szkół Zawodowych w Gołdapi; Węgorzewo, Muzeum Tradycji Kolejowej

Czas trwania: 21.11.2025 - 22.11.2025

Grupa docelowa: członkowie stowarzyszeń poszukiwaczy zabytków.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Fundacja Terra Desolata.

Opis: Przedstawiciele NID omówili aspekty prawne poszukiwań zabytków, a także podstawy metodyki i metodologii badań archeologicznych.

Frekwencja: łącznie ok. 50 osób w 2 grupach,

Efekt merytoryczny: przekazanie wiedzy poszukiwaczom zabytków, świadomość wartości i różnorodności dziedzictwa archeologicznego, wiedza o obowiązkach wynikających z przepisów prawa ochrony zabytków.

2.2. Prowadzenie specjalistycznych programów szkoleniowych i współpracę z uczelniami dotyczącą organizowania studiów podyplomowych, na rzecz służb konserwatorskich oraz innych służb i środowisk związanych z opieką nad zabytkami

2.2.1. Archeologia a inwestycje - wykłady dla przyszłych inżynierów budownictwa

Miejsce: Wydział Inżynierii Lądowej Politechniki Warszawskiej

Czas trwania: 29.04.2025 - 27.05.2025 r.

Grupa docelowa: studenci studiów I stopnia WIL PW.

Partnerzy/Współorganizatorzy: wykłady na zaproszenie WIL PW.

Opis: Omówienie podstaw archeologii jako nauki oraz dziedzictwa archeologicznego Polski, a także miejsca badań archeologicznych i ochrony dziedzictwa w procesie inwestycyjnym i przepisów prawnych dotyczących tych zagadnień. Wykłady odbywały się w języku polskim (2 x na studiach stacjonarnych, 1 x na zaocznych) i angielskim (2 wykłady na studiach stacjonarnych).

Frekwencja: łącznie ok. 50 osób w 3 grupach.

Efekt merytoryczny: przeszkolenie przyszłych kierowników budów, świadomość wartości i różnorodności dziedzictwa archeologicznego, wiedza o obowiązkach wynikających z przepisów prawa ochrony zabytków.

2.2.2. Wykład dla studentów kierunku „Inżynieria Lądowa” na Politechnice Warszawskiej

Miejsce: Wydział Inżynierii Lądowej Politechniki Warszawskiej

Czas trwania: 7, 9 i 11.05.2025 r.

Grupa docelowa: studenci kierunku „Inżynieria Lądowa”.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Wydział Inżynierii Lądowej, Politechnika Warszawska.

Opis: Ekspert NID w zakresie ochrony zabytków archeologicznych oraz przeciwdziałania i zwalczania przestępczości przeciwko zabytkom, poprowadził dla studentów Politechniki Warszawskiej coroczne wykłady mające na celu uwrażliwienie ich na problematykę ochrony dziedzictwa archeologicznego.

2.2.3. Spotkania konserwatorskie w ramach cyklu “Ogrodowe wtorki”

Miejsce: Warszawa, siedziba MWKZ, transmisja na żywo

Czas trwania: 30.09., 25.11.2025 r.

Grupa docelowa: urzędy konserwatorskie, właściciele i zarządzający zabytkowymi założeniami zieleni, studenci, projektanci, wykon Integracja środowiska konserwatorskiego zajmującego się problematyką zieleni zabytkowej, upowszechnianie wiedzy i dobrych praktyk, popularyzacja zadań realizowanych w NID.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Mazowiecki Konserwator Zabytków.

Opis: Spotkania konserwatorskie z wykładem i prezentacją odnoszącymi się do dobrych praktyk w pracach realizowanych w zabytkowych założeniach zieleni. Jest to platforma wymiany wiedzy, współpracy i integracji środowiska konserwatorskiego. Format spotkań nawiązuje do tradycji tzw. Klubów Zieleni realizowanych przez nieistniejący OZK. Spotkania odbywają się stacjonarnie we współpracy z MWKZ, który udostępnił salę w swojej siedzibie i są transmitowane online.

2.3. Podejmowanie działań na rzecz zachowania zasobów architektury drewnianej, jako szczególnie zagrożonego zasobu dziedzictwa kulturowego z powodu postępującego procesu degradacji

Architektura drewniana stanowi szczególnie wrażliwy zasób dziedzictwa kulturowego, narażony na postępującą degradację wynikającą z czynników naturalnych, presji inwestycyjnej oraz zaniku tradycyjnych kompetencji rzemieślniczych. Jednocześnie jest to zasób o istotnym potencjale w kontekście współczesnych wyzwań klimatycznych, ze względu na wykorzystanie odnawialnych materiałów, niski ślad węglowy oraz trwałość rozwiązań opartych na lokalnej wiedzy budowlanej. Od kilku lat zagadnienia te rozwijane są systemowo przez dedykowaną komórkę organizacyjną NID – Pracownię Terenową Centrum Architektury Drewnianej w Zakopanem. Istotnym elementem działań Centrum pozostają badania terenowe, umożliwiające weryfikację obiektów in situ, ocenę ich stanu zachowania oraz identyfikację

historycznych rozwiązań konstrukcyjnych i technologicznych. Prace te stanowią podstawę do inwentaryzacji zasobu architektury drewnianej oraz dokumentowania tradycyjnych technik i technologii budowlanych. Ważnym elementem działań popularyzatorskich są również Dni Architektury Drewnianej – cykliczne wydarzenie o zasięgu ogólnopolskim, łączące komponent edukacyjny, ekspercki i społeczny. W 2025 r. w ramach Dni Architektury Drewnianej odbyły się:

- inauguracja wydarzenia w Warszawie 22 sierpnia w Warszawie, przygotowana we współpracy z Lasami Miejskimi Warszawa, w Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej Kabaty;
- program wydarzeń edukacyjnych i popularyzatorskich w 11 województwach, przy współpracy z 42 partnerami – instytucjami, organizacjami lokalnymi oraz prywatnymi właścicielami obiektów,
- podsumowanie w formie dwudniowego, ogólnopolskiego seminarium popularnonaukowego dedykowanego architekturze drewnianej, w dniach 21-22 listopada, w Krakowie, w Muzeum Krakowa Pałac Krzysztofory.

Uzupełnieniem działań są materiały edukacyjne i popularyzatorskie, w tym poradniki dobrych praktyk, nagrania wykładów, filmy instruktażowe oraz materiały audiowizualne dokumentujące tradycyjne techniki rzemieślnicze. Zasoby te stanowią trwałe narzędzie edukacyjne, możliwe do dalszego wykorzystania w działaniach szkoleniowych, informacyjnych i promocyjnych NID. Równolegle Centrum organizuje kursy ciesielstwa tradycyjnego pn. szkoły ciesielskie NID. Działania te służą zachowaniu ciągłości kompetencji rzemieślniczych oraz ich upowszechnieniu wśród kolejnych pokoleń wykonawców, konserwatorów i opiekunów zabytków. W 2025 r. cykl praktycznych i teoretycznych warsztatów, zorganizowany został w dwóch lokalizacjach, po dwa zjazdy w każdej:

- Grabiszycy Dolne na Pogórze Izerskim, woj. dolnośląskie (współpraca: Fundacji Dziki Zachód / Drużyna Ciesielska Rębarz);
- Garbatka-Letnisko woj. mazowieckie (Zespół Szkół Leśnych i Drzewnych / Stowarzyszenie Drzewna).

Dodatkowo w listopadzie zorganizowano oraz przeprowadzono szkolenie wewnętrzne dla cieśli prowadzących zajęcia w ramach warsztatów. Ponadto zlecono oraz przeprowadzono nadzór merytoryczny nad opracowanym skrypcem do nauki podstaw ciesielstwa tradycyjnego (autor Cezary Romanowski). Ponadto kontynuowano agregację danych nt. budownictwa i architektury drewnianej. W 2025 r. wykonano m.in. Raport pt. Architektura i budownictwo drewniane – rozpoznanie zasobu. Raport Maruszyna 2024/2025 oraz Almanach budynku drewnianego - praktyczny notes edukacyjny zawierający najważniejsze wskazówki dla użytkowników budynków drewnianych.

W 2026 r. planowana jest finalizacja prac remontowych w willi w Otwocku i otwarciu kolejnej komórki specjalizującej się w architekturze drewnianej Mazowsza a także szeroko pojmowanym rzemiosłem i rękodzielnictwem. Willa „u Dziadka”, znajdująca się przy ulicy Mickiewicza w Otwocku została zakupiona przez NID w 2019 r. w celu przywrócenia budynku do świetności i zorganizowania w nim działalności popularyzującej wiedzę o drewnianej architekturze, technikach tradycyjnego rzemiosła i rękodzielnictwa. W pierwszym półroczu 2025 r. kontynuowane były prace na terenie Willi „u Dziadka” w Otwocku w ramach realizacji projektu Remont konserwatorski, przebudowa i adaptacja budynku willa „U Dziadka” w Otwocku na Centrum Architektury Drewnianej w ramach Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022. Roboty zakończyły się odbiorem etapu IV. Do 30 kwietnia w obiekcie były wykonywane roboty dodatkowe IV etapu inwestycji (prace wykończeniowe i

instalacyjne wraz z elementami aranżacji wnętrza). Poniżej zbiorcze zestawienie działań w okresie sprawozdawczym.

Tabela II.3 (1) Działania na rzecz zachowania zasobów architektury drewnianej	
Rodzaj	Liczy
1 Dni Architektury Drewnianej. Wydarzenie edukacyjne i popularyzatorskie.	Liczba uczestników – odbiorców wydarzenia: 7200 stacjonarnie + transmisja online Liczba uczestników ogólnopolskiego seminarium: 200 osób Zasięg geograficzny wydarzenia: 11 województw
2 Rozwój kompetencji rzemieślniczych – Szkoły Ciesielskie. Warsztaty praktyczne z tradycyjnego ciesielstwa i technik obróbki drewna.	Liczba przeprowadzonych turnusów szkolenia: 4 Liczba uczestników warsztatów: 49
3 Produkcja i udostępnianie materiałów edukacyjnych. Opracowane poradniki oraz filmy instruktażowe.	Liczba zarejestrowanych i udostępnionych prelekcji oraz wywiadów: 25 (seminarium DAD) 19 (szkoły ciesielskie)
4 Dokumentacja i ochrona zasobu architektury drewnianej. Opracowanie raportu na podstawie wypełnionych kart badawczych	Liczba opracowanych kart badawczych: 123 Liczba opracowanych raportów z badań terenowych: 1

2.4. Podejmowanie działań na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, przekazywanych z pokolenia na pokolenie praktyk, wiedzy, wyobrażeń, idei i wartości, umiejętności, tradycji, przekazów, a także związanych z nimi artefaktów, przedmiotów i miejsc, tworzących grupową, narodową, etniczną bądź religijną tożsamość, wzmacniających poczucie przynależności do grupy, społeczności czy wspólnoty

W ciągu ostatniego pół roku dożyły się trzy posiedzenia Rady ds. Niematerialnego Dziedzictwa, gdzie zatwierdzono następujące wnioski do wpisu na Krajową Listę Dziedzictwa Niematerialnego:

- Tradycje Wigilii Bożego Narodzenia w Polsce (posiedzenie Rady ds. NDK – 15.01.2025)
- Hafciarstwo i haft sieradzki (posiedzenie Rady ds. NDK – 29.01.2025)
- Wiślańskie kolędowanie pod oknami (posiedzenie Rady ds. NDK – 29.01.2025)
- Kultura toruńskiego piernika (posiedzenie Rady ds. NDK - 29.01.2025)
- Hafciarstwo pałuckie (posiedzenie Rady ds. NDK – 29.01.2025)
- Wesele Górali Bukowińskich (posiedzenie Rady ds. NDK – 15.05.2025)
- Procesja Bożego Ciała w Myszyńcu (posiedzenie Rady ds. NDK – 15.05.2025)
- Chodzenie po szczodrokach w Karczmiskach (posiedzenie Rady ds. NDK – 15.05.2025)
- Tradycja wykonywania pisanek batikowych na Lubelszczyźnie (posiedzenie Rady ds. NDK – 15.05.2025)
- Kultura górali polskich Karpat (24.09.2025)
- Żywieckie tradycje zdobnictwa bibułkowego (24.09.2025)
- Niedźwiedzie wielkanocne z Góry (3.10.2025)
- Procesja Bożego Ciała z tradycją dywanów kwiatnych w Skęczniewie (3.10.2025)
- Procesja emaus i turki – straż Grobu Pańskiego w parafii Dobra (3.10.2025)
- Umiejętność wykonywania pisanek techniką drapaną – krasek z Krasnegostawu i okolic (3.10.2025)
- Zabawkarstwo lasowiackie w widłach Wisły i Sanu (17.12.2025)
- Zabawkarstwo drewniane z Brzozy Stadnickiej (17.12.2025)

Oraz jeden wniosek o wpis do Krajowego rejestru dobrych praktyk:

- Amatorski Zespół Teatralny „Tradycja” z Rozmierzy (posiedzenie Rady ds. NDK w dn. 29.01.2025).

Rada nie rekomendowała następujących wniosków na krajową listę:

- Krajowy Festiwal Polskiej Piosenki w Opolu jako przestrzeń emocjonalna praktyk międzyludzkich (posiedzenie Rady ds. NDK – 29.01.2025)
- Orszak Trzech Króli w Kiełkovicach (posiedzenie Rady ds. NDK - 29.01.2025)
- Barbórka Górników Cementowni ODRA w Opolu (posiedzenie Rady ds. NDK – 15.05.2025)
- Dorożkarstwo jako element historycznego wizerunku Krakowa (24.09.2025)
- Polska kultura łowiecka (24.09.2025)

Oraz do Krajowego rejestru dobrych praktyk:

- Amatorski Zespół Teatralny „Tradycja” z Rozmierzy (posiedzenie Rady ds. NDK w dn. 29.01.2025).

Wskazano wnioski do poprawy:

- Tradycje tatarskie w Studziance
- Międzywojewódzki konkurs Sztuka ludowa Pałuk w twórczości dzieci, młodzieży i ich opiekunów w Wągrowcu
- Działalność Stowarzyszenia Zjednoczonych Ziemianek im. M i J. Kleniewskich. Kontynuacja Nałęczowskiej Szkoły Ziemianek

Z wydarzeń zorganizowano:

2.4.1. Projekt „Zapis tradycji”

Miejsce: Opole

Czas trwania: 5.06 – 6.06.2025 r.

Grupa docelowa: depozytariusze i organizacje z województwa opolskiego, którzy dbają o ochronę niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Centrum Archiwistyki Społecznej, Instytut Śląski

Opis: Była to piąta edycja projektu „Zapis tradycji”, którego celem jest dokumentowanie, archiwizowanie i udostępnianie zbiorów należących do depozytariuszy niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Projekt organizowany jest od 2022 roku i cieszy się bardzo dużym powodzeniem. Uczestnicy nabywają umiejętności profesjonalnego skanowania materiałów a także nagrywania wywiadów. W warsztatach uczestniczyli przedstawiciele różnych tradycji, m.in. pisania pisanek techniką batikową na Śląsku Opolskim, procesji z figurami podczas odpustu św. Rocha w Dobrzenu Wielkim czy kroszonkarstwa opolskiego.

Frekwencja: 35 osób – na więcej nie pozwala liczba (3) skanerów potrzebnych do przeszkolenia uczestników.

Efekt merytoryczny: Uczestnicy nabywają umiejętności profesjonalnego skanowania materiałów, a także nagrywania wywiadów.

Nakłady finansowe poniesione przez Instytucję: 20 500 PLN

2.4.2. Szkolenie dla koordynatorów NDK

Miejsce: Toruń

Czas trwania: 28.05 – 29.05.2025 r.

Grupa docelowa: Zespół ds. NDK

Partnerzy/Współorganizatorzy: Muzeum Etnograficzne w Toruniu

Opis: W Toruniu odbyło się dwudniowe szkolenie dla koordynatorów NDK, podczas którego poruszane były między innymi tematy jak wspierać depozytariuszy w procesie powstawania wniosku, żeby nie zaszkodzić, zaprezentowano samouczek do wpisu dla depozytariuszy pt. Krok po kroku, omówiono prawidłowy proces wypełniania umowy licencyjnej, zastanawiano się

nad zagrożeniami ze strony turystyki kulturowej. W części dydaktycznej koordynatorzy odwiedzili skansen Olenderski Park Etnograficzny w Wielkiej Nieszawce, drugiego dnia odbyło się zwiedzanie parku etnograficznego w centrum Torunia oraz oprowadzanie po wystawie „Tajemnice codzienności. Kultura ludowa i jej pogranicza od Kujaw do Bałtyku (1850-1950)” przez Hannę Łopatyńską, kierowniczkę Działu Folkloru i Kultury Społecznej MET

Frekwencja: 10 osób

Efekt merytoryczny: nabywanie nowych kompetencji, poszerzenie wiedzy etnograficznej

Wykaz materiałów będących do wykorzystania po zakończeniu zadania: samouczek

Nakłady finansowe poniesione przez Instytucję: ok. 8 000 PLN

2.4.3. Szkolenie i warsztaty na temat planowanego wdrożenia procedur wpisu elementów niematerialnego dziedzictwa kulturowego na krajową i unijną listę oznaczeń geograficznych

Miejsce: Warszawa

Czas trwania: 9.04.2025 r.

Grupa docelowa: depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego

Partnerzy/Współorganizatorzy: Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej

Opis: Szkolenie i warsztaty na temat planowanego wdrożenia procedur wpisu elementów niematerialnego dziedzictwa kulturowego na krajową i unijną listę oznaczeń geograficznych.

Efekt merytoryczny: zapoznanie się z planowanym wdrożeniem legislacji unijnych do krajowego systemu ochrony elementów niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Wykaz materiałów będących do wykorzystania po zakończeniu zadania: samouczek

2.4.4. Uroczystość wręczenia decyzji o wpisie na Krajową listę i do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego

Miejsce: Warszawa

Czas trwania: 16.10.2025

Grupa docelowa: depozytariusze, których zjawiska zostały wpisane na obie listy

Partnerzy/Współorganizatorzy: Polskie Radio Program 2

Opis: Co dwa lata organizowana jest uroczystość wręczenia decyzji o wpisach na Krajową listę i do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie NDK. Depozytariusze z całej Polski mają okazję spotkać się i wymienić swoimi doświadczeniami w zakresie ochrony i promowania NDK w swoich regionach. Podczas uroczystości zostały również wręczone, na wniosek Narodowego Instytutu Dziedzictwa, odznaczenia Zasłużony dla kultury polskiej dla 13 depozytariuszy.

Frekwencja: ok. 300 – 350 osób

Efekt merytoryczny: popularyzacja wiedzy na temat niematerialnego dziedzictwa kulturowego

Nakłady finansowe poniesione przez Instytucję : 173 000 PLN

2.4.5. Współprowadzenie webinarium poświęconego problematyce uwzględniania materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, monitorowaniu oraz ocenie procesu rewitalizacji

Miejsce: Warszawa

Czas trwania: 09.12.2025 r., godz. 10.00-13.00

Grupa docelowa:

- przedstawiciele JST, w szczególności pracownicy urzędów miast i gmin zajmujących się rewitalizacją i/lub ochroną zabytków,
- interesariusze procesu rewitalizacji prowadzonego w oparciu o potencjał lokalnego dziedzictwa kulturowego,

- osoby zainteresowane problematyką uwzględniania materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w procesie rewitalizacji.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Centrum Doradztwa Rewitalizacyjnego Instytutu Rozwoju Miast i Regionów

Efekt merytoryczny: Zdobyte wiedzy na temat aspektów niematerialnego dziedzictwa kulturowego i możliwości jego ujęcia w regulacjach gminnego programu rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem działań Narodowego Instytut Dziedzictwa podejmowanych na rzecz jego ochrony.

Koordinatorzy NDK aktywnie uczestniczyli w działaniach terenowych, prowadzonych w ramach procedur związanych z dokumentacją i oceną zjawisk wpisanych lub proponowanych do wpisu na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego. W szczególności brali udział w obserwacjach uczestniczących, które pozwoliły na pogłębione poznanie praktyk, tradycji i zwyczajów w ich naturalnym kontekście społeczno-kulturowym. Obserwacje te umożliwiły bezpośredni kontakt z depozytariuszami dziedzictwa i lokalnymi wspólnotami, a także zebranie materiału empirycznego niezbędnego do oceny zgodności proponowanych elementów z kryteriami wpisu, określonymi w wytycznych Konwencji UNESCO z 2003 r. oraz krajowych procedurach. Podsumowanie prowadzonych działań zamieszczono w poniższych zestawieniach.

Rodzaj		Liczba w okresie sprawozdawczym
1	Wnioski - Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego	
	złożone	22
	zarekomendowane	17
	zatwierdzone	17
2	Wnioski - Krajowy rejestr dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego	
	złożone	4
	zarekomendowane	1
	zatwierdzone	1
3	Przeprowadzone	
	wizyty monitorujące	10
Razem		72

Rodzaj spotkania	Ilość	Liczba uczestników
1 Warsztaty	1	30
3 Szkolenia online (webinary) dla depozytariuszy	1	Ok. 200
4 Spotkania	101	Ok 500
6 Organizacja uroczystości wręczenia decyzji o wpisie na KL i do KRDP	1	Ok 300
Razem	104	Ok. 1030

2.4.6. Wykaz prac prowadzonych nad wnioskami o wpis na NDK

Miejsce	Czas trwania	Grupa docelowa	Partnerzy/ Współorganizatorzy	Opis	Efekt merytoryczny/Efekt medialny
Trzebiatów	17.01.2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Trzebiatowski Ośrodek Kultury	Obserwacja uczestnicząca w „Spotkaniu Czterech Świec – Wieczór Kolęd”. Przeprowadzono okresowy monitoring zjawiska	Efekt merytoryczny: dokumentacja monitoringu
Szczecin	25.01.2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Zespół Pieśni i Tańca „KRAĞ”	Spotkanie z arch. Ryszardem Długopolskim z zespołu Pieśni i Tańca „Krağ” Omówienie zagadnień związanych z wartościami niematerialnego dziedzictwa kulturowego zjawiska i możliwości ich wpisu do rejestru dobrych praktyk	Efekt merytoryczny: rozpoznanie potencjalnych depozytariuszy
Biłgoraj	30.01.2025	Institucje kultury z terenu Biłgoraju	Muzeum Ziemi Biłgorajskiej, Biłgorajskie Centrum Kultury, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, Gminny Ośrodek Kultury oraz Warsztaty Kultury w Lublinie	Spotkanie z przedstawicielami instytucji kultury w Biłgoraju poświęcone było podejmowanym działaniom na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, zasadom wpisu na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz wypełniania wniosku. Padła propozycja zawiezania współpracy zebranych instytucji, której celem byłby wpis sitarstwa z terenu gminy Biłgoraj. Wydarzenie odbyło się w siedzibie Muzeum Ziemi Biłgorajskiej, gdzie uczestnicy mieli okazję zwiedzić wystawę poświęconą sitarstwu.	Efekt merytoryczny: zapoznanie z tematyką i zasadami wpisu na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego, poszerzenie wiedzy etnograficznej.
Studzianka	styczeń - marzec 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Stowarzyszenie Rozwoju Miejscowości Studzianka Opis: „Tradycje tatarskie w Studziance” - praca z depozytariuszami nad wnioskiem o wpis do Krajowego rejestru dobrych praktyk	Tradycje tatarskie w Studziance” - praca z depozytariuszami nad wnioskiem o wpis do Krajowego rejestru dobrych praktyk	Efekt merytoryczny: złożenie wniosku do NID
Nałęczów	Styczeń - kwiecień 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Stowarzyszenie Zjednoczonych Ziemianek im. Marii i Jana Kleniewskich	Konsultacje dotyczące wniosku o wpis do Krajowego rejestru dobrych praktyk „Działalność Stowarzyszenia Zjednoczonych Ziemianek im. Marii i Jana Kleniewskich. Kontynuacja Nałęczowskiej Szkoły Ziemianek”	złożenie wniosku o wpis do Krajowego rejestru dobrych praktyk
Lublin	styczeń - maj 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	depozytariusze, członkowie STL	Praca nad wnioskiem z depozytariuszami, konsultacje społeczne i prezentacja wniosku o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego „Pisanki wykonywane techniką batikową na Lubelszczyźnie” na posiedzeniu Rady ds. niematerialnego dziedzictwa kulturowego przy Ministrze	Efekt merytoryczny: wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego

				Kultury i Dziedzictwa Narodowego	
Łódź	styczeń - czerwiec 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	-	Praca nad wnioskiem z depozytariuszami zajmującymi się wykonywaniem drewnianych form kapelusзовych	Efekt merytoryczny: praca nad wnioskiem o wpis
Zakopane	styczeń - czerwiec 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	-	Praca nad wnioskiem z depozytariuszami – akopiańska koronka klockowa.	Efekt merytoryczny: praca nad wnioskiem o wpis
Wieliczka	styczeń - czerwiec 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	-	Spotkanie oraz wizja terenowa w Wieliczce i Kłodawie ws. wpisu umiejętności rzeźby w soli. Konsultacje społeczne.	Efekt merytoryczny: praca nad wnioskiem o wpis
konsultacje on-line	styczeń - czerwiec 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Muzeum Miejskie w Żywcu - Stary Zamek, Fundacja 9sił, Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku Białej	Praca z depozytariuszami nad wnioskiem pt. Tradycje zdobnictwa bibułkowego na Żywiecczyźnie.	Efekt merytoryczny: Wniosek został złożony do NID
Mystków	styczeń - czerwiec 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Małopolskie Centrum Kultury SOKOŁ w Nowym Sączu	Praca z depozytariuszami i konsultacje społeczne ws. wpisu Kultury Lachowskiej	praca nad wnioskiem o wpis
Białystok	styczeń 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Podlaski Instytut Kultury	Konsultacja dot. wpisu na Krajową Listę NDK umiejętności tkactwa na Podlasiu – udzielenie informacji o procesie ubiegania się o wpis	
Wągrowiec	styczeń 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Muzeum Regionalne w Wągrowcu	Konsultacja wniosku o wpis praktyki „Badanie, ochrona i promocja niematerialnych tradycji kulturowych Pałuk” do krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego na posiedzeniu Rady ds. niematerialnego dziedzictwa kulturowego przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Efekt merytoryczny: złożenie wniosku o wpis do krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego
Dobra, pow. turecki, woj. wielkopolskie	styczeń 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Urząd Miasta i Gminy Dobra, Dobroski Ośrodek Kultury	Konsultacje społeczne dotyczące wniosku o wpis zjawiska „Meus i turki dobrskie - tradycje wielkanocne parafii Dobra” na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Efekt merytoryczny: opracowanie i złożenie wniosku o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego
Krasnystaw	luty 2024 -marzec 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Krasnostawski Dom Kultury	Konsultacje społeczne dotyczące wniosku o wpis zjawiska Pisanki tworzone techniką drapaną – „kraski” w powiecie krasnostawskim - konsultacje, zakończenie prac nad wnioskiem.	Efekt merytoryczny: złożenie wniosku do NID.
Kłodawa, woj. wielkopolskie	luty - kwiecień 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Kopalnia Soli w Kłodawie, Kopalnia Soli „Wieliczka”, Kopalnia Soli „Bochnia”	Konsultacje społeczne dotyczące wniosku o wpis zjawiska „Tradycje wytwarzania rzeźby w soli kamiennej w Polsce” na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Efekt merytoryczny: konsultacje społeczne wniosku o wpis na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego.
Lublin	5.02.2025	Członkowie Rady Kultury Województwa Lubelskiego	Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Wydarzenie odbyło się siedzibie Urzędu Marszałkowskim w Lublinie. Zaprezentowane zostały zjawiska wpisane na Krajową listę NDK:	Efekt merytoryczny: propozycja współpracy z CSK przy tworzeniu wystawy pajęków z terenu Lubelszczyzny

				<p>1.Perebory - nadbużańskie tradycje tkackie</p> <p>2.Brodacze ze Sławatycz – zwyczaj pożegnania starego roku</p> <p>3.Umiejętność wykonywania pająków ze stomy, papieru i bibuły na Lubelszczyźnie</p> <p>4. Zwyczaj dunajowania w Łukowej i okolicach” oraz Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego - Sejmiki wiejskich zespołów teatralnych i ogólnopolski ruch wiejskich amatorskich zespołów teatralnych. Depozytariusze mieli możliwość rozmowy z przedstawicielami instytucji kultury i przedstawienia swoich umiejętności.</p> <p>Celem było zawiązanie współpracy z Urzędem Marszałkowskim oraz podległymi mu instytucjami kultury oraz zachęcenie do szeroko rozumianej promocji, popularyzacji i ochrony zaprezentowanych zjawisk.</p>	
Jasienica, woj. zachodniopomorskie	marzec - czerwiec 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Parafia rzymskokatolicka pw. św. ap. Piotra i Pawła w Jasienicy, gmina Police, Szkoła Podstawowa nr 6 w Jasienicy i Bractwo Śpiewacze z Tanowa	Obserwacja uczestnicząca w Misterium Męki Pańskiej w Jasienicy oraz konsultacje społeczne w tym zakresie	Efekt merytoryczny: Spotkanie z depozytariuszami oraz omówienie zagadnień związanych z wpisem zjawiska na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego i rejestru dobrych praktyk.
Nałęczów	30.03 - 01.04.2025	Przedstawiciele poszczególnych środowisk związanych z dziedzictwem niematerialnym Choroszczyнки, Husinki, Karczmisk, Nałęczowa, Niemiec, Rozwadówki oraz uczniów Liceum Plastycznego w Nałęczowie.	Stowarzyszenie Zjednoczonych Ziemianek im. Marii i Jana Kleniewskich w Nałęczowie oraz Liceum Plastyczne w Nałęczowie (Jolanta Woźniakowska – dyrektorka Liceum).	Zjazd Pasjonatów Ochrony Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego w Nałęczowie, z udziałem przedstawicieli środowisk twórczych i instytucji z Lubelszczyzny i Podkarpacia. Odbyła się prezentacja zjawisk i wymiana doświadczeń przy pisaniu wniosków oraz plany współpracy przedstawicieli poszczególnych środowisk związanych z dziedzictwem niematerialnym Choroszczyнки, Husinki, Karczmisk, Nałęczowa, Niemiec, Rozwadówki. W ramach spotkania – przeprowadzenie lekcji popularyzującej NDK wśród uczniów Liceum Plastycznego w Nałęczowie (1 kwietnia 2025). Prezentacja zjawisk wpisanych na Krajową listę oraz do Krajowego rejestru dobrych praktyk.	Efekt merytoryczny: nawiązanie współpracy między depozytariuszami i depozytariuszami oraz osobami planującymi złożenie wniosku.
Poznań	marzec-kwiecień 2025	depozytariusze niematerialnego	Muzeum Narodowe Rolnictwa i	Konsultacje społeczne dotyczące wniosku o wpis zjawiska „Tradycje rogali	Efekt merytoryczny: konsultacje wniosku o wpis na Krajową listę

		dziedzictwa kulturowego	Przemysłu Spożywczego w Szreniawe, Culture Cuisine and Heritage Food Committee w Worldchefs - World Association of Chefs Societies	świętomarcińskich w Wielkopolsce" na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego	niematerialnego dziedzictwa kulturowego.
Tyszowce	marzec – czerwiec 2025, 23.08.2025, 6.11.2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Urząd Miasta Tyszowce, depozytariusze (społeczność Tyszowiec)	Konsultacje społeczne dotyczące wniosku o wpis zjawiska „Tradycje tyszowieckie związane z umiejętnością lania świec woskowych” na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Efekt merytoryczny: opracowywanie wniosku o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego (poprawki) Prace nad wnioskiem zakończone, materiały przesłane do NID 13.11.2025 r.
Studzieniczna (woj. podlaskie)	marzec 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Sanktuarium Matki Bożej Studzieniczańskiej w Studzienicznej	Konsultacja dot. wpisu na Krajową Listę NDK/ wpis do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego „Różańca na wodzie” – nabożeństwa na jeziorze Studzienicznym – udzielenie informacji o procesie ubiegania się o wpis, przesłanie informacji i dokumentów związanych z procedurą ubiegania się o wpis.	Efekt merytoryczny: konsultacje wniosku o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego.
Skęczniew, pow. turecki, woj. wielkopolskie	kwiecień-maj 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Parafia Trójcy Świętej w Skęczniewie; Ochotnicza Straż Pożarna w Skęczniewie	Konsultacje społeczne dotyczące wniosku o wpis zjawiska „Tradycja układania dywanów kwiatowych w święto Bożego Ciała w Skęczniewie” na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Efekt merytoryczny: złożenie wniosku o wpis na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego
Warszawa	kwiecień 2025	Pracownicy Muzeum Powstania Warszawskiego	Muzeum Powstania Warszawskiego	Spotkanie ws. wpisania na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego obchodów związanych z upamiętnieniem Godziny „W”.	Efekt merytoryczny: konsultacje wniosku o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego
Ostrołęka	kwiecień 2025	depozytariusze NDK regionu Kurpie Zielone	Związek Kurpiów, Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce, Centrum Kultury Kurpiowskiej w Kadzidle	Spotkanie ws. wpisania do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego: Wesela Kurpiowskiego w Kadzidle oraz działalności Związku Kurpiów.	prace nad wnioskiem o wpis do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego
Dąbrowa Chotomowska	19.04.2025 oraz 27.06.2025	depozytariusze wpisu na Krajową listę NDK elementu „Tradycyjne święcenie pokarmów w Dąbrowie Chotomowskiej”		Spotkanie z depozytariuszami w dniu praktyki NDK podczas święcenia pokarmów w Wielką Sobotę. Przygotowanie dokumentacji fotograficznej. Rozmowa z depozytariuszami oraz prace nad przygotowaniem dokumentacji monitoringu w związku z pięcioleciem wpisu na Krajową listę.	Efekt merytoryczny: Przygotowanie dokumentacji fotograficznej. Prace nad dokumentacją z monitoringu.
Przejma (woj. mazowieckie)	25.04.2025	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Ziemi Łowickiej	Prezes Stowarzyszenia na Rzecz	Spotkanie ws. wpisania do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa	Efekt merytoryczny: prace nad wnioskiem o wpis.

			Rozwoju Ziemi Łowickiej	kulturowego działań związanych z kulturą Olędrow.	
Tułowice	Kwiecień-sierpień 2025	Depozytariusze pisanie pisanek technika batiku na Śląsku Opolskim	Prywatna pracownia Heleny Wojtasik	Monitoring tradycji wpisanej na listę NDK	Efekt merytoryczny: materiał do szczegółowej analizy tradycji po latach od wpisu na listę NDK
Szubin	7.05. 2025	depozytariusze regionu Pałuk	Szubiński Dom Kultury	Przeprowadzenie prezentacji podczas konsultacji społecznych dotyczących wpisania „Tradycyjnej plastyki obrzędowej i zdobniczej Pałuk” na Krajową listę NDK	Efekt merytoryczny: wniosek wpłynął do NID
Wszehświ ete (woj. Świętokrzyskie)	17.05.2025	Depozytariusze - tarabaniarze		Spotkanie z tarabaniarzami z Wszehświ ete w związku z planowanym wpisem tarabaniarstwa na KL NDK	Efekt merytoryczny: zapoznanie depozytariuszy z procedurą wpisu oraz wnioskiem
Kielce, Muzeum Zabawek i Zabawy	23.05.2025	Depozytariusz wpisu – Zabawkarstwo drewniane Ośrodka Ostojów - Łączna	Muzeum Zabawek i Zabawy, Kielce	udział w wernisażu wystawy w Muzeum Zabawek i Zabawy w Kielcach dot. zabawkarstwa drewnianego ośrodka Ostojów-Łączna (a dokładnie twórczości Stanisława Ciszka)	Efekt merytoryczny: wsparcie depozytariusza, promocja zjawiska wpisanego na krajową listę NDK
Wałbrzych	maj 2025 r.	Górnicy Węgla Kamiennego w Wałbrzychu	Stara Kopalnia Centrum Nauki i Sztuki w Wałbrzychu	Aktualizacja opisu do publikacji nt. elementów wpisanych na Krajową listę. Rozmowa z depozytariuszami.	Pozyskanie nowego serwisu fotograficznego zjawiska i uaktualnionego opisu, w celu wykorzystania w wydawnictwie dotyczącym NDK
Nieledew (woj. lubelskie)	16.05.2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Dom Kultury	W ramach warsztatów tkackich odbywających się w Domu Kultury Koordynatorka NDK zaprezentowała założenia konwencji UNESCO dotyczących ochrony dziedzictwa niematerialnego i zasady wpisu na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego.	Efekt merytoryczny: prace nad przygotowaniem wniosku dotyczącego tworzenia kilimów
Karczmiska	wrzesień 2024 - maj 2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	przedstawiciele samorządu i instytucji kultury	Praca nad wnioskiem z depozytariuszami i prezentacja wniosku o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego zjawiska „Tradycja chodzenia po „szczodrokach” w Karczmiskach” na posiedzeniu Rady ds. niematerialnego dziedzictwa kulturowego przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Efekt merytoryczny: wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego
Wrocław	maj 2025	Górale Czadeccy	Zespół Górali Czadeckich „Pojana” z Piławy Dolnej, Zespół Górali Czadeckich „Tajdany” ze Strzegomian, Zespół Górali Czadeckich „Dawidenka” z Koźlic, Zespół Górali Czadeckich „Dolina	Spotkanie z przedstawicielem depozytariuszy Tradycji Górali Czadeckich w sprawie nowego tekstu i nowych zdjęć do broszury. Konsultacje dot. nowego wpisu do Krajowego rejestru dobrych praktyk.	Efekt merytoryczny: pozyskanie profesjonalnego serwisu fotograficznego zjawiska i opisu, w celu wykorzystania w wydawnictwie dotyczącym NDK

			Nowego Sołonica" ze Złotnika, Zespół Górali Czadeckich „Jodełki” z Żagania, Góralski Teatr Pieśni „Dunawiec” ze Zbylutowa, Zespół Górali Czadeckich „Źródło” z Wichowa.		
Malesowizna (woj. podlaskie)	maj 2025	-	Suwalski Park Krajobrazowy	Konsultacja dot. wpisu do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego „Nocy Świętojańskiej w Turtulu – udzielenie informacji o procesie ubiegania się o wpis, przesłanie informacji i dokumentów związanych z procedurą ubiegania się o wpis.	Efekt merytoryczny: prace nad wnioskiem o wpis.
Tułowice	Maj - 15.11.2025 r., cykliczne spotkania w soboty lub niedziele	Pisankarki opolskie pod przewodnictwem Heleny Wojtasik – prywatna pracowni Heleny Wojtasik		Monitoring tradycji wpisanej na Krajową Listę NDK w 2020 r. Zebranie materiału badawczego do szczegółowej analizy zwyczaju jak i przekazu tradycji	Efekt merytoryczny: monitoring elementu; ogromny materiał badawczy
Tułowice, Łącznik, Staniszcze Małe	Maj - grudzień 2025 r, 25.10.2025 r., cykliczne spotkania w soboty lub niedziele	Depozytariuszki umiejętności ręcznego malowania porcelany we wzór opolski		Monitoring tradycji wpisanej na Krajową Listę NDK w 2019 r. Zebranie materiału badawczego do szczegółowej analizy zwyczaju jak i przekazu tradycji	Efekt merytoryczny: monitoring elementu; ogromny materiał badawczy
Staniszcze Małe, Tułowice, Łącznik	Maj- grudzień 2025	Depozytariuszki kroszonkarstwa opolskiego		Monitoring tradycji wpisanej na Krajową Listę NDK w 2019 r. Zebranie materiału badawczego do szczegółowej analizy zwyczaju jak i przekazu tradycji	Efekt merytoryczny: monitoring elementu; ogromny materiał badawczy
Kadzidło (woj. mazowieckie)	3-5.06. 2025	depozytariusze NDK regionu Kurpie Zielone	Stowarzyszenie Artystów Kurpiowskich, Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce	Udział w XXIV warsztatach etnograficznych „Ginące Zawody”. Monitoring z okazji pięciolecia wpisu na Krajową listę „Wycinankarstwa kurpiowskiego z Puszczy Zielonej” oraz „Wypieku bysków i nowych latek Kurpiów Puszczy Zielonej”. Ponadto obserwacja uczestnicząca oraz konsultacje społeczne ws. wpisu na Krajową listę Kurpiowskich czótek.	Efekt merytoryczny: konsultacje wniosku o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Fotorelacja do monitoringu.
Bodzentyn, Biblioteka Publiczna i Centrum Kultury	4.06.2025	Mieszkańcy gminy Bodzentyn	Biblioteka Publiczna i centrum Kultury w Bodzentynie	Udział w panelu dyskusyjnym o dziedzictwie kulturowym Bodzentyna z okazji obchodów 670-lecia lokacji miasta Bodzentyn	Efekt merytoryczny: rozpowszechnianie wiedzy o krajowej liście NDK, promocja zjawisk wpisanych na KL NDK: Tradycji tkackich Bodzentyna i okolic oraz

					Wycinankarstwa świętokrzyskiego
Olszowa, Klucze	19.06.2025	Depozytariusze zwyczaju układania dywanów kwiatowych na procesje Bożego Ciała		Monitoring tradycji wpisanej na Krajową Listę NDK w 2020 r. Zebranie materiału badawczego do szczegółowej analizy zwyczaju jak i przekazu tradycji	Efekt merytoryczny: monitoring elementu
Wolin	21.06.2025	depozytariusze niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Gmina Wolin, Wolińskiego Stowarzyszenia Rybaków	„Z rybą na talerzu” – Wielkie święto smaków i tradycji rybackich Obserwacja uczestnicząca	Lustracja zjawiska pod RDP
Kazimierz Dolny	27-29.06.2025	osoby zainteresowane sztuką (rzemiosłem) oraz muzyką ludową, depozytariusze	Centrum Spotkania Kultur w Lublinie	Obserwacja uczestnicząca w 59. Ogólnopolski Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu Dolnym (wpisany do Krajowego Rejestru dobrych praktyk). Celem festiwalu jest popularyzacja, ochrona i dokumentacja autentycznego muzykowania i śpiewu ludowego. Festiwalowi towarzyszyły Ogólnopolskie Targi Sztuki Ludowej, gdzie swoją sztukę prezentowali m. in. depozytariusze zjawisk z Krajowej listy niematerialnego dziedzictwa kulturowego – plecionkarstwa, zabawkarstwa, tkactwa, garncarstwa. W tegorocznym konkursie Ogólnopolskiego Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych udział wzięło ok. 600 artystów z 15 województw.	Efekt merytoryczny: zapoznanie odbiorców z tematyką i zasadami wpisu na Krajową listę, poszerzenie wiedzy etnograficznej, spotkanie z depozytariuszy zjawisk z terenu Polski. Efekt medialny: promocja NID i dziedzictwa niematerialnego. Relacja w mediach społecznościowych NID.
Kadzidło	czerwiec - grudzień	Depozytariusze wykonujący kierce kurpiowskie	Depozytariusze, Kurpie Puszcza Zielona	Konsultacje dotyczące wniosku o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego kurpiowskich kierców.	Efekt merytoryczny: przygotowanie wniosku o wpis na Krajową listę.
Ostrołęka	czerwiec - grudzień	Depozytariusze wykonujący czółka kurpiowskie	Depozytariusze, Kurpie Puszcza Zielona	Konsultacje dotyczące wniosku o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego kurpiowskich czółek	Efekt merytoryczny: przygotowanie wniosku o wpis na Krajową listę.
Pniewo, Warszawa	Lipiec-grudzień 2025	Depozytariuszki wycinankarstwa biało kurpiowskiego	Stowarzyszenie Puszcza Biała - Moja Mała Ojczyzna	Konsultacje dotyczące wniosku o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego.	Efekt merytoryczny: złożenie wniosku o wpis na Krajową listę.
Bodzentyn, Biblioteka Publiczna i Centrum Kultury	13.07.2025	Mieszkańcy gminy Bodzentyn	Biblioteka Publiczna i Centrum Kultury w Bodzentynie, Stowarzyszenie „Świętokrzyskie Tkaczki”	udział w otwarciu wystawy wraz z krótkim wystąpieniem w związku z wpisem „Ludzie Spółdzielni. Tkactwo Świętokrzyskie” zorganizowanym przez Bibliotekę Publiczną im. Adeli Nawrot i Centrum Kultury w Bodzentynie oraz Stowarzyszenie „Świętokrzyskie Tkaczki”	Promocja zjawiska wpisanego na krajową listę NDK: Tradycji tkackich Bodzentyna i okolic”
Łża	10.08.2025	Depozytariusze z regionu	Muzeum Regionalne w Łży im. Adama Bednarczyka	Udział w XXX Łżeckim Jarmarku Sztuki Ludowej	Efekt merytoryczny: zapoznanie odbiorców z tematyką i zasadami wpisu na Krajową listę, poszerzenie wiedzy etnograficznej, spotkanie z depozytariuszy zjawisk z regionu.

Biała Podlaska	13.08.2025	Danuta i Diana Dunajko	Galeria Danuty Dunajko	Ratowanie i tworzenie kolekcji oleodruków	Efekt merytoryczny: rozpoznawanie potencjalnych zjawisk do wpisu do Krajowego rejestru (prace odłożone z powodu choroby depozytariuszki)
Mikstat	16.08.2025	Depozytariusze błogostawieństwa zwierząt w Mikstacie		Uroczystości odpustowe ku czci Św. Rocha z obrzędem błogostawieństwa zwierząt w Mikstacie	Okresowy monitoring zjawisk wpisanych na KL
Bydgoszcz	29.08.2025	Depozytariusze hafciarstwa pałuckiego	Muzeum Okręgowym im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy oraz Kujawsko-Pomorskim Centrum Kultury w Bydgoszczy	Haft pałucki	Sesja wyjazdowa Koła Hafciarek przy Muzeum Regionalnym w Wągrowcu
Konstantynów	19.08.2025	Zdzisław Marczuk	GOK Konstantynów	Tradycje muzyczne rodziny Marczuków	Efekt merytoryczny: rozpoznawanie potencjalnych zjawisk do wpisu na Krajowa listę - poszukiwanie autora wniosku
Lublin	22-24.08.2025	Depozytariusze zjawisk, twórcy ludowi	Jarmark Jagielloński		monitoring, konsultacje, wyszukiwanie nowych zjawisk, dokumentacja fotograficzna
Gdańsk	22.08.2025	depozytariusze carillonowej muzyki w Gdańsku	Muzeum Gdańska	monitoring wpisu na KL NDK z 2020 r. podczas XXVII Gdańskiego Festiwalu Carillonowego – koncert carillonowy Riena Donkersloota (Niderlandy) z wieży kościoła św. Katarzyny	Efekt merytoryczny: rozmowy nt. Obowiązkowego monitoringu, sprawozdanie z planu ochrony elementu wpłynęło do NID
Żabów-Brzesko	23.08.2025	Społeczność gminy osoby zainteresowane oraz muzyką dawną, depozytariusze	Fundację Akademia Muzyki Dawnej Gmina Żabów-Brzesko	XVI Festiwal na gotyckim szlaku, obserwacja uczestnicząca	lustracja zjawiska pod RDP
Pilchowo	24.08.2025	Społeczność gminy	Bractwa Śpiewaczego z Tanowa Gmina Pilchowo	Z pieśnią przez Police i Okolice – koncert Bractwa Śpiewaczego z Tanowa – NID, wykład BK o kościele w Pilchowie, obserwacja uczestnicząca	Lustracja zjawiska pod RDP
Pogorzela, Olszanka	29.08.2025	Mieszkańcy wsi z wójtem, sołtysem i bibliotekarką na czele		Przeprowadzenie badań – zebranie materiału na potrzeby napisania rozdziału pt. „Niematerialne dziedzictwo kulturowe wsi Pogorzela i Olszanka” (wraz z wytycznymi do ochrony wartości niematerialnych), będącego częścią opracowania monograficznego pt. „Studium ochrony wartości kulturowych wsi Pogorzela-Olszanka”	Efekt merytoryczny: zebranie i analiza materiału badawczego na potrzeby opracowania
Jasienica Nowe Warpno	30.08.2025	Społeczność gminy osoby zainteresowane oraz muzyką	Fundację Akademia Muzyki Dawnej Gmina Nowe Warpno	XVI Festiwal Na Gotyckim Szlaku, obserwacja uczestnicząca oraz Spotkanie z ks. Grzegorzem i omówienie wniosku RDP - Misterium w	Lustracja zjawiska pod RDP

		dawną, depozytariusze		Jasienicy, lustracja zjawiska pod RDP	
Tatary gm. Kadziłło	05.09.2025	Depozytariuszki wpisu na Krajową listę: Tradycja wykonywania palm wielkanocnych Kurpiów Puszczy Zielonej	Stowarzyszenie Artystów Kurpiowskich	Konsultacje i zlecenie przygotowania scenografii na uroczystość wręczenia decyzji o wpisie na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Efekt merytoryczny: scenografia w Studiu Koncertowym Polskiego Radia im. Lutosławskiego nawiązująca do kurpiowskich kwiatów w krepiny, będących elementem tradycyjnych palm.
Szczecin	04-7.09.2025	osoby zainteresowane oraz muzyką ludową, depozytariusze	Filharmonia	X Turniej Muzyków Prawdziwych • 05.09.2025: warsztaty taneczno-muzyczne, koncert inauguracyjny • 07.09.2025, koncert finałowy, lustracja zjawiska pod RDP	Lustracja zjawiska pod RDP
Mętno - Cedynia	06.09.2025	Spółeczność gminy osoby zainteresowane oraz muzyką dawną, depozytariusze Spółeczność gminy	Fundację Akademia Muzyki Dawnej Gmina Mętno - Cedynia	XVI Festiwal na gotyckim szlaku Obserwacja uczestnicząca	lustracja zjawiska pod RDP
Szczecin	Wrzesień 2025	Depozytariusze - Ryszard Długopolski - Tomasz Wolender		Spotkanie z depozytariuszami w poszukiwaniu informacji związanych ze Szczecińską Sceną Rockową	
Szczecin	7.09.2025	depozytariusze	Spotkanie prywatne	Pomorskie tradycje pieśni i tańca osiedleńców na nowych terenach po 1945 r. Poszukiwanie korzeni i własnej tożsamości na przykładzie Zespołu Pieśni i Tańca „Kragg”	Spotkanie merytoryczne z Ryszardem Długopolskim ws. konsultacji
Kielce, Dom Kultury Zameczek	10.09.2025	Uczestnicy warsztatów	Dom Kultury Zameczek w Kielcach, Miejskie Centrum Kultury w Skarżysku-Kamiennej	Obserwacja uczestnicząca – warsztaty wycinanki świętokrzyskiej prowadzone przez Lucynę Kozłowska	monitoring realizacji zadania „Świat zaklęty w wycinance Lucyny Kozłowskiej” finansowanego z programu „Niematerialne - Przekaż Dalej!”
Skarżysko-Kamienna, Miejskie Centrum Kultury	11.09.2025	Uczestnicy warsztatów	Dom Kultury Zameczek w Kielcach, Miejskie Centrum Kultury w Skarżysku-Kamiennej	Obserwacja uczestnicząca – warsztaty wycinanki świętokrzyskiej prowadzonej przez Lucynę Kozłowska	monitoring realizacji zadania „Świat zaklęty w wycinance Lucyny Kozłowskiej” finansowanego z programu „Niematerialne - Przekaż Dalej!”
Lublin	13.09.2025	Depozytariusze Małgorzata i Tomasz Krajewscy	STL - warsztaty	„Umiejętność wykonywania pająków ze słomy, bibuły i papieru na Lubelszczyźnie”	Monitoring warsztatów
Warszawa	13.09.2025	Depozytariusze NDK	Narodowy Instytut Kultury i dziedzictwa Wsi	Obserwacja uczestnicząca w Europejskich Dniach Dziedzictwa – zadanie pod hasłem „Zachodniopolskie Dziedzictwa”, prezentujące kulturę ludową Dolnego Śląska i Ziemi Lubuskiej.	Efekt merytoryczny: monitoring zadania oraz dokumentacja fotograficzna.
Lublin	16.09.2025 24.09.2025	depozytariusz - Łukasz Wenda	OTL	„Studzianka – Dawna Osada Tatarska”	konsultacje dotyczącego wniosku do Krajowego rejestru dobrych praktyk; efekt merytoryczny: wniosek rekomendowany na Radzie Dziedzictwa

					Niematerialnego w dniu 24.09.2025; naniesione poprawki
Żnin	21.09.2025	twórcy ludowi z Pałuk, społeczność Żnina i okolic	Miasto Żnin, Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie	udział w Jesieni na Pałukach 2025 (Zjeździe Twórców Ludowych i 49. Jarmarku Sztuki Ludowej)	Efekt merytoryczny: nawiązywanie kontaktów z depozytariuszami
Muzeum Historii Spółdzielczości przy Krajowej Radzie Spółdzielczej w Warszawie	23.09.2025	Odwiedzający muzeum	Muzeum Historii Spółdzielczości przy Krajowej Radzie Spółdzielczej w Warszawie, Biblioteka Publiczna i Centrum Kultury w Bodzentynie, Stowarzyszenie „Świętokrzyskie Tkaczki”	udział z wystąpieniem w otwarciu wystawy „Tkactwo Świętokrzyskie. Ludzie Spółdzielni”	Promocja zjawiska wpisanego na krajową listę NDK: Tradycji tkackich Bodzentyna i okolic
Czempień	27.09.2025	Depozytariusze sokolnictwa w Polsce	Polski Związek Łowiecki, Muzeum Okręgowe w Bytomiu	Konkurs latawcowy i trial	Monitoring projektu „Sokolnictwo – żywa tradycja” realizowanego w ramach programu MKiDN Niematerialne – przekaz dalej
Wągrowiec	Wrzesień-grudzień	Depozytariusze sztuki ludowej Pałuk	Muzeum Regionalne w Wągrowcu	Międzywojewódzki konkurs Sztuka ludowa Pałuk w twórczości dzieci, młodzieży i ich opiekunów w Wągrowcu	Konsultacje wniosku o wpis do rejestru dobrych praktyk ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, prezentacja wniosku na Radzie ds. NDK przy MKiDN
Łańcut, Brzózka, Stadnicka, Leżajsk	(25.08.2025, 6.10.2025, 20-21.11.2025)	Depozytariusze: z abawkarze, Justyna Niepokój-Gil (pracownica Parku Etnograficznego Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej)	pracownie, muzea		Konsultacje dotyczące przygotowywanego wniosku na Kl. Efekt merytoryczny: wniosek rekomendowany na Radzie Dziedzictwa Niematerialnego w dniu 17.12.2025. Wniosek zatwierdzony
Sieradz	8.10.2025	Depozytariusze hafciarstwa sieradzkiego	Muzeum Okręgowe w Sieradzu	„Nicią przez pokolenia” - warsztaty haftu sieradzkiego dla dorosłych	Monitoring projektu realizowanego w ramach programu MKiDN „Niematerialne – przekaz dalej!”
Nałęczów	14.08., 19.09., 09.10., 26.10.2025	Stowarzyszenie Zjednoczonych Ziemianek im. M. i J. Kleniewskich		Działalność Stowarzyszenia Zjednoczonych Ziemianek im. M. i J. Kleniewskich. Kontynuacja Nałęczowskiej Szkoły Ziemianek	konsultacje dotyczące wniosku do Krajowego rejestru dobrych praktyk, (wniosek rekomendowany na Radzie Dziedzictwa Niematerialnego 3.10.2025 r.) i cykl spotkań związanych z organizacją wydarzenia, (wystawa, warsztaty, konferencja) na terenie Nałęczowa z okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Dziedzictwa Niematerialnego w dniu 26.10.2025 r.

Warszawa	16.10.2025	Depozytariuszki wpisu na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego.	Program Drugi Polskiego Radia	Udział w przygotowaniu uroczystości wręczenia decyzji o wpisie na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego.	Efekt merytoryczny: wkład do scenariusza, materiałów prasowych, przygotowanie noclegów dla uczestników wydarzenia.
Online, siedziba NID OT Olsztyn, Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu	27.10.2025	depozytariusze zjawiska	Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu	zdalne spotkanie konsultacyjne dot. przesłanego wstępnego zarysu wniosku o wpis na Krajową listę NDK umiejętności gry na ligawce	zapoznanie depozytariuszy z procedurą wpisu na KL NDK, trwają prace nad wnioskiem
Kraków	28.10.2025	Stowarzyszenie Ryza oraz uczestnicy projektu realizowanego w ramach programu dotacyjnego „Niematerialne – przekaz dalej!”	Stowarzyszenie Ryza, Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego - oddział Muzeum Krakowa	Monitoring warsztatów skutniczych realizowanych w ramach programu dotacyjnego NID „Niematerialne – przekaz dalej!”, w trakcie których pod okiem mistrza skutniczego uczestnicy wykonywali elementy konstrukcji. Kształtowano dno jednostki oraz odbywał się początek montażu. Merytorycznym wsparciem podczas zajęć służyli również depozytariusze wpisu do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego <i>Flis Wiślany - tradycja budowy łodzi drewnianych oraz żeglugi wiślanej.</i>	Efekt merytoryczny: Monitoring zadania realizowanego w ramach programu „Niematerialne – przekaz dalej!” 2025
Lublin	28.10.2025	depozytariusze Małgorzata i Tomasz Krajewscy, Małgorzata Bandosz, Michał Kowalik, wykładowcy UMCS oraz pracownice GOK z Księżpola	Bibliotek Główna Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie	Konferencja „Pajęki lubelskie – ochrona, dokumentacja, popularyzacja”	Monitoring wydarzenia w ramach programu „Niematerialne – przekaz dalej!” (Stowarzyszenie Twórców Ludowych w Lublinie – konferencja i otwarcie wystawy pajęków)
Skarżysko-Kamienna, Miejskie centrum Kultury	30.10.2025	Uczestnicy projektu, mieszkańcy Skarżyska i okolic	Dom Kultury Zameczek w Kielcach, Miejskie Centrum Kultury w Skarżysku-Kamiennej	Obserwacja uczestnicząca w finale projektu „Świat zaklęty w wycinance Lucyny Kozłowskiej”	monitoring realizacji zadania „Świat zaklęty w wycinance Lucyny Kozłowskiej” finansowanego z programu „Niematerialne – Przekaz Dalej!”
Jasienica	Październik-grudzień .2025			Misterium Jasienica – pilotowanie, korekta złożonego wniosku na RDP	Efekt merytoryczny: złożenie wniosku do NID
Krzyżowice	7.11.2025	Mieszkańcy wsi z wójtem, sołtysem		Przeprowadzenie badań – zebranie materiału na potrzeby	Efekt merytoryczny: zebranie i analiza

		i bibliotekarką czele		napisania rozdziału pt. „Niematerialne dziedzictwo kulturowe wsi Krzyżowice” (wraz z wytycznymi do ochrony wartości niematerialnych), będącego częścią opracowania monograficznego pt. „Studium ochrony wartości kulturowych wsi Krzyżowice”	materiału badawczego na potrzeby opracowania
Toruń	6.11.2025	szeroko zakrojona grupa osób związanych z piernikarskimi tradycjami Torunia, samorządowcy, m.in. twórcy Toruńskiego Piernikowego Szlaku Kulinarnego	Lokalna Organizacja Turystyczna w Toruniu	konferencja „Transfer wiedzy z zakresu turystyki kulinarnej”	Efekt merytoryczny: nawiązanie relacji z depozytariuszami, poszerzenie kontaktów i wiedzy dot. Toruńskiego Piernikowego Szlaku Kulinarnego
Gdynia	7.11.2025	przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji działających na rzecz dziedzictwa kulturowego i kulinarnego Pomorza, samorządowcy, muzealnicy	Stowarzyszenie Dziedzictwo Kulturowe Szlakiem Północy	Konferencja „Na fali Dziedzictwa Kulturowego Pomorza. Pomorskie korzenie - turystyczna przyszłość”	Efekt merytoryczny: poszerzenie wiedzy o niematerialnym dziedzictwie Pomorza oraz spotkanie z depozytariuszami „Pomeranek kaszubskich” - wniosku odesłanego do poprawy
Drawsko Pomorskie	08.11.2025	Spółeczność gminy	Zespół Pieśni i Tańca DIABAZ	Jubileusz 50-lecia Zespołu Pieśni i Tańca DIABAZ	lustracja zjawiska pod wniosek na KL
Zawierbie, Szkoła Podstawowa	13.11.2025	Dzieci z Zawierbia	Narodowy Instytut Dziedzictwa i Kultury Wsi	Obserwacja uczestnicząca w warsztatach prowadzonych przez twórczynię ludową Renatę Sendrowicz	Nawiązanie współpracy międzyinstytucjonalnej
Mikstat	19.11.2025	Depozytariusze błogosławieństw a zwierząt w Mikstacie	Parafia pw. Trójcy Świętej w Mikstacie, Szkoła Świętego Rocha w Mikstacie	Działalność Szkoły Świętego Rocha w Mikstacie	Wystąpienie na I Mikstacim Seminarium o niematerialnym dziedzictwie kulturowym „Potencjał działalności Szkoły św. Rocha przy parafii pw. Świętej Trójcy w Mikstacie jako dobrej praktyki ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego”; Konsultacje wniosku o wpis do rejestru dobrych praktyk ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego
Łańcut	20.11.2025	Jolanta Danak			konsultacje dotyczące zjawisk dziedzictwa niematerialnego na Podkarpaciu
Warszawa	26.11.2025	Uczestnicy konferencji	Urząd Patentowy RP	Udział w międzynarodowej konferencji „Dziedzictwo, które inspiruje – oznaczenia geograficzne, lokalne rzemiosło i design”	Efekt merytoryczny: pogłębienie wiedzy na temat roli oznaczeń geograficznych, lokalnego rzemiosła i designu w ochronie oraz twórczym wykorzystaniu niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

					a także poznanie dobrych praktyk z innych krajów.
Warszawa	27.11.2025	Założyciele Persjarni Zambrzyckich	Persjarnia Zambrzyckich	Spotkanie na zaproszenie założyciela Persjarni Zambrzyckich w celu przedstawienia zasad wpisu do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie NDK	Efekt merytoryczny: zapoznanie odbiorców z tematyką i zasadami wpisu do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie NDK
Wągrowiec	29.11.2025	hafciarki i hafciarze pałuccy, społeczność Wągrowca	Muzeum Regionalne w Wągrowcu, Miasto Wągrowiec i Miejski Dom Kultury w Wągrowcu	prezentacja nt. „Bogactwa haftu pałuckiego i drodze do wpisu na KL NDK” podczas Gali Haftu Pałuckiego podsumowującej wpis hafciarstwa pałuckiego na KL NDK	Efekt merytoryczny: docenienie wzorowej działalności muzealników i depozytariuszy z Wągrowca w zakresie ochrony NDK
Lubartów	2.12.2025	Paweł Talma - prezes Stowarzyszenia Huty Szkła w Lubartowie oraz pracownicy Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Mickiewicza	Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Mickiewicza	Tradycje hutnicze w Lubartowie	Spotkanie informacyjne dotyczące ewentualnego wniosku do Krajowego rejestru dobrych praktyk.
Lublin	6.12.2025	Studenci i wykładowcy Wydziału Architektury Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie	Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie	Rękawice furmańskie	Warsztaty dotyczących dziedzictwa niematerialnego, przedstawienie tradycji Czarnych Górali
Toruń	7.12.2025	mistrzowie zduńscy i ich uczniowie	Kulturalny Hub Bydgoskiego Przedmieścia	prezentacja podczas konsultacji związanych ze staraniami o wpis na KL NDK „Tradycyjnego rzemiosła zduńskiego/Tradycyjnych technologii zduńskich”	Efekt merytoryczny: przedstawienie procedury wpisu na Krajową listę NDK, rozmowy dot. Wpisu ogólnopolskiego „Tradycyjnego rzemiosła zduńskiego na terenie Polski”
Warszawa	12.12.2025	Depozytariusze oraz osoby zainteresowane tradycjami bożonarodzeniowymi kurpiowszczyzny oraz działalnością Adama Chętnika	Fundacja im. Adam Chętnika, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie	Udział w Konferencji naukowej i uroczystościami związanymi ze 140. rocznicą urodzin Adama Chętnika	Efekt merytoryczny: pogłębienie wiedzy o Adamie Chętniku, jego dorobku badawczym i znaczeniu dla dokumentowania oraz ochrony kultury ludowej. Wzmacnianie kompetencji w zakresie pracy z tradycją regionalną, źródłami etnograficznymi oraz popularyzacją dziedzictwa w ujęciu historycznym i współczesnym.
Wojewódzki Dom Kultury, Kielce	12.12.2025	Twórcy ludowi z regionu	WDK Kielce	Obserwacja uczestnicząca w finale wojewódzkiego konkursu sztuki ludowej	Nawiązanie kontaktów, wsparcie depozytariuszy
Szczecin	12.12.2025	Depozytariusz Dzik Jodko	Muzeum Narodowe w Szczecinie - Centrum Dialogu Przełomy	Rozmowy ze współtwórcami wystawy o kulisach jej powstania oraz o historii pokolenia kształtowanego w cieniu przełomowych wydarzeń społeczno-politycznych.	lustracja zjawiska pod KL

Karczmiska	19.12.2025	Spółeczność Karczmisk - depozytariusze	GOK	„Chodzenie po szczodrokach w Karczmiskach”	Uroczystość z okazji wpisu zjawiska „Chodzenie po szczodrokach w Karczmiskach” na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego
Lublin	20.12.2025	Elżbieta Kołodziej (twórczyni ludowa)	Trybunał Koronny	„Umiejętność tworzenia słomianych ozdób choinkowych”	udział w warsztatach „Słomiane gwiazdy” oraz wywiad z Elżbietą Kołodziej; efekt merytoryczny: rozpoznawanie potencjalnych zjawisk do wpisu na Krajową listę
Łukowa	26.12.2025	Depozytariusze – Grupa Dunajowników	GOK, domy społeczności Łukowej	Zjawisko dunajowania w Łukowej	Efekt merytoryczny: monitoring zjawiska z Krajowej listy – tradycja kultywowana

2.5. Inicjowanie i prowadzenie programów i kampanii społecznych promujących wartość dziedzictwa kulturowego

Obejmuje to szereg zintegrowanych działań mających na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat znaczenia i roli dziedzictwa. Działania te opierają się na rozpoznaniu potrzeb, identyfikacji wyzwań związanych z ochroną dziedzictwa oraz budowaniu szerokiej współpracy z instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi i mediami. Programy i kampanie mają na celu informowanie i edukowanie, ale również aktywizowanie obywateli poprzez wykorzystanie nowoczesnych narzędzi komunikacji – w tym mediów społecznościowych i technologii cyfrowych. Ważnym elementem takich inicjatyw jest tworzenie materiałów promocyjnych i edukacyjnych, które w atrakcyjny i dostępny sposób prezentują wartość dziedzictwa kulturowego. Poniżej zbiorcze zestawienie programów i kampanii społecznych w okresie sprawozdawczym.

Tytuł		Efekt medialny
1	Emisja spotu radiowego w RMF FM – 39 emisji „Promocja tradycji i zwyczajów bożonarodzeniowych wpisanych na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego”	7 045 000 odbiorców
2	Artykuł promocyjny projekt Europejskie Dni Dziedzictwa w Grupie EuroZet	1500 odbiorców 2800 wyświetleń strony
3	Artykuł promocyjny Polska Press Grupa – program dotacyjny WDD	379 550 wyświetleń, 279 kliknięć serwera
4	Artykuł promocyjny Polska Press Grupa – tradycje i zwyczaje bożonarodzeniowe wpisane na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego	397 662 wyświetlenia 727 kliknięć serwera
5	Spot radiowy, który dotyczył promocji koncertu w Parku Mużakowskim, który odbył się z okazji 20-lecia wpisania Parku na Listę światowego dziedzictwa UNESCO i był prowadzony we współpracy z Grupą EuroZET. Emisja w Zielonej Górze.	22 000 słuchaczy
6	Spot radiowy w EuroZet Dni Architektury Drewnianej. Emisja w całej Polsce.	2 429 000 słuchaczy
7	Spot radiowy promujący Europejskie Dni Dziedzictwa w Radiu TOK FM. Emisja w całej Polsce.	2 398 000 słuchaczy

Ponadto w I półroczu 2025 r. wprowadzony został nowy cykl promocyjno-informacyjny na oficjalnym profilu NID – Instagramie, Facebooku, zatytułowany „NID”, w rozwinięciu: N jak Niematerialne, I jak Informacja, D jak Digitalizacja.

Celem cyklu jest zwiększenie świadomości społecznej na temat dziedzictwa poprzez nowoczesne narzędzia komunikacji cyfrowej. Każdy z elementów skrótu „NID” odnosi się do kluczowych założeń programowych:

N – Niematerialne: prezentacja wybranych elementów niematerialnego dziedzictwa kulturowego w Polsce, ich znaczenia, lokalnych kontekstów oraz społeczności depozytariuszy. Treści publikowane w tej części mają charakter edukacyjny i popularyzatorski.

I – Informacja: dostarczanie rzetelnych, przystępnych i atrakcyjnych wizualnie treści na temat procesów ochrony, dokumentacji i promocji dziedzictwa niematerialnego. Informacje te mają na celu budowanie kompetencji kulturowych oraz pogłębianie wiedzy odbiorców.

D – Digitalizacja: wykorzystanie narzędzi cyfrowych do upowszechniania treści związanych z niematerialnym i materialnym dziedzictwem kulturowym.

NID aktywnie prowadzi swój profil na platformie LinkedIn. To miejsce, gdzie staramy się dotrzeć do szerokiego grona odbiorców – zarówno pasjonatów historii, jak i specjalistów z branży. Regularnie dzielimy się tam ciekawostkami na temat polskiego dziedzictwa kulturowego, informacjami o naszych projektach oraz inspirującymi przykładami ochrony zabytków.

Instytut w I półroczu 2025 roku przyznał **50** patronatów NID dla instytucji oraz inicjatyw związanych z ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego. Patronaty te otrzymały zarówno wydarzenia o zasięgu ogólnopolskim, jak i lokalnym — wśród nich znalazły się m.in. konferencje naukowe, projekty edukacyjne, kampanie społeczne oraz festiwale promujące wartość dziedzictwa materialnego i niematerialnego.

2.6. Prowadzenie na rzecz społeczeństwa działań edukacyjnych

Prowadzenie działań edukacyjnych obejmuje organizację inicjatyw mających na celu poszerzanie wiedzy, kształtowanie świadomości kulturowej oraz rozwijanie wrażliwości na zagadnienia związane z dziedzictwem. Działania te przyjmują formę wykładów, warsztatów, debat, spacerów tematycznych czy wydarzeń plenerowych. Poniżej zestawienie działań w okresie sprawozdawczym.

Rodzaj spotkania		Ilość	Liczba uczestników
1	Wydarzenia dla dzieci i młodzieży (warsztaty, animacje, gry terenowe itp.)	3 (Park Mużakowski) 1 (MEN)	ok. 36 (Park Mużakowski) ok. 50
2	Wydarzenia dla szerokiej publiczności (debaty, wykłady, spacery)	31 (Park Mużakowski)	ok. 381 (Park Mużakowski)
3	Inne	16	ok. 250
Razem		50	717

2.6.1. Akademia MEN”

Miejsce: Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie

Czas trwania: 2 h

Grupa docelowa: młodzież ze szkół średnich

Partnerzy/Współorganizatorzy: Ministerstwo Edukacji Narodowej (organizator), Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (partner).

Opis: Odbył się wykład: „Polska architektura, światowy poziom, czyli najciekawsze przypadki w krajowym budownictwie”. O modernizmie i jego korzeniach oraz inspiracjach światowych w polskiej architekturze opowiedziała przedstawicielka NID. Akademia MEN to propozycja dla uczniów i uczennic, którym zależy na rozwijaniu swoich pasji, poszerzaniu horyzontów. To propozycja dla tych, którzy zastanawiają się nad wyborem kierunku studiów i ścieżki zawodowej. Akademia MEN to propozycja dla uczniów i uczennic, którym zależy na rozwijaniu swoich pasji, poszerzaniu horyzontów. To propozycja dla tych, którzy zastanawiają się nad wyborem kierunku studiów i ścieżki zawodowej.

Efekt medialny: 2222 odtworzeń wykładu na YouTube

Frekwencja: około 50 osób

Zrealizowane cele projektu: dotarcie do młodzieży ze szkół średnich, rozwijanie ich pasji i wiedzy na temat architektury i dziedzictwa,

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość: współpraca z MEN przy tematach związanych z dziedzictwem.

2.6.2. Wizyta studyjna przedstawicieli władz samorządowych Lwowa

31 marca odbyła się wizyta studyjna w Warszawie przedstawicieli władz samorządowych Lwowa oraz uczelni lwowskich (we współpracy z Instytutem Polonika).

2.6.3. Międzynarodowy Konkurs im. Profesora Jana Zachwatowicza na najlepsze prace dyplomowe studentów szkół wyższych podejmujące problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego

Miejsce: Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie

Czas trwania: 2-3.06.2025 rok

Grupa docelowa: konserwatorzy, przedstawiciele instytucji publicznych, samorządów, muzeów oraz zarządcy obiektów dziedzictwa kulturowego.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Polski Komitet Narodowy ICOMOS, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie.

Opis: w dniach 2-3 czerwca 2025 roku w Pałacu na Wodzie w Łazienkach Królewskich odbyła się konferencja PKN ICOMOS pod tytułem „Interesariusze w zarządzaniu dziedzictwem o największej wartości - dobra Światowego Dziedzictwa UNESCO, Europejskiego Dziedzictwa, Pomniki Historii”, w ramach której zostały wręczone nagrody w Międzynarodowym Konkursie im. Profesora Jana Zachwatowicza na najlepsze prace magisterskie studentów, podejmujących problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego. Podczas sesji praktycy i eksperci prezentowali przypadki partnerstw na rzecz ochrony lokalnych zabytków, w tym projektów w Tarnowskich Górach, Bóbrce, Dusznikach Zdroju, Zabrze, Srebrnej Górze, Malborku i na Wawelu. Również podczas paneli podejmowano problematykę związaną z rosnącym zaangażowaniem różnych grup interesariuszy. Jednym z kluczowych punktów było uroczyste wręczenie nagród im. Prof. Jana Zachwatowicza. Główne nagrody otrzymały Małgorzata Spierzak i Patrycja Czubaj, a statuetki wręczyła generalna konserwator zabytków Bożena Żelazowska.

Efekt medialny: Facebook: 1 post promujący wydarzenie oraz relacje na bieżąco z wydarzenia; Instagram: relacje na bieżąco z wydarzenia udostępniane również na profilu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz PKN ICOMOS;

Strona www; komunikat opisujący przebieg wydarzenia oraz lista osób nagrodzonych.

Frekwencja: przewidywana ilość osób to ok. 70, przybyło 100%.

Zrealizowane cele projektu: odbyła się konferencja naukowa.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość: nagrane wystąpienia prelegentów do wykorzystania dla szerszego grona odbiorców (nagrania w posiadaniu ICOMOS, po obróbce mają być dodane na YT ICOMOS).

Nakłady finansowe poniesione przez NID: 43 947,60 zł.

2.6.4. Przeprowadzenie procesu badawczego dotyczącego społecznej opieki nad zabytkami

Miejsce: działanie ogólnopolskie

Czas trwania: wrzesień - grudzień 2025 r.

Grupa docelowa: osoby społecznie zaangażowane w ochronę zabytków, służby konserwatorskie, organizacje pozarządowe

Partnerzy/Współorganizatorzy: Fundacja Stocznia

Opis: NID przeprowadził proces badawczy mający na celu ocenę stanu społecznego zaangażowania w opiekę nad zabytkami, procedur, standardów i opinii związanych z działaniem społeczników. W ramach procesu odbyło się 10 wywiadów badawczych z reprezentantami i reprezentantkami środowiska konserwatorskiego, współpracującymi ze społecznymi opiekunami zabytków, jeden warsztat z osobami społecznie zaangażowanymi w opiekę nad zabytkami oraz 4 wizyty studyjne. Przeprowadzona została również analiza materiałów i publikacji dotyczących tego tematu. Proces badawczy został zakończony raportem podsumowującym, który będzie punktem wyjścia do dyskusji o społecznej opiece nad zabytkami podczas narady społecznej planowanej na rok 2026, jej celem jest wypracowanie standardów i dobrych praktyk we współpracy ze społecznymi opiekunami zabytków.

Efekt medialny: nie dotyczy

Frekwencja: 20 (społecznicy i społeczniczki biorący udział w warsztacie).

Zrealizowane cele projektu: Przeprowadzenie wywiadów badawczych, w tym jednego wywiadu grupowego oraz wizyt studyjnych oraz analiza źródeł zastanych.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość: Raport podsumowujący proces badawczy.

2.6.5. Wydarzenia edukacyjne projektu TRIQUETRA. Toolbox for assessing and mitigating Climate Change risks and natural hazards threatening cultural heritage w roku 2025

Miejsce: Smuszewo i Damasławek, woj. wielkopolskie

Czas trwania: łącznie 4 dni

- Dożynki Gminne w Damasławku, 23.08.2025 r.
- II Piknik Archeologiczny w Smuszewie, 20.09.2025 r.
- Warsztaty – 24.11 i 9.12.2025 r.

Grupa docelowa: 1 i 2 - mieszkańcy gminy Damasławek, 3 - uczniowie ZSP im. Pierwszych Piastów w Damasławku.

Partnerzy/Współorganizatorzy: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wójt Gminy Damasławek Cyprian Wieczorek, Muzeum Archeologicznego w Biskupinie

Opis: Podczas dożynek NID i UAM przygotowali stanowisko edukacyjne projektu TRIQUETRA, na którym prezentowano informacje o projekcie i stanowisku pilotażowym, czyli grodzisku w Smuszewie. Zgodnie z charakterem wydarzenia zaprezentowano także odmiany zbóż znane w późnej epoce brązu i wczesnej epoce żelaza. W roku 2025 przygotowano następujące stanowiska: w strefie nauki – archeologia lotnicza i teledetekcja, dziedzictwo archeologiczne i zmiany klimatu, stratygrafia archeologiczna, archeozoologia, TRIQUETRA App (testowanie jednego z narzędzi TRIQUETRA), ponowna interpretacja dokumentacji badań archeologicznych w Smuszewie; w strefie przeszłości – pracownia tkacka, złotnicza, garncarska, brązownicza, narzędzia rybaka; w strefie zabawy – krzyżówki i kolorowanki archeologiczne, budowanie osady z klocków, warkoczyki. Strefę relaksu obsługiwały dwa koła gospodyń i gospodarzy wiejskich ze Smuszewa. Podczas warsztatów dzieci klas młodszych wysłuchały krótkich prezentacji o archeologii, grodzisku w Smuszewie i projekcie TRIQUETRA. Przy stolikach archeologicznych,

dzieci: układały archeologiczne puzzle, segregowały zabytki archeologiczne, oglądały ceramikę archeologiczną, projektowały dekoracje naczyń w stylu epoki brązu, rozwiązywały krzyżówkę archeologiczną oraz w trakcie kolorowania. Na podstawie czarno-białych zdjęć z wykopalisk w Smuszewie lat 60-tych XX w. dzieci odtwarzały budynki z VIII w. p.n.e. przy pomocy słonych paluszków, orzeszków-kamyczków i serka. Uczniowie kl. 5-8 grali w wielkoformatową grę planszową „Był sobie gród”, w której, zmagając się z wyzwaniami życia w zmieniającym się klimacie 2700 lat temu, poznawali zalety współdziałania dla dobra wspólnego. Przy okazji uczniowie nabywali umiejętności niezbędne do samodzielnego prowadzenia gry, ponieważ jeden z egzemplarzy na stałe pozostał w Damasławku (ZSP i GOK).

Efekt medialny: relacje na stronach i w mediach społecznościowych NID oraz Gminy Damasławek.

Frekwencja: 100 osób – dożynki, 250 osób – piknik, 150 osób – warsztaty.

Zrealizowane cele projektu: zainteresowanie społeczności lokalnej archeologią i lokalnym dziedzictwem przeszłości, przekazanie wiedzy o znaczeniu dziedzictwa archeologicznego i potrzebie jego ochrony w obliczu zmian klimatu i innych zagrożeń, pokazanie nowych technologii monitoringu i badania zabytków archeologicznych oraz pokazanie różnych możliwości dalszego kontaktu z archeologią.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość: doświadczenie w organizacji i prowadzeniu wydarzeń edukacyjnych dla różnych grup odbiorców i w różnych lokalizacjach, promocja NID, nawiązanie ściślejszej współpracy z Muzeum Archeologicznym w Biskupinie, Muzeum Regionalnym w Wągrowcu oraz Gminą Damasławek.

2.7. Organizacja obchodów Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków, koordynację Europejskich Dni Dziedzictwa, Europejskich Dni Archeologii i Dnia Architektury Drewnianej i podejmowanie innych działań służących angażowaniu społecznemu w ochronę dziedzictwa

NID konsekwentnie promuje wartość dziedzictwa realizując programy i działania społeczne. W 2025 r. po raz 33. obchodzono Europejskie Dni Dziedzictwa - hasło przewodnie to: W stronę architektury. Młode dziedzictwo. Kontynuowana jest również stała współpraca z sekretariatem European Heritage Days koordynującym projekt, w ramach struktur Rady Europy. Poniżej przedstawiono zbiorcze zestawienie:

Rodzaj spotkania	Ilość	Liczba uczestników	Liczba partnerów zewnętrznych
1 Warsztaty w ramach:			
	EDD	109	5450
	DAD	11	700
	EDA	2	90
2 Wystawy w ramach:			5
	EDD	174	34800
	DAD	5	480
3 Konferencje:			
	MDOZ	1	250
	EDD	18	900
	DAD	1	200
4 Wydarzenia kulturalne organizowane w ramach:			
	MDOZ	1	250
	EDD	471 (w tym: 235 zwiedzanie obiektów)	70650
	DAD	38	6000
	EDA	1	5643
Razem		832	125 413
			679

2.7.1. Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków

Miejsce: Sandomierz, woj. Świętokrzyskie- Muzeum Zamkowe w Sandomierzu

Czas trwania: 7-8.04.2025 r.

Grupa docelowa: Pracownicy służb konserwatorskich, przedstawiciele samorządów lokalnych, właściciele i zarządcy zabytków, pracownicy muzeów i instytucji kultury

Partnerzy/Współorganizatorzy: Muzeum Zamkowe w Sandomierzu

Opis: To największe święto środowiska skupionego wokół tematu dziedzictwa. Organizowana co roku w innej lokalizacji konferencja pozwala na omówienie najbardziej aktualnych problemów dotyczących ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym w Polsce. Tegoroczne główne obchody odbyły się w dniach 7 i 8 kwietnia 2025 roku w Muzeum Zamkowym w Sandomierzu. Wydarzenie zgromadziło przedstawicieli Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, wojewódzkich urzędów konserwatorskich, zarządców instytucji kultury, konserwatorów, historyków sztuki, architektów, urbanistów, społecznych opiekunów zabytków oraz licznych gości z całego kraju. Uroczystą galę otworzyły wystąpienia Sekretarz Stanu w MKiDN, Generalnej Konserwator Zabytków Bożeny Żelazowskiej oraz dyrektorki Narodowego Instytutu Dziedzictwa Marleny Happach. Podkreślono znaczenie troski o dziedzictwo kulturowe, rolę społecznego zaangażowania i potrzebę współpracy różnych środowisk. W części oficjalnej wręczono Złote odznaki „Za opiekę nad zabytkami” oraz odznakę honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej” osobom szczególnie zasłużonym dla ochrony dziedzictwa – m.in. za działania na rzecz ratowania zabytków po klęskach żywiołowych, rewitalizację miast, ochronę dziedzictwa archeologicznego i krajobrazu kulturowego, a także za popularyzację wiedzy o zabytkach. Drugiego dnia odbyły się trzy panele dyskusyjne z udziałem ekspertów NID, konserwatorów, przedstawicieli instytucji kultury i administracji:

- „Ochrona przestrzeni – wyzwanie współczesności” – o relacji między planowaniem przestrzennym a ochroną dziedzictwa, roli partycypacji społecznej oraz adaptacji zabytków do nowych funkcji;
- „Opinie eksperckie – odpowiedzialność i współpraca” – o znaczeniu opinii Narodowego Instytutu Dziedzictwa w procesach administracyjnych, ich naukowym charakterze, kryteriach rzetelności i obiektywności oraz roli w podejmowaniu decyzji konserwatorskich;
- „Transformacja cyfrowa – nowe perspektywy dokumentacji” – o wykorzystaniu technologii cyfrowych w dokumentowaniu i zarządzaniu dziedzictwem, integracji baz danych, cyfrowej ewidencji zabytków oraz wyzwaniach związanych z ochroną dziedzictwa niematerialnego.

Obchody w Sandomierzu były częścią ogólnopolskich i regionalnych wydarzeń, które odbyły się także m.in. w Płocku, Chęcinach i Szczecinie, obejmując konferencje, wykłady i prezentacje dobrych praktyk w ochronie zabytków.

Frekwencja: 250 osób

Zrealizowane cele projektu:

- podniesienie świadomości społecznej na temat znaczenia ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego;
- integracja środowisk związanych z ochroną zabytków oraz wymiana doświadczeń między specjalistami, samorządami i społecznością lokalną;
- uhonorowanie osób i instytucji aktywnie działających na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego;
- promocja dobrych praktyk w zakresie konserwacji, rewitalizacji i zarządzania zabytkami;
- rozpoczęcie debaty o wyzwaniach współczesnej ochrony dziedzictwa, w tym digitalizacji i adaptacji zabytków do nowych funkcji.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość:

- wzmocnienie współpracy między instytucjami kultury, samorządami i organizacjami pozarządowymi;
- rozwój programów edukacyjnych i popularyzatorskich dotyczących ochrony zabytków;
- wzrost zainteresowania turystyką kulturową w Sandomierzu i regionie;
- zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w działania na rzecz dziedzictwa.
- utrwalenie pozytywnego wizerunku Sandomierza jako miasta dbającego o swoje dziedzictwo i otwartego na współpracę krajową i międzynarodową;
- wypracowanie i upowszechnienie nowych standardów w zakresie dokumentacji cyfrowej i opiniowania zabytków, które będą mogły być stosowane w kolejnych latach przez instytucje w całej Polsce.

2.7.2. Europejskie Dni Archeologii

Miejsce: 79 lokalizacji na terenie całego kraju

Czas trwania: 13-15.06.2025r.

Partnerzy/Współorganizatorzy: 81 organizatorów i współorganizatorów, w tym muzea, instytuty naukowe, stowarzyszenia, samorzady, biblioteki oraz ośrodki kultury.

Opis: Wydarzenie cykliczne, które w 2025 roku odbyło się po raz siódmy. Zorganizowano około 200 imprez – od prelekcji i warsztatów po pikniki archeologiczne. Zaznaczyć trzeba, że ponownie była to edycja rekordowa, a szczególnie aktywne okazało się województwo wielkopolskie, gdzie zaproponowano najbogatszy program wydarzeń. Wiele z nich nawiązywało do przypadającego w tym roku 1000-lecia koronacji Bolesława Chrobrego. NID jako koordynator krajowy: objął wydarzenia patronatem, zorganizował webinarium dla organizatorów, ogólnopolską inaugurację EDA (10.06.2025) oraz prowadził działania komunikacyjne za pośrednictwem mediów społecznościowych i tradycyjnych (np. konferencja prasowa, 3 audycje radiowe, transmisja live inauguracji na FB z 5573 wyświetleń). Koordynatorki z NID wzięły także udział w European Archaeology Days Forum w Nicei (3-4.04.2025), gdzie zaprezentowały polskie doświadczenia (tytuł wystąpienia: "EADs in a small scale - getting to know a community") oraz prowadziły jedną z grup dyskusyjnych dla koordynatorów krajowych. Uzyskano patronaty medialne: TVP Info, TVP 3 Poznań, Polskie Radio, magazyn "Archeologia Żywa" oraz patronat honorowy ministry kultury i dziedzictwa narodowego Hanny Wróblewskiej.

2.7.3. Inauguracja Europejskich Dni Archeologii

Miejsce: Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Czas trwania: 10.06.2025

Grupa docelowa: przedstawiciele instytucji organizujących wydarzenia na EDA, przedstawiciele archeologicznych instytucji naukowych i muzealnych, pracownicy WUOZ, GDDKiA, przedstawiciele stowarzyszeń i towarzystw naukowych związanych z popularyzacją i ochroną dziedzictwa archeologicznego.

Partnerzy/Współorganizatorzy: MPP na Lednicy.

Opis: NID jako koordynator krajowy Europejskich Dni Archeologii wraz z Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy zorganizowali spotkanie inaugurujące EDA 2025 dla przedstawicieli instytucji uczestniczących w tegorocznej edycji. Odbyło się ono w siedzibie Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Miejsce to wpisuje się w politykę, jaką przyjęliśmy organizując inaugurację EDA w obiektach o wyjątkowej randze dla polskiej archeologii. Pierwsza inauguracja odbyła się w Muzeum Archeologicznym w Krzemionkach – jedynym w Polsce zabytku archeologicznym uznanym za Miejsce Światowego Dziedzictwa UNESCO. W roku ubiegłym gościliśmy w Biskupinie – symbolicznym pierwszym Pomniku Historii. Kontynuując tę tradycję w tym roku spotkaliśmy się na Ostrowie Lednickim. Jest to jeden z najważniejszych, udostępnianych do zwiedzania zabytków archeologicznych w kraju i kolejny archeologiczny Pomnik Historii. Ponadto

w tym roku obchodzimy jubileusz 1000-lecia koronacji Bolesława Chrobrego i Mieszka II, a organizacja inauguracji EDA 2025 w jednym z najważniejszych miejsc związanych z monarchią wczesnopiastowską jest okazją do przypomnienia o tym fakcie szerszej publiczności. Wydarzenie miało formę konferencji, składającej się z dwóch części merytorycznych. Nawiązując do 1000-lecia koronacji Bolesława Chrobrego i miejsca naszego spotkania, pierwszą część tegorocznej inauguracji poświęcono głównym siedzibom monarchii wczesnopiastowskiej w Wielkopolsce (Ostrów Lednicki, Giecz, Gniezno i Poznań). W drugim panelu głos zabrali przedstawiciele instytucji, które w zeszłym roku włączyły się w organizację EDA, proponując publiczności wyróżniające się w skali kraju wydarzenia. Prof. Jacek Górski, dyrektor Muzeum Archeologicznego w Krakowie opowiedział o działaniach Muzeum w ramach EDA, w tym o Małopolskim Pikniku Archeologicznym, który był największym wydarzeniem w ubiegłych edycjach. Dr Łukasz Miechowicz z Instytutu Archeologii i Etnologii PAN mówił o działalności misji archeologicznej w Chodliku, w tym o Przeglądzie Filmów Archeologicznych w Chodliku. Paweł Cyganiewicz z Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu przybliżył zeszłoroczną wystawę poświęconą kolonialnym malowidłom ściennym z Chajul w Gwatemali. Uczestnicy wzięli też udział w spacerze archeologicznym po Wczesnopiastowskiej Rezydencji na Ostrowie Lednickim.

Efekt medialny: 5573 wyświetlenia transmisji live.

Frekwencja: 70 osób

Zrealizowane cele projektu:

- promowanie idei Europejskich Dni Archeologii, których celem jest zwiększenie świadomości bogactwa i różnorodności kulturowej Europy; uczynienie archeologii bardziej widocznej dla różnych odbiorców i mediów; uświadomienie opinii publicznej potrzeby ochrony dziedzictwa archeologicznego; przyciągnięcie nowych odbiorców, którzy nie odwiedzali dotychczas miejsc związanych z archeologią; pokazanie, jak wygląda cały łańcuch działań archeologicznych „od badań do muzeum” oraz promocja wymiany wiedzy między archeologami a „światem zewnętrznym”;
- budowanie sieci organizatorów krajowych wydarzeń EDA oraz stworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń;
- zachęcanie nowych instytucji do włączania się w EDA w kolejnych latach (co rok inauguracja odbywa się w innym województwie, tak aby umożliwić uczestniczenie w niej przedstawicielom lokalnych instytucji); 4) promocja najważniejszych obiektów archeologicznych w kraju.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość: wzmocnienie sieci organizatorów, przyciągnięcie nowych instytucji, promocja EDA i NID.

2.7.4. Dwa webinaria dla organizatorów Europejskich Dni Archeologii

Miejsce: online

Czas trwania: 11.04.2025 i 18.11.2025

Grupa docelowa: przedstawiciele instytucji już organizujących wydarzenia na EDA lub to rozważających, edukatorzy archeologiczni, archeolodzy

Opis: NID jako koordynator krajowy Europejskich Dni Archeologii prowadzi działania integrujące społeczność organizatorów oraz edukacyjne, pozwalające wzbogacić coroczną ofertę wydarzeń, gdyż jednym z podstawowych celów EDA jest zainteresowanie archeologią nowych odbiorców. W roku 2025 zorganizowano dwa webinaria. Podczas pierwszego koordynatorki EDA przedstawiły sprawozdanie z europejskiego forum EDA w Nicei (opis w rozdziale 2.2.2) oraz omówiły bieżące kwestie organizacyjne. W ramach prezentacji dobrych praktyk Lieselotte Desnerck z Dienst Erfgoed, Provincie Oost-Vlaanderen mówiła o działaniach przywracających społecznościom lokalnym Flandrii Wschodniej więź z dziedzictwem archeologicznym

“zabranym” po badaniach do muzeów i archiwów (tytuł wystąpienia: “Bringing Archaeology Home: Reconnecting Heritage with Its Community”). Marcin Klebba z Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, wystąpieniem na temat potrzeb seniorów i młodzieży w muzeum rozpoczął temat dostosowania oferty archeologicznej do potrzeb różnych grup zwiedzających. Temat dostępności powrócił podczas drugiego webinarium. Konsultantka dostępności, dr Monika Dubiel mówiła, o tym, jak umożliwić odbiór dziedzictwa archeologicznego osobom z niepełnosprawnością wzroku, a terapeutka zajęciowa Leen Vandele, prowadząca edukację dziedzictwa dla osób w spektrum autyzmu, przedstawiła konkretne i proste rozwiązania ułatwiające tej grupie odbiorców doświadczanie dziedzictwa archeologicznego.

Efekt medialny: 124 wyświetlenia nagrań.

Frekwencja: łącznie 90 osób

Zrealizowane cele projektu:

- wzmacnianie sieci organizatorów krajowych wydarzeń EDA oraz stworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń;
- edukacja organizatorów i edukatorów zmierzająca do poszerzenia oferty archeologicznej.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość: potencjalne rozszerzenie grupy odbiorców dziedzictwa archeologicznego, wzmocnienie sieci organizatorów, przyciągnięcie nowych instytucji, promocja EDA i NID.

2.7.5. Europejskie Dni Dziedzictwa

Miejsce: cała Polska

Czas trwania: cały rok, główne wydarzenia EDD między 12.09.2025 - 23.09.2025 oraz 1-2.10.2025.

Partnerzy/Współorganizatorzy: W ramach EDD pozyskano patronaty medialne: TVP 3, Polskie Radio, magazyn “Architektura Murator” i “Sztuka Architektury” oraz patronat honorowy ministry kultury i dziedzictwa narodowego Hanny Wróblewskiej EDD objęte zostało patronatem honorowym Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Marszałka Sejmu RP, a także patronatem medialnym Polskiego Radia, TVP3, Architektury Murator, Sztuki Architektury oraz portalu Architektura & Biznes.. Partnerami projektu zostali: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Muzeum Architektury we Wrocławiu, Miasto Tarnów, Biuro Wystaw Artystycznych w Tarnowie oraz Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Opis: Europejskie Dni Dziedzictwa to cykliczny kulturalny, społeczny i edukacyjny projekt, organizowany od 30 lat dzięki wspólnej inicjatywie Rady Europy i Unii Europejskiej, w którym obecnie uczestniczy 48 krajów. Polska włączyła się w te obchody w 1993 r. Każdej edycji EDD towarzyszy temat przewodni, w roku 2025 był to: „W stronę architektury. Młode dziedzictwo”. Od ponad dwudziestu lat NID koordynuje Europejskie Dni Dziedzictwa w Polsce, na bieżąco współpracując z szesnastoma koordynatorami regionalnym oraz dziesiątkami instytucji kultury i organizacji pozarządowych. Głównym celem Europejskich Dni Dziedzictwa jest edukacja historyczna i kulturalna, promowanie różnorodności regionalnego dziedzictwa kulturowego, podkreślenie wspólnych korzeni kultury europejskiej oraz propagowanie dialogu międzykulturowego. Zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego jest kluczowym elementem w procesie ochrony zabytków. Europejskie Dni Dziedzictwa to święto zabytków skierowane do szerokiego grona odbiorców. 33. edycja EDD odbyła się pod hasłem „W stronę architektury. Młode dziedzictwo”, nawiązującym do jubileuszu 40-lecia idei Europejskich Dni Dziedzictwa oraz 50-lecia Europejskiej Karty Dziedzictwa Architektonicznego. Hasło to podkreśla rolę architektury jako nośnika pamięci i kulturowej tożsamości, a także zwraca uwagę na młodsze obiekty XX i XXI wieku, które coraz częściej traktowane są jako zabytki wymagające ochrony i docenienia. Temat „Heritage and Architecture” – „Dziedzictwo i Architektura” został również przyjęty przez Radę Europy jako oficjalne hasło EDD 2025, co podkreśla jego uniwersalny charakter i znaczenie w skali całej Europy. W 2025 r. w ramach koordynacji działań przeprowadzono: cykl spotkań

online z koordynatorami regionalnymi (odbyło się 12 spotkań online), a w dniach 12-13 maja miał miejsce zjazd koordynatorów regionalnych z całej Polski, szereg webinarów. 3 września w Muzeum Fabryki Czekolady E. Wedel w Warszawie odbyła się konferencja prasowa inaugurująca tegoroczne Europejskie Dni Dziedzictwa. Wydarzenie zgromadziło przedstawicieli instytucji kultury, ekspertów i mediów, którzy wspólnie podkreślali znaczenie ochrony oraz promocji dziedzictwa w wymiarze lokalnym, ogólnopolskim, a także europejskim

Efekty projektu:

- 21-22.05.2025 odbyło się spotkanie koordynatorów krajowych EDD, Rada Europy – Palais de l'Europe. Udział w corocznym zgromadzeniu Europejskich Dni Dziedzictwa (European Heritage Days Assembly). Spotkanie to zgromadziło przedstawicieli 27 krajów europejskich, którzy są koordynatorami krajowymi w swoich państwach. Miało ono na celu omówienie planów na rok 2025, wymianę dobrych praktyk oraz pogłębienie współpracy międzynarodowej w ramach sieci EDD i z partnerami zewnętrznymi. Przedstawiciel NID zaprezentował projekt międzynarodowy „Finding synergies” realizowany przez Finlandię, Norwegię i Polskę w ramach EDD.
- w ramach projektu EDD przeprowadzono szereg webinarów:
 - 20.02.2025: „Europejski wymiar EDD”, podczas którego swoimi doświadczeniami i dobrymi praktykami z organizacji EDD dzielili się koordynatorzy krajowi państw uczestniczących w projekcie Europejskie Dni Dziedzictwa/European Heritage Days/Journées européennes du patrimoine;
 - 16.05.2025 – odbył się webinar dla Organizatorów wydarzeń 2025 r., w trakcie którego zostały zaprezentowane założenia EDD 2025 r., zasady zgłoszeń do tegorocznej edycji oraz rozwinięcie tegorocznego hasła podczas krótkiego wykładu „W stronę architektury. Młode dziedzictwo”;
 - 12.06.2025 – wykład online „Młode dziedzictwo, czyli co zostanie po nas przyszłym pokoleniom”, po którym nastąpiła dyskusja.
- po raz pierwszy w ramach EDD, NID zorganizował też wydarzenia otwarte dla szerokiej publiczności:
 - 12.09.2025, Warszawa, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina – debata inaugurująca EDD 2025: „Od Supersamu do Cepelii. Jak chronić powojenny modernizm?”;
 - 12.09. 2025, Zielona Góra, inauguracja EDD w woj. lubuskim, sesja naukowa poświęcona architekturze i sztuce XX wieku. Pod hasłem „Młode dziedzictwo – interpretacja i ochrona architektury i sztuki XX w. na terenie województwa lubuskiego”;
 - 13 września 2025, zespół pałacowo-parkowy w Żyrowej, inauguracja EDD w woj. opolskim, panel dyskusyjny „W stronę architektury – dziedzictwo budowlane opolszczyzny”. Wydarzenie zakończył koncert finałowy „Muzyka w architekturze” na dziedzińcu pałacu;
 - 16.09.2025, Wrocław, Muzeum Architektury - debata „Z tęsknoty za Solpołem”;
 - 22-23.09.2025, dom Książków w Tarnowie, inauguracja EDD, zwiedzanie willi;
 - 23.09. 2025, Biuro Wystaw Artystycznych w Tarnowie: debata: „EDD w Domu Książków w Tarnowie: Dom Książków – nieoczywiste dziedzictwo”;
 - 2.10.2025, Żyrardów - panel dyskusyjny „Za młode na zabytek? O meandrach ochrony architektury”. Debata była częścią dwudniowej uroczystości, na której wyróżniono najlepsze inicjatywy EDD 2025 r.;
 - 2 grudnia, Warszawski Pawilon Architektury Zodiak, debata „Ikoniczne domy. Budynki jak dzieła sztuki.”
- 1 października 2025 roku w Żyrardowie odbyło się uroczyste wręczenie wyróżnień dla organizatorów najlepszych inicjatyw tegorocznej edycji Europejskich Dni Dziedzictwa.

Wydarzenie to zostało połączone z nagrodzeniem laureatów 50. edycji konkursu „Zabytek Zadbane”, podkreślając wspólny cel obu inicjatyw – ochronę i popularyzację dziedzictwa kulturowego w Polsce. Częścią wydarzenia była „giełda pomysłów” – wydarzenie o charakterze sieciującym, na którym mogli zaprezentować swoje działania wyróżnieni Organizatorzy.

Efekt medialny: Milion wyświetleń w mediach społecznościowych EDD oraz 729 odtworzeń materiałów na YouTube NID.

Frekwencja: około 112 tys. (wartość przybliżona).

Zrealizowane cele projektu:

- zwiększono dostępność dziedzictwa kulturowego dzięki organizacji wydarzeń w obiektach i miejscach zazwyczaj niedostępnych oraz udostępnieniu za darmo lub za symboliczną opłatą muzeów i innych instytucji kultury;
- wzmocniono tożsamość lokalną i poczucie wspólnoty poprzez angażowanie mieszkańców w odkrywanie i opowiadanie historii swoich miejsc – co sprzyjało budowaniu więzi społecznych;
- zrealizowano edukację kulturową i historyczną – poprzez organizację spacerów, warsztatów, spotkań itp., które wzmacniały dialog między różnymi grupami wiekowymi;
- promowano odpowiedzialność za dziedzictwo – uczestnicy mogli przekonać się o znaczeniu ochrony dziedzictwa, ze szczególnym uwzględnieniem młodego dziedzictwa oraz zaprezentowano dobre praktyki w zakresie opieki nad dziedzictwem materialnym;
- wspierano współpracę międzyinstytucjonalną i inicjatywy lokalne - dzięki współpracy z instytucjami kultury, samorządami, organizacjami pozarządowymi oraz lokalnymi społecznikami, wydarzenia integrowały różne podmioty i inicjatywy lokalne;
- podkreślono europejski wymiar dziedzictwa -poprzez prezentację wspólnych wartości europejskich.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość:

- ukazanie NID jako nowoczesnej instytucji wchodzącej w dialog z szeroką publicznością;
- wzmocnienie sieci organizatorów EDD;
- przyciągnięcie nowych instytucji do tworzenia EDD;
- upowszechnienie młodsze dziedzictwa i ukazania jego wartości i potrzeby ochrony wśród szerokiej publiczności.

2.7.6. Dni Architektury Drewnianej

Miejsce: cała Polska

Czas trwania w układzie: 22.08.2025r. - 24.08.2025r.; 29.08.2025r.-31.08.2025r. oraz 21-22.11.2025r.

Grupa docelowa: ogół społeczeństwa.

Partnerzy/Współorganizatorzy: wydarzenie odbyło się w 11 województwach, przy współpracy z 42 partnerami – instytucjami, organizacjami lokalnymi oraz prywatnymi właścicielami obiektów. W Zakopanem i okolicach publiczności udostępniono 14 prywatnych, drewnianych obiektów zabytkowych.

Opis: Główną ideą Dni Architektury Drewnianej jest upowszechnianie tego wyjątkowego elementu kultury poprzez nieodpłatne udostępnienie zabytkowych obiektów szerokiej publiczności. Jest to wspianałta promocja oraz popularyzacja obiektów drewnianych, ale i także unaocznienie codziennej pracy oraz troski sprawowanej przez właścicieli, użytkowników oraz opiekunów tych szczególnych miejsc. Wydarzenie ma charakter edukacyjny i popularyzatorski. Prowadzone w jego toku prelekcje, wykłady oraz promocja dobrych praktyk podnoszą kompetencje użytkowników oraz ogółu społeczeństwa. Z uwagi na ogólnopolski charakter imprezy, w celu usprawnienia komunikacji oraz organizacji działań w poszczególnych regionach, w ramach struktur Narodowego Instytut Dziedzictwa powoływani zostali koordynatorzy

regionalni – pracownicy Oddziałów Terenowych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, którzy pod egidą Centrum Architektury Drewnianej sprawują merytoryczną opiekę nad uczestnikami oraz Partnerami wydarzenia. Tegoroczna edycja to już trzeci rok z rzędu tej ogólnopolskiej imprezy, która odbywa się w kilkudziesięciu lokalizacjach w całej Polsce. Uroczysta inauguracja wydarzenia odbyła się 22 sierpnia w Warszawie, we współpracy z Lasami Miejskimi Warszawa, w Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej Kabaty. Natomiast podsumowaniem wydarzenia było ogólnopolskie seminarium popularnonaukowe dedykowane architekturze drewnianej, które odbyło się w dniach 21-22 listopada w Krakowie w Muzeum Krakowa Pałac Krzysztofory.

Efekt medialny: transmisja live z inauguracji oraz seminarium podsumowującego, liczne artykuły w prasie lokalnej, ogólnopolskiej, a także audycje radiowe.

Frekwencja: blisko 7 200

Zrealizowane cele projektu:

- zwiększenie świadomości społecznej oraz promowanie odpowiedzialnych działań na rzecz jej ochrony;
- promowanie dobrych praktyk w zakresie opieki, konserwacji i użytkowania zabytków drewnianych, stanowiących wzór dla właścicieli, jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji;
- wyróżnienie osób oraz instytucji w sposób szczególny przyczyniających się do zachowania dziedzictwa architektury drewnianej poprzez swoją postawę, zaangażowanie i codzienną pracę;
- podniesienie rangi i upowszechnienie znaczenia codziennej opieki nad zabytkami jako wartościowego i niezbędnego elementu ochrony dziedzictwa kulturowego;
- przekazywanie specjalistycznej wiedzy w przystępnej formie, z wykorzystaniem działań edukacyjnych i popularyzatorskich dostosowanych do różnych grup odbiorców;
- popularyzacja oraz dokumentowanie tradycyjnych praktyk rzemieślniczych, w tym technik ciesielskich, jako integralnego elementu kultury materialnej;
- prowadzenie edukacji społecznej w zakresie potencjału i potrzeb architektury drewnianej oraz kształtowanie postaw szacunku wobec dziedzictwa kulturowego.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość:

- upowszechnienie dobrych praktyk w zakresie konserwacji, użytkowania i zarządzania zabytkami drewnianymi;
- wzmocnienie prestiżu i znaczenia codziennej opieki nad zabytkami oraz docenienie zaangażowania osób i instytucji działających na rzecz ochrony dziedzictwa;
- popularyzacja i dokumentowanie tradycyjnych technik rzemieślniczych, w tym ciesielskich, jako elementu niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- rozwój kompetencji edukacyjnych i popularyzatorskich poprzez realizację wykładów, warsztatów, seminariów oraz transmisji online;
- rozszerzenie zasięgu terytorialnego projektu i wzmocnienie współpracy pomiędzy NID, oddziałami terenowymi, samorządami i partnerami lokalnymi;
- wypracowanie bazy materiałów promocyjnych i dokumentacyjnych możliwych do wykorzystania w kolejnych edycjach oraz innych działaniach NID.

2.7.7. Weekend Architektury w Gdyni

Miejsce: Gdynia

Czas trwania: 25-31.08.2025

Grupa docelowa: architekci, konserwatorzy, badacze modernizmu, pasjonaci modernizmu, fotografowie, animatorzy kultury, mieszkańcy Gdyni.

Główny organizator: Agencja Rozwoju Gdyni Miasta Gdyni, NID pełnił rolę partnera strategicznego i organizatora ostatniego dnia festiwalu.

Opis: To festiwal, który stał się ważnym miejscem spotkań architektów, badaczy, pasjonatów modernizmu, fotografów i animatorów kultury na mapie kulturalnej Polski. W roku 2025 NID stał się partnerem strategicznym wydarzenia. Ostatni dzień festiwalu, zatytułowany „Spotkania z historią” był poświęcony przede wszystkim modernistycznym zabytkom. Program tego dnia był współtworzony przez NID. W ramach WA odbyło się 15 prelekcji badaczy modernizmu, w tym prelekcjarpracowniczkę NID: „Zapraszamy do środka. Europejskie Dni Dziedzictwa”. Zorganizowano także debatę pt. „Dziedzictwo otwarte, architektura dostępna/ Open Heritage”.

Efekt medialny: relacje na stronach i w mediach społecznościowych NID oraz Weekendu Architektury i Gdyńskiego Szlaku Modernizmu.

Frekwencja: około 250 osób.

Zrealizowane cele projektu:

- wskazanie na dziedzictwo modernistyczne jako istotną część polskiego i europejskiego dziedzictwa, którego zachowanie leży w szeroko pojętym interesie państwa;
- promowanie odpowiedzialności za modernistyczne dziedzictwo architektoniczne i jego ochronę;
- ukazanie w jaki sposób NID realizuje popularyzację wiedzy o dziedzictwie XX wieku.

Efekty projektu do wykorzystania na przyszłość:

- ukazanie NID jako instytucji, która działa na rzecz ochrony i popularyzacji młodszeo, modernistycznego dziedzictwa;
- nawiązanie partnerstw z instytucjami, które działają na rzecz popularyzacji i ochrony modernizmu;
- przedstawienie NID jako instytucji otwartej, dialogującej z szeroką publicznością oraz aktywnie promującą wiedzę o architekturze i przestrzeni miejskiej.

2.8. Prowadzenie programów własnych oraz powierzanych do realizacji przez Ministra służących finansowaniu lub dofinansowaniu zadań podmiotów prowadzących działalność w dziedzinach objętych zakresem działania Instytutu

2.8.1. Program rządowy z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego pn. „Ochrona zabytków archeologicznych”

Program rządowy z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, którego zasadniczym celem jest wspieranie projektów służących wzmocnieniu ochrony dziedzictwa archeologicznego in situ, poprzez rozpoznanie i dokumentację stanowisk archeologicznych, głównie metodami nieinwazyjnymi, a także wprowadzenie do obiegu naukowego i upowszechnianie wyników przeprowadzonych badań archeologicznych. Zgodnie z przyjętym harmonogramem realizacji programu, w okresie sprawozdawczym:

- przeprowadzono procedurę oceny 71 wniosków złożonych do programu jeszcze w 2024r.;
- przygotowano listę rankingową wniosków, którą przekazano do rozpatrzenia; Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego podjęła decyzję o przyznaniu dofinansowania na wykonanie łącznie 33 zadań. Wyniki naboru wniosków zostały ogłoszone 30 stycznia 2025 r.;
- od końca stycznia prowadzony był proces rozliczania dofinansowań przyznanych oraz przekazanych w ramach programu w 2024 r.;
- w końcu lipca program „Ochrona zabytków archeologicznych” został wybrany do przeprowadzenia naboru wniosków na 2026 r. w pierwszym terminie, specyfikacja programu oraz pozostałe materiały zostały uzgodnione do końca września i nabór wniosków ogłoszony został 1 października 2025 r.;
- w ramach naboru prowadzonego do 31 października zostały złożone 53 wnioski o dofinansowanie, ich ocena formalna została wykonana do 17 listopada;

- od 18 listopada do 1 grudnia przeprowadzono procedurę oceny 47 wniosków poprawnych pod względem formalnym, obejmującą ocenę merytoryczną przez ekspertów powołanych do Zespołu sterującego oraz ocenę organizacyjną przez pracowników NID;
- przygotowano listę rankingową wniosków, którą przekazano do rozpatrzenia przez Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2 grudnia 2025 r.;
- po zamknięciu naboru wniosków, termin publikacji wyników naboru został wyznaczony na 17 grudnia, ale po złożeniu do MKiDN listy rankingowej termin ten został przesunięty na 9 stycznia 2026 r.

W ramach realizacji zadań instytucji zarządzającej prowadzono działania kontrolne. Na początku października zostały wykonane 3 wizyty kontrolne, pierwsza dotyczyła wizytacji badań archeologicznych prowadzonych na stanowisku Olszyniec 10 przez Żagańskie Stowarzyszenie Ratowania i Ochrony Zabytków. Pozostałe dwie dotyczyły projektów realizowanych przez Muzeum Narodowe w Kielcach (2 zadania) oraz Muzeum Archeologiczne w Krakowie (3 zadania), polegające na opracowaniu i publikacji wyników badań archeologicznych, gdzie została okazana dokumentacja wykonanych do końca września działań. Ponadto w drugiej połowie października zostały wylosowane projekty do rozszerzonej kontroli finansowej (zgodnie z wymogami wynikającymi z procedury realizacji programów MKiDN), Beneficjenci 5 projektów otrzymali stosowne informacje, a kontrola nastąpi na etapie weryfikacji raportów końcowych i częściowych - w lutym 2026 r.

Poniżej tabela opisująca działania wraz ze statystykami w okresie sprawozdawczym.

Tabela II.4 (1) Program rządowy „Ochrona zabytków archeologicznych” w liczbach			
Lp.	Nazwa miernika	Wartość miernika	Uwagi
1	Budżet dotacji do wydatkowania w bieżącym roku	2 275 400 zł	Kwota obejmuje dofinansowania przyznane na 2025 r. w edycjach 2024 i 2025, łącznie 43 zadania
2	Liczba projektów zgłoszonych do naboru w bieżącym roku	78	Nabór wniosków do 16.12.2024 r.
3	Liczba projektów poprawnych formalnie	71	-
4	Liczba projektów dofinansowanych	32	nie uwzględniono dotacji anulowanej na wniosek beneficjenta
5	Liczba projektów zakończonych i rozliczonych w bieżącym roku	25	Zadania rozpoczęte w latach 2023-2024
6	Liczba projektów w trakcie realizacji	43	W tym 11 zadań rozpoczętych w 2024 r.
7	Nabór na 2026 rok – liczba zgłoszonych projektów	53	
8	Nabór na 2026 rok - liczba projektów poprawnych formalnie	47	
9	Nabór na 2026 rok - liczba projektów dofinansowanych		Termin publikacji wyników naboru przesunięty na 9.01.2026

2.8.2. Program własny pn. „Wspólnie dla dziedzictwa”

Program Wspólnie dla dziedzictwa (WDD) służy dofinansowaniu projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, których celem jest identyfikacja, dokumentacja i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego materialnego, a także sprzyjanie społecznemu zaangażowaniu w ochronę i opiekę nad dziedzictwem materialnym. W programie mogą być dofinansowane projekty mające na celu prace porządkowe przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnych ewidencjach zabytków; działania mające na celu wzmocnienie tradycji rękodzielniczych i tradycyjnych technik budowlanych oraz działania edukacyjne i popularyzujące wiedzę na temat wartości dziedzictwa materialnego. Zgodnie z przyjętym harmonogramem realizacji programu, w okresie sprawozdawczym były realizowane następujące działania:

- zakończenie procesu rozliczania dofinansowań przyznanych i przekazanych w 2024 r.: z 30 zrealizowanych zadań 9 zostało rozliczone w grudniu 2024 r., a pozostałe 21 do końca kwietnia 2025 r.;
- zapewnienie aplikacji internetowej do obsługi naboru wniosków oraz realizacji dofinansowań w 2025 r.;
- przeprowadzenie otwartego naboru na ekspertów do merytorycznej oceny wniosków składanych do programu;
- przeprowadzenie naboru wniosków o dofinansowanie (9.04- 9.05.2025 r. do godziny 15.00);
- przeprowadzenie oceny formalnej wniosków przez NID, oceny merytorycznej wniosków przez ekspertów powołanych do Zespołu sterującego ds. Programu oraz oceny strategicznej wniosków przez Dyrektora NID;
- wyniki naboru wniosków zostały opublikowane 1 lipca 2025 r., dofinansowanie zostało przyznane na realizację 37 zadań, budżet na dofinansowania w kwocie 1.520.000 zł został rozdysponowany w całości;
- realizacja 36 dofinansowanych zadań trwała do 31 października 2025 r., następnie do 30 listopada powinny być złożone raporty z wykonania zadań, których weryfikacja zaplanowana była na grudzień;
- do końca grudnia 2025 r. rozliczonych zostało 16 zadań, kolejne 19 raportów pozostaje w trakcie uzupełniania i weryfikacji, ostatni raport nie został złożony w terminie - zostało wystosowane wezwanie w tej sprawie.

Poniżej tabela opisująca statystyki w okresie sprawozdawczym.

Lp.	Nazwa miernika	Wartość miernika
1	Budżet dotacji do wydatkowania w bieżącym roku	1 520 000 zł
2	Liczba projektów zgłoszonych do naboru w bieżącym roku	158
3	Liczba projektów poprawnych formalnie	125
4	Liczba projektów dofinansowanych	36
5	Liczba zrealizowanych i rozliczonych zadań	16

2.8.3. Program własny pn. „Niematerialne – przekaz dalej”

Program dotacyjny NID pn. „Niematerialne – przekaz dalej” został po raz pierwszy ogłoszony w 2023 r. Program służy dofinansowaniu projektów ściśle związanych ze zjawiskami wpisanymi na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz praktykami wpisanymi do Krajowego rejestru dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego, realizowanych we współpracy z Depozytariuszami tych zjawisk.

Zgodnie z przyjętym harmonogramem realizacji programu, w ciągu 2025 r. były realizowane następujące działania:

- zakończenie procesu rozliczania dofinansowań przyznanych i przekazanych w 2024 r.: z 19 zrealizowanych zadań 12 zostało rozliczone w grudniu 2024 r., a pozostałe 7 do końca stycznia 2025 r.;
- zapewnienie aplikacji internetowej do obsługi naboru wniosków oraz realizacji dofinansowań w 2025 r.;
- przeprowadzenie otwartego naboru na ekspertów do merytorycznej oceny wniosków składanych do programu;
- przeprowadzenie naboru wniosków o dofinansowanie (15 kwietnia - 16 maja 2025 r.);
- przeprowadzenie oceny formalnej wniosków przez NID (we współpracy z Zespołem Zadaniowym ds. Dziedzictwa Niematerialnego oraz Regionalnymi Koordynatorami ds. Dziedzictwa Niematerialnego), oceny merytorycznej wniosków przez ekspertów

powołanych do Zespołu sterującego ds. Programu, oraz oceny strategicznej wniosków przez Dyrektora NID;

- wyniki naboru wniosków zostały opublikowane 17 lipca 2025 r., dofinansowanie zostało przyznane na realizację 20 zadań, budżet na dofinansowania w kwocie 500.000 zł został rozdysponowany w całości;
- realizacja 19 dofinansowanych zadań trwała do 31 października 2025 r., następnie do 30 listopada powinny być złożone raporty z wykonania zadań, których weryfikacja zaplanowana była na grudzień;
- do końca grudnia 2025 r. rozliczonych zostało 10 zadań, kolejne 9 raportów pozostaje w trakcie uzupełniania i weryfikacji.

Na potrzeby promocji bezpośredniej programu został przygotowany pakiet promocyjny, składający się z zamówionego rękodzieła ludowego - pająka lubelskiego (tradycja i umiejętność wykonywania pająków lubelskich jest wpisana na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego) oraz ulotki z informacjami o programie.

Poniżej tabela opisująca statystyki w okresie sprawozdawczym.

Lp.	Nazwa miernika	Wartość miernika
1	Budżet dotacji do wydatkowania w bieżącym roku	500 000 zł
2	Liczba projektów zgłoszonych do naboru w bieżącym roku	115
3	Liczba projektów poprawnych formalnie	81
4	Liczba projektów dofinansowanych	19
5	Liczba zrealizowanych i rozliczonych zadań	10

2.8.4. Przygotowanie i prowadzenie zadań NID w ramach Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami ma na celu realizację przepisu art. 84 w związku z art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm.) i jest głównym dokumentem strategicznym określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także zapewnia środki służące do realizacji wyznaczonych celów. Program na lata 2023–2026 został przyjęty uchwałą nr 242 Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023 r., opublikowano go w Monitorze Polskim (Dz.U. z 2023 r. poz. 1470) w dniu 28 grudnia 2023 r., a wszedł w życie w dniu następnym. W Programie 23 zadania przypisane zostały do realizacji przez NID oraz Narodowy Instytut Konserwacji Zabytków (obecnie NID). Jednak na początku 2024 r. na polecenie Departamentu Ochrony Zabytków MKIDN ich realizacja została wstrzymana. W okresie sprawozdawczym NID prowadził korespondencję z Departamentem Ochrony Zabytków dotyczącą możliwości realizacji wybranych zadań w latach 2025 - 2026. 14 kwietnia 2025 r. NID został poinformowany o ostatecznym wyborze zadań do realizacji do końca 2026 roku w ramach Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026, jednak do 31.12.2025 zmiana Krajowego programu nie została uchwalona przez rząd i środki na ten cel nie zostały przyznane.

CELE III i IV - GROMADZENIE I UPOWSZECHNIANIE WIEDZY O DZIEDZICTWIE KULTUROWYM ORAZ PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI NAUKOWO – BADAWCZEJ DOTYCZĄCEJ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

3.1. Popularyzowanie wiedzy z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad nim poprzez prowadzenie portali i stron internetowych, profili w mediach społecznościowych

W 2025 roku NID prowadził dziewięć oficjalnych kont w mediach społecznościowych, w tym aktywnie uczestniczył w jednej grupie dyskusyjnej oraz pełnił rolę administratora w kilku grupach tematycznych, skupiających odbiorców zainteresowanych dziedzictwem kulturowym. Za pośrednictwem tych kanałów Instytut prowadził komunikację informacyjną, promocyjną i edukacyjną, angażując społeczność w działania związane z ochroną i popularyzacją dziedzictwa. W minionym roku opublikowano łącznie 1810 postów w mediach społecznościowych oraz 148 komunikatów w zakładce „Aktualności” na stronie internetowej nid.pl. Instytut prowadzi strony internetowe oraz portale m.in. spotkaniazzabytkami.pl, zabytek.pl; samorząd.nid.pl, edu.nid.pl, parkmuzakowski.nid.pl.

Zabytek.pl to serwis, który w nowoczesny i kompleksowy sposób udostępnia informacje o polskich zabytkach. Najważniejsze zmiany wprowadzone na stronie w 2025 r. to utworzenie nowej sekcji, w której prezentowane są obiekty nagrodzone w konkursie “Zabytek zadbane” oraz wdrożenie nowej, wydajniejszej mapy, na której są prezentowane obiekty zabytkowe. W omawianym okresie opisane zostały 452 zabytki, 432 dotychczasowe opisy zostały poprawione, ponadto do 2697 rekordów dodane zostały zdjęcia.

Stworzony w 2023 r. portal **spotkaniazzabytkami.pl** to nie strona internetowa pisma pod tym samym tytułem, a nowoczesny portal zawierający informacje zarówno o najważniejszych polskich zabytkach, jak i ważnych wydarzeniach muzealnych. Codziennie publikowany jest kolejny artykuł, pisany przez czołowych polskich dziennikarzy kulturalnych. Treść zamieszczana na portalu trafia nie tylko do fanów zabytków, ale także do ludzi zainteresowanych szeroko rozumianym dziedzictwem. W omawianym okresie przygotowano zostały 233 rekordy : 200 to już opublikowane materiały oraz 33 to materiały jako szkice gotowe do publikacji.

Poniżej tabela opisująca statystyki portali internetowych i mediów społecznościowych w okresie sprawozdawczym.

Tabela III.1 (1) Liczba odwiedzin i użytkowników portali administrowanych przez NID			
Lp.	Nazwa miernika	Liczba użytkowników w okresie sprawozdawczym	Liczba odsłon (wyświetleń) w okresie sprawozdawczym
1	nid.pl - strona internetowa Narodowego Instytutu Dziedzictwa	212 198	454 629 808 726
2	zabytek.pl - portal umożliwiający dostęp do opisów, cyfrowych wizerunków (zdjęć, filmów i modeli 3D) wybranych zabytków oraz informacji o ich lokalizacji;	3 022 700	12 545 040
3	archiwum.zabytek.pl	77 113	536 577

4	edd.nid.pl - portal poświęcony Europejskim Dniom Dziedzictwa	28 192	51 485
5	spotkaniazzabytkami.pl - portal poświęcony historii zabytkom i dziedzictwu	81916	1166129
6	niematerialne.nid.pl - portal poświęcony niematerialnemu dziedzictwu kulturowemu	18 298	41 831
7	samorząd.nid.pl - portal skierowany do przedstawicieli samorządów, będący bazą praktycznej i rzetelnej wiedzy na temat zarządzania dziedzictwem w gminach	75 030	148 106
8	parkmuzakowski.nid.pl - portal poświęcony Parkowi Mużakowskiemu	36 274	95 749
9	mapy.zabytek.gov.pl - portal umożliwiający analizowanie danych przestrzennych zabytków nieruchomych i archeologicznych wpisanych do rejestru;	obecnie brak narzędzia do zliczania danych	1 808 496
10	dokument.zabytek.gov.pl (ScanManager) - portal dostępowy do repozytorium skanów dokumentacji	36 734	36 734
11	konserwator.nid.pl - portal skierowany do m.in. służb konserwatorskich z bazą wyroków sądowych	10 115	22 277
12	ksiegarnia.nid.pl	19 935	90 257
13	ochronazabytkow.nid.pl	7 616	29 356
14	raportarcheologiczny.nid.pl	1 474	7 830
15	ukraina.nid.pl	1 690	2 596

Tabela III.1 (2) Aktywność w mediach społecznościowych			
Lp.	Nazwa miernika		Wartość miernika w okresie sprawozdawczym
1	Profil NID na Facebooku	liczba osób obserwujących (fanów)	48 839
		liczba opublikowanych postów	582
		wyświetlenia	12 549 446
2	Instagram NID	liczba osób obserwujących	8837
		liczba opublikowanych postów	183
		wyświetlenia	620 603
		zasięg	244 384
3	Youtube (TV NID)	liczba subskrypcji	13 109
		liczba wyświetleń	190 879
		liczba dodanych/opublikowanych filmów	30
4	LinkedIn	liczba osób obserwujących (fanów)	2 313

		liczba opublikowanych postów	145
		liczba polubień	1 592
		wyświetlenia	74 888
		zasięg	-
5	Facebook: <u>Europejskie Dni Dziedzictwa</u>	liczba opublikowanych postów	105
		wyświetlenia	1 046 869
		Liczba osób obserwujących (fanów)	8680
6	Instagram Europejskie Dni Dziedzictwa	liczba osób obserwujących (fanów)	855
		liczba opublikowanych postów	103
		wyświetlenia	145 621
		zasięg	49 065
7	Facebook grupa: Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji	liczba osób obserwujących (fanów)	1418
		liczba opublikowanych postów	50 postów opublikowanych przez NID
9	Facebook: Spotkania z Zabytkami	liczba osób obserwujących (fanów)	20 999
		liczba opublikowanych postów	265
		wyświetlenia	2 307 587
10	Instagram: Spotkania z Zabytkami	liczba osób obserwujących (fanów)	2021
		liczba opublikowanych postów	260
		wyświetlenia	162 817
		zasięg	20 886
11	Facebook: Park Mużakowski	liczba osób obserwujących (fanów)	4222
		liczba opublikowanych postów	66
		wyświetlenia	1 740 694
12	Instagram: Park Mużakowski	liczba osób obserwujących (fanów)	532
		liczba opublikowanych postów	51
		wyświetlenia	118 092
		zasięg	61 367

3.2. Popularyzowanie wiedzy z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad nim poprzez wydawanie książek, czasopism, broszur i innych publikacji

Popularyzowanie wiedzy z tego obszaru realizowane jest w trybie ciągłym poprzez wydawanie czasopism: „Spotkania z Zabytkami”, „Ochrona Zabytków”, „Kurier Konserwatorski”, „Raport Archeologiczny”, a także serii książkowych, poradników i innych.

„**Ochrona Zabytków**” to recenzowane czasopismo naukowe poświęcone ochronie dziedzictwa kulturowego oraz konserwacji i badaniu obiektów zabytkowych, wydawane w wersji elektronicznej dwa razy w roku (czerwiec i grudzień). Zakres tematyczny publikowanych artykułów obejmuje zagadnienia teoretyczne i praktyczne z następujących dziedzin: ochrona dziedzictwa, konserwacja i restauracja zabytków, historia sztuki, nauki o sztuce, architektura

i urbanistyka, architektura krajobrazu, archeologia, etnologia i antropologia kulturowa, nauki prawne, w tym prawo w ochronie zabytków, zarządzanie dziedzictwem, historia, stosunki międzynarodowe, nauki biologiczne, nauki chemiczne i nauki fizyczne. Celem redakcji jest stworzenie platformy wymiany doświadczeń dla specjalistów z regionu Europy Środkowo-Wschodniej oraz popularyzacja zagadnień związanych z ochroną wartości kulturowych.

„Spotkania z Zabytkami” - kwartalnik popularnonaukowy wydawany w Warszawie od 1977 roku, poświęcony zabytkom i obiektom dziedzictwa narodowego. Pismo uzupełnia portal internetowy spotkaniazzabytkami.pl. Z pisma branżowego przekształcił się w lifestyle'owe i dziś proponuje przekrojowe materiały na temat kultury oraz historii. Pismo upowszechnia wiedzę o zabytkach architektury i sztuki oraz o szeroko rozumianej kulturze materialnej i dziedzictwie niematerialnym. Jest jednym z najdłużej nieprzerwanie wychodzących pism kulturalnych na polskim rynku. W 2025 roku ukazały się cztery numery czasopisma. Wśród rozmówców znaleźli się m.in. Agnieszka Holland, twórczyni wystawy stałej w MHŻP Polin prof. Barbara Kirshenblatt-Gimblett, Gosia Baczyńska, Marcin Maciejowski, Joanna Mytkowska, Czesław Lang, prof. Maria Poprzęcka, Katarzyna Herman czy Tadeusz Rolke (ostatni w polskiej prasie wywiad z kultowym fotografikiem przed jego śmiercią). Wśród autorów czasopisma byli m.in. Grażyna Bastek, Jacek Dehnel, Anna Cymer, Jarosław Trybuś, Patrycja Pustkowiak, Wojciech Nowicki, Katarzyna Bik czy Piotr Kosiewski, Każdy kolejny numer miał wyższą sprzedaż niż poprzedni. Oto liczba egzemplarzy (bez prenumeraty) – 1/2025: 2 967, 2/2025: 3203, 3/2025: 3688, 4/2025 - spodziewamy się ok. 4000 - to wzrost o ponad 3000% w stosunku do początku 2023 roku, gdy pismo zostało przejęte przez Narodowy Instytut Konserwacji Zabytków od Fundacji „Hereditas”.

„Kurier Konserwatorski” to czasopismo branżowe, skierowane przede wszystkim do pracowników służb konserwatorskich. Jego zadaniem jest dotarcie z bieżącą informacją do wojewódzkich konserwatorów zabytków, pracowników Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków, konserwatorów samorządowych i do wszystkich osób działających na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce. W „Kurierze Konserwatorskim” publikowane są dokumenty, instrukcje i opinie związane z tematyką konserwacji i ochrony zabytków, jak również artykuły dotyczące prawnych aspektów tych zagadnień, wyboru właściwych procedur administracyjnych, prawidłowego prowadzenia postępowań administracyjnych w zakresie rozstrzygnięć merytorycznych i formalnoprawnych, a także standardów opieki nad zabytkami sprawowanej przez ich właścicieli.

„Raport Archeologiczny” to specjalistyczne czasopismo, w którym publikowane są artykuły w języku polskim i angielskim. Rocznik ten adresowany jest głównie do środowisk polskich, ale także do archeologów europejskich. Jego najważniejszym celem jest prezentacja szerokiego spektrum zagadnień związanych ze współczesną archeologią ratowniczą oraz udostępnienie materiałów i wyników badań terenowych. Pierwszy tom Raportu wyszedł w 2001 roku.

Wydarzenia promujące publikacje:

- Spotkanie promocyjne książki Anny Czerwińskiej-Walczak pt. „U źródeł współczesnej konserwacji Malarstwa w Polsce. Studium działalności Bohdana Marconiego”, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, 23 kwietnia 2025 r. Spotkanie zostało zorganizowane we współpracy z Akademią Sztuk Pięknych w Warszawie i Fundacją Kultury i Natury;
- Spotkanie promocyjne pierwszego polskiego przekładu książki Hermanna von Pückler-Muskau pt. „Szkice o ogrodnictwie krajobrazowym wraz z opisem praktycznych zastosowań w Mużakowie”, 30 listopada 2025 r. w Zamku Nowym w Bad Muskau, Niemcy, zorganizowane we współpracy z Fundacją „Park Księcia Pücklera Bad Muskau”.

Poniższe zestawienie przedstawia statystyki z okresu sprawozdawczego dotyczące wydawnictw publikacji etc.

Tabela III.3 (1) Zestawienie publikacji, wydawnictw

Rodzaj		Liczba wydanych publikacji drukowanych	Nakład publikacji drukowanych (egz.)	Liczba wydanych publikacji online	Liczba pobrań publikacji online	Liczba publikacji w trakcie przygotowania
1	Czasopismo "Ochrona Zabytków"	-	-	2	29356 wyświetleń	1
2	Czasopismo "Spotkania z Zabytkami"	4	32 000	-	-	1
3	Czasopismo "Kurier Konserwatorski"	1	300	1	84	1
4	Czasopismo "Raport Archeologiczny"	-	-	1	7830 wyświetleń	1
5	Seria Vademecum NID	5	4000	1	4	1
6	Seria Monument	2	400			1
7	Seria Methodica			1	438	2
8	Inne: Książki, teki, tomy pokonferencyjne, albumy	8	6300	4	199	4
9	Inne: Wydawnictwa drobne (broszury itp.)	3	30 150	-	-	-
Razem		23	73 150	10	725 pobrań oraz 37 186 wyświetleń czasopism	12

Tabela III.3 (2) Wydawnictwa specjalistyczne

Lp.	Rodzaj wydawnictwa	Tytuł	Autor	Etap prac. Planowany termin zakończenia
1	Publikacja z serii Methodica, wydanie elektroniczne	Zasady dokumentacji kamiennych zabytków archeologicznych	Iwona Sobkowiak-Tabaka	Opublikowana w styczniu
2	Publikacja w wersji drukowanej, dodruk	Życie między zabytkami. O dziedzictwie w rewitalizacji	Praca zbiorowa	Wydana w czerwcu
3	Publikacja w wersji drukowanej, dodruk	Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji. Praktyczny poradnik	Praca zbiorowa	Wydana w czerwcu
4	Publikacja z serii Vademecum NID, wydanie drukowane	Translokacja zabytkowych budynków drewnianych. Poradnik	Anna Maślak, Jan Święch, Edwin A. Wilbik	Wydana w czerwcu
5	Publikacja z serii Vademecum NID, wydanie drukowane	Drewniana stolarka okienna. Remont metodą skandynawską	Praca zbiorowa	Wydana w czerwcu
6	Publikacja z serii Vademecum NID, wydanie drukowane	Cmentarz historyczny. Poradnik dla opiekunów	Praca zbiorowa	Wydana w czerwcu
7	Publikacja z naukowej serii Monument, wydanie drukowane	Między sztuką, nauką a polityką. Ochrona zabytków na pruskim Śląsku w czasach Trzeciej Rzeczy	Grzegorz Grajewski	Wydana w czerwcu
8	Książka w wersji drukowanej	Pałace cytadeli Casbah w Algierze. Historia – architektura – rewitalizacja	Andrzej Macur	Wydana w czerwcu
9	Czasopismo naukowe, wersja elektroniczna	„Ochrona Zabytków” 1/2025	praca zbiorowa	Numer opublikowany w czerwcu
10	Tom pokonferencyjny, wydanie elektroniczne	Przestrzeń pamięci. Zabytkowe cmentarze we współczesnych kontekstach	Praca zbiorowa	Tom opublikowany w czerwcu
11	Publikacja z serii Vademecum NID, wydana we współpracy z Oficyną Wydawniczą Politechniki Wrocławskiej, wydanie elektroniczne	Historyczne konstrukcje murowe. Ocena zagrożeń bezpieczeństwa	Krzysztof Raszczyk	Książka opublikowana w grudniu
12	Publikacja z serii Vademecum NID, drukowane	Prace przy zabytkach. Poradnik dla inwestorów	Paula Drzymała	Książka opublikowana w grudniu
13	Czasopismo branżowe, wydanie elektroniczne i drukowane	„Kurier Konserwatorski”, nr 25	praca zbiorowa	Wydanie wersji elektronicznej – lipiec, wersji papierowej – wrzesień

14	Książka, wydanie elektroniczne i drukowane	Szkice o ogrodnictwie krajobrazowym	Hermann von Pückler-Muskau	Książka opublikowana w listopadzie
15	Książka, wydanie elektroniczne i drukowane	Andeutungen über Landschaftsgärtnerei	Hermann von Pückler-Muskau	Książka opublikowana w listopadzie
16	Teka, wydanie elektroniczne i drukowane	Krajobrazy księcia Pücklera	Hermann von Pückler-Muskau	Publikacja opublikowana w listopadzie
17	Tom pokonferencyjny, drukowane	European Conference on the Archaeology of Historic Gardens	Praca zbiorowa	Książka opublikowana w grudniu
18	Publikacja z naukowej serii Monument, wydanie drukowane	Przemiany w architekturze i wyposażeniu wnętrz drewnianych cerkwi unickich na Podlasiu	Aneta Kułak	Książka opublikowana w listopadzie
19	Publikacja z serii Vademecum NID, drugie, poprawione, wydanie, wersja drukowana	Zabytkowy budynek. Poradnik dla właścicieli i użytkowników	Katarzyna Sielicka	Książka opublikowana w listopadzie
20	Publikacja wydana wspólnie z Wydawnictwem Uniwersytetu Gdańskiego w serii Biblioteka Prawa Ochrony Zabytków, wydanie drukowane	Teoria prawa ochrony dziedzictwa kultury	Jan Pruszyński; red. Kamil Zeidler	Książka opublikowana w listopadzie
21	Czasopismo naukowe, wersja elektroniczna	„Ochrona Zabytków” 2/2025	praca zbiorowa	Numer opublikowany w grudniu
22	Czasopismo naukowe, wersja elektroniczna	„Raport Archeologiczny” 20/2025	praca zbiorowa	Numer opublikowany w grudniu
23	Druk ulotny	Mapa Parku Mużakowskiego		Wydana w grudniu
24	Druk ulotny	Mapa Parku Mużakowskiego - wersja polska dla niedowidzących		Wydana w grudniu
25	Druk ulotny	Mapa Parku Mużakowskiego - wersja niemiecka dla niedowidzących		Wydana w grudniu
26	Książka, nowe wydanie elektroniczne i drukowane	Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego	Praca zbiorowa	Trwa skład publikacji. Planowana data wydania: sierpień 2026
27	Książka, wydanie elektroniczne i drukowane	National List of Intangible Cultural Heritage	Praca zbiorowa	Trwa skład publikacji. Planowana data wydania: sierpień 2026
28	Album	Album o pomnikach historii [tytuł w trakcie ustalania]	Oprac. Jacek Błach	Planowana publikacja: połowa 2026
29	Album	Wersja angielska albumu o pomnikach historii [tytuł w trakcie ustalania]	Oprac. Jacek Błach	Planowana publikacja: połowa 2026

3.3. Popularyzowanie wiedzy z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad nim poprzez produkcję filmów, nagrań wideo i podcastów

W 2025 r. zrealizowano szereg działań audiowizualnych o charakterze promocyjno-informacyjnym, mających na celu upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie rozpoznawalności wydarzeń organizowanych lub współorganizowanych przez Instytucję. W związku z jubileuszem XX-lecia wpisu Parku Mużakowskiego na Listę światowego dziedzictwa UNESCO, przygotowano profesjonalny spot promocyjny z Gali rocznicowej, która odbyła się na terenie parku. Materiał filmowy miał na celu nie tylko udokumentowanie wydarzenia, ale również ukazanie wyjątkowych walorów krajobrazowych i kulturowych tego miejsca w szerszym kontekście międzynarodowego dziedzictwa UNESCO. Spot był dystrybuowany w kanałach cyfrowych Instytucji oraz w mediach partnerskich. Ponadto, w ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków w Sandomierzu, zrealizowano drugi spot promocyjny, którego celem było przybliżenie społeczności lokalnej i ogólnopolskiej znaczenia ochrony zabytków oraz roli dziedzictwa w tożsamości kulturowej regionów. Materiał zawierał relacje z wydarzeń towarzyszących, wypowiedzi ekspertów oraz

ujęcia prezentujące dziedzictwo architektoniczne miasta. Wykonano także dodatkową dokumentację video szkół Ciesielskich oraz montaż filmów (rozdział 3.6.).

Dodatkowo, w odpowiedzi na rosnące znaczenie komunikacji w czasie rzeczywistym oraz potrzebę szerszego dotarcia do odbiorców online, przeprowadzono transmisje na żywo (live streaming) z wybranych wydarzeń o istotnym znaczeniu merytorycznym i promocyjnym. Wśród nich znalazły się:

- konferencja prasowa w Parku Mużakowskim, towarzysząca obchodom XX-lecia wpisu Parku Mużakowskiego na Listę światowego dziedzictwa UNESCO;
- inauguracja Europejskich Dni Archeologii, promująca znaczenie badań archeologicznych oraz edukację w zakresie ochrony dziedzictwa archeologicznego;
- inauguracja Dni Architektury Drewnianej, promująca wydarzenia w całej Polsce;
- konferencja prasowa Europejskich Dni Dziedzictwa, promująca wydarzenia organizowane w ramach projektu w całej Polsce;
- seminarium Dni Architektury Drewnianej w Krakowie, podczas którego podsumowano wydarzenia w ramach DAD, przeprowadzono panele dyskusyjne oraz prelekcje.

W ramach działań promocyjno-edukacyjnych zrealizowano również szereg przedsięwzięć audiowizualnych. W trakcie 3. edycji Międzynarodowej Konferencji ETHER: Eternal Heritage / Wieczne Dziedzictwo przeprowadzono rejestrację wszystkich wystąpień konferencyjnych oraz przygotowano spot promocyjny oraz 15-minutowy film upowszechniający wydarzenie.

W związku z realizacją projektu dotacyjnego pn. „Centra kompetencji ds. rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa” opracowano serię podcastów popularyzujących ideę rewitalizacji oraz prezentujących dobre praktyki w tym zakresie. Ponadto przygotowano i zrealizowano kampanię radiową na antenie RMF FM, obejmującą emisję spotów promocyjnych poświęconych tradycjom i zwyczajom bożonarodzeniowym wpisanym na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

W 2025 r. NID zrealizował dwa spoty radiowe promujące wydarzenia związane z dziedzictwem kulturowym. Pierwszy z nich dotyczył Koncertu w Parku Mużakowskim, który odbył się z okazji 20-lecia wpisania Parku na Listę światowego dziedzictwa UNESCO i był prowadzony we współpracy z Grupą EuroZET. Drugi spot, przygotowany we współpracy z Polskim Radiem Program 3 (Trójką), zapowiadał tegoroczne Europejskie Dni Archeologii 2025. Realizacja tych materiałów przyczyniła się do zwiększenia widoczności działań Instytucji w przestrzeni publicznej oraz wzmocnienia przekazu na temat znaczenia ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego, zarówno w kontekście lokalnym, jak i międzynarodowym.

3.4. Gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie wiedzy o stanie zachowania i wartościach dziedzictwa, w tym zbiorów naukowych

Gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie wiedzy o stanie zachowania i wartościach dziedzictwa kulturowego stanowi istotny element działań służących jego ochronie i upowszechnianiu. Obejmuje to systematyczne pozyskiwanie i analizowanie danych dotyczących zabytków oraz ich wartości historycznych i naukowych. NID posiada w swoim zasobie bogate i zróżnicowane materiały archiwalne, w tym dokumentację ewidencyjną, spuścizny po badaczach dziedzictwa, a także unikatowe zbiory dokumentacji technicznej i konserwatorskiej po byłym Przedsiębiorstwie Państwowym Pracowni Konserwacji Zabytków. Ważnym elementem działalności w tym zakresie jest również prowadzenie biblioteki specjalistycznej, gromadzącej publikacje z zakresu ochrony zabytków, historii sztuki, konserwatorstwa i pokrewnych dziedzin. Zbiory te są opracowywane i udostępniane w celu wspierania badań naukowych, działalności konserwatorskiej, edukacji oraz popularyzacji wiedzy o dziedzictwie, stanowiąc cenne źródło informacji dla specjalistów, studentów, instytucji publicznych i wszystkich zainteresowanych tematyką dziedzictwa kulturowego.

Poniżej tabelę opisującą działania wraz ze statystykami w okresie sprawozdawczym.

Tabela III.4 (1) Archiwum NID w liczbach					
Lp.	Nazwa miernika			Wartość miernika	jm. (jednostek archiwalnych (j.a.) i/lub metrów bieżących (mb.))
1	Łączna liczba dokumentacji przechowywanej w archiwum na dzień składania sprawozdania	ARCHIWUM ZAKŁADOWE	dokumentacja aktowa kat. A	3291	j.a.
			dokumentacja aktowa kat. B	7701	j.a.
			dokumentacja nie zewidencjonowana	120	mb.
			negatywy	279807	j.a.
			pozytywy	311180	j.a.
		PP PKZ	dokumentacja aktowa	16651	j.a. / mb.
		SPUŚCIZNY	dokumentacja aktowa	5490	j.a. / mb.
2	Liczba jednostek archiwalnych dokumentacji przyjętej do archiwum w okresie sprawozdawczym	ARCHIWUM ZAKŁADOWE		826	j.a.
		PP PKZ		0	j.a. / mb.
		SPUŚCIZNY		4	mb.
3	<u>Liczba jednostek</u> archiwalnych materiałów zarchiwizowanych, opracowanych lub zewidencjonowanych <u>w okresie sprawozdawczym</u>	ARCHIWUM ZAKŁADOWE	dokumentacja aktowa kat. A	152	j.a.
			dokumentacja aktowa kat. B	731	j.a.
		SPUŚCIZNY	dokumentacja aktowa	7892	j.a.
4	Liczba materiałów poddanych konserwacji, profilaktyce w <u>okresie sprawozdawczym</u>	wymiana pudeł, teczek, klipsów		32	pudeł/teczek/klipsów
		kontrola temperatury i wilgotności		300	pomiarów
5	Liczba interesantów oraz jednostek archiwalnych dokumentacji udostępnionej <u>w okresie sprawozdawczym</u>			87	interesantów
				217	j.a.
6	Digitalizacja zasobu	reprodukcja zasobu		2	sztuk
		skanowanie zasobu		7902	skanów

Tabela III.4 (2) Działalność Biblioteki NID w liczbach					
Lp.	Nazwa miernika	Biblioteka centralna NID	Biblioteki regionalne NID	Łącznie	jm.
1	Liczba pozyskanych woluminów w <u>okresie sprawozdawczym</u>	876	1001	1877	woluminów
2	Łączna liczba woluminów będących na stanie biblioteki NID	55421	76 629	132 050	woluminów
3	Liczba osób, które skorzystały z biblioteki NID w <u>okresie sprawozdawczym</u>	895	172	1067	osób
4	Łączna liczba publikacji wypożyczonych w okresie sprawozdawczym	709	419	1128	publikacji
5	Liczba publikacji, z których skorzystano w czytelniku	1017	73	1090	publikacji
6	Liczba rekordów wprowadzonych do katalogu biblioteki	3614	-	-	rekordów
7	Liczba osób, które skorzystały z katalogu bibliotecznego online	89680	-	-	osób

3.5. Zarządzanie dokumentacją rejestru zabytków i Krajowej Ewidencji Zabytków oraz ewidencjonowanie badań archeologicznych

W NID jest gromadzona i opracowywana dokumentacja rejestru oraz ewidencji zabytków. W skład dokumentacji rejestrowej wchodzi decyzje administracyjne wydawane przez wojewódzkich konserwatorów zabytków, wpisujące zabytki do rejestru i stanowiące o ich ochronie prawnej. Są to także decyzje zmieniające i wyjaśniające wpisy do rejestru, sprostowania oraz zmiany numerów rejestru, a także decyzje wydawane przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego dotyczące skreśleń lub odmowy skreślenia zabytku z rejestru.

Krajowa ewidencja zabytków obejmuje karty ewidencyjne zabytków architektury i budownictwa, karty cmentarzy, ewidencję parkową, teczki urbanistyczne, karty ewidencyjne zabytków ruchomych techniki oraz dzieł sztuki i rzemiosła artystycznego, koperty organowe, a także dokumentację stanowisk archeologicznych AZP. Wszystkie te materiały są opracowywane, wpisywane do bazy danych, sukcesywnie digitalizowane i udostępniane.

Poniżej tabela opisująca działania wraz ze statystykami w okresie sprawozdawczym.

Lp.	Nazwa miernika	Dokumentacja rejestru zabytków	Krajowa ewidencja zabytków
1	Liczba przyjętych i opracowanych dokumentów w okresie sprawozdawczym	1078	15 291
2	Łączna liczba dokumentów	118 673	1 112 084
3	Liczba udostępnionych dokumentów w okresie sprawozdawczym	6	850
4	Liczba interesantów w okresie sprawozdawczym	0	12

3.6. Prowadzenie cyfrowego systemu danych o dziedzictwie kulturowym, w tym danych geolokalizacyjnych, oraz digitalizację i udostępnianie danych o zabytkach dla promowania wartości, których są nośnikami

W pierwszym kwartale 2025 r. zostały zapoczątkowane prace związane z budową cyfrowego repozytorium do gromadzenia dokumentacji ewidencyjnej zabytków ruchomych. Zespół pracowników NID opracował model metadanych, który będzie służył do opisywania digitalizowanych dokumentów. Prace programistyczne, polegające na implementacji stworzonego modelu metadanych w bazie danych oraz na rozbudowie aplikacji Scan Manager o moduł Ewidencja zabytków ruchomych zostały zakończone w listopadzie. Obecnie pracownicy NID prowadzą proces pilotażowego wprowadzania metadanych oraz digitalizacji kart ewidencyjnych.

Zbiory zdigitalizowane w okresie sprawozdawczym :

- Fototeka Pozytywów ODZ – 7 902 rekordów,
- Fotografia naziemna – 14 918 rekordów,
- Fotografia naziemna zeskanowanych – 16 840 negatywów,
- Teki Ciółka (Spuścizna) - 13 129 rekordów; Spuścizna Franciszka Kopkowicza - 113 sygnatur (1 586 skanów),
- Inne skany na potrzeby archiwum oraz innych działów NID: 2 641 skanów,
- Ewidencja Zabytków Nieruchomych - 1 813 rekordy,
- Ewidencja Zabytków Archeologicznych - 472 rekordy,
- Ewidencja organów muzycznych – 1 120 dokumentów zeskanowanych,

Wykonano dodatkową dokumentację, w tym:

- Dokumentacja Video na Szkołach Ciesielskich 2025: 1,5 TB danych - w trakcie opracowywania
- Montaż filmów: film ze Szkół Ciesielskich w Wojszynie (2024) oraz film promocyjny szkół Ciesielskich 2025
- dokumentacja fotograficzna zabytków oraz wydarzeń na potrzeby EDD oraz Działu Pomników Historii: 3000 plików RAW - w tym 600 plików wyeksportowanych do Tiff/Jpeg.

W ramach wyjazdów terenowych zespołu Digitalizacji przeprowadzono skanowanie laserowe wraz z pomiarami geodezyjnymi, naziemne i lotnicze skanowanie fotogrametryczne bliskiego zasięgu oraz wykonano dokumentację fotograficzną wybranych zabytków. W zależności od dostępności obiektów prace prowadzono zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz budynków, w tym w obrębie więźby dachowej oraz portali.

Obiekty podlegające digitalizacji w okresie sprawozdawczym (sumaryczne dane zawarte w tabeli III.3 (8)):

- Ruiny zespołu klasztorowego Karmelitów Bosych w Zagórz (Zagórz, Klasztorna 32);
- Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła w Małujowicach (Małujowice, woj. opolskie, pow. brzeski, gm. Skarbimierz);
- Zespół archikolegiaty pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny i św. Aleksego w Tumie (Tum 8, 99-122);
- Kościół św. Idziego w Inowłodzu (Władysława Hermana, 97-215 Inowłódz);
- Lamus dworski w Sierpcu (Sierpc, Kasztelańska 2);
- Pałac Radziwiłłów w Nieborowie (Nieborów 99-416).

Zebrano dane z ok. 605 stanowisk skaningu laserowego oraz wykonano ponad 44 000 zdjęć w ramach dokumentacji fotogrametrycznej (łącznie ok. 1 TB surowych danych). Na ich podstawie sukcesywnie powstają modele chmurowe, wizualizacyjne modele 3D oraz zwymiarowane rysunki CAD (elewacje, rzuty, przekroje).

Tabela III.6 (1) Cyfrowa inwentaryzacja zabytków		
Lp.	Nazwa miernika	Łączna liczba w okresie sprawozdawczym
1	Liczba wykonanych pomiarów - stanowiska skanera	605
2	Liczba wykonanych pomiarów - zdjęcia w ramach fotogrametrii	44000
3	Liczba wykonanych rysunków CAD	21
4	Liczba wytworzonych modeli chmurowych	6
5	Liczba wytworzonych modeli typu mesh	9
Razem		44641

Dane cyfrowe o zabytkach są udostępniane na portalu mapowym NID za pomocą usług danych przestrzennych WMS i WFS, usługi REST API, na portalu Otwarte Dane (<https://dane.gov.pl/pl/institution/64,narodowy-instytut-dziedzictwa>) oraz w postaci danych wektorowych w formacie Shapefile.

Od marca 2025 r. została uproszczona procedura udostępniania danych wektorowych dla zabytków nieruchomych i archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków, ujętych w krajowej ewidencji zabytków, pomników historii oraz obiektów wpisanych na Listę Światowego

Dziedzictwa UNESCO zgromadzone w Centralnej Bazie Danych o Zabytkach. Obecnie podmioty publiczne, prywatne, czy osoby indywidualne nie muszą już składać wniosków o udostępnienie danych zgromadzonych w rejestrze publicznym, ponieważ dane do pobrania w formacie Shapefile są udostępniane na Portalu mapowym NID.

Oprócz danych przestrzennych, NID za pośrednictwem portali zabytek.pl i archiwum.zabytek.pl udostępnia także ponad 1,4 mln zdigitalizowanych dokumentów ze zbiorów ewidencji zabytków nieruchomych i archeologicznych, ewidencji grobów i cmentarzy wojennych, fiszek adresowych zabytków oraz zasoby archiwalne w postaci fototeki lotniczej i spuścizny naukowej po prof. Gerardzie Ciołku. Publikowana w internecie dokumentacja cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem wśród użytkowników.

Poniżej tabele opisujące działania wraz ze statystkami w okresie sprawozdawczym.

Tabela III.3 (1) Prowadzenie elektronicznego systemu danych o zabytkach.							
Lp.	Nazwa miernika	Miejsca światowego dziedzictwa	Pomniki Historii	Rejestru zabytków	Krajowa ewidencja zabytków	Ewidencja grobów i cmentarzy wojennych	Razem
1	Liczba zeskanowanych i wprowadzonych do repozytorium ScanManager dokumentów w okresie sprawozdawczym	-	3	1117	1958	28	3106
	- zabytki nieruchome			870	1428		2298
	- zabytki ruchome			225	59	-	284
	- zabytki nieruchome archeologiczne			22	471		493
2	Łączna liczba zeskanowanych dokumentów zgromadzonych w repozytorium ScanManager, w tym:	17	138	118501	770125	12594	901375
	- zabytki nieruchome			82132	232934		315066
	- zabytki ruchome			24236	59	-	24295
	- zabytki nieruchome archeologiczne			12133	537132		549265
3	Liczba udostępnionych dokumentów na zabytek.pl i archiwum.zabytek.pl	1487443					
4	Liczba rekordów opisujących dokumenty dodanych do bazy danych (MultiArch) w okresie sprawozdawczym			3564	21 801	-	25 365
5	Łączna liczba rekordów opisujących dokumenty w bazie danych (MultiArch)			177 526	703 285	-	880 811
6	Liczba obiektów przestrzennych reprezentujących zabytki dodanych do bazy GIS w okresie sprawozdawczym	0	4	1252	4427	15	5698
	- zabytki nieruchome			1243	2706		3949
	- zabytki nieruchome archeologiczne			9	1721	-	1730
7	Łączna liczba obiektów przestrzennych reprezentujących zabytki w bazie GIS, w tym:	40	183	103827	689094	9918	803062
	- zabytki nieruchome			95939	199135		295074
	- zabytki nieruchome archeologiczne			7888	489959	-	497847
8	Łączna liczba obiektów opublikowanych na portalu mapowym NID	40	183	87972	666510	9745	764450
	- zabytki nieruchome			80136	195133	-	275269

	- zabytki archeologiczne		7836	471377		479213
9	Liczba wniosków o bezpłatne udostępnienie danych przestrzennych zgromadzonych w bazach danych NID w okresie sprawozdawczym		505			
10	Łączna liczba wyświetleń dokumentacji na portalu zabytek.pl		17 164 350			
11	Łączna liczba zapytań do usług portalu mapy.zabytek.gov.pl		399 197 947			

3.7. Monitorowanie i analiza ryzyka dla dziedzictwa kulturowego oraz wypracowywanie metod przeciwdziałania pojawiającym się zagrożeniom, w tym związanym ze zmianami klimatu oraz innymi globalnymi wyzwaniami

Zespół NID prowadzi systematyczną obserwację wpływu zmian klimatu na dziedzictwo kulturowe. Jednym z kluczowych działań w tym zakresie jest bieżący monitoring aktów prawnych, dokumentów doktrynalnych, rozporządzeń oraz innych opracowań, których zapisy mają lub mogą mieć znaczący wpływ na stan ochrony zabytków w kontekście postępujących zmian klimatycznych. W związku ze zmapowanymi wyzwaniami klimatycznymi zostało przygotowane opracowanie pt.: "Taksonomia UE a zabytki". Ważnym elementem zaangażowania jest uczestnictwo przedstawicieli NID w różnych konferencjach i gremiach, w tym międzynarodowych np. uczestnictwo w Grupie Roboczej w ramach BRHC czy w pracach Międzyresortowej Grupy Roboczej ds. opracowania Krajowej Strategii Adaptacji do zmian klimatu, pracach przy założeniach do kolejnych naborów programu Feniks).

W 2025 r. przygotowano artykuł naukowy zatytułowanego „Dziedzictwo kulturowe wobec katastrof klimatycznych. Studium przypadku strat w zabytkach po powodzi we wrześniu 2024 r.". Bazą dla artykułu były badania terenowe, których celem była analiza strat w zabytkach spowodowanych powodzią we wrześniu 2024. Drugim przygotowanym artykułem był "Zmiany klimatu a dziedzictwo kulturowe: strategie adaptacyjne i wyzwania. Wyniki badań opinii opiekunów pomników historii i miejsc światowego dziedzictwa UNESCO". Obydwa artykuły zostały opublikowane w tegorocznej edycji Rocznika Kultury Polskiej, wydawanego przez Narodowe Centrum Kultury, w całości poświęconego tematowi zrównoważonego rozwoju w kulturze. Istotnym elementem działań jest współpraca z Ministerstwem Klimatu i Środowiska. NID brał udział w spotkaniach roboczych poświęconych opracowaniu analiz ryzyka klimatycznego, które uwzględniały wpływ przewidywanych zmian środowiskowych na konkretne zabytki, ich grupy funkcjonalne oraz całe obszary objęte ochroną. Wyniki tej współpracy stanowią punkt wyjścia do budowania długofalowych prac nad analizą wpływu zmian klimatu dla sektora dziedzictwa kulturowego.

W marcu 2025 r. przygotowano panel ekspercki poświęcony monitorowaniu ryzyk klimatycznych dla dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń hydrologicznych na obszarach objętych ochroną konserwatorską. Punktem wyjścia do dyskusji był wstępny raport Narodowego Instytutu Dziedzictwa, opracowany na zlecenie MKiDN, dotyczący strat w obiektach zabytkowych po powodzi w 2024 r., który posłużył do identyfikacji barier oraz kierunków działań adaptacyjnych i prewencyjnych. Poniższa tabela przedstawia zbiorcze statystyki w okresie sprawozdawczym.

Tabela III.7 (1) Monitorowanie i analiza ryzyka dla dziedzictwa kulturowego	
Miernik	Wartość miernika
Liczba wydarzeń eksperckich (spotkań, konferencji, warsztatów, paneli, sesji) w zakresie uwzględniania ochrony dziedzictwa kulturowego przy zagadnieniach zmian klimatu, w których uczestniczyli pracownicy NID	5

Od 2023 r. NID uczestniczy w realizacji projektu TRIQUETRA Toolbox for assessing and mitigating Climate Change risks and natural hazards threatening Cultural Heritage, który ma na celu wypracowanie narzędzi do oceny i minimalizowania zagrożeń związanych ze skutkami zmian klimatycznych, które mogą mieć negatywny wpływ na dziedzictwo kulturowe. 21 partnerów – instytucji i firm z Grecji, Włoch, Cypru, Niemiec, Szwajcarii i Polski, pracuje nad stworzeniem strategii badania i monitorowania stanowisk archeologicznych pod kątem wpływu zmian klimatu i czynników naturalnych na różne ślady przeszłości. W tym celu wykorzystywane są archiwalne dane o klimacie, geologii, hydrologii, dziedzictwie archeologicznym oraz nowe, pozyskiwane z monitoringu stanowisk.

Partnerzy techniczni tworzą nowe narzędzia badawcze i substancje ochronne. Opracowują także odpowiednie rozwiązania informatyczne – powstaje baza wiedzy, Decision Support System, czyli Platforma Wspomagania Decyzji oraz aplikacja dla osób zwiedzających stanowiska archeologiczne. Platforma ma pomóc zarządzającym dziedzictwem kulturowym w za zabytki w odpowiedzialnym podejmowaniu decyzji o jego przyszłości. Europejskim poligonem doświadczalnym jest 8 pilotażowych stanowisk archeologicznych (w tym osada obronna ze Smuszewa w woj. wielkopolskim).

W grudniu 2025 r. NID ogłosił start projektu „Dostępność i Dziedzictwo. Standardy dostępności w zabytkach”. Ideą projektu jest wzmocnienie dostępności architektonicznej obiektów zabytkowych pełniących funkcje publiczne – tak, aby osoby ze szczególnymi potrzebami mogły korzystać z nich bez barier, lecz wprowadzone zmiany zostały dokonane w duchu poszanowania dziedzictwa kulturowego. Jest to Projekt Partnerski, który będziemy wykonywać wraz Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Fundacją Aktywnej Rehabilitacji „FAR”. W ramach projektu zrealizowane będą działania które pozwolą uporządkować, ujednolicić i usprawnić procesy związane z zapewnianiem dostępności obiektów zabytkowych w tym:

- dogłębna diagnoza barier prawnych, proceduralnych i metodologicznych związanych z dostępnością zabytków,
- analiza specyfiki obiektów zabytkowych użytkowanych przez podmioty publiczne oraz obiektów kultu i działalności religijnej,
- zebranie przykładów dobrych praktyk i sprawdzonych rozwiązań technologicznych oraz zaproponowanie nowych,
- przygotowanie wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków dotyczących zapewniania dostępności,
- opracowanie standardów, schematów postępowania konserwatorskich, procedur i metodologii postępowania,
- stworzenie zestawu materiałów: podręczników, poradników, instrukcji, katalogu dobrych przykładów dla wszystkich uczestników procesu inwestycyjnego (inwestorów, urzędników, architektów, konserwatorów, ekspertów od dostępności),
- opracowanie propozycji zmian prawnych oraz rekomendacji procedur usprawniających postępowania.

W ramach projektu odbywać się będą także szkolenia dla służb konserwatorskich oraz ekspertów pracujących z zabytkami.

CEL V - OPRACOWANIE PLANU ROZWOJU SIECI MAGAZYNÓW

Opracowanie planu rozwoju sieci magazynów było zadaniem NID w KPOZ 2019-2022 i zakończyło się projektem przekazanym do MKiDN. W statucie połączonej instytucji wprowadzono zadanie opracowania planu rozwoju sieci magazynów. Z tego względu w 2024 r. w nowym NID kontynuowane były, zainicjowane wcześniej w strukturach Narodowego Instytutu Konserwacji Zabytków, prace nad trzecią już koncepcją systemu przechowywania zabytków archeologicznych. Na spotkaniach zespołów ustalono, iż bardzo celowe i pożądane stałoby się odniesienie MKiDN do stworzonych wcześniej w NID i NIKZ (obecnie NID) koncepcji, jak również ściślejsze wytyczne ze strony MKiDN określające ramy działania przyszłego systemu, które właściwie ukierunkują dalsze prace i zapewnią im maksymalną efektywność. W bieżącym okresie sprawozdawczym przeprowadzono szacunkowe analizy kosztów dla trzech rozwiązań:

- powołania niezależnej instytucji kultury prowadzącej sieć magazynów;
- powierzenie prowadzenia sieci magazynów istniejącej instytucji kultury;
- powierzenie budowy sieci magazynów istniejącej instytucji kultury, a następnie przekazanie ich istniejącym muzeom archeologicznym.

W planach są dalsze spotkania z przedstawicielami DOZ MKiDN.

POZOSTAŁE DZIAŁANIA INSTYTUTU

4.1. Szacowanie strat w zabytkach spowodowanych przez powódź

NID kontynuuje działania w zakresie ogólnopolskiej koordynacji zadań związanych z powodzią na terenie objętym stanem klęski żywiołowej w 4 województwach (opolskim, dolnośląskim, śląskim i lubuskim), który obejmuje w sumie 231 gmin (w tym 39 powiatów i 4 miast na prawach powiatu).

W ramach działań koordynatorki NID – Joanny Banik z OT w Opolu, dotyczących strat powodziowych w okresie sprawozdawczym prowadzone były bazy danych zabytków rejestrowych i ujętych w GEZ (rozdzielenie kolorami zgodnie z przyjętą przez DOZ definicją powodzi z ustawy o wodach polskich) – raportowanie danych do DOZ.

Koordynatorka wraz zespołem opracowała również koszty niezbędne na przeciwdziałanie skutków powodzi przy zabytkach rejestrowych (raport przekazany 30.06.2025r.).

Raport ten zawiera dane ze znanych kosztów remontów (wnioski MKiDN, kosztów podanych przez właścicieli) oraz wyliczenia własne. W celu zapewnienia możliwie największej rzetelności przy braku dostępu do danych źródłowych, straty zostały oszacowane zgodnie z uproszczonym wzorem: powierzchnia zabytku × koszt jednostkowy odtworzenia × współczynnik szkody

Zastosowanie powyższej metodyki umożliwiło uzyskanie ogólnego obrazu potencjalnych strat, jednak należy podkreślić, że nie zastąpi ona indywidualnych ocen rzeczoznawczych ani szczegółowych ekspertyz technicznych. Według wyliczeń wykonanych przez zespół założono, że w wyniku powodzi w 2024 r. straty odnotowano w 467 obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków i spełniających kryteria definicji powodzi ujętej w art. 16, pkt. 43 Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne Dz.U.2017 poz. 1566 (z późn. zm.), w tym:

- w woj. dolnośląskim – 220,
- w woj. opolskim – 195,
- w woj. lubuskim – 33,
- w woj. śląskim – 19.

Podstawowe koszty zabezpieczenia tych 467 obiektów wyniosłyby 243.703.948,78 zł.

Poza definicją powodzi znajduje się jeszcze ok. 41 obiektów rejestrowych, które uległy uszkodzeniu ze względu na nawalne deszcze lub podtopienia wodami gruntowymi, które nie mieszczą się w przyjętej z ustawy definicji powodzi.

W raporcie przedstawiono też koszty niezbędne na przeciwdziałanie skutków powodzi przy zabytkach ujętych w Gminnych Ewidencjach Zabytków. W wyniku powodzi 2024 r. straty odnotowano w 3 623 obiektach zabytkowych ujętych w Gminnych Ewidencjach Zabytków, ale po odjęciu obiektów rejestrowych (259) i nie spełniających w/w definicji powodzi (162) suma tych obiektów wynosi 3202 w tym:

- w woj. dolnośląskim – 1871 (kwota: 430998419,7),
- w woj. opolskim – 1049 (kwota: 715583318,2),
- w woj. lubuskim – 32 (kwota: 3855803),
- w woj. śląskim – 250 (51713748,25).

Podstawowe koszty zabezpieczenia tych 3202 obiektów wyniosłyby 1.202.151.289,15 zł. Współczynnik szkody jest w większości nieco wyższy w woj. opolskim ze względu na fakt, że na tym terenie mieliśmy do czynienia z innym rodzajem powodzi (powódź nizinna) i w wielu miejscowościach tego województwa wody powodziowe stały do ok. tygodnia, co spowodowało inny rodzaj kosztów remontów. Obiekty ujęte w GEZ, które uległy uszkodzeniu ze względu na nawalne deszcze lub podtopienia wodami gruntowymi, nie mieszczą się w przyjętej w/w definicji powodzi.

Poza wyżej wymienionymi działaniami:

- prowadzono działalność informacyjną ukierunkowaną głównie na pomoc w uzyskaniu dotacji na zabytki wpisane do rejestru zabytków, które ucierpiały wskutek wrześniowej powodzi;
- opracowano artykuł naukowy pt. „Dziedzictwo kulturowe wobec katastrof klimatycznych. Studium przypadku strat w zabytkach po powodzi we wrześniu 2024 r.” do Rocznika Kultury Polskiej (Joanna Banik wspólnie z Pauliną Surowiec-Rozwadowską);
- prowadzono monitoring sytuacji hydrologicznej w sytuacji stanu alarmującego ws. powodzi w lipcu 2025 roku.

W ramach prac nad szacowaniem strat finansowych w zabytkach po powodzi odbywały się cykliczne spotkania stacjonarne i online Dyrektora Departamentu Ochrony Zabytków ze stroną samorządową, w której uczestniczyła Koordynatorka NID.

4.2. Działalność Sekcji Organów Historycznych

1. Szkolenia i seminaria – opisane w dziale 2.1
2. Udział w komisjach konserwatorskich (zespół ekspercki):
 - 04.02.2025 Miejski Konserwator Zabytków w Żyrardowie – kontrola stanu trzech instrumentów wpisanych do rejestru zabytków w centrum Żyrardowa;
 - 16.04.2025 Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków – kontrola stanu zachowania oraz kwalifikacja do wpisu do rejestru zabytków trzech instrumentów w miejscowościach: Złotów, Czarnków, Lubasz;
 - 26.05.2025 Mazowiecki Wojewódzki konserwator Zabytków – ocena prowadzonych prac w kościele pw. Św. Stanisława (parafia św. Wojciecha), Warszawa, ul. Wolska;
 - 07.08.2025 Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków, Delegatura Ciechanów - kontrola stanu zachowania i kwalifikacja do wpisu do rejestru zabytków dwóch instrumentów w miejscowościach: Grodziec i Radzikowo;
 - 13.08.2025 Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków – kontrola stanu zachowania obiektu w rejestrze zabytków - organów w kościele franciszkanów w Sanoku;
 - 24.09.2025 Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków, Delegatura w Siedlcach - udział w komisji odbioru prac konserwatorskich organów w Sarnakach;

- 06.11.2025 Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków - udział w komisji odbioru prac konserwatorskich organów w Różnach;
 - 11.12.2025 Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków - udział w komisji odbioru prac konserwatorskich organów w Kołakach Kościelnych.
3. Praca nad poprawkami do projektu „Wytycznych dotyczących konserwacji, restauracji i dokumentacji historycznych organów” (GKZ) – opisane w punkcie 1.2.1.;
 4. Opracowanie skanowanych kopert organowych z zasobu Krajowej Ewidencji Zabytków (120 sztuk) oraz analiza dokumentacji i spuścizny przejętej po zmarłych badaczach: Jerzym Gołosie i Marianie Dorawie;
 5. Opracowanie opinii eksperckich – opisane w dziale WYKAZ OPINII, DECYZJI I DZIAŁAŃ;
 6. Sekcja sprawowała patronat nad dwoma pozycjami organologicznymi autora zewnętrznego:
 - Paweł Pasternak, „Fabryka głosów II”;
 - Paweł Pasternak, „Katalog organów diecezji tarnowskiej”.
 7. Patronat i współorganizacja wydarzenia „100-lecie pracowni organmistrzowskiej Kamińskich” wraz ze Stowarzyszeniem Musicam Sacram.

4.3. Oznakowanie cmentarzy żydowskich na terenie Rzeczypospolitej Polskiej

1. Przygotowano metadane do monografii cmentarzy z zasobów Archiwum NID przeznaczonych do digitalizacji, we współpracy z zespołem ds. Digitalizacji;
2. Oznakowano CŻ w Sierpcu i w Szreńsku we współpracy z FODŻ;
3. Turobin, uznania dawnego cmentarza żydowskiego za cmentarz wojenny (LUW);
4. Turobin, opracowanie w zakresie pochówków na dawnym cmentarzu żydowskim mieszkańców Chłaniowa (LUW) (planowane zakończenie sierpień 2025 r.);
5. Rozpoznano materiały i dokonano uzgodnień dot. projektu oznakowania cmentarzy w:
 - Podolu, woj. podkarpackie, we współpracy z ze starostwem powiatowym w Mielcu,
 - Sokołach, woj. podlaskie, we współpracy z ze UG w Sokołach,
 - Chełmży, woj. kujawsko-pomorskie, we współpracy z UM w Chełmży i SP w Grzywnie,
 - Klimontowie, woj. świętokrzyskie, we współpracy z FODZ i UM w Klimontowie,
 - Gnieźnie, woj. wielkopolskie, we współpracy z UM w Gnieźnie,
 - Sokołach, woj. podlaskie, we współpracy z ze UG w Sokołach,
 - Słubicach pod kątem jego upamiętnienia i stanu konserwacji, we współpracy z OT Zielona Góra,
 - Kazimierzu Dolnym, ponadto rozpoznanie kosztów badań georadarowych CŻ w Turobinie i w Kazimierzu Dolnym,
 - Śremie dla Komisji Rabinicznej.
6. Rozpoznano materiały i dokonano uzgodnień dot. projektu oznakowania cmentarzy:
 - Podole, woj. podkarpackie, we współpracy z ze starostwem powiatowym w Mielcu,
 - Sokoły, woj. podlaskie, we współpracy z ze UG w Sokołach,
 - Chełmża, woj. kujawsko-pomorskie, we współpracy z UM w Chełmży i SP w Grzywnie,
 - Klimontów, woj. świętokrzyskie, we współpracy z FODZ i UM w Klimontowie,
 - Gniezno, woj. wielkopolskie, we współpracy z UM w Gnieźnie,
 - Krasnystaw (inicjatywa FODŻ inspirowana przez potomków krasnostawskich Żydów).
7. Rozpoznano stan badań dla cmentarzy żydowskich:
 - Słubicach pod kątem jego upamiętnienia i stanu konserwacji, we współpracy z OT Zielona Góra,
 - Kazimierzu Dolnym - rozpoznanie kosztów badań georadarowych CŻ,
 - Śremie dla Komisji Rabinicznej,

- Podolu we współpracy z prof. A. Trzcńskim – analiza inskrypcji na reliktach macew.
8. Kwerenda archiwalna i wizja terenowa dotyczącego dawnej ulicy Smętnej włączonej w 1940 roku do cmentarza żydowskiego przy ul. Okopowej w Warszawie (we współpracy z Działem Architektury);
 9. Przeprowadzono wizję terenową i analizę stanu zachowania 19 obiektów porządkowanych i grodzonych przez fundację ESJF-Inicjatywę na rzecz Europejskich Cmentarzy Żydowskich (The European Jewish Cemeteries Initiative) w latach 2015-2023, której celem była ocena efektywności tego typu działań;
 10. Sporządzono opinie w sprawie terenu cmentarza żydowskiego – opisane w dziale WYKAZ OPINII, DECYZJI I DZIAŁAŃ;
 11. Przygotowano wstępną wersję harmonogramu działań w sprawie upamiętnienia dawnej ulicy Smętnej – CŻ Okopowa, Warszawa.

DZIAŁANIA ODDZIAŁÓW TERENOWYCH I PRACOWNI TERENOWYCH

W strukturze organizacyjnej NID ekspertyzy i analizy dotyczących różnych grup zabytków przygotowywane są w działach merytorycznych oraz Oddziałach i Pracowniach Terenowych NID. Statystyki liczbowe dotyczące opinii zebrano w Celu I natomiast wykaz sporządzonych opinii znajduje się w dziale WYKAZ OPINII, DECYZJI I DZIAŁAŃ.

ODDZIAŁ TERENOWY	LICZBA OPRACOWAŃ ZAKOŃCZONYCH	LICZBA OPRACOWAŃ W TRAKCIE OPRACOWANIA	LICZBA NOT NA E-ZABYTEK	LICZBA OPINII ZAKOŃCZONYCH	LICZBA OPINII W TRAKCIE OPRACOWANIA	TYTUŁY OPRACOWAŃ ZAKOŃCZONYCH	TYTUŁY OPRACOWAŃ W TRAKCIE OPRACOWANIA
BIALYSTOK	-	2	108	13	2	-	Studium ochrony wartości kulturowych historycznych cmentarzy staroobrzedowców w województwie podlaskim
GDAŃSK	-	-	60	15	4	-	-
KATOWICE	1	1	60	21	5	Studium historyczno-konserwatorskie Parku Górnik w Siemianowicach Śląskich – Michałkowicach	Studium ochrony wartości kulturowych osiedla robotniczego „Biadacz” w Chorzowie
KIELCE	5	-	12	11	1	1.Przygotowanie propozycji listy obiektów Dóbr Kultury Współczesnej dla miasta Kielce (obiekty architektoniczne i rzeźby plenerowe) (wnioskodawca UM Kielce). 2.Opracowanie propozycji uzupełnienia listy GEZ (wnioskodawca UM Kielce). 3.Opracowanie wstępnych wytycznych do opracowania aktualizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami miasta Kielce (wnioskodawca UM Kielce). 4.Opracowanie uwag i zaleceń dotyczących planowanej organizacji wojewódzkiego konkursu na najlepiej zadbane zabytek w regionie (wnioskodawca WUOZ Kielce). 5.Opracowanie i przekazanie na wniosek Zespołu Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych posiadanych materiałów dotyczących dziedzictwa historyczno-kulturowego obszaru Sieradowickiego Parku Krajobrazowego.	-
KRAKÓW	-	1	26	24	6	-	1. Opracowanie studialne dot. wartości zabytkowej budynku starego browaru w Brzesku 2. Opracowanie studialne dot. zasadności utworzenia szlaku kulturowego w rejonie Olkusza
LUBLIN	1	1	29	44	5	Uwarunkowania hydrogeologiczne posadowienia Pomnika Historii na obszarze miasta Lublina (dla DOZ)	Rozpoznanie historyczne rzekomej mogiły żołnierzy Wielkiej Armii Napoleona zlokalizowanej pod kapliczką w miejscowości Wólka Panieńska, gm. Zamość (dla Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego)
ŁÓDŹ	-	-	31	11	4	-	-
OLSZTYN	-	1	43	20	2	Studium wartości kulturowych starego miasta w Olsztynie	-
OPOLE	1	1	12	15	2	Studium ochrony wartości kulturowych wsi Pogorzela -Olszanka	Studium ochrony wartości kulturowych wsi Krzyżowice
POZNAŃ	-	-	18	26	8	-	Artykuł pt. "Folwarki na terenie dawnej wsi Piątkowo" [w:] "Kronika Miasta Poznania" Nr 3 2025, dr. Daniel Mikulski "Dziedzictwo kulinarne Poznania" [w:] "Po poznańsku. Raport o niematerialnym dziedzictwie miasta", 2025, Teresa Palacz
RZESZÓW	-	-	150	39	2	-	-
SZCZECIN	3	1	3	33	2	1. Analiza układów ruralistycznych pow. kołobrzeskiego 2. w zakresie wpisu do wojewódzkiej ewidencji zabytków – porozumienie z ZWKZ 3. Analiza układów ruralistycznych pow. sławieńskiego w zakresie wpisu do wojewódzkiej ewidencji zabytków - porozumienie z ZWKZ 4. Analiza układów ruralistycznych pow. drawskiego w zakresie wpisu do wojewódzkiej ewidencji zabytków - porozumienie z ZWKZ porozumienie z ZWKZ	Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Czaplinek - porozumienie z Gminą Czaplinek
TORUŃ	-	-	4	23	1	-	-
WARSZAWA	-	-	-	10	5	-	-
WROCŁAW	1	1	4	19	9	Ostaszów - studium środowiska kulturowego	Łądek-Zdrój - studium środowiska kulturowego części zdrojowej

ZIELONA GÓRA	-	-	35	21	16	-	-
PRACOWNIE TERENOWE							
TRZEBINY	-	-	-	5	1	-	-
ZAKOPANE	-	-	22	-	-	-	-

ODDZIAŁ TERENOWY	DZIAŁANIA
BIAŁYSTOK	<p>Publikacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> „Patronat kobiet z rodziny Branickich nad parafią św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy (św. Apostołów Piotra i Pawła) w Trześciance” w: Józef Maroszek (1950-2024) In Memoriam; „Reszkowce- siedziba dworska Reszków i Wołkowyckich” w: Józef Maroszek (1950-2024) In Memoriam; „Od Grobickich do Szmigielów. Założenie dworskie w Grodzisku (dziś Podgrodzisk): O wartościach historycznych obiektu”; <p>Artykuły:</p> <ul style="list-style-type: none"> dr Aneta Kułak „Patronat kobiet z rodziny Branickich nad parafią św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy (św. Apostołów Piotra i Pawła) w Trześciance”; dr Grzegorz Ryżewski „Reszkowce nieznanne założenie dworskie Reszków i Wołkowyckich”; dr Grzegorz Ryżewski „Dwór w Podgrodzisku jako siedziba Grobickich i Baehrów”. <p>Inne opracowania na wniosek:</p> <ul style="list-style-type: none"> TOnZ interwencja w sprawie wycinki drzew przy meczecie w Kruszynianach; osoby prywatnej- interwencja w sprawie niszczenia obiektów z założenia dworskiego i parku w Kamiennym Dworze; PWKZ- ustalenie aktualnej lokalizacji wiatraka typu holenderskiego ze Stryk w powiecie bielskim; osoby prywatnej – interwencja w sprawie zniszczenia drzew na terenie cmentarza przykościelnego w Różanymstoku, także przygotowanie odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Białymstoku; <p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kwerendy do przygotowywanych opinii w Archiwum Państwowym w Białymstoku, Ełku, Suwałkach oraz Diecezjalnym w Białymstoku i Łomży, Starostwie Powiatowym i Sądzie Rejonowym w Białymstoku; Udostępnianie informacji, materiałów ze zbiorów OTB i PP PKZ; Monitoring Pomników Historii: <ul style="list-style-type: none"> w związku z interwencją w sprawie wycinki drzew - Kruszyniany meczet i mizar, we współpracy z WUOZ w Białymstoku - Kanał Augustowski- śluza Paniewo, we współpracy z WUOZ w Białymstoku - Zespół pobernardyński - kościół pw. Nawiedzenia NMP (zachodnie skrzydło klasztoru) w Tykocinie; Koordinacja działań wydarzeń DAD w województwie podlaskim; Prezentacje i wykłady na temat: <ul style="list-style-type: none"> „Zdobnictwo drewnianych domów w województwie podlaskim”, oprowadzenie po miejscowości Czyże 23.08.2025 Iwona Górską; „Niechciane” - opowieść o „niechcianych obiektach”, które dzięki translokacji zyskały nowe życie. Blaski i cienie translokacji zabytkowych – Kleszczele 23.08.2025 dr Aneta Kułak; „Drewniany dworzec w Kleszczelach” - opowieść o drewnianych budynkach kolejowych ze szczególnym uwzględnieniem dworca w Kleszczelach- Kleszczele 30.08.2025 dr Grzegorz Ryżewski. Wykonanie Karty ewidencyjnej zabytku niewpisanego do rejestru zabytków- Białystok, ul. Mickiewicza 20; Weryfikacja stanu zachowania ogrodzeń cmentarzy żydowskich: Korycin, Krasnopol, Narew.
GDAŃSK	<p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> Udział w komisji ds. naboru do projektu, przeprowadzenie postępowania kwalifikującego zgłoszenia na podstawie oceny formalnej i merytorycznej nadesłanych formularzy zgłoszeniowych dla gmin z woj. pomorskiego i kujawsko-pomorskiego; Rozstrzygnięcie naboru do projektu partnerskiego „Dziedzictwo w rewitalizacji”, wybór dwóch gmin z województwa pomorskiego i kujawsko-pomorskiego (po jednej gminie z każdego województwa); Opracowanie ogólnych wytycznych konserwatorskich do projektu zagospodarowania przestrzeni wzdłuż Traktu Jana Pawła II w Malborku – przekazanie opracowania do Urzędu Miasta Malborka; Przygotowywanie wykazu obiektów dóbr kultury współczesnej z terenu woj. Pomorskiego; Weryfikacja zasobu zabytków ruchomych województwa pomorskiego w związku z potrzebą wskazania najcenniejszych obiektów z regionu do wywozu poza granice kraju i ochrony na wypadek zagrożenia; Koordinacja działań związanych z Centrum kompetencji ds. rewitalizacji; Koordinacja działań związanych z zespołem ds. dóbr kultury współczesnej.
KATOWICE	<p>Artykuły:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dorota Folan, Prace remontowo-konserwatorskie maszynowni i nadszybia szybu „Kościuszko” w Rybniku w latach 2019-2022, wykonane w związku z adaptacją zabytku przemysłowego na cele muzealno-edukacyjne, Wiadomości Konserwatorskie Województwa Śląskiego t. 17 pt. „Kamień i cegła” Agnieszka Olczyk, Adaptacja zabytkowego budynku gorzelni w zespole folwarku w Kochcicach na centrum kulturalne, Wiadomości Konserwatorskie Województwa Śląskiego t. 17 pt. „Kamień i cegła” <p>Inne opracowania:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wykaz zabytków ruchomych w woj. śląskim proponowanych do objęcia najwyższą formą ochroną w przypadku konfliktów zbrojnych Dokumentacja dot. wniosku o rozszerzenie wpisu dot. transhumancji na Listę Reprezentatywną Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO (formularz, dokumentacja foto, deklaracje zgody, listy poparcia). <p>Wystawa organizowana przez Ministerstwo Kultury Republiki Serbii, Muzeum Etnograficzne w Belgradzie (Centrum Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego) i Muzeum Sztuki Użytkowej w Belgradzie - wybór fotografii oraz przygotowanie tekstów dot. umiejętności związanych z żywieckim haftem na tiulu i kroszonkarstwem.</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozpatrzenie spraw petycji ws.: <ul style="list-style-type: none"> ratowania wieży wyciągowej Szybu Krystyna w Bytomiu, kolejki wąskotorowej Bytom Karb – Racibórz Markowice na odc. Pilchowice– Nieborowice, lokomotywni w Pyskowicach. <p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ocena wniosków o uznanie za Pomnik Historii: Terenu historycznej ruiny zamku Olsztyn wraz z otoczeniem, Sanktuarium Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej w Piekarach Śląskich. Współpraca z Centrum kompetencji ds. rewitalizacji w NID dla woj. śląskiego i łódzkiego Kwerenda w archiwum UM w Chorzowie. Koordinacja 33. edycji Europejskich Dni Dziedzictwa w województwie śląskim Współpraca projektowa na poziomie Rady Europy: <ul style="list-style-type: none"> przygotowanie materiałów do sprawozdania za 2024 rok dot. współpracy z Radą Europy w ramach projektu EDD;

	<ul style="list-style-type: none"> – współpraca z Finlandią oraz Norwegią w ramach projektu międzynarodowego pt. Finding synergies in the European Heritage Days and the Cultural Routes of the Council of Europe. • Koordynacja DAD w województwie śląskim • Koordynacja niematerialnego dziedzictwa kulturowego w województwach śląskim, małopolskim i łódzkim • Monitoring wpisów na Krajową listę NKD • Przetworzenie kart informacyjnych: <ul style="list-style-type: none"> – Haft sieradzki; – Wiślański kolendowani pod łoknami; – Orszak Trzech Króli w Kietkowicach. <p>Prezentacja 2 wniosków tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Krajowy Festiwal Polskiej Piosenki w Opolu jako przestrzeń emocjonalnych praktyk międzyludzkich – Amatorski Zespół Teatralny „Tradycja” z Rozmierzy. • Współpraca przy organizacji V edycji warsztatów Zapis tradycji w woj. opolskim • Współpraca w ramach projektu „Cultural Heritage and the Climate Changes. New perspectives” • Współpraca przy realizacji programu dotacyjnego Niematerialne - przekaz dalej!: ocena 28 wniosków w ramach programu (zgłoszenia z obszaru woj. małopolskiego, śląskiego i łódzkiego).
KIELCE	<p>Publikacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • N. Glińska, "Early medieval funerary rites in Wiślica in the context of Lesser Poland's burial customs in the early stages of the reception of Christianity", w: Licitum et illicitum. Studies in the Christianisation of Late Medieval Poland and Bohemia. Norms, Tools, and Contexts, ed. K. Bracha, M. Nodl. (Publisher: Edition La Rama - DiG, Warszawa - Bellerive sur-Allier), Warszawa-Bellerive-sur-Allier 2025, s. 17-59 • N. Glińska, "Ochrona dziedzictwa archeologicznego na przykładzie miejsca światowego dziedzictwa UNESCO – „Krzemionkowskiego regionu prądziejowego górnictwa krzemienia pasiastego”. Problemy, wyzwania, zagrożenia", [w:] Tomasz Bochnak, Katarzyna Trybała-Zawiślak (red.) „Pasja i działanie. Studia Silvestro Czopek diem natalem quintum et sexagesimum celebranti oblata", Rzeszów, s. 233-256 • N. Glińska (wraz z K. Bracha), "Slavic Nymphs from Wiślica?", Światowit t. LXIII, Warszawa 2025, s. 265-274 <p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizacja regionalnych obchodów MDOZ 24 kwietnia w Chęcinach – konferencja pt. "Dziedzictwo lokalne - wartość (jeszcze) niedoceniana" • Organizacja trzech wydarzeń w ramach „Dni Architektury Drewnianej” w woj. świętokrzyskim: - „Opowieści drewnianego dworu w Ludyni”; - „Nie tylko o aniołach w starym kościele na Białogonie k. Kielc”; - „Spacer po kieleckich ulicach w poszukiwaniu ginącej drewnianej architektury miasta”, • Monitoringi Pomników Historii: zespołu opactwa cystersów w Wąchocku, zespołu kolegiaty pw. Św. Marcina w Opatowie, pokamedulskiego zespołu klasztornego Pustelnia Złotego Lasu w Rytwianach oraz Sandomierza – historycznego zespołu architektoniczno-krajobrazowy. • Wsparcie dla miasta Starachowice w zakresie sporządzania GPOnZ • Konsultacje merytoryczne dla Stowarzyszenia Geodetów Polskich w związku z planowanym, przestrzennym upamiętnieniem dziedzictwa geodezyjnego • Działania związane z ochroną niematerialnego dziedzictwa kulturowego w woj. świętokrzyskim: <ul style="list-style-type: none"> – ocena 6 wniosków złożonych do programu dotacyjnego „Niematerialne – Przekaż dalej!”; – monitoring realizacji zadania „Świat zaklęty w wycinance Lucyny Kozłowskiej” finansowanego z programu "Niematerialne - Przekaż Dalej!": 10 września, warsztaty, Dom Kultury Zameczek w Kielcach; 11 września, warsztaty, Miejskie Centrum Kultury im. Leopolda Staffa w Skarżysku-Kamiennej; 30 października, finał projektu, Miejskie Centrum Kultury im. Leopolda Staffa w Skarżysku – Kamiennej.
KRAKÓW	<p>Projekt edukacyjny NID4Teens – edycja 2025:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miejsce: Kraków • Grupa docelowa: młodzież w wieku 17-18 lat realizująca program nauczania klasy III liceum ogólnokształcącego o profilu humanistycznym • Partnerzy/Współorganizatorzy: Zespół Szkół Ogólnokształcących nr XVIII w Krakowie • Opis: Trzecia odsłona projektu NID4TEENS. Głównym celem projektu NID4TEENS jest przybliżenie uczestnikom w przystępnej, atrakcyjnej formie wiedzy pozwalającej na odkrycie, poznanie i docenienie rangi depozytu kulturowego, jaki otrzymują wchodząc w dorosłość. Zakres tematyczny poruszany w ramach projektu koresponduje z podstawą programową III klasy liceum ogólnokształcącego o profilu humanistycznym. Dzięki uczestnictwu w zajęciach uczniowie zyskują nową platformę poznawczą, na której łączą się i dopełniają wątki poruszane jednostkowo w obrębie lekcji języka polskiego, historii czy filozofii. Uzupełnienie programu nauczania w ramach projektu NID4TEENS o wiedzę z zakresu historii sztuki i kultury pozwoli uczestnikom projektu na stworzenie spójnego obrazu źródeł budujących uniwersalny krąg cywilizacji europejskiej. Najważniejsze, kluczowe dla danego roku nauczania wątki zostały zgrupowane w bloki tematyczne, pozwalające uczestnikom zrozumieć jak recepcja danej problematyki – np. kanonu postaci ludzkiej w sztuce, zmieniała się na przestrzeni poszczególnych epok. Formuła zajęć realizowanych w comiesięcznych cyklach zbudowana została z trzech wzajemnie uzupełniających się części: teoretycznej, warsztatowej i podsumowującym je wyjściu w teren. Szczególną wartością projektu jest możliwość obserwacji omawianych zjawisk na „żywym modelu”.W każdym roku trwania projektu odbywa się spotkanie z uznanym ekspertem Narodowego Instytutu Dziedzictwa, realizowanym w formule Master Class. Podsumowaniem odsłony projektu NID4TEENS jest zaplanowany w ramach ostatniego bloku tematycznego wyjazd studyjny umożliwiający uczestnikom samodzielne doświadczenie piękna, złożoności i bogactwa dziedzictwa zarówno materialnego jak i niematerialnego najwyższej klasy. • Efekt medialny: 1 post na Facebooku po zrealizowaniu każdego bloku tematycznego, stanowiący relację z wydarzenia. (częstotliwość – 1 x w miesiącu) • Frekwencja: w każdym zajęciach odbywających się w comiesięcznych odsłonach uczestniczy 30 uczniów uczęszczających do III klasy LO <p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • W ramach centrum kompetencji ds. rewitalizacji w NID dla woj. małopolskiego i świętokrzyskiego rozstrzygnięcie naboru do projektu partnerskiego „Dziedzictwo w rewitalizacji”, wybór dwóch gmin z województwa małopolskiego; • Wsparcie procesu monitoringu stanu zachowania historycznych cmentarzy żydowskich na terenie województwa małopolskiego; • Wsparcie procesu weryfikacji i uzupełnienia listy zabytków ruchomych zaliczanych do kategorii I zdefiniowanej w art. 47 ust. 3 ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej; • Współpraca z organami jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacjami społecznymi z terenu województwa małopolskiego (m.in. Gminy Oświęcim, Kraków, Tarnów, Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa); • Wsparcie procesu monitoringu obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO; • Koordynacja EDD 2025 w województwie małopolskim; • Współpraca międzynarodowa: <ul style="list-style-type: none"> – uruchamianie III edycji projektu norweskiego (HeritoLab) – rozdział 1.11.3 sprawozdania – współpraca OTKR NID z Instytutem Polskim w Wiedniu, wizyta delegacji konserwatorów z Austrii w województwie małopolskim
LUBLIN	<p>Publikacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • D. Szulc (wraz z J. Fedorykiem), Współpraca Polaków z żydowskim obozowym ruchem oporu na prowincji Generalnego Gubernatorstwa. Przypadek SS-Arbeitslager „Krasnik” w dystrykcie lubelskim, [w:] Annales UMCS, Sec. F, vol. 81 (2025), s. 547-594; <p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koordynacja EDD 2025 w województwie lubelskim; <ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzenie spacer historycznego „Kraśnik Fabryczny – miasto modernizmu” w dniu 14.09.2025 r., – przeprowadzenie spacer historycznego „Młode dziedzictwo w służbie aparatu opresji. Ulica Chopina w Lublinie w latach okupacji niemieckiej i okresie stalinowskim” w dniu 21.09.2025 r. • Zadania specjalne zlecone przez DOZ lub NID (np. wynikające z ustawy o obronie cywilnej): <ul style="list-style-type: none"> – przygotowanie zestawienia stanowisk archeologicznych w pasie doliny Bugu przy granicy woj. lubelskiego z Białorusią (sprawa dot. budowy zapory na Bugu); – opracowanie w sprawie zagrożeń dla zabytków wynikających z zamierzonej przez Straż Graniczną budowy zapory elektronicznej na granicy polsko-ukraińskiej; – przygotowanie wykazu 12 zabytków ruchomych przeznaczonych do ewakuacji w ramach tzw. I kategorii z ustawy o obronie cywilnej; • Weryfikacja stanu ogrodzeń cmentarzy żydowskich w 4 miejscowościach woj. lubelskiego na wniosek DOZ • Monitoring Pomników Historii: <ul style="list-style-type: none"> – w Lublinie, Zamościu i Jabłecznej, – przygotowanie sprawozdania o stanie opieki nad zabytkami w Zamościu

	<ul style="list-style-type: none"> • Koordynacja niematerialnego dziedzictwa kulturowego w województwie lubelskim i podkarpackim; • Przeprowadzono liczne interwencje i kwerendy na potrzeby wykonywanych opinii.
ŁÓDŹ	<p>Publikacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Artykuł: Wczesnośredniowieczne monety ze stanowiska 3 w Sieradzu (z A. Kędziarski), „Sieradzki Rocznik Muzealny”, t. 24, 2024-2025, Sieradz 2025, s. 119-125 – dr Anna Nierychlewska • Artykuł: Zespół młyna parowego przy ul. Przemysłowej 3 w Kutnie, Kutnowskie Zeszyty Regionalne, t. XXIX, Kutno 2025, s. 35-71. – dr Anna Nierychlewska <p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koordynowanie prac zespołu DKW: <ul style="list-style-type: none"> – spotkania grup roboczych zespołu ds. DKW, – kontynuacja prac nad repozytorium dóbr kultury współczesnej – organizacja seminarium pt.: Dobra Kultury Współczesnej – dylematy ochrony konserwatorskiej najmłodszego dziedzictwa kulturowego w Polsce - seminarium przewiduje się na październik 2025 r. - w połączeniu z Galą EDD. • Przeprowadzono liczne interwencje i kwerendy na potrzeby wykonywanych opinii. • Udział w pracach i posiedzeniu Głównej Komisji Konserwatorskiej (przygotowanie stanowiska na tematy opiniowane przez GKK): <ul style="list-style-type: none"> – postępowanie dot. prochni w Nowym Dworze Mazowieckim, – postępowanie dot. kamienicy przy ul. Szpitalnej 6a w Warszawie, – wpis do rejestru zabytków dawnego stadionu miejskiego (obecnie korty tenisowe) w Gdyni; – skreślenie z rejestru zabytków ruin dworu klasycystycznego z XVIII w. w miejscowości Piława Dolna; – wymiana pokrycia dachu Teatru im. Słowackiego w Krakowie • Współpraca z Politechniką Warszawską, Zakładem Gospodarki Przestrzennej i Nauk o Środowisku Przyrodniczym na Wydziale Geodezji i Kartografii w zakresie wizyty studialnej/dydaktycznej studentów w dniu 2 czerwca 2025 r. pn. „ŁÓDŹ rewitalizacja i adaptacja dawnych kompleksów przemysłowych”; • Współpraca z Uniwersytetem Łódzkim, Instytutem Historii Sztuki, wywiad dla studentów do publikacji Nie/dawne historie o sztuce łódzkiej, na temat początków funkcjonowanie i charakteru prowadzonej działalności ROSIOŚK, ROBIDZ w Łodzi; • Współpraca z Instytutem Gospodarki Przestrzennej Wydziału Ekonomiczo-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego – udział w spotkaniach interesariuszy zewnętrznych Instytutu; • Współpraca z Biurem Planowania Regionalnego Województwa Łódzkiego; • Prowadzenie projektu Weryfikacja cmentarzy innowierczych na terenie województwa łódzkiego (cz. 1. cmentarze prawosławne) zbieranie materiałów do weryfikacji cmentarzy prawosławnych; • Koordynowanie prac zespołu ds. Dóbr Kultury Współczesnej; • W ramach centrum kompetencji ds. rewitalizacji koordynowanie procesu dla województwa łódzkiego i śląskiego; • Koordynowanie działań ds. dziedzictwa niematerialnego dla woj. łódzkiego.
OLSZTYN	<p>Publikacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Zabytek Zadbany A.D.2025” mieszczącej prezentację każdego z zabytków wraz z zakresem wykonanych prac oraz poszerzone teksty charakteryzujące zabytki nagrodzone w poszczególnych kategoriach w latach prowadzenia konkursu przez NID (2011-2024) i podsumowujące 50-lecie konkursu. - organizacja opracowania graficznego, składu i druku oraz dystrybucja publikacji “Zabytek Zadbany A.D.2025” <p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie sekretariatu konkursu “Zabytek Zadbany: ocena formalna złożonych wniosków (78), kwestie organizacyjne związane z opiniami poszczególnych OT oraz przygotowanie i przeprowadzenie obrad jury konkursu, zawiadomienie o wnioskach nieformalnych, współpraca z Min. Funduszy i Polityki regionalnej w zakresie kategorii “Zabytek dostępny”, przygotowywanie nagród i dyplomów, prace organizacyjne związane z uroczystością wręczenia nagród. • Koordynacja działań związanych z Niematerialnym Dziedzictwem Kulturowym • Koordynacja działań związanych z Centrum kompetencji ds. rewitalizacji • Koordynacja działań związanych z ze zespołem ds. dóbr kultury współczesnej • Koordynacja działań związanych z ze zespołem ds. społecznej opieki nad zabytkami • Przygotowanie materiałów nt. historycznych znaków granicznych i geodezyjnych z terenu województwa warmińsko – mazurskiego (wały graniczne, słupy, kamienie, repery).
OPOLE	<p>Publikacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • J. Banik [współpraca P. Surowiec-Rozwadowska], Dziedzictwo kulturowe wobec katastrof klimatycznych. Studium przypadku strat w zabytkach po powodzi we wrześniu 2024 r., Rocznik Kultury Polskiej, 2025, s. 127-135. • J. Banik, Boże Ciało w kwiatach. Magia ulotnych dywanów, które łączą pokolenia, „Kultura Wsi” 2025 nr 11, s. 67-73. <p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koordynacja działań związanych z Niematerialnym Dziedzictwem Kulturowym: <ul style="list-style-type: none"> – praca z wnioskiem „Barbórki w Cementowni „Odra” S.A. w Opolu – przygotowanie karty informacyjnej wniosku na potrzeby Rady DDK (w dniu 15.05.2025); praca nad wprowadzeniem poprawek do wniosku zgodnie z propozycjami Rady; brak możliwości potwierdzenia żywotności zwyczaju przed II woj. światową, – praca z wnioskiem „Pszczelarstwo na Śląsku Opolskim” – wniosek wysłany do NID w 2025 r., – opracowania nt niematerialnego dziedzictwa kulturowego wsi Pogorzela, Olszanka i Krzyżowice w gm. Olszanka na potrzeby opracowań studialnych przygotowywanych w OT w 2025 r. – opracowanie tekstu nt dywanów kwiatowych pt. „Magia kwiatowych dywanów” do publikacji w wydawnictwie Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi; zapis bibliograficzny: J. Banik, Boże Ciało w kwiatach. Magia ulotnych dywanów, które łączą pokolenia, „Kultura Wsi” 2025 nr 11, s. 67-73; • Koordynacja Europejskich Dni Dziedzictwa w województwie opolskim • Koordynacja Dni Architektury Drewnianej • Koordynacja działań związanych z Centrum kompetencji ds. rewitalizacji • Koordynacja działań związanych z ze zespołem ds. dóbr kultury współczesnej • Koordynacja powodzi – opisane w rozdziale POZOSTAŁE DZIAŁANIA INSTYTUTU
POZNAŃ	<p>Inne opracowania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uwagi do Strategii rozwoju wsi Kicin w gminie Czerwonak na okres od lutego 2025 – lutego 2030 i zagrożeń dla drogi św. Jakuba • Przygotowanie dokumentacji fotograficznej nt. Zachowania kanonii “Fundu Godziemba” na Ostrowie Tumskim w Poznaniu w związku z zagrożeniem katastrofą budowlaną (budowa mostu Chrobrego) - obszar Pomnika Historii – 9 grudnia 2025 Zestawienie 12 bezcennych obiektów ruchomych do wywiezienia w pierwszej kolejności na wypadek konfliktu zbrojnego (poza kolekcjami muzealnymi) <p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitoring zjawisk w ramach projektu “Niematerialne przekaz dalej”: “Sokolnictwo - żywa tradycja”; “Nicią przez pokolenia – warsztaty haftu sieradzkiego” (8 października 2025) • Koordynacja i organizacja DAD w województwie wielkopolskim – Graboszewo, Nowa Wieś Królewska (kościół drewniane z arch. gnieźnieńskiej) i dworzec kolejowy w Puszczykowie – 23 i 30 sierpnia • Koordynacja EDD w Wielkopolsce – 42 organizatorów; 56 wydarzeń; ok. 10 tys. uczestników; 21 miejscowości; • Koordynacja działań dotyczących NDK związanych z następującymi wpisami na Krajową Listę: <ul style="list-style-type: none"> – Procesja ęmaus i turków – straż Grobu Pańskiego w parafii Dobra, – Procesja Bożego Ciała z tradycją kwiatowych dywanów w Skęczniewie, – Niedźwiedzie wielkanocne w Górze.
RZESZÓW	<p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitorowanie stanu zachowania i sposobu zarządzania obiektami z Listy światowego dziedzictwa - Kościół w Haczowie – komponent wpisu seryjnego Drewniane kościoły południowej Małopolski– opracowanie i przedstawienie prezentacji “Gotyckie malowidła ścienne w Haczowie – konserwacja i kreacja oraz ich granice” w trakcie komisji konserwatorskiej w kościele w Haczowie • Współpraca z zarządcami miejsc światowego dziedzictwa; • Współpraca z zarządcami Pomników Historii (i zarządcami miejsc kandydujących):

	<ul style="list-style-type: none"> - Baranów Sandomierski – wizja lokalna – ocena stanu aktualnego – na potrzeby Rady Ochrony Zabytków przy MKiDN, - Bóbrka – kopalnia ropy naftowej - Analiza koncepcji nowej inwestycji oraz udział w spotkaniu roboczym, - Łańcut - zespół zamkowo-parkowy – analiza sprawozdania za 2024 r. oraz planów na 2025 r. oraz udział w posiedzeniu Rady Muzeum-Zamku w Łańcucie; • Koordynacja działań związanych z Centrum kompetencji ds. rewitalizacji - przeprowadzenie oceny formalnej i merytorycznej wskazanych wniosków w naborze; • Koordynacja działań związanych z zespołem ds. dóbr kultury współczesnej • Projekt Gminne Programy Opieki nad Zabytkami (w ramach KPOZiOnZ) – prace koncepcyjne, wstępne ustalenia z członkami zespołu, wstępne ustalenia dot. opracowania modelowych gminnych programów, aktualizacja zakresu, harmonogramu i finansowania. • Prezentacja historii badań archeologicznych wzgórze zamkowe oraz Koncepcji zagospodarowania wzgórze zamkowe w Lubaczowie podczas Europejskich Dni Archeologii • Współpraca z Instytutem Polskim w Wiedniu – opracowanie propozycji zwiedzania wybranych miejsc w trakcie wizyty austriackich historyków sztuki i konserwatorów zabytków Szlakiem Architektury Drewnianej,
SZCZECIN	<p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z zarządcami Pomników Historii (i zarządcami miejsc kandydujących): <ul style="list-style-type: none"> - prezentacja przed Radą Ochrony Zabytków opinii ws. wniosku miasta Trzebiatowa, o wpis na listę pomników historii; - wykłady okazjonalne o pomnikach historii: Siemczyno – spotkania kulturalne, Chwarszczany - konferencja, Trzebiatów – forum, Szczecin – Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków • Współpraca z samorządami terytorialnymi / NGO / szkolenia: <ul style="list-style-type: none"> - Gmina Czaplinek, prezentacja dziedzictwa kulturowego gminy oraz zasad opracowania gminnej ewidencji zabytków - Gmina Moryń, udział w komisji opiniujące wnioski w konkursie na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach - Społeczni Opiekunowie Zabytków (Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki), prezentacja działalności NID OT w Szczecinie • Koordynacja i organizacja DAD w województwie zachodniopomorskim w tym także przygotowanie warsztatów zabytkowej stolarki w Moryniu (spotkania z władzami Gminy i Stowarzyszeniem Moryński Młyn, • Monitorowanie zjawisk NDK (udział w wydarzeniach, spotkania z depozytariuszami) <ul style="list-style-type: none"> - Trzebiatów – Spotkanie czterech świc; - Jasienica – Misterium i spotkania z depozytariuszami; Wolin – tradycje rybołówstwa śródlądowego; - Szczecin – zespół pieśni i tańca „Krag” - Drawsko Pom: - zespół tańca ludowego „Diabaz” - Partnerstwo dla folkloru drawskiego (panel dyskusyjny) • Koordynacja działań związanych z zespołem ds. dóbr kultury współczesnej w tym organizacja seminarium: „Dobra kultury współczesnej – dylematy ochrony konserwatorskiej najmłodszego dziedzictwa kulturowego w Polsce” • Koordynacja działań związanych z Centrum kompetencji ds. rewitalizacji
TORUŃ	<p>Publikacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Archeologia drogi ekspresowej S5. Badania archeologiczne w pasie budowy drogi ekspresowej S5 Nowe Marzy – granica województwa kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego, Bydgoszcz 2025 (z Michałem Wiśniewskim, GDDKiA/Oddział w Bydgoszczy); • Dziedzictwo archeologiczne nabrzeża staromiejskiego w Toruniu i historia jego badań, Archeologia Historica Polona, t. 32, w druku (Leszek Kotlewski); <p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udział w kontroli Pomników Historii: <ul style="list-style-type: none"> - Grudziądz, 27.06.2025 - Lubostroń, 27.10.2025 - Biskupin, 29.10.2025 - Strzelno, 31.10.2025 • Opis najcenniejszych zabytków ruchomych w województwie kujawsko-pomorskim przeznaczonych do ewakuacji lub zabezpieczenia w przypadku zagrożenia • Kontynuacja opracowania spuścizny p. Ireneusza Sławińskim
WARSZAWA	<p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizacja MDOZ na Mazowszu, Płock 11.04 • Organizacja 6 szkoleń z cyklu Domy drewniane na co dzień i w remoncie dla właścicieli i mieszkańców domów drewnianych linii Otwockiej, Józefów 8.05, 5.06, 4.09, 2.10, 6.11, 4.12 • Organizacja DAD na Mazowszu • Przeprowadzanie kwerend związanych z przygotowywaniem opinii • Uzupelnienie opinii dla WUOZ Delegatura w Ostrołęce Lelis, budynek drewniany – wpis do rejestru zabytków • Opis najcenniejszych zabytków ruchomych z terenu woj. mazowieckiego przeznaczonych do ewakuacji lub zabezpieczenia w przypadku zagrożenia
WROCLAW	<p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koordynacja działań związanych z Centrum kompetencji ds. rewitalizacji dla woj. dolnośląskiego i lubuskiego - prezentacja „Rewitalizacja a historyczna przestrzeń publiczna – przykłady dobrych praktyk”; • Koordynacja działań związanych z zespołem ds. dóbr kultury współczesnej; • Koordynacja działań związanych z Niematerialnym Dziedzictwem Kulturowym ; • Nabór do Projektu Partnerskiego „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji”. Udział w komisji ds. naboru do Projektu Partnerskiego: ocena formalna 9 zgłoszeń do Projektu Partnerskiego gmin z terenu województw dolnośląskiego i lubuskiego, ocena merytoryczna 10 zgłoszeń do Projektu Partnerskiego gmin z terenu województw dolnośląskiego, lubuskiego i pomorskiego; • W trakcie realizacji: Wykaz prac badawczych i dokumentacji konserwatorskiej dotyczących zespołu pałacowo-parkowego w Żaganiu wykonanych w latach 1945-2025 oraz Rekomendacji w zakresie wyznaczenia rodzaju i zakresu prac badawczych na obszarze zespołu pałacowo-parkowego w Żaganiu; • Rozpoczęcie prac, określenie granic opracowania; przygotowanie listy obiektów z obszaru objętego opracowaniem, dla których zostaną założone hasła katalogowe; kompletowanie materiałów archiwalnych; • Organizacja seminarium z wizytą studyjną w Bolesławcu - "Rewitalizacja na obszarach odbudowanych po 1945 r. miast historycznych". Współpraca: Muzeum Ceramiki w Bolesławcu (miejsce konferencji) oraz Urząd Miasta w Bolesławcu • Przeprowadzenie czterech spotkań informacyjnych dla studentów Uniwersytetu Wrocławskiego (marzec-kwiecień), kierunki: Historia Sztuki (I rok studiów magisterskich), Historia, specjalizacja: Dokumentalistyka Konserwatorska (I rok, II stopień) oraz Dziedzictwo Kultury Materialnej (I rok, I stopień) w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej. W ramach spotkań przedstawiona została działalność NID oraz omówiono zasoby archiwalne przechowywane i udostępniane w OTWR. Łącznie w spotkaniach uczestniczyło 89 osób. • Baza danych stanowiska archeologicznych na terenie woj. dolnośląskiego ujętych w kartach AZP/KESAL: <ul style="list-style-type: none"> - Baza liczy 32189 rekordów (w 2025 dopisano 42 i zaktualizowano 127 rekordów), - Kwerendy w bazie; 133 (w tym wielowątkowe w krzyżowym układzie funkcjonalno-chronologicznym oraz fizjograficznym), - Weryfikacja wykazu stanowisk archeologicznych objętych zasięgiem powodzi w 2024. Z 143 wskazanych stanowisk weryfikacji terenowej wymaga około 40 obiektów, które mogły zostać zalane lub podtopione.. Sprawdzono w terenie przy okazji innych prac terenowych 9 stanowisk: Bardo 1/1/93-26, Bardo 2/2/93-26, Chobienia 3/78/70-23, Paszowice 1/14/81-20, Wrocław-Księża Wielkie 4/63/80-29, Wrocław-Marszowice 7/16/78-27, Kłodzko 3/2/94-25, Przyłęk RZ: 781/Arch i 784/Arch; • Dokumentacja ewidencyjna stanowisk archeologicznych: opracowano 7 kart AZP/KESAL; • Dokumentacja ewidencyjna zabytków ruchomych: opracowano łącznie 83 karty (Stary Zamek kościół św. Stanisława biskupa i męczennika, Krzeszów klasztor SS Benedyktynki). Trwają prace nad kartami ewidencyjnymi dla ewangelickiego kościoła Ducha Świętego w Jaworze zwanego kościołem Pokoju (miejsce na liście światowego dziedzictwa kultury i przyrody UNESCO);
ZIELONA GÓRA	<p>Inne działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie działań edukacyjnych: <ul style="list-style-type: none"> - Realizacja lekcji pokazowej, prowadzonej przez Pana Kazimierza Jurkowskiego, stolarza i cieślę, dla uczniów Technikum Budowlanego w Zielonej Górze, kierunek Renowacja elementów architektury, w trakcie której uczestnicy poznali warsztat pracy specjalisty - 23 kwietnia 2025 r. Lekcja stanowiła wstęp do warsztatów planowanych w ramach Dni Architektury Drewnianej, - Prowadzenie zajęć edukacyjnych z uczniami szkoły podstawowej „Salomon”, na temat dziedzictwa kulturowego, działalności Narodowego Instytutu Dziedzictwa – kwiecień-maj 2025 r.

	<ul style="list-style-type: none"> • Koordynacja i organizacja DAD w województwie lubuskim - organizacja warsztatów ciesielskich i stolarskich, które odbyły się w dniach 22-23 sierpnia 2025 r. w Muzeum Etnograficznym w Zielonej Górze-Ochli, a w których udział wzięli uczniowie Technikum Budowlanego nr 1 w Zielonej Górze, kierunek: Technik Renowacji Elementów Architektury. Warsztaty pn. Renowacja stolarki okiennej oraz naprawy historycznych konstrukcji drewnianych – na przykładzie chaty z Cisowej z XVIII w., stanowiącej ekspozycję skansenu w Ochli, prowadzone były pod kierunkiem tradycyjnego cieśli i stolarza Kazimierza Jurkowskiego, a uczestnicy poznali tajniki pracy mistrza z zastosowaniem tradycyjnych narzędzi. Koordynacja, opieka merytoryczna; • Koordynacja Europejskich Dni Dziedzictwa w województwie lubuskim - Organizacja i prowadzenie inauguracji EDD, która odbyła się w dniu 12 września 2025 r. w dworze w Zielonej Górze-Ochli, miała charakter sesji naukowej pod hasłem „Młode dziedzictwo – interpretacja i ochrona architektury i sztuki XX w. na terenie woj. lubuskiego; • Współpraca: <ul style="list-style-type: none"> – LWKZ - Współpraca przy organizacji wydarzenia pn. „Mury miejskie w aspekcie ich ochrony, badań i opracowywania dokumentacji projektowej; Kozuchów, 10 czerwca 2025 r.); – CAD w Zakopanem - Wsparcie w organizacji Szkoły ciesielskiej realizowanej przez CAD w Zakopanem w Grabiszycach Dolnych, w dniach 5-7 czerwca 2025 r., wraz z prelekcją pn.: „Dobre praktyki w konserwacji historycznej architektury o konstrukcji szkieletowej”; – Centrum kompetencji ds. rewitalizacji, z koordynatorem z OT we Wrocławiu, – PT w Łęknicy - Konsultacje, uzgodnienia w ramach współpracy przy opracowywaniu Planu zarządzania Parkiem Mużakowskim, działania doraźne, ocena stanu zachowania zabytku związane z katastrofą budowlaną na Moście Królewskim – projekt „Cultural Heritage and the Climate Changes. New perspectives”- przygotowanie wniosków do raportu podsumowującego projekt pilotażowy; • Udział w pracach jury konkursowych: <ul style="list-style-type: none"> – konkursu plastycznego organizowanego przez Urząd Marszałkowski, dla dzieci w wieku szkolnym pn.: „Tak chcę tu żyć – rewitalizacja oczami dziecka” – konkursu „Lubuskie Konserwacje”, organizowanego przez Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, mającego na celu uhonorowanie wyróżniających się realizacji konserwatorskich na terenie województwa – komisji konkursowej Prezydenta Miasta Zielona Góra na projekt tablicy poświęconej ofiarom filii niemieckiego, nazistowskiego obozu koncentracyjnego Gross Rosen w Zielonej Górze – 21 sierpnia 2025 r. • Koordynacja działań zwianych z ze zespołem ds. dóbr kultury współczesnej - rozpoznawanie zasobu w obszarze województwa; • Współpraca z Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze w zakresie identyfikacji i wartościowania powojennych mozaik na terenie województwa lubuskiego; • Przygotowanie wykazu zabytków ruchomych w woj. lubuskim proponowanych do objęcia najwyższą formą ochroną w przypadku konfliktów zbrojnych.
PRACOWNIE TERENOWE	
ŁĘKNICA	<ul style="list-style-type: none"> • Zadania związane z bieżącym funkcjonowaniem Parku Mużakowskiego opisano w rozdziale 1.8. Inne działania: <ul style="list-style-type: none"> • 31.08.2025 - oprowadzanie dla absolwentów studiów podyplomowych Akademii Dziedzictwa, organizowane przez Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie. Organizator - Pani Ewa Wojtoń. 20 osób - seniorzy • 20.10.2025 - program edukacyjny dla dzieci, połączony ze zwiedzaniem Parku Mużakowskiego, realizowany we współpracy ze szkołą podstawową w Nowych Czaplach. 30 osób; • Współpraca przy projekcie ENRS (European Network Remembrance and Solidarity), w tym m.in. 26.02.2025 - zapoznanie przedstawicielek ENRS z Parkiem Mużakowskim (zwiedzanie, wizyta w Fundacji), 31.08.2025 - udział w nagraniach podcastu do projektu wspólnie z P. Holgerem Daetzem z Fundacji; • Współpraca z SGŁM przy wniosku o rozszerzenie obszaru ochrony konserwatorskiej wokół Parku Mużakowskiego; • Współpraca z grupą interwencyjną Centrum Geozagrożeń, Państwowego Instytutu Geologii i Uniwersytetu Zielonogórskiego w sprawie szkód górniczych w obszarze Parku.
OTWOCK	<ul style="list-style-type: none"> Inne działania: <ul style="list-style-type: none"> • Koordynacja działań związanych z Niematerialnym Dziedzictwem Kulturowym: <ul style="list-style-type: none"> – Kultura górali polskich Karpat; – Żywieckie tradycje zdobnictwa bibułkowego; – Praca nad wnioskami pretendującymi o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz współpraca przy organizacji Gali: Język łemkowski, Kultura lachowska, Tradycje Bractwa Kurkowego w Krakowie; • Monitoring wpisów na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego – zjawiska do których przekazano dokumentację: <ul style="list-style-type: none"> – Szopkarstwo krakowskie, – Pochód Lajkonika, – Umiejętność wytwarzania instrumentu i praktyka gry na kozie (dudach podhalańskich); • Monitoring projektów dofinansowanych w ramach programu dotacyjnego NID – Niematerialne przekaz dalej: <ul style="list-style-type: none"> – Zadanie nr 90. Dziedzictwo gajd beskidzkich; – Zadanie nr 101. Haft – mieszczański strój żywiecki • Badanie potrzeb szkoleniowych rzemieślników i twórców ludowych z zakresu prawa autorskiego: <ul style="list-style-type: none"> – liczba rzemieślników biorących udział w badaniu: 27, – liczba opracowań (wyników): 1; • Ewaluacja projektu Zapis tradycji (pod kątem dostosowania oferty dla rzemieślników/twórców): <ul style="list-style-type: none"> – liczba uczestników szkolenia biorących udział w badaniu: 19 – liczba opracowanych dokumentów: 1 Sprawy związane z uruchomieniem oraz organizacją działań w Willi u Dziadka - opracowanie propozycji oraz kart 10 projektów do realizacji w siedzibie CADO w Otwocku;
TRZEBINY	<ul style="list-style-type: none"> Inne działania: <ul style="list-style-type: none"> • Badania archeologiczne w Parku Mużakowskim: przeprowadzenie badań w terenie oraz sporządzenie „Sprawozdania z badań archeologicznych na stan. 5 w m. Łęknica (AZP 70-07/13), pow. żarski, woj. lubuskie, na dz. nr ewid. 484, w związku z realizacją inwestycji – odtworzenie Bramy Kobleńskiej w rejonie zespołu Domu Angielskiego na terenie Parku Mużakowskiego” • Koordynacja i organizacja DAD w województwie wielkopolskim; • Monitoring Pomników Historii: Kontrola stanu zachowania (oraz przestrzegania przepisów Ustawy o ochronie zabytków) budynków dworu oraz spichlerza w m. Lubiń, gm. Krzywiń, woj. wielkopolskie położonego w obszarze PH - Lubiń – zespół opactwa benedyktynów - współpraca z WUOZ Del. W Lesznie; • Inwentaryzacja zabytków archeologicznych; • Kwerenda oraz udostępnianie informacji i materiałów.
ZAKOPANE	<ul style="list-style-type: none"> Inne działania: <ul style="list-style-type: none"> • Organizacja oraz koordynacja ogólnopolskich Dni Architektury Drewnianej – opis w rozdziale 2.7.5.: <ul style="list-style-type: none"> – inauguracja wydarzenia w Warszawie 22 sierpnia w Warszawie, we współpracy z Lasami Miejskimi Warszawa, w Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej Kabaty – podsumowanie w formie dwudniowego, ogólnopolskiego seminarium popularnonaukowego dedykowanego architekturze drewnianej, które odbyło się w dniach 21-22 listopada, w Krakowie, w Muzeum Krakowa Pałac Krzysztofora – organizacja trzydniowego programu wydarzeń edukacyjnych i popularyzatorskich w Zakopanem i Kościelisku. Program wydarzeń na Podhalu obejmował spotkanie właścicieli i opiekunów zabytkowych obiektów drewnianych, udostępnienie zespołu historycznych obiektów architektury drewnianej, spacerów architektonicznych prowadzonych przez ekspertów CAD Zakopane oraz działania edukacyjne i warsztatowe, sprzyjające upowszechnianiu wiedzy, wymianie doświadczeń i budowaniu świadomości w zakresie ochrony dziedzictwa drewnianego. • Organizacja oraz koordynacja Szkół Ciesielskich – opis w rozdziale 2.1.6.: <ul style="list-style-type: none"> – Grabiszycy Dolne na Pogórzu Izerskim, woj. dolnośląskie (współpraca: Fundacji Dziki Zachód / Drużyna Ciesielska Rębarz) – Garbatka-Letnisko woj. mazowieckie (Zespół Szkół Leśnych i Drzewnych / Stowarzyszenie Drzewna) • Agregowanie danych nt. budownictwa i architektury drewnianej. W ramach zadania wykonano m.in. <ul style="list-style-type: none"> – Raport pt. Architektura i budownictwo drewniane – rozpoznawanie zasobu. Raport Maruszyna 2024/2025

	<ul style="list-style-type: none"> - Almanach budynku drewnianego - praktyczny notesu edukacyjnego zawierającego najważniejsze wskazówki dla użytkowników budynków drewnianych - Opracowanie tekstu do Spotkań z Narodowym Instytutem Dziedzictwa pt. O sile tradycyjnego ciesielstwa, które trwa mimo pędu współczesnego świata. Szkoły Ciesielskie Narodowego Instytutu Dziedzictwa. • Koordynowano prace nad przygotowaniem specjalistycznych tekstów, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> - Albert Berne, VADEMECUM praktycznych porad korzystania z oleju lnianego, tradycyjnych farb lnianych oraz smoły drzewnej w budownictwie - Kazimierz Czepiel, Zabytkowe okna w budynkach użyteczności publicznej. - Kazimierz Czepiel, Wybrane przykłady dobrych praktyk konserwatorskich i restauratorskich oraz Historyczne drewniane okna w Krakowie i Małopolsce, konstrukcja i kompozycja, wybrane przykłady • Współpraca międzynarodowa: <ul style="list-style-type: none"> - Organizacja objazdu studyjnego w Zakopanem dn. 15 stycznia 2025 roku - uczestnicy mieli sposobność zapoznać się z podhalańską, regionalną architekturą drewnianą, w tym z szeroko pojętymi zagadnieniami związanymi z rzemiosłem, zwłaszcza z ciesielstwem tradycyjnymi. - Kontynuacja działań w ramach projektu Cultural Heritage and the Climate Change. New Perspectives na lata 2025-2029 -współpraca z komórkami NID podczas tworzenia założeń projektowych dla modelu konserwacji zapobiegawczej w Polsce. Zakreślenie koncepcji dla planowanej do powołania jednostki w Zakopanem, współtworzenie harmonogramu oraz kosztorysu do projektu. - Współpraca z Muzeum Architektury we Wrocławiu, Narodowym Instytutem Architektury i Urbanistyki oraz Nasjonalmuseet w Oslo, - Współpraca z Instytutem Polskim w Wiedniu; • Współpraca krajowa: <ul style="list-style-type: none"> - Nawiązanie współpracy z Generalną Dyрекcją Lasów Państwowych: Analiza możliwości wdrożenia formy sprzedaży w postaci submisji drewna rekonstrukcyjnego/konserwatorskiego dedykowanego pracom naprawczym i budowlanym w obrębie zabytków architektury drewnianej. Rozpoznanie możliwości założenia/wskazania lasu „tradycyjnego” z przeznaczeniem na wycinkę, na potrzeby prac konserwatorskich. Uczestnicy spotkania zgodzili się, że takie działanie mogłoby ograniczyć negatywne postrzeganie wycinki starodrzewia i związane z tym ataki ekologów. <p>Nawiązanie współpracy z Zespołem Szkół Leśnych i Drzewnych / Stowarzyszenie Drzewna w Garbatce Letnisko: Podpisanie bezterminowego porozumienia o współpracy mającej na celu w szczególności wsparcie zadań z zakresu kształcenia rzemieślników w zawodzie cieśla tradycyjny.</p>
--	--

DZIAŁANIA BIBLIOTEK ODDZIAŁÓW TERENOWYCH I PRACOWNI TERENOWYCH

ODDZIAŁ TERENOWY	LICZBA POZYSKANYCH WOLUMINÓW W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM	ŁĄCZNA LICZBA WOLUMINÓW BĘDĄCYCH NA STANIE BIBLIOTEKI	LICZBA OSÓB, KTÓRE SKORZYSTAŁY Z BIBLIOTEKI W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM	ŁĄCZNA LICZBA PUBLIKACJI WYPOŻYCZONYCH W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM	LICZBA PUBLIKACJI, Z KTÓRYCH SKORZYSTANO W CZYTELNI
BIAŁYSTOK	57	4699	4	-	12
GDAŃSK	46	20171	6	-	-
KATOWICE	61	1933	5	-	-
KIELCE	105	5296	6	1	-
KRAKÓW	25	1500	14	8	14
LUBLIN	62	2673	-	-	-
ŁÓDŹ	72	2034	15	-	35
OLSZTYN	131	4119	7	96	-
OPOLE	42	1064	-	-	-
POZNAŃ	23	4460	-	-	-
RZESZÓW	76	5820	40	248	-
SZCZECIN	37	1929	6	20	-
TORUŃ	50	4376	12	-	12
WARSZAWA	19	1756	12	26	-
WROCŁAW	47	2743	40	20	-
ZIELONA GÓRA	91	1374	5	-	-
PRACOWNIE TERENOWE					
OTWOCK	31	31	-	-	-
TRZEBINY	25	3388	-	-	-

UDZIAŁ W KONFERENCJACH, DEBATACH, SEMINARIACH ORAZ WYKŁADY NA UCZELNIACH

1.1. Krajowe

Tabela I Udział w konferencjach K R A J O W Y C H				
Lp.	Imię i nazwisko	Stanowisko	Tytuł, termin i miejsce konferencji	Tytuł wystąpienia/referatu
1.	dr Anna Kozioł-Słupska	Kierownik	CLIMATE-CON 2025 – Śląski Konwent Klimatyczny, 26.11.2025	Dziedzictwo planety: ochrona przyrody i kulturowych skarbów
2.	Agnieszka Lorenc-Karczewska	Kierownik OT w Łodzi	Teatr obrzędowy. Dziedzictwo wyobrażone. Piotrków Trybunalski 27.11.2025	„Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego, Rejestr dobrych praktyk w jego ochronie oraz projekt „Niematerialne – przekaz dalej!” jako narzędzia prowadzone przez NID, służące ochronie i upowszechnianiu tradycji”
3.	dr inż. arch. Maria Dankowska	Główny specjalista OT w Łodzi	„Przestrzeń, kultura, tożsamość – 10 lat ustawy krajoobrazowej” organizowanej przez DMP MKiDN oraz NIAiU, Warszawa 8 października 2025 r	„Wartości krajoobrazowe w systemie aktów planistycznych”
4.	dr Anna Nierychlewska	Główny specjalista OT w Łodzi	„Calisia Hereditas – Dziedzictwo kulturowe w przestrzeni miejskiej”	„Co kryją łódzkie ulice, place i parki. Badania archeologiczne na terenie Łodzi prowadzone w latach 2020-2023”
5.	dr inż. arch. Włodzimierz Witkowski	Główny specjalista OT w Łodzi	Zwierzęta w kulturze wsi – między tradycją, symbolem a opowieścią zorganizowanej przez Fundację Wspomagania Wsi 25.10.2025	Wspólny dom, wspólny los. Bracia mniejsi i ludzie w krajoobrazie rolniczym
6.	dr inż. arch. Maria Dankowska	Główny specjalista OT w Łodzi	„Dwór Polski, zjawisko historyczne i kulturowe” SHS w Kielcach 7.11.2025	Reminiscencje „domu pańskiego” w dziewiętnastowiecznych rezydencjach fabrykanckich Łodzi
7.	dr inż. arch. Maria Dankowska	Główny specjalista OT w Łodzi	“XVII Spotkania architektury między ortodoksją a kreacją; Kon – solidacja starych i nowych przestrzeni miejskich. Architektura. Urbanistyka. Rewitalizacja” SARP, NIAiU; Warszawa 19 i 20 listopada 2025 r.	Dylematy ochrony dóbr kultury współczesnej
8.	dr Anna Kozioł-Słupska	Kierownik	Konferencja POLREG 2025 Polskie miasta i regiony w świetle polityk krajowych i europejskich	Czynniki przestrzennego zróżnicowania wykorzystania instrumentów zarządzania dziedzictwem kulturowym przez samorządy gminne
9.	Margerita Szulińska	Główny specjalista Dział Strategii Lokalnych	Sesja naukowa “Materialne dziedzictwo Bitwy Warszawskiej 1920 roku”, Warszawa, 20.11.2025 r.	Park kulturowy w Ossowie – studium przypadku.
10.	dr Anna Kozioł-Słupska dr Karolina Grabowska-Garczyńska	Kierownik Główny specjalista Dział Strategii Lokalnych	Polski Kongres Klimatyczny 25-26.03.2025	Zarządzanie wodą na obszarach zabytkowych - wyzwania i perspektywy
11.	Grzegorz Urbański	Kierownik Dział Danych Cyfrowych	Miejsca Pamięci – potrzeby, wyzwania, perspektywy, 17.10.2025	Digitalizacja i udostępnianie zasobu ewidencji grobów i cmentarzy wojennych
12.	Maria Badeńska-Stapp	Główny Specjalista	Seminarium naukowe poświęcone zagadnieniom historycznym i konserwatorskim, Lublin, KUL, 23.05.2025	Wpływ zmian klimatycznych na zabytki

13.	Maria Badeńska-Stapp	Główny Specjalista	„10 LAT USTAWY O REWITALIZACJI – EWOLUCJA CZY REWOLUCJA?” Katowice, 23.10.2025	Przygotowanie i moderowanie panelu dyskusyjnego „Czy dobrze rozumiemy czym jest rewitalizacja – czy każdy remont zabytku na obszarze rewitalizacji, to rewitalizacja?”
14.	Maria Badeńska-Stapp	Główny Specjalista	Żyrardów, Gala EDD i Zabytek Zadbane, 1-2.10.2025	Spacer studyjny” Śladami zabytku zadbanego w Żyrardowie; Organizacja i koordynacja przedsięwzięcia
15.	Maria Badeńska-Stapp	Główny Specjalista	III Kongres Konserwatorów Polskich, Kraków, 14-16.10.2025	Zabytki a zmiana klimatu
16.	Maria Badeńska-Stapp	Główny Specjalista	Konferencja inauguracyjna projekt “Wsparcie działań adaptacyjnych dla Polski Wschodniej” Żyrardów, 22-23.09.2025	Budowanie odporności na skutki zmiany klimatu na terenach znajdujących się pod ochroną konserwatora zabytków
17.	Maria Badeńska-Stapp	Główny Specjalista	Sprawny system rewitalizacji – podsumowanie 10-lecia ustawy o rewitalizacji, 18-19.11.2025	Panelistka: Sesja plenarna V. Narzędzia finansowania systemu rewitalizacji Współprowadzenie: Warsztaty III – Gminny program rewitalizacji okiem mieszkańca.
18.	Anna Dyszkant	Główny Specjalista	Forum – Pomnik Historii Trzebiatów, Trzebiatów, 4.12.2025	“GPR i Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji w NID” - prelekcja
19.	dr Anna Fogel	Główny Specjalista	"10 lat ustawy o rewitalizacji w Polsce" w Wałbrzychu, 30.09-01.10.2025 w ramach projektu pn. "Dolnośląska OdNowa. Regiony Rewitalizacji" PTFE 2021-2027	Panelistka w panelu dotyczącym betonozy.
20.	dr Anna Fogel	Główny Specjalista	Planowanie przestrzenne na obszarach metropolitalnych i aglomeracyjnych, UG WPiA, Gdańsk, 24.10.2025	Narzędzia planowania przestrzennego i rewitalizacji dla ochrony i kształtowania krajobrazu kulturowego terenów podmiejskich w aglomeracjach
21.	Robert Kola	Kierownik OTT	Solankowa Dolina i odkrycie prozdrowotnych wód Pomorza i Kujaw, Ciechocinek 16-17.03.2025	Wartość zabytku przemysłu – wartość zabytkowej fabryki soli w Ciechocinku
22.	Robert Kola	Kierownik OTT	III Poznańskie Seminarium Mostowe "Mosty – budowa, wzmacnianie, przebudowa" Poznań 05-06.06.2025	Zagadnienie wzmacniania zabytkowych konstrukcji mostowych – spojrzenie zabytkoznawcy
23.	Robert Kola	Kierownik OTT	Spotkanie „Wspólne doświadczenia konserwatorskie” w Toruniu (spotkanie polskich i litewskich ekspertów zajmujących się ochroną zabytków) Toruń 9-10.10.2025	System ochrony zabytków w Polsce i rola Narodowego Instytutu Dziedzictwa (NID)
24.	Monika Bończa-Tomaszewska	Główny Specjalista	16-17 października 2025 r.II edycja interdyscyplinarnej konferencji naukowej pod tytułem "Herstoria muzealnictwa w Polsce. Narracje muzealniczek"	"Zofia Kruze-Tomaszewska: Biografia i doświadczenie pionierki muzealnej fotografii artystycznej w Warszawie XX wieku"
25.	dr Anna Koziół-Słupska dr Karolina Grabowska-Garczyńska	Kierownik Główny specjalista Dział Strategii Lokalnych	Inauguracja projektu partnerskiego „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji” 8 października 2025 w Warszawie	Panel promocji książek Narodowego Instytutu Dziedzictwa: „Życie między zabytkami. O dziedzictwie w rewitalizacji” oraz „Dziedzictwo kulturowe w

				rewitalizacji. Praktyczny poradnik”.
26.	Leszek Kotlewski	Główny Specjalista OTT	Biskupin/Spotkanie szkoleniowe dla inspektorów ds. archeologii wojewódzkich urzędów ochrony zabytków, 2025.10.09-10	Dziedzictwo archeologiczne staromiejskiego nabrzeża w Toruniu
27.	Anna Fortuna-Marek	Kierownik OTR	Małopolskie Forum Ochrony Zabytków 2025, 29 października 2025, Kraków	Udział w panelu “Programy Opieki nad Zabytkami”
28.	Barbara Potera	Główny Specjalista OTR	Europejskie Dni Archeologii zorganizowane przez Muzeum Kresów w Lubaczowie, 15 czerwca 2025, Raduż	Prezentacja Koncepcji zagospodarowania wzgórze zamkowego w Lubaczowie, opracowanej przez zespół ZZ OT w Rzeszowie w 2024
29.	Joanna Dzik	Specjalista OTR	Europejskie Dni Archeologii zorganizowane przez Muzeum Kresów w Lubaczowie, 15 czerwca 2025, Raduż	Prezentacja historii badań archeologicznych wzgórze zamkowego w Lubaczowie
30.	Dr Jadwiga Stęchły	Główny Specjalista OTR	Komisja konserwatorska, 25 kwietnia 2025, Haczów	Prezentacja: Gotyckie malowidła ściennie w Haczowie – konserwacja i kracja oraz ich granice
31.	Dr Andrzej Gliwa	Główny Specjalista OTR	Promocja książki pod red. A. Gliwy: <i>W obliczu zagrożenia. Wojna Rzeczypospolitej z Osmanami i najazd ord tatarskich na Ruś Czerwoną w 1672 roku</i> , 14 marca 2025, Przemyśl	Prezentacja zawartości tomu i udział w dyskusji
32.	dr Anna Kozioł-Słupska, dr Grzegorz Grajewski	Kierownik Działu, kierownik OT	seminarium „Rewitalizacja na obszarach miast historycznych odbudowanych po 1945 roku”, 24.10.2025, Bolesławiec	Panel dyskusyjny: Rewitalizacja miast Dolnego Śląska. Metody diagnozowania kryzysów społecznych i przestrzennych w mieście. Jak przygotowywać rekomendacje do ich przezwyciężania? Zarządzanie obszarem objętym ochroną konserwatorską. Zarządzanie niematerialnym dziedzictwem kulturowym w miastach historycznych odbudowanych po 1945 roku - prowadzenie
33.	dr inż. arch. kraj. Bożena Łebzuch-Wach, dr inż. arch. kraj. Ewa Waryś	Główne specjalistki OT w Katowicach	„Dwór Polski. Zjawisko historyczne i kulturowe”, SHS O. Kielce, 6-7 listopada 2025, Kielce	Wnioski z prac nad studium historyczno-konserwatorskim dla zespołu rezydencjonalnego w Siemianowicach Śląskich–Michałkowicach
34.	Agnieszka Olczyk	Kierownik OT w Katowicach	IV Samorządowe Forum wokół parków kulturowych, Instytut Korfantego, 17 listopada 2025, Katowice	Słowo wstępne
35.	dr Grzegorz Ryzewski,	główny specjalista, OTB	30. Jubileusz Biuletynu Konserwatorskiego Województwa Podlaskiego - 28.02.2025 Białystok	Rola i znaczenie studiów historyczno-przestrzennych jako narzędzie ochrony dziedzictwa kulturowego, na przykładach dokumentacji naukowych opracowywanych przez NID OTB, opublikowanych na łamach

				Biuletynu Konserwatorskiego Województwa Podlaskiego
36.	dr Grzegorz Ryżewski	główny specjalista, OTB	„Przebudzenie Zabytków II. Ochrona zabytków województwa podlaskiego – problemy, metody, wyzwania” - 23.05.2025 Białystok	Dwór w Podgrodzisku jako siedziba Grobickich i Baehrów
37.	dr Grzegorz Ryżewski	główny specjalista, OTB	III Sympozjum Branicianum „Dla każdej rzeczy miejsce naznaczyć należy” Franciszek Karpiński – w dwusetną rocznicę śmierci poety – 16-18.09.2025 Białystok	Franciszek Karpiński a dobra w Suchodolinie w ekonomii grodzieńskiej
38.	Ryszard Zimek, dr Klara Kantorowicz	kierownik, główny specjalista	Ether - Eternal Heritage / Wieczne Dziedzictwo - 3-4 grudnia 2025, Warszawa (konferencja międzynarodowa)	Doświadczenie Działu Digitalizacji NID w zakresie efektywnego wykorzystania skanowania 3D na przykładzie zabytków architektury i rzeźby
39.	Agata Mucha	Kierownik	Debata Handmade in Kraków - kondycja dziedzictwa rękodzielniczego i rzemieślniczego w wystawienniczo-handlowej przestrzeni miasta – 14 sierpnia 2025, Kraków W ramach 49. Międzynarodowych Targów Sztuki Ludowej w Krakowie	Udział w debacie
40.	Agata Mucha	Kierownik	Konferencja „Dziedzictwo kulturowe Łowicza i okolic - żywa tradycja” - 7 września 2025, Łowicz	Krajowa Lista Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego – ochrona i wzmacnianie tradycji
41.	prof. dr hab. Wojciech Kowalski	Główny specjalista CADO	Konferencja „Dziedzictwo, które inspiruje – oznaczenia geograficzne, lokalne rzemiosło i design” - 25-26 listopada 2025 r., Warszawa	Udział w debacie pt. Polskie produkty z duszą - jak połączyć prawo, promocję i praktykę?
42.	Karolina Idryjan	Kierownik OT ZG	„Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji – adaptacje obiektów zabytkowych i dziedzictwo niematerialne” w dniu 17 listopada 2025 r. w Szprotawie, organizator – Urząd Marszałkowski w Zielonej Górze	Adaptacja obiektów historycznych – między obowiązkiem ochrony a szansą rozwoju lokalnego
43.	Karolina Idryjan	Kierownik OT ZG	Szkoły Ciesielskie CAD w Grabiszycach Dolnych, w dniach 5-7 czerwca 2025 r.,	Dobre praktyki w konserwacji historycznej architektury o konstrukcji szkieletowej
44.	Karolina Idryjan	Kierownik OT ZG	„Mury miejskie w aspekcie ich ochrony, badań i opracowywania dokumentacji projektowej”, Koźuchów, 10 czerwca 2025 r., - - organizator Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Gmina Koźuchów, we współpracy z OT NID w Zielonej Górze	Moderator panelu dyskusyjnego, przewodnik spaceru studyjnego po obwodzie murów miejskich Koźuchowa

45.	Marta Kłaczewska	Główny Specjalista OT ZG	Inauguracja EDD w woj. lubuskim, seminarium „Młode dziedzictwo – interpretacja i ochrona architektury i sztuki XX w. na terenie woj. lubuskiego” w dniu 12 września 2025 r. w dworze w Zielonej Górze-Ochli,	Sztuka w mieście – przegląd rzeźby plenerowej z lat 70. XX w. w Zielonej Górze,
46.	Anna Jackiewicz	Główny Specjalista OT ZG	Inauguracja EDD w woj. lubuskim, seminarium „Młode dziedzictwo – interpretacja i ochrona architektury i sztuki XX w. na terenie woj. lubuskiego” w dniu 12 września 2025 r. w dworze w Zielonej Górze-Ochli	Ogród przy willi Wolfa w Gubinie jako zapomniane dzieło modernizmu,
47.	dr Nina Glińska	Główny specjalista OTKL	Kongres Mediewistów Polskich, 17-19 września 2025 r., Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie	“Wiślica – Regia i Wiślica – Grodzisko. Dwa wiślickie grody w świetle nowszych badań”
48.	Wioletta Jankowska	Starszy specjalista OTKL	X Seminarium Naukowym „Dwór polski. Zjawisko historyczne i kulturowe”, 6-7.11.2025 r., Biblioteka UJK w Kielcach	“Zespół dworsko-parkowy w Gorzkowie na przestrzeni wieków. Przekształcenia funkcji w świetle ochrony konserwatorskiej”
49.	Łukasz Młynarski	Główny specjalista OTKL	„Dni Architektury Drewnianej” w woj. świętokrzyskim, 30.08.2025 r., Kielce-Białogon	„Kościoły drewniane w województwie świętokrzyskim”
50.	Łukasz Młynarski	Główny specjalista OTKL	„Dzieje wielkich rodów i (nie)zwykłych ludzi. Odrowążowie i ich dziedzictwo”, Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu, 24.10.2025 r.,	“Kilka uwag na temat fundacji artystycznych rodów Odrowążów i Szydłowieckich w północnej Małopolsce w dobie średniowiecza i w epoce wczesnonowożytnej”
51.	Łukasz Młynarski	Główny specjalista OTKL	X Seminarium Naukowym „Dwór polski. Zjawisko historyczne i kulturowe”, 6-7.11.2025 r., Biblioteka UJK w Kielcach,	“Świętokrzyskie założenia dworsko-parkowe – zabytki niedoceniane? Uwagi prawnokonserwatorskie na temat ich ochrony”
52.	Włodzimierz Pedrycz	Kierownik OTKL	„Dni Architektury Drewnianej” w województwie świętokrzyskim, 23.08.2025 r., Ludynia,	„Tradycje architektury drewnianej w Polsce”
53.	Jakub Wrzosek	Kierownik DA	VIII konferencja społecznych i instytucjonalnych badaczy dziedzictwa I wojny	Spółeczna opieka nad dziedzictwem I wojny światowej. Możliwości i perspektywy
54.	Agata Byszewska-Łasińska	Główny Specjalista DA	Forests and Heritage: Synergies in Environmental Assessment and Cultural Resource Management 24.06.2025, Poznań	Forests as a Conservation Challenge in Archaeology
55.	Małgorzata Brzozowska	Kierownik DPD	IV Konferencja Dziedzictwo Kulturowe: Szanse i wyzwania dla samorządów, Spycimierz 8.05.2025 r.	“Niematerialne - przekaż dalej”, program dotacyjny

				Narodowego Instytutu Dziedzictwa
56.	Natalia Skiepmo	Kierownik CAD Zakopane	XXI POLSKO-NIEMIECKA KONFERENCJA I PODRÓŻ STUDYJNA „ARCHITEKTURA RYGLOWA - WSPÓLNE DZIEDZICTWO ANTIKON 2025”, Moryń, 22-24.09.2025	Rozwój kompetencji i świadomości społecznej jako narzędzia ochrony dziedzictwa. Nowe inicjatywy na rzecz zachowania architektury drewnianej
57.	Natalia Skiepmo	Kierownik CAD Zakopane	Konferencja To (nie) jest skansen. Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”, 08-10.10.2025	Architektura drewniana – wartość dawności. Ochrona autentyczności jako wyzwanie
58.	Natalia Skiepmo	Kierownik CAD Zakopane	Dni Architektury Drewnianej, Zakopane, 30.08.2025	Spacer architektoniczny – prelekcja w plenerze: Szlakiem architektów i budowniczych Zakopanego
59.	Natalia Skiepmo	Kierownik CAD Zakopane	Ogólnopolskie seminarium podsumowujące Dni Architektury Drewnianej, Kraków, 21-22.11.2025	Podsumowanie III ogólnopolskiej edycji Dni Architektury Drewnianej.
60.	Natalia Skiepmo	Kierownik CAD Zakopane	Jubileusz 40-lecia działalności Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, Oddział Podhalański, Zakopane, 24.11.2025	Udział w panelu: Czy Zakopanemu potrzebne są zabytki?
61.	Natalia Skiepmo	Kierownik CAD Zakopane	Forum Samorządowe w Zakopanem, 25-26.11.2025	Udział w panelu: Zabytki – miejsca z potencjałem czy obciążenie dla samorządów
62.	Natalia Skiepmo Monika Sablajak	Kierownik CAD Zakopane; Główny Specjalista CAD Zakopane	III Kongres Konserwatorów Polskich, Kraków, 14-16.10.2025	Tradycyjne techniki - kształcenie rzemieślników jako wartość
63.	Monika Sablajak	Główny Specjalista CAD Zakopane	Dni Architektury Drewnianej, Zakopane, 30.08.2025	Spacer architektoniczny – prelekcja w plenerze: Od chałupy góralskiej do willi zakopiańskiej
64.	Monika Sablajak	Główny Specjalista CAD Zakopane	Szkoły Ciesielskie NID, Garbatka-Letnisko, 11–13.07.2025	Architektura drewniana. Identyfikacja, rozpoznanie, wartość
65.	Tomasz Łuczak	Główny specjalista OTP, koordynator ds. NDK	Konferencja “Tradycja plecionkarska w drodze na reprezentatywną listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO. Współpraca plecionkarzy z nauką”, organizator Ogólnopolskie Stowarzyszenie Plecionkarzy i	Wystąpienie: “Działania Narodowego Instytutu Dziedzictwa wspierające żywotność plecionkarstwa w Polsce”

			Wikliniarzy w Polsce, Nowy Tomyśl, woj. wielkopolskie – 6 marca 2025	
66.	Teresa Palacz	Kierownik OTP	II Forum Regionalistów Wielkopolskich – Instytut Dokumentacji, Rozwoju i Promocji Dziedzictwa Kulturowego i Kulinarnego Powiatu Poznańskiego - Skrzyżki, gm. Stęszew, pow. poznański - 19-20 sierpnia 2025	Wystąpienie pt. "Dokumentacyjna rola NID"
67.	Teresa Palacz	Kierownik OTP	DAD – Graboszewo, pow. słupecki i Nowa Wieś Królewska, pow. wrzesiński - 30 i 23 sierpnia 2025	Wystąpienia "Znaczenie architektury drewnianej, zasób oraz opieka w woj. wielkopolskim". Znaczenie DAD
68.	dr Daniel Mikulski	Główny specjalista OTP	X Seminarium Naukowe pt. "Dwór Polski. Zjawisko historyczne i kulturowe" - Kielce – 6-7 listopada 2025	Wystąpienie pt. "Architektura i zieleń w grze pozorów. O sztuce ukrywania wielkopolskich siedzib ziemiańskich w iluzji parkowego krajobrazu"
69.	Anna Zawadzka	Zastępca Dyrektora	III Kongres Konserwatorów Polskich, Kraków, 14-16.10.2025	Udział w dyskusji
70.	Marlena Happach	Dyrektor	III Kongres Konserwatorów Polskich, Kraków, 14-16.10.2025	Otwarcie konferencji
71.	Karol Czajkowski	Zastępca Dyrektora	DAD konferencja Muzeum Miasta Krakowa, Pałac Krzysztofory, Rynek Główny 35, Kraków, Sala Miedziana,	Otwarcie konferencji
72.	Karol Czajkowski	Zastępca Dyrektora	Szkoły Ciesielskie NID, Garbatka-Letnisko, 11–13.07.2025	Otwarcie konferencji
73.	Karol Czajkowski	Zastępca Dyrektora	Ether - Eternal Heritage / Wieczne Dziedzictwo - 3-4 grudnia 2025, Warszawa (konferencja międzynarodowa)	Wystąpienie
74.	Anna Zawadzka	Zastępca Dyrektora	KONFERENCJA KONSERWATORSKA Wnętrza odbudowanych zespołów staromiejskich. W 45. rocznicę uznania warszawskiego Starego Miasta za zabytek UNESCO oraz 80. rocznicę odbudowy Warszawy 1.10.2025	Udział w dyskusji
75.	Marlena Happach	Dyrektor	KONFERENCJA KONSERWATORSKA Wnętrza odbudowanych zespołów staromiejskich. W 45. rocznicę uznania warszawskiego Starego Miasta za zabytek UNESCO oraz 80. rocznicę odbudowy Warszawy 1.10.2025	Otwarcie konferencji
76.	Marlena Happach	Dyrektor	Ether - Eternal Heritage / Wieczne Dziedzictwo - 3-4 grudnia 2025, Warszawa (konferencja międzynarodowa)	Otwarcie konferencji

77.	Anna Zawadzka	Zastępca Dyrektora	Ether - Eternal Heritage / Wieczne Dziedzictwo - 3-4 grudnia 2025, Warszawa (konferencja międzynarodowa)	Udział w dyskusji
78.	Natalia Dzieduszycka	Zastępca Dyrektora	seminarium „Rewitalizacja na obszarach miast historycznych odbudowanych po 1945 roku”	Panel
79.	Natalia Dzieduszycka	Zastępca Dyrektora	Rewitalizacja na obszarach miast historycznych odbudowanych po 1945 roku, 24.10.2025 Bolesławiec Muzeum Ceramiki	Panel
80.	Natalia Dzieduszycka	Zastępca Dyrektora	Ether - Eternal Heritage / Wieczne Dziedzictwo - 3-4 grudnia 2025, Warszawa (konferencja międzynarodowa)	Panel
81.	Natalia Dzieduszycka	Zastępca Dyrektora	DAD konferencja Muzeum Miasta Krakowa, Pałac Krzysztofory, Rynek Główny 35, Kraków, Sala Miedziana,	Panel
82.	Andrzej Siwek	Zastępca Dyrektora	III Kongres Konserwatorów Polskich, Kraków 15.10.2025.	Wartości w systemie ochrony zabytków
83.	Andrzej Siwek	Zastępca Dyrektora	Forum Młodych - III Kongres Konserwatorów Polskich, Kraków 15.10.2025.	Moderacja, komentarz.
84.	Andrzej Siwek	Zastępca Dyrektora	Małopolskie Forum Ochrony Zabytków 2025, Kraków, Małopolski Instytut Kultury, 29.10.2025.	Gminna ewidencja zabytków – perspektywy i ograniczenia
85.	Andrzej Siwek	Zastępca Dyrektora	X Seminarium Naukowe „Dwór Polski. Zjawisko historyczne i kulturowe” – Konferencja SHS, Kielce 7.11.2025.	Dwór Polski w kręgu światowego dziedzictwa - refleksje metodologiczne
86.	Andrzej Siwek	Zastępca Dyrektora	IV Forum Samorządowe Wokół Parków Kulturowych - Parki kulturowe jako progresywna forma ochrony krajobrazu kulturowego, Instytut im. Wojciecha Korfańskiego, Katowice, 17.11.2025.	Wzmacniać czy likwidować? Parki kulturowe w dyskusji o kształcie nowej ustawy o ochronie zabytków.
87.	Andrzej Siwek	Zastępca Dyrektora	Warsztaty Komisji Zarządzania Dziedzictwem Kulturowym, PKN ICOMOS, Warszawa, 20.11.2025.	Monitoring (niespełniony sen) czyli koncepcje monitorowania w polskim systemie ochrony zabytków
88.	Andrzej Siwek	Zastępca Dyrektora	Jubileusz 40-lecia działalności TONZ/OP w Zakopanem - Konferencja "Zabytki a tożsamość Zakopanego" .Zakopane 24.11.2025.	Zakopane - tradycja i perspektywy ochrony zabytków
89.	Andrzej Siwek	Zastępca Dyrektora	Seminarium „Dobra kultury współczesnej – dylematy ochrony konserwatorskiej najmłodszego dziedzictwa kulturowego w Polsce, Warszawa, NID, 12.12.2025.	Wprowadzenie - Pojęcie dobra kultury współczesnej w kontekście ochrony zabytków

90.	Marlena Happach, Andrzej Siwek	Dyrektor Zastępca Dyrektora	posiedzenie Rady Ochrony Zabytków i Rady ds. Światowego Dziedzictwa w Radziejowicach 15 – 16.12.2025.	Prezentacja przed Radą Ochrony Zabytków wniosku o uznanie za pomnik historii Dzieł stylu zakopiańskiego w Zakopanem.
91.	Bogna Oszczanowska	Główny specjalista OTWR	Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji – adaptacja obiektów zabytkowych i dziedzictwo niematerialne, 27.10.2025 Szprotawa Klasztor Magdalenek	Rewitalizacja a historyczna przestrzeń publiczna - przykłady dobrych praktyk
92.	Krzysztof Czartoryski	Główny specjalista OTWR	Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji – adaptacja obiektów zabytkowych i dziedzictwo niematerialne, 27.10.2025 Szprotawa Klasztor Magdalenek	Niematerialne dziedzictwo kulturowe – wybrane zagadnienia
93.	Piotr Roczek	Główny specjalista OTWR	Studium środowiska kulturowego Ostaszowa, 19.02.2025, Ostaszów Świetlica wiejska	Prezentacja studium ochrony środowiska kulturowego przed mieszkańcami miejscowości i radnymi gminy Przemków
94.	Anna Maria Cymborowska-Waluś	Główny specjalista OT KR	ENERGODOM 2025 XV Konferencja Naukowo-Techniczna Politechnika Krakowska 23-24 października 2025	Debatant w panelu dyskusyjnym "Dziedzictwo, przepisy i efektywność energetyczna - jak pogodzić sprzeczne priorytety w modernizacji budynków?"
95.	Anna Maria Cymborowska-Waluś	Główny specjalista OT KR	III Kongres Konserwatorów Polskich, Kraków, 14-16.10.2025	Konserwacja zapobiegawcza i monitoring prewencyjny. Pilotażowy projekt Narodowego Instytutu Dziedzictwa
96.	Ryszard Zimek	Kierownik	Digitalizacja Dziedzictwa – nowe technologie w ochronie zabytków, Warszawa, Łazienki Królewskie, Pałac na Wodzie, 18.09.2025	Udział w panelu dyskusyjnym "Rola technologii w projektowaniu, zarządzaniu i ochronie dziedzictwa kulturowego."
97.	Ryszard Zimek	Kierownik	Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków. Muzeum Zamkowym w Sandomierzu, 7-8.04.2025	Udział w panelu dyskusyjnym "Transformacja cyfrowa – nowe perspektywy dokumentacji"
98.	Małgorzata Trzaskalik-Wyrwa	Kierownik Sekcji Organów Historycznych w Dziale Rejestru i Ewidencji	Seminarium naukowe "Wokół organów w Kazimierzu Dolnym – zagadnienia historyczne i konserwatorskie" Lublin, Katolicki Uniwersytet Lubelski, 23.05.2025 (organizatorzy: NID i Instytut Nauk o Sztuce KUL Seminarium naukowe poświęcone emblematycznym organom w kościele farnym w Kazimierzu Dolnym zorganizowane zostało w związku z prowadzonymi obecnie pracami	Referaty wygłosili: M.Trzaskalik-Wyrwa, M.Badeńska-Stapp, K.Urbaniak, P.Woźniak

			<p>konserwatorskimi i restauratorskimi przy tym obiekcie. Prace te i prowadzone równolegle badania wnoszą wiele nowych, wartych przedstawienia, informacji o tym instrumencie oraz są polem do podjęcia dyskusji na różne „okołoorganowe” tematy – od funkcjonowania zabytków w zmieniających się warunkach klimatycznych, po działania ludzkie prowadzące do większej ochrony i promocji takich obiektów.</p> <p>Frekwencja: w seminarium wzięło udział 9 referentów oraz około 30 osób publiczności</p> <p>https://nid.pl/2025/05/26/seminarium-naukowe-wokol-organow-w-kazimierzu-dolnym-historia-konserwacja-i-nowe-technologie/</p>	
99.	Małgorzata Trzaskalik-Wyrwa	Kierownik Sekcji Organów Historycznych w Dziale Rejestru i Ewidencji	<p>III Konferencja “Aspekty ochrony organów historycznych” Uniwersytet w Siedlcach 19-20.12.2025</p> <p>Frekwencja: udział wzięło 60 osób (konserwatorów, organmistrzów, organologów i organistów)</p>	<p>Spotkanie grupy opracowującej “Wytyczne dotyczące konserwacji, restauracji i dokumentacji organów historycznych” (22 osoby: organmistrzowie, organolodzy, organiści)</p> <p>Dyskusja z udziałem MWKZ i przedstawiciela DOZ. W konferencji i panelu wzięli udział: Ligia Kwiatkowska, Katarzyna Zalańska, Małgorzata Trzaskalik-Wyrwa, Marek Fronc, Krzysztof Urbaniak i Piotr Woźniak z NID.</p>
100.	Marta Liszewska	Specjalista OTOL	Europejskie Dni dziedzictwa Olsztyn, 18.09.2025	Co pozostało z tamtych lat? - powojenne dekoracje w architekturze użyteczności publicznej Olsztyna
101.	Marta Liszewska	Specjalista OTOL	VII Warszawska Konferencja Konserwatorska Warszawa 1-2.10.2025	Wnętrza Starego Miasta w Olsztynie po 1945 r
102.	Iwona Liżewska	Kierownik OTOL	SOZklub na Warmii i Mazurach Sztynort, 4.10.2025	Zasób zabytkowy Warmii i Mazur
103.	Iwona Liżewska	Kierownik OTOL	Zagroda, dom, izba Katowice, 21.10.2025	“Twój dom – dialog z tradycją”
104.	Iwona Liżewska	Kierownik OTOL	III Kongres Konserwatorów Polskich, Kraków, 14-16.10.2025	Znaczenie powszechnej edukacji w ochronie i promocji dziedzictwa kultury (udział w panelu dyskusyjnym)

105.	dr Anna Czerwińska-Walczak	Główny Specjalista DWNiPW	III Kongres Konserwatorów Polskich, Kraków, 14-16.10.2025	Ochrona spójna i nowoczesna; konserwacja zabytków ruchomych i dzieł sztuki.
106.	dr Anna Czerwińska-Walczak	Główny Specjalista DWNiPW	Konferencja "Konserwacja i Restauracja Malowideł Ściennych", Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, organizowana z okazji 75-lecia krakowskiego Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki, dedykowana pamięci profesorów: Marii Ostaszewskiej oraz Władysława Zalewskiego, 20-21 .11.2025	Profesjonalizacja malarstwa ściennego w powojennej Polsce
107.	dr Agnieszka Oniszczyk	Główna Specjalistka DAR	Spotkanie szkoleniowe dla inspektorów ds. Archeologii wojewódzkich urzędów ochrony zabytków, Biskupin 9-10 października 2025 r	Monitoring i zarządzanie dziedzictwem archeologicznym w obliczu zmian klimatu – wnioski z projektu „TRIQUETRA. Toolbox for assessing and mitigating Climate Change risks and natural hazards threatening cultural heritage”
108.	Waldemar Witek	kierownik OTS	Konferencja: „Kaplica templariuszy w Chwarszczanach – badania, konserwacja, ochrona zabytku” – 16.08.2025 - Chwarszczany	„Chwarszczany. Pomnik historii? Blaski i cienie”
109.	Waldemar Witek		Konferencja: Zieleń zabytkowa, architektura, krajobraz, konserwacja” – 09-10.10.2025 – Szczecin-Przelewice	„Stan zachowania zabytkowych zespołów parkowych w świetle raportu NID - wnioski i rekomendacje”
110.	Waldemar Witek	kierownik OTS	Spotkania Kulturalne w Siemczynie – 18.01.2025 - Siemczyno	„Pomniki Historii – idea i ludzie”
111.	Waldemar Witek	kierownik OTS	„Spotkania w przyrynkowej kamienicy” – 13.03.2025 – Stargard	„Swojskie zabytki pow. stargardzkiego – budownictwo ryglowe i folwarczne”
112.	Waldemar Witek	kierownik OTS	„Z pieśnią przez Police i okolice” – lipiec 2025 - Tatynia	„Kościół w Tatyni na tle kościołów ryglowych na Pomorzu Zachodnim”
113.	Waldemar Witek	kierownik OTS	„Dni Architektury Drewnianej” – 23-24.08.2025 - Moryń	„Młyny i wiatraki w krajobrazie kulturowym Pomorza Zachodniego”
114.	Waldemar Witek	kierownik OTS	„Dni Architektury Drewnianej” – 13.08.2025 - Siemczyno	„Od chałupy do ratusza”
115.	Waldemar Witek	kierownik OTS	„Dni Architektury Drewnianej” – 31.08.2025 - Koszalin	„Budownictwo ryglowe czasów baroku na Pomorzu Zachodnim”

116.	Waldemar Witek	kierownik OTS	„Forum – Pomnik Historii Trzebiatów” - 04.12.2025 - Trzebiatów	„Trzebiatów – zespół staromiejski w kontekście wpisu na listę pomników historii”
117.	Waldemar Witek	kierownik OTS	„Partnerstwo dla folkloru drawskiego” – 28.10.2025 - Drawsko Pom.	udział w panelu dyskusyjnym
118.	Waldemar Witek	kierownik OTS	„W Kręgu Pomorskiej Tradycji” – 07.12.2025 - Szczecin	udział w panelu dyskusyjnym
119.	Radosław Walkiewicz	główny specjalista OTS	Konferencja: „Warszawska Konferencja Konserwatorska” – 01-02.10.2025 - Warszawa	„Powojenna odbudowa zamku książęcego w Szczecinie - przykład adaptacji architektonicznej obcego kulturowo dziedzictwa”
120.	Bogna Kopczyńska	główny specjalista OTS	„Z pieśnią przez Police i okolice” – sierpień 2025 - Przęsocin	„Od polnego kamienia do kościółka”
121.	Krzysztof Czartoryski	Główny specjalista OTWR	36. Festiwal Bukowińskie Spotkania, Jastrowie, 26-27.06.2025	“Niematerialne dziedzictwo kulturowe w świetle Konwencji UNESCO i w działalności Narodowego Instytutu Dziedzictwa”
122.	Renata Stachańczyk	Kierownik DKZ, główny specjalista	Międzynarodowa konferencja naukowa Muzeum Czartoryskich w Puławach pt. „Ogrodem może stać się każde miejsce...”, Puławy 6 czerwca 2025	Wygłoszenie referatu pt. "Warstwy-tropy- dylematy. Co dalej z rewaloryzacją ogrodu księżnej Izabeli w Puławach?"
123.	Renata Stachańczyk	Kierownik DKZ, główny specjalista	Konferencja WKZ w Szczecinie pt. „Zielone dziedzictwo: Projektowanie i konserwacja zieleni zabytkowej”, Szczecin-Przelewice, 9-10 października 2025	Wygłoszenie referatu pt. "Rola standardów i dobrych praktyk w konserwacji zabytkowych założeń zieleni"
124.	Renata Stachańczyk	Kierownik DKZ, główny specjalista	X Seminarium Naukowym „Dwór Polski. Zjawisko historyczne i kulturowe”, które odbędzie się w Kielcach 6 i 7 listopada 2025 roku	Wygłoszenie referatu pt. "Problematyka ochrony i opieki nad ogrodami dworskimi w kontekście stosowania standardów konserwatorskich i dobrych praktyk"
125.	Renata Stachańczyk	Kierownik DKZ, główny specjalista	III Kongres Konserwatorów Polskich, Kraków 14-16.10.2025	Wygłoszenie referatu pt. "Aktualny stan ochrony zabytkowej zieleni"
126.	Katarzyna Balik	Główny specjalista NID	Konferencja WKZ w Szczecinie pt. „Zielone dziedzictwo: Projektowanie i konserwacja zieleni zabytkowej”, Szczecin-Przelewice, 9-10 października 2025	Wygłoszenie referatu pt. „Wytyczne GKZ w zakresie opracowania dokumentacji studialno-projektowych dotyczących konserwacji i restauracji zabytkowej zieleni”

127.	Magdalena Lisowska	Główny specjalista NID	Konferencja WKZ w Szczecinie pt. „Zielone dziedzictwo: Projektowanie i konserwacja zieleni zabytkowej”, Szczecin-Przelewice, 9-10 października 2025	Wygłoszenie referatu pt. “Świadomość i współpraca jako kluczowe warunki osiągnięcia sukcesu przez obiekt zabytkowy na przykładzie zespołu pałacowo – parkowego w Ostromecku”
128.	Iwona Wildner-Nurek	Główny specjalista NID	Cykl Wykładów w Łazienkach Królewskich pt. Nasi Wielcy architekci krajobrazu, Warszawa, 10 września 2025	Wygłoszenie referatu pt. “Franciszek Szanior, spotkanie wspomnieniowe w 80 rocznicę śmierci”
129.	Ewa Prusicka	Główny specjalista NID	X Seminarium Naukowe „Dwór Polski. Zjawisko historyczne i kulturowe” (Kielce, 6-7.11. 2025 r.)	Wygłoszenie referatu pt. System obronny założenia rezydencjonalnych typu dwory na Lubelszczyźnie od średniowiecza do końca XVII wieku. Stan i problematyka badań archeologicznych
130.	Anna Sikora-Terlecka	Główny specjalista NID	Centrum Wikliniarstwa w Rudniku nad Sanem-konferencja związana ze złożeniem wniosku na Listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO 14-15.06.2025	prezentacja dotycząca dziedzictwa niematerialnego Lubelszczyzny i Podkarpacia
131.	Anna Sikora-Terlecka	Główny specjalista NID	Muzeum Wsi Lubelskiej - konferencja o plecionkarstwie z udziałem mistrzów tego rzemiosła oraz warsztaty technik plecionkarskich 21.06.2025	prezentacja dotycząca dziedzictwa niematerialnego na Lubelszczyźnie oraz roli NID w ochronie dziedzictwa
132.	Witold Górny	Kierownik, OTKR NID	XI Konferencja Naukowa z cyklu “Prawne formy ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”, V edycja międzynarodowa, Kraków, 30.05.2025	Referat pt. “Rola administracji konserwatorskiej w procesie merytorycznego wsparcia właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych. Uwagi na bazie analizy holenderskiego modelu Monumentenwacht”
133.	Witold Górny	Kierownik OTKR NID	XIX Krakowskie Seminarium Samorządu Terytorialnego pt. “Administracja rządowa - - samorząd terytorialny - administracja państwowa. Relacje i zależności”, Wieliczka, 27-28.11.2025	Referat pt. “Zadania powierzone – pomost czy zarzewie konfliktu w relacjach pomiędzy administracją rządową a samorządem terytorialnym” (analiza porozumień administracyjnych ustanawiających samorządowych konserwatorów zabytków)
134.	Tomasz Błyskosz	Kierownik OTG NID	Konferencja naukowa pn.: Odbudowane, o fenomenie polskiej szkoły konserwatorskiej, Gdańsk, 1.09.2025 r.	Referat pt.: “Dziedzictwo odbudowy Głównego Miasta w Gdańsku. Ochrona wartości wyzwania przyszłości”
135.	Arkadiusz Woźniakowski	Główny specjalista OTG NID	Warsztaty w ramach Blended Intensive Programme ERASMUS+, Architecture of War - Fortification of XX Century	Udział w warsztatach - konsultacje i opieka merytoryczna

			Gdańsk Politechnika Gdańska, Wydział Architektury, 1-7.09.2025 r.	
136.	Arkadiusz Woźniakowski	Główny specjalista OTG NID	Forum „Tożsamość miejsca. Między przyszłością a przeszłością”, Sopot, Goyki 3 Art Inkubator, 13.11.2025 r.	Udział w panelu dyskusyjnym
137.	Tomasz Błyskosz	Kierownik OTG NID	Konferencji Izby Architektów RP pn.: "Architekt, rynek, biznes", Gdańsk, Europejskie Centrum Solidarności, 22.09.2025 r.	Udział w panelu dyskusyjnym
138.	Patrycja Jastrzębska	Główna specjalistka, koordynatorka krajowa EDD	Weekend Architektury w Gdyni	Udział w panelu dyskusyjnym
139.	Patrycja Jastrzębska	Główna specjalistka, koordynatorka krajowa EDD	Weekend Architektury w Gdyni	Wystąpienie pt. „Zapraszamy do środka. Europejskie Dni Dziedzictwa”.
140.	Patrycja Jastrzębska	Główna specjalistka, koordynatorka krajowa EDD	Ministerstwo Edukacji Narodowej	Wykład: „Polska architektura, światowy poziom, czyli najciekawsze przypadki w krajowym budownictwie”

1.2. Zagraniczne

Tabela VI.1 (1) Udział w konferencjach Z A G R A N I C Z N Y C H				
Lp.	Imię i nazwisko	Stanowisko	Tytuł, termin i miejsce konferencji	Tytuł wystąpienia/referatu
1	Anna Kozioł-Słupska	Kierownik	Association for Cultural Economics International, 24-27.06.2025, Rotterdam, Niderlandy	Factors That Influence Local Government Involvement in Heritage Management
2	Agata Mucha	Kierownik	III Congress of the European Network of Holy Week and Easter Celebrations 'Living Identities' 8-10.10.2025, Ovar, Portugalia	The Art of Easter Celebrations: Colorful Eggs, Palms, Contests and Fairs in Poland
3	dr hab. Katarzyna Zalaśńska, Agata Mucha	Kierownik DKT i Kierownik CADDO	Międzynarodowe webinarium: Intangible cultural heritage: safeguarding living practices in the digital era, 17 października 2025 r., formuła online	Intangible cultural heritage: safeguarding living practices in the digital era. Good practices from Poland.
4	Agata Byszewska-Łasińska	Główny Specjalista DA	31th Annual Meeting of European Association of Archaeologists	Community archaeology in the TRIQUETRA project – case study of the bronze settlement in Smuszewo, Poland
5	Dr Agnieszka Oniszczyk	Główna Specjalistka DAR	26th EAC Heritage Symposium 'Life after life of archaeological archives – accessibility and re-use of archaeological collections in heritage management', Gdańsk, 27-29.03.2025	Pick one – a model of a site-centred approach to community integration around local heritage
6	Agnieszka Makowska	Główny Specjalista DAR	26th EAC Heritage Symposium 'Life after life of archaeological archives – accessibility and re-use of archaeological collections in heritage management', Gdańsk, 27-29.03.2025	Scientific coordinator
7	Tobiasz Bułyńko	Główny Specjalista DKM	ETHER	Pawilon polski 1925. Prezentacja koncepcji oraz VR.
8	Anna Marconi-Betka	Kierownik DSD	Spotkanie „Wspólne doświadczenia konserwatorskie” w Toruniu (spotkanie polskich i litewskich ekspertów	Realizacja Konwencji światowego dziedzictwa w Polsce

			zajmujących się ochroną zabytków) Toruń 9-10.10.2025	
9	Barbara Furmanik	Główna Specjalistka DSD	Międzynarodowa konferencja „The Form of Water. Sustainability and Hybris in Hydraulic Systems in Gardens (19th-21st Century)” Turyn, Włochy 20-21.10.2025	Muskauer Park / Park Mużakowski – krajobraz nanizany na Nysę Łużycką. Unikalna koncepcja księcia Hermann von Pückler na parkowy system wodny.
10	Barbara Furmanik	Główna Specjalistka DSD	Spotkanie przedstawicieli międzynarodowego korpusu dyplomatycznego, Warszawa 13.11.2025	prezentacji polskiej kandydatury do Komitetu Światowego dziedzictwa UNESCO
11	Iwona Wildner- Nurek	Główny specjalista NID	Rendez-vous aux jardins, Zatrocze- Kretynga/Litwa, 6 – 8.06.2025 pt. „Ogrody z kamieni, kamienie z ogrodów”	Wygłoszenie referatu pt. “Kamień w ogrodzie. Kamień w ogrodzie. Podróż w czasie na przykładzie ogrodów E. Andre oraz Arkadii, Nieświeża i Zofiówki”
12	Magdalena Lisowska	Główny specjalista NID	Rendez-vous aux jardins, Zatrocze- Kretynga/Litwa, 6 – 8.06.2025 pt. „Ogrody z kamieni, kamienie z ogrodów”	Wygłoszenie referatu pt: „Spektrum zastosowania kamienia w ogrodzie na przykładzie Ogrodu Izabeli Czartoryskiej w Puławach, Parku krajobrazowego księcia Puecklera w Łęknicy i Ogrodu Blissów w Dumbarton Oaks (USA)”
13	Arkadiusz Woźniakowski	Główny specjalista OTG NID	Konferencja naukowa “Küstenfestungen an Nord- und Ostsee bis 1918”, Stade (Niemcy), 19-21.09.2025 r.,	Referat pt.: Preußische Küstenbefestigungen von Swinemünde bis Memel. Forschungsstand, historischer Grundriss und Typologie („Pruskie fortyfikacje nadbrzeżne od Świnoujścia do Kłajpedy, stan badań, rys historyczny i typologia”)
14	Marcin Sabaciński	Główny specjalista	UNESCO „Addressing Illicit Trafficking of Cultural Property	Wystąpienie: działania NID w zwalczaniu nielegalnego handlu dobrami kultury na portalach aukcyjnych i prezentując na przykładzie polskim dobre praktyk współpracy pomiędzy instytucjami państwowymi i prywatnymi portalami aukcyjnymi

WYKAZY OPINII

Opinie wykonane w 2025 r.

I. Opinie dla GKZ – postępowanie odwoławcze

1. Czerwińsk, ul. Królowej Jadwigi 8, budynek mieszkalny, odwołanie od decyzji MWKZ odmawiającej pozwolenia na rozbiórkę budynku, Dział Architektury
2. Czerwoniak, Szlak św. Jakuba, planowana inwestycja, Dział Architektury
3. Dakowy Mokre, stanowisko archeologiczne, ocena dopuszczalności badań archeologicznych oraz programu badań, Dział Archeologii
4. Frombork, wykonanie odwiertu wód leczniczych oraz podjęcie starań o uzyskanie statusu uzdrowiska przez miasto, OT Olsztyn
5. Gdynia, ul. Korzeniowskiego 37, opinia dot. zachowania wartości zabytkowych budynku, OT Gdańsk
6. Historyczne znaki geodezyjne i graniczne, rozpoznanie zakresu ochrony, Dział Architektury
7. Kazimierz Dolny / Janowiec, informacja dot. inwestycji polegającej na budowie kładki na Wiśle, OT Lublin
8. Kazimierz Dolny, ul. Lubelska, przebieg granic nieczynnego cmentarza żydowskiego położonego na terenie obecnego boiska szkolnego, OT Lublin
9. Lublin, opracowanie nt. warunków hydrogeologicznych posadowienia obiektów zlokalizowanych w granicach Pomnika Historii w Lublinie (zał. do informacji NID o stanie zachowania Pomnika Historii), OT Lublin
10. Łódź, ul. A. Struga 19/21, tylna oficyna, odwołanie w związku z zażaleniem na Łódzkiego WKZ, odmawiające uzgodnienia rozbiórki, OT Łódź
11. Oława ul. Wyczółkowskiego – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, odwołanie OT Wrocław
12. Przemyśl, szaniec SZ 12 „Lempertówka”, postępowanie w sprawie przywrócenia szańca – działka nr 478 do poprzedniego stanu, OT Rzeszów
13. Serby gm. Głogów – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, odwołanie, OT Wrocław
14. Świeradów-Zdrój, ul. Sanatoryjna – budowa hotelu, odwołanie, OT Wrocław
15. Toruń, pomiędzy ul. Wały gen. Sikorskiego, Aleją Solidarności, ul. Fosa Staromiejska i ul. W. Horzycy na działkach nr 7/3, 19, 14/7, 16, 15, 10, 17 i części działki nr 6/10 z obrębu 0014 i na działce nr 88 z obrębu 0015, ocena przeprowadzonych badań, Dział Archeologii
16. Tykocin określenie granic wpisu ruin zamku w Tykocinie w kontekście ustalenia warunków zabudowy, OT Białystok.
17. Warszawa, teren działki nr ew. 13/1 obr. 5-02-09 przy ul. Bugaj 21, restytucja zabudowy, Dział Światowego Dziedzictwa.
18. Warszawa, ul. Szałwiowa 17/19, budynek mieszkalny odwołanie od decyzji MWKZ odmawiającej pozwolenia na rozbiórkę budynku, Dział Architektury
19. Wrocław ul. ks. M. Stanety – budowa domu, odwołanie OT Wrocław
20. Wrocław-Oporów ul. Jordanowska – budowa domu, odwołanie OT Wrocław

II. Opinie dla GKZ – skreślenia z rejestru zabytków

1. Bachorza, gm. Sokołów Podlaski, zespół podworski (stajnia i piwnica), skreślenie z rejestru, OT Warszawa
2. Bełcz Wielki, gorzelnia, skreślenie z rejestru, OT Wrocław
3. Biebrowo, zespół dworsko-parkowy z folwarkiem, skreślenie z rejestru, OT Gdańsk
4. Biezuń, ul. Sierpecka 23, dom drewniany, skreślenie z rejestru, Dział Architektury
5. Błonie, stanowisko archeologiczne, skreślenie z rejestru, Dział Archeologii

6. Cegłów, Pl. Anny Jagiellonki 20 parterowa, drewniana części budynku dawnego sierocińca, skreślenie z rejestru, Dział Architektury
7. Chęciny ul. Szkolna 2, dom, skreślenie z rejestru, OT Kielce
8. Chodakówka, grodzisko – skreślenie z rejestru fragmentu grodziska (stan. 1), OT Rzeszów
9. Ciepłowo, stanowisko archeologiczne, skreślenie z rejestru, OT Toruń
10. Dąbki 33 (ob. ul. Sztormowa 4), chałupa szachulcowa, skreślenie z rejestru, OT Szczecin
11. Dąbrowa Górnicza, ul. Ratanice 3, skreślenie z rejestru, OT Katowice
12. Głogowiec, części działki nr 93 w granicach ochrony konserwatorskiej, skreślenie z rejestru, OT Łódź
13. Głuchołazy, przy ul. Kościuszki 50 (dawniej 48), budynek mieszkalny, skreślenie z rejestru, OT Opole
14. Gołkowice Dolne 39, budynek gospodarczy (obiekt składowy, skreślenie z rejestru, OT Kraków
15. Gorzów Wlkp., ul. Teatralna 25, dawny Krajowy Dom Ubogich, obecnie budynek nr 1 Akademii im. Jakuba z Paradyża, skreślenie z rejestru, OT Zielona Góra.
16. Gorzów Wlkp., ul. Walczaka 42, budynek kotłowni w zespole szpitalno-parkowym, skreślenie z rejestru, OT Zielona Góra
17. Góry, budynek podworski, skreślenie z rejestru, OT Kielce
18. Hurko, zespół dworsko parkowy – skreślenie z rejestru fragmentu muru ogrodzeniowego, OT Rzeszów
19. Jabłonkowo, park pałacowy (część), skreślenie z rejestru, OT Szczecin
20. Jelonek, ul. Obornicka 6, dworek-willa, skreślenie z rejestru, OT Poznań
21. Jerutki, gm. Świątajno, otoczenie chałupy nr 65, skreślenie z rejestru, OT Olsztyn
22. Jeziorany, spichlerz, ul. Kościelna 11, skreślenie z rejestru, OT Olsztyn
23. Jeźów, część parku dworskiego, skreślenie z rejestru, OT Łódź
24. Józefów, ul. 3 Maja 106, budynek Willi Polakiewicz wraz z pozostałościami historycznej posesji, skreślenie z rejestru, Dział Architektury
25. Kalisz, ul. Nowy Świat 12, dom mieszkalny, skreślenie z rejestru, OT Poznań
26. Kargowa, strefa ochrony konserwatorskiej układu urbanistycznego, skreślenie z rejestru, OT Zielona Góra
27. Kazimierz budynek gospodarczo – składowy, skreślenie z rejestru, OT Opole
28. Kębtowo, wiatrak-koźlak, skreślenie z rejestru, OT Poznań
29. Kętrzyn, budynek, ul. Jerzego Lanca 2, skreślenie z rejestru, OT Olsztyn
30. Kochlice gm. Miłkowice pow. legnicki – park skreślenie z rejestru OT Wrocław
31. Komorniki gm. Polkowice pow. polkowicki – zespół folwarczny, skreślenie z rejestru OT Wrocław
32. Konary - działki ew. nr 296/10 i 296/13 położone w granicach strefy ochrony pośredniej zespołu dworskiego w Konarach, gm. Mogilany; skreślenie z rejestru, OT Kraków
33. Kowanówko-Miłowody, działka na terenie parku, skreślenie z rejestru, OT Poznań
34. Kozia Góra, gm. Łukta, dwór i park, skreślenie z rejestru, OT Olsztyn
35. Kraków, ul. Grodzkiej 39, budynek oficyny południowej kamienicy, skreślenie z rejestru, OT Kraków
36. Krosno Odrzańskie, strefa ochrony konserwatorskiej układu urbanistycznego, skreślenie z rejestru, OT Zielona Góra
37. Królowe, budynek mieszkalny nr 10 położony na dz. nr 347/1, skreślenie z rejestru, OT Opole
38. Krzęcin, park, częściowe skreślenie z rejestru, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
39. Krzyszkowice - budynek starej szkoły w Krzyszkowicach skreślenie z rejestru, OT Kraków
40. Krzyżanowice, park, skreślenie z rejestru, OT Kielce
41. Kuropatniki, park dworski (część), skreślenie z rejestru, OT Szczecin

42. Lipków, działka ewid. nr 130 obręb 0017 w zespole kościoła, skreślenie z rejestru, Dział Architektury
43. Lublin, ul. Kraśnicka 118, zespół dworsko-parkowy, skreślenie z rejestru zabytków, OT Lublin
44. Lubniewice, Os. Świerczów, zespół zabudowy dawnej fabryki jedwabiu, skreślenie z rejestru, OT Zielona Góra
45. Luboń k. Poznania, d. bud. administracyjny w zakładach chemicznych „Luvena”, skreślenie z rejestru zabytków, OT Poznań
46. Luboń k. Poznania, d. bud. administracyjny w zakładach chemicznych „Luvena”, skreślenie z rejestru zabytków, OT Poznań, uzupełnienie opinii.
47. Łęg, budynek dawnej szkoły, skreślenie z rejestru zabytków, OT Warszawa
48. Łękawa, część działki nr 411 stanowiącej część parku w Nagórzanach (ob. Łękawie) skreślenie z rejestru, OT Kielce
49. Łódź, ul. Senatorska 6, części działek nr 4/3 i nr 4/4 stanowiących część strefy ochrony konserwatorskiej – terenu dawnego ogrodu z drewnianymi altanami, skreślenie z rejestru „, OT Łódź
50. Łucka Kolonia, zespół dworsko-parkowy, skreślenie z rejestru, OT Lublin
51. Mielno, dom nr 6, skreślenie z rejestru, OT Zielona Góra
52. Nadolce, zespół dworsko-parkowy, skreślenie z rejestru, OT Lublin
53. Nisko – skreślenie części stanowiska archeologicznego nr 1-osady wczesnośredniowiecznej w Nisku na „Skrzyńskiej Górze”, OT Rzeszów
54. Parsęcko, gm. Szczecinek, park dworski, skreślenie z rejestru, OT Szczecin
55. Piława Dolna gm. Dzierżonów pow. dzierżonowski – dwór ul. Krótka 2, skreślenie z rejestru, OT Wrocław
56. Pisz, wodociągowa wieża ciśnień, skreślenie z rejestru, OT Olsztyn
57. Płock, ul. Grodzka 11, oficyna południowo-zachodnia (tylna) i północno-wschodnia (boczna), skreślenie z rejestru zabytków, OT Warszawa
58. Płock, ul. Kazimierza Wielkiego 39, brama drewniana i furtka stalowa ogrodzenia cmentarza ewangelicko-augsburskiego, skreślenie z rejestru, Dział Architektury.
59. Promnik, działki ew. o nr 310/9, 310/12 i 310/15 stanowiących część parku w Promniku, skreślenie z rejestru, OT Kielce
60. Pułtusk, ul. Wojska Polskiego, zespół koszar, skreślenie z rejestru, Dział Architektury
61. Radom, ul. Żeromskiego 14, budynek oficyny zachodniej w zespole kamienicy mieszkalnej, skreślenie z rejestru, Dział Architektury
62. Radzymin 58, działka ewid. nr 26, skreślenie z rejestru części parku podworskiego, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
63. Radzymin 60, działka ewid. nr 28, skreślenie z rejestru części parku podworskiego, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
64. Reda, stanowisko archeologiczne, skreślenie z rejestru, OT Toruń
65. Sieńsko, działki o numerach ewidencyjnych 219/2 i 219/4 stanowiących część parku w Sieńsku, skreślenie z rejestru, OT Kielce
66. Sikory, dwór, skreślenie z rejestru zabytków, OT Białystok;
67. Sławoszewek, dwór, skreślenie z rejestru zabytków, OT Poznań
68. Stajkowo, dwór, skreślenie z rejestru zabytków, OT Poznań
69. Szczecin, ul. Wszystkich Świętych 70 (d. Łabędzia 15), budynek mieszkalny, skreślenie z rejestru, OT Szczecin
70. Szczytno, budynek, ul. Mickiewicza 5, skreślenie z rejestru, OT Olsztyn
71. Szczyty, gm. Białostrzegi, park, częściowe skreślenie z rejestru, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni

72. Szprotawa, zespół zabudowy dawnej rzeźni tj. budynku administracyjno-mieszkalnego, ubojni, budynku chłodni i aparatowni, skreślenie z rejestru, OT Zielona Góra
73. Świbie, ul. Słoneczna, skreślenie z rejestru, OT Katowice
74. Świebodzin, strefa ochrony konserwatorskiej układu urbanistycznego, skreślenie z rejestru, OT Zielona Góra
75. Tarnów - działka ewid. nr 1/34 obręb 264 przy ul. Sanguszków, skreślenie z rejestru, OT Kraków
76. Trzebielino, ul. Wiejska 29/31, dawny dwór – dom, skreślenie z rejestru, OT Gdańsk
77. Tychy, fragment zespołu pałacowo-parkowego (część działki 865/30), skreślenie z rejestru, OT Katowice
78. Waszkowo, stodoła w zespole folwarcznym, skreślenie z rejestru, OT Poznań
79. Wieliczka - budynek tzw. Sukiennic położonych przy ul. Powstania Warszawskiego 15/16; skreślenie z rejestru, OT Kraków
80. Wilamowice, ul. Iskrzyczyńska 12, skreślenie z rejestru, OT Katowice
81. Wolbrom - historyczny zespół budowlany ul. Miechowskiej; skreślenie z rejestru części historycznego zespołu; OT Kraków
82. Woźnice, gm. Mikołajki, park dworski, skreślenie z rejestru, OT Olsztyn
83. Wrocław, ul. Rzeźbiarska 4 – hangar na łodzie, skreślenie z rejestru, OT Wrocław
84. Wrocław, ul. Świątnicka 1A – biura, , skreślenie z rejestru, OT Wrocław
85. Wrzosowo 39, chałupa, skreślenie z rejestru (odwoławcze – uzupełnienie), OT Szczecin
86. Wyszecin, 3 Maja, cmentarzysko płaskie grobów skrzynkowych, skreślenie z rejestru, OT Toruń
87. Zabrzeg, ks. Janoszki 7, skreślenie z rejestru, OT Katowice
88. Zaczernie, park dworski – skreślenie z rejestru zabytków części parku, OT Rzeszów
89. Zaklików, skreślenie z rejestru części układu urbanistycznego, OT Rzeszów
90. Zakopane - budynek hotelu Bristol przy ul. Bulwary Słowackiego 9 w Zakopanem, skreślenie z rejestru , OT Kraków
91. Zaleskie 67, gm. Ustka, budynek bramny zagrody nr 67 (d. nr 11) skreślenie z rejestru
92. Zielona Góra, budynek dawnej tłoczni przy ul. Wrocławskiej 7,7A i 7B, skreślenie z rejestru, OT Zielona Góra
93. Zielona Góra, wiadukt w ciągu ul. Łużyckiej, stanowiący element części linii dawnej Kolei Szprotawskiej, skreślenie z rejestru, OT Zielona Góra
94. Żyrardów, ul. Bohaterów Warszawy 20, budynek mieszkalny, skreślenie z rejestru zabytków, Dział Architektury

III. Opinie dla WKZ w tym dla ich delegatur

1. Augustów, dawna plebania, wpis do rejestru, OT Białystok
2. Białystok Dojlidy Fabryczne, stacja transformatorowa, wpis do rejestru, OT Białystok
3. Białystok, ul. Mickiewicza 20, dom, wpis do rejestru, OT Białystok
4. Białystok, ul. Młynowa 19, dom, wpis do rejestru, OT Białystok
5. Biedrusko, spichlerz w d. zespole folwarcznym, ocena wartości, OT Poznań
6. Bobiecko, stanowisko archeologiczne, inwestycja Dział Archeologii
7. Bobrowniki, zamek, inwestycja, OT Toruń
8. Bochnia organy w kościele św. Mikołaja, wpis do rejestru, Sekcja Organów Historycznych
9. Bogdańczowice, budynki kuźni, obory oraz wiaty zlokalizowane nr dz. nr 40/9, ocena wartości, OT Opole
10. Borne Sulinowo, ul. Chabrowa 6, kasyno oficerskie, wpis do rejestru, OT Szczecin
11. Broniszów, układ przestrzenny, ocena wartości, OT Rzeszów
12. Bronowice, Gmina Trzebiel / Park Mużakowski, wnioski do projektu planu ogólnego, Dział Światowego Dziedzictwa

13. Brzeg, ul. Robotnicza 14, willa, ocena wartości, OT Opole
14. Brzeziny, układ przestrzenny, ocena wartości, OT Rzeszów
15. Brzozów, kościół pw. Przemienienia Pańskiego, inwestycja, wykonanie zadaszania nad wejściami bocznymi, OT Rzeszów
16. Budy Głogowskie - rewitalizacja zabytkowego parku oraz budowa boisk sportowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, inwestycja , OT Rzeszów
17. Bydgoszcz, Wyspa Młyńska, inwestycja Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
18. Chełmno, mur obronny, inwestycja, OT Toruń
19. Chełmno, Poprzeczna 29, badania archeologiczne, inwestycja, OT Toruń
20. Ciechocinek, Park Tężniowy, roboty budowlane i prace konserwatorskie przy zabytku, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
21. Ciechocinek, warzelnia soli, inwestycja, OT Toruń
22. Czarnków, organy w kościele św. Marii Magdaleny, wpis do rejestru, Sekcja Organów Historycznych
23. Dobrzyń nad Wisłą, przedmioty zabytkowe pochodzące z badań archeologicznych prowadzonych w latach 1989-1991, 1994 i 1997 na cmentarzu żydowskim, ocena wartości, Dział Archeologii
24. Dzierżysław, willa, zakres ochrony konserwatorskiej, OT Opole
25. Dziki, gm. Szczecinek, założenie parkowo-dworskie, wyłączenie z WEZ, OT Szczecin
26. Elbląg, park Kajki, inwestycja, OT Olsztyn
27. Ełk, Most Zamkowy, przebudowa, OT Olsztyn
28. Frombork, zespół katedralny, inwestycja OT Olsztyn
29. Gdańsk, kościół św. Katarzyny, organy, inne/w tym ewidencja, Sekcja Organów Historycznych
30. Gdańsk Lipce, dawna wieś Lipce, wytyczne konserwatorskie w zakresie zasad projektowania nowych budynków mieszkalnych na terenie dawnej wsi, OT Gdańsk
31. Glinik Polski, kapliczka, wpis do rejestru, OT Rzeszów
32. Głogów Małopolski, inwestycja w obszarze układu urbanistycznego, OT Rzeszów
33. Gmina Darłowo, analiza układów ruralistycznych i rekomendacja do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków, OT Szczecin
34. Gmina Drawsko Pomorskie, analiza układów ruralistycznych i rekomendacja do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków, OT Szczecin
35. Gmina Kalisz Pomorskie, analiza układów ruralistycznych i rekomendacja do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków, OT Szczecin
36. Gmina Malechowo, analiza układów ruralistycznych i rekomendacja do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków, OT Szczecin
37. Gmina Miłoradz, inwestycja, ocena wpływu planowanych farm wiatrowych na otoczenie Zamku Krzyżackiego w Malborku (w zw. z zawiadomieniem o przystąpieniu do sporządzenia mpzp), OT Gdańsk
38. Gmina Miłoradz, obręb w. Gnojewo, Stara Kościelnica, Miłoradz, Mątowy Wielkie
Zamek krzyżacki w Malborku- strefa ekspozycji krajobrazowej, opinia do projektu MPZP, Dział Światowego Dziedzictwa
39. Gmina Postomino, analiza układów ruralistycznych i rekomendacja do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków, OT Szczecin
40. Gmina Siemyśl, analiza układów ruralistycznych i rekomendacja do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków, OT Szczecin
41. Gmina Sławno, analiza układów ruralistycznych i rekomendacja do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków, OT Szczecin
42. Gmina Wierzchowo, analiza układów ruralistycznych i rekomendacja do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków, OT Szczecin

43. Gmina Złocieniec, analiza układów ruralistycznych i rekomendacja do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków, OT Szczecin
44. Gostyń, stanowisko archeologiczne, inwestycja, Dział Archeologii
45. Gostyń, ul. Przy Farze 2, wieża kościoła pw. św. Małgorzaty, inwestycja - budowy szybu windowego oraz tarasu, OT Poznań
46. Górzno, park, inwestycja - montaż fotowoltaiki, OT Poznań
47. Grodziec organy w kościele św. Bartłomieja, wpis do rejestru, Sekcja Organów Historycznych
48. Humin, Joachimów, Mogiły, relikty I wojny światowej w rejonie Rawki i Bzury, wpis do rejestru zabytków, Dział Archeologii
49. Inowódz, obszar zlokalizowany w bezpośrednim sąsiedztwie kościoła pw. św. Idziego, ocena wartości w celu wpisania krajobrazu kulturowego, OT Łódź
50. Janów Podlaski (Wygoda), Stadnina Koni Sp. z o.o., inwestycja - budowa dwóch budynków inwentarskich, OT Lublin
51. Janów Podlaski (Wygoda), Stadnina Koni Sp. z o.o., inwestycja, OT Lublin
52. Jarosław, cysta wodociągów, Rynek, wpis do rejestru, OT Rzeszów
53. Jarosław, kamienice przyrynkowe, inwestycja – doświetlenie poddaszy, OT Rzeszów
54. Jarosław, pompy uliczne, wpis do rejestru, OT Rzeszów
55. Jarosław, studnia, ul. Jana Pawła II, wpis do rejestru, OT Rzeszów
56. Jasło, dom ul. 17 Stycznia 151, wyłączenie z GEZ, OT Rzeszów
57. Jasło, dom ul. 17 Stycznia 40, wyłączenie z GEZ, OT Rzeszów
58. Jasło, dom ul. Floriańska 151, wyłączenie z GEZ, OT Rzeszów
59. Jasło, dom ul. Modrzejewskiego 8, wyłączenie z GEZ, OT Rzeszów
60. Jasło, dom ul. Ujejskiego 19, wyłączenie z GEZ, OT Rzeszów
61. Jasło, kamienica Rynek 14, inwestycja - lokalizacja masztu telefonii komórkowej, OT Rzeszów
62. Jasło, kamienica Rynek 15, wyłączenie z GEZ, OT Rzeszów
63. Jelenia Góra Paulinum – park, wniosek o wydzielenie boiska jako samodzielnej działki, OT Wrocław
64. Kalisz, programu planowanych badań archeologicznych stanow. zał. do wniosku o wydanie pozwolenia na prowadzenie bad. archeo. oraz wskazanie, czy prowadzenie badań w zaproponowanym zakresie na terenach szczególnej ochrony konserwatorskiej obszaru m. Kalisza jest zasadne, Dział archeologii
65. Kanał Elbląski budowa pomostu rekreacyjnego z barem na jeziorze Ilińsk, OT Olsztyn
66. Katowice, Rynek, inwestycja, OT Katowice
67. Kazimierz Dolny, Rynek 14, kamienica pod św. Krzysztofem, inwestycja, OT Lublin
68. Kazimierz Dolny, ul. Zamkowa, dopuszczalność podziału działek położonych na tzw. Górze Trzech Krzyży, OT Lublin
69. Kędzierzyn-Koźle śluza nr 1 i nr 2 stanowiących elementy infrastruktury hydrotechnicznej Kanału Kłodnickiego, ocena wartości, OT Opole
70. Kępno, ul. Łazienkowa, woj. rozbiórka dawnej łąźni (bud. w GEZ) przy synagodze i planowanie nowego zagospodarowania terenu, ocena wartości, OT Poznań
71. Klonowo, wiadukt nad dawną linią kolejową, inwestycja, OT Toruń
72. Kluczbork, ul. Piłsudskiego 10, budynek nr dz. nr 103/3, ocena wartości, OT Opole
73. Komarów – opinia - studium krajobrazowe, widokowe i konserwatorskie dotyczące obszaru pola bitwy pod Komarowem, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
74. Koniecpol, Rynek 14, ocena wartości, OT Katowice
75. Koszalin, ul. Zwycięstwa 44 – dom handlowy „Saturn”, wpis do rejestru, OT Szczecin
76. Kraków - budynek Hotelu Forum; ocena wartości zabytkowych, OT Kraków;
77. Kraków - ul. Bracka 8, inwestycja, OT Kraków

78. Krasnosielc organy w kościele św. Jana Kantego, inne/w tym ewidencja, Sekcja Organów Historycznych
79. Krosno, budynki w Zespole Zakładów Urzędzeń Naftowych i Gazowniczych ul. Naftowa 22, wyłączenie z WEZ i GEZ, OT Rzeszów
80. Krosno, budynki w Zespole Zakładów Urzędzeń Naftowych i Gazowniczych, ul. Naftowa 8, wyłączenie z WEZ i GEZ, OT Rzeszów
81. Królik Polski, stodoła plebańska, wyłączenie z GEZ, OT Rzeszów
82. Kutno, ul. Przemysłowa 3, zespół młyna parowego, ocena wartości w kontekście wpisania do rejestru zabytków, OT Łódź
83. Lelów, historyczny układ urbanistyczny Lelowa, ocena wartości, OT Katowice
84. Ligota Łabędzka, ul. Słonecznikowa, wyłączenie z ewidencji, OT Katowice
85. Lubasz, organy w kościele Narodzenia NMP, wpis do rejestru, Sekcja Organów Historycznych
86. Lublin, ul. Chopina 18a piwnice w dawnej oficynie kamienicy określenia wartości, OT Lublin
87. Lubniewice, ul. Osadników Wojskowych 6, budynek mieszkalny, ocena wartości, OT Zielona Góra
88. Lubsko, „Przebudowa ulicy Krakowskie Przedmieście, Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja w Lubsku w ramach zadania uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w centrum Lubska wraz z modernizacją dróg”; - „Budowa sieci wodociągowo-rozdzielczej.” Dział Archeologii
89. Lubsza, ul. Brzeska 43, budynek, ocena wartości, OT Opole
90. Łęknica, Miasto Łęknica / Park Mużakowski, opinia do projektu MPZP, Dział Światowego Dziedzictwa
91. Łęknica, Miasto Łęknica / Park Mużakowski, opinia do projektu MPZP, Dział Światowego Dziedzictwa
92. Łódź, ul. Kilińskiego 95, obiekt mieszkalny z podziemnym parkingiem, w granicy zabytkowego parku, inwestycja, OT Łódź
93. Malbork, teren nowożytnych fortyfikacji, wpis do rejestru, OT Gdańsk
94. Mała Wieś, aleja dębowa brukowana, łącząca zespół pałacowo-parkowy w Małej Wsi z zespołem folwarcznym w Starej Wsi, ocena wartości zabytkowych oraz wskazanie obszaru o wartościach uzasadniających wpis do rejestru zabytków Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
95. Mały Czaniec – folwark; ocena wartości zabytkowych, OT Kraków
96. Mielno, aleja na działce nr ewid. 2/1 i częściowo na działce nr ewid. 3/3 między miejscowościami Mielno i Piotrów, ocena wartości, OT Zielona Góra
97. Mieszkowice, folwark, określenie granic folwarku oraz stanu zachowania obiektów (oficyna, stodoła, spichlerz), OT Opole
98. Międzyrzec Podlaski, ul. Warszawska 121, d. cekhauz, ocena zachowania wartości zabytkowych, OT Lublin
99. Młynary, fosa, inwestycja, OT Olsztyn
100. Morawin, dwór , ocena wartości zabytkowych – obiekt w GEZ OT Poznań
101. Nowa Słupia, cmentarz żydowski, wpis do rejestru, OT Kielce
102. Olecko, ul. Gołdapska, park, inwestycja, OT Olsztyn
103. Oleszyce, Pozostałości zespołu dworsko-parkowego – inwestycja - nowa zabudowa w kontekście zachowania wartości zabytkowych, OT Rzeszów
104. Opinogóra, inwestycja w sąsiedztwie zespołu dworsko-parkowego Krasińskich, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
105. Opole, wiata przystankowa, ocena wartości, OT Opole
106. Opole, zabytek ruchomy samochód osobowy PORSCHE 911 Carrera (996) z 1998 r., ocena wartości, OT Toruń

107. Opole, zabytek ruchomy, samochód osobowy Polski Fiat 126p 650E z 1989 roku ocena wartości, OT Toruń
108. Orzechowce, Fort Xa „Pruchnicka Droga”, określenie zasadności wpisu do rejestru zabytków otoczenia, OT Rzeszów
109. Owczary, cerkiew, inwestycja, Dział Architektury,
110. Pieszyce KL Sportschule podobóz KL Gross Rosen – zalecany wpis do rejestru zabytków zespołu zabudowy, OT Wrocław
111. Podkowa Leśna, określenie historycznego przebiegu granic miasta, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
112. Połczyn-Zdrój, ul. Kołobrzeska 5 – młyn wodny z urządzeniami, rozszerzenie wpisu do rejestru, OT Szczecin
113. Poniec, ul. Marszałka Focha 15, dom , wyłączenie z GEZ, OT Poznań
114. Pruszków, ul. Kościuszki 52, Dom Handlowy PSS Spółem, wpis do rejestru, Dział Architektury
115. Przylesie, obiekty 23, 10 i 25, ocena wartości, OT Opole
116. Pułtusk, działka nr ew. 51/30, inwestycja, Dział Architektury.
117. Radom, ul. Żeromskiego 15 zabudowania dawnego Hotelu Rzymskiego, ocena wartości, Dział Architektury
118. Radom, ul. Żeromskiego 15, nieruchomość o nr ew. 15/4, podział, Dział Architektury
119. Radzikowo organy w kościele św. Jana Chrzyciela, wpis do rejestru, Sekcja Organów Historycznych
120. Roskosz, Gorzelnia w zespole dworsko-parkowym, ocena wartości historycznego wyposażenia, OT Lublin
121. Różyny organy w kościele parafialnym, inne/w tym ewidencja, Sekcja Organów Historycznych
122. Różyny organy w kościele parafialnym, program prac konserwatorskich, inne/w tym ewidencja, Sekcja Organów Historycznych
123. Rydzewo organy w kościele św. Wojciecha, wpis do rejestru, Sekcja Organów Historycznych
124. Rytwiany, zespół klasztorny, inwestycja, OT Kielce
125. Rzeszów, ul. Kilara/Podpromie, inwestycja na terenie układu urbanistycznego, OT Rzeszów
126. Rzeszów, ul. Słowackiego 16, ocena lokalizacji inwestycji – instalacja fotowoltaiczna, wpływ na wartości zabytkowe zespołu zabytkowego, OT Rzeszów
127. Siedlce, zespół budynków dawnego małego getta, wpis do rejestru zabytków, OT Warszawa
128. Siemiony, gajówka w założeniu dworsko-parkowym, włączenie do WEZ, OT Białystok
129. Siernicze Wielkie, park i otoczenie, określenie wartości, OT Poznań
130. Sierpc, pl. Chopina 16, budynek drewniany, inwestycja, Dział Architektury
131. Skotniki, organy w kościele Niepokalanego Poczęcia NMP, wpis do rejestru, Sekcja Organów Historycznych
132. Sława, układ urbanistyczny, ocena wartości, OT Zielona Góra
133. Słupnice Dolne organy w kościele Św. Andrzeja, wpis do rejestru, Sekcja Organów Historycznych
134. Smolniki kościół pw. św. Anny - czternaście stacji Drogi Krzyżowej, wpis do rejestru, OT Białystok
135. Sosnowiec, ul. Zuzanny, ocena wartości, OT Katowice
136. Stary Dzików, zespół cerkiewny, wpis do rejestru, OT Rzeszów

137. Suwałki, kolejowa wieża ciśnień wpis do rejestru, opinia rozszerzona o drugi obiekt - pompownię wody u zbiegu ulic Sejneńskiej i Waryńskiego w Suwałkach, OT Białystok
138. Szamotuły, brukowane drogi, ocena wartości, OT Poznań
139. Szczepanów, organy z kaplicy św. Stanisława, wpis do rejestru, Sekcja Organów Historycznych
140. Szczuki, cukrownia Krasiniec, wpis do rejestru zabytków, OT Warszawa
141. Śliwice, Starogardzka 15, budynek mieszkalny, ocena wartości, OT Toruń
142. Śmigiel, przedpole historycznej panoramy od strony Nietążkowa, wytyczne konserwatorskie dla zabudowy, OT Poznań
143. Tarnobrzeg/Dzików, inwestycja – solarne źródło ciepła, wpływ na wartości zabytkowe obszaru chronionego, OT Rzeszów
144. Tarnowskie Góry, ul. Śniadeckiego 1, inwestycja, OT Katowice
145. Tłokinia Kościelna, cmentarzysko kurhanowe kultur mogiłowych, inwestycja, Dział Archeologii
146. Toruń, Bulwar Filadelfijski, prace konserwatorskie, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
147. Toruń, Średniowieczne miasto w Toruniu ws. projektu Planu ogólnego miasta Torunia w odniesieniu do obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO oraz uznanego Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za pomnik historii „Toruń – Stare i Nowe Miasto”. Dział Światowego Dziedzictwa
148. Toruń, Wola Zamkowa 19, badania archeologiczne, OT Toruń
149. Trzebnica, organy w kościele parafialnym, inne/w tym ewidencja Sekcja Organów Historycznych
150. Tuszki Zalesie, zasadność wydania pozwolenia na prowadzenie wykopaliskowych badań archeologicznych na stanowisku nr 6, Dział Archeologii
151. Tykocin, ul. Choroszczańska 6, dom, wpis do rejestru, OT Białystok
152. Ujkowice, Fort IXa „Przy Krzyżu”, określenie zasadności wpisu do rejestru zabytków otoczenia, OT Rzeszów
153. Urzejowice, dom nr 393, wyłączenie z WEZ i GEZ, OT Rzeszów
154. Warszawa ul. Wolska 76, organy w kościele św. Stanisława (parafia św. Wojciecha), inne/w tym ewidencja Sekcja Organów Historycznych
155. Warszawa, , ul. Międzyparkowa 4a Fort Traugutta (działki nr ew. 17 z obrębu 5-02-01 i nr ew. 18 – część z obrębu 5-02-01), inwestycja, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
156. Warszawa, Al. Jana Pawła II 27 i 29, inwestycja, Dział Światowego Dziedzictwa
157. Warszawa, Dworzec Gdański, wpis do rejestru, OT Gdańsk
158. Warszawa, Mińska 65, d. Zakłady Poligraficzne, wpis do rejestru zespołu budowlanego, Dział Architektury
159. Warszawa, mozaiki na stacjach metra Służew i Ursynów, wpis do rejestru
160. Warszawa, organy w kościele św. Wojciecha, inne/w tym ewidencja, Sekcja Organów Historycznych
161. Warszawa, ul. Emilii Plater 29/31 zespół budowlany Gimnazjum nr 43 im. Wojska Polskiego oraz IX Liceum Ogólnokształcące im. Klementyny Hoffmanowej ocena wartości zabytkowych, Dział Architektury
162. Warszawa, ul. Genewska 8, budynek mieszkalny, wpis do rejestru, Dział Architektury
163. Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 5, inwestycja, Dział Światowego Dziedzictwa
164. Warszawa, ul. Mokotowska 48, posesja, wpis do rejestru, Dział Architektury
165. Warszawa, ul. Ogniowa, budynki magazynowo-warsztatowe i produkcyjne, wpis do rejestru, Dział Architektury
166. Warszawa, ul. Podskarbińska 11, zespół budowlany Toru Kolarskiego RKS Orzeł, wpis do rejestru, OT Łódź
167. Warszawa, ul. Podwale 17 A, kamienica, inwestycja, Dział Światowego Dziedzictwa

168. Warszawa, ul. R. Traugutta, ogród pałacu Sieniawskich-Czapskich, wpis do rejestru, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
169. Warszawa, ul. Szwedzka 25, kamienica z oficyną i terenem posesji, ocena wartości w kontekście wpisu do rejestru, Dział Architektury
170. Warta, cmentarz rzymskokatolicki, inwestycja, , OT Łódź
171. Wielopole Skrzyńskie, układ urbanistyczny, ocena wartości, OT Rzeszów
172. Witowo 2, drewniany dom, ocena wartości – obiekt w GEZ, OT Poznań
173. Wola Brwileńska, cmentarz ewangelicki, ocena wartości zabytkowych Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
174. Wołczyn, ocena wartości oraz ustalenia zasięgu średniowiecznego założenia miasta, OT Opole
175. Woźuczyn-Cukrownia, założenie osiedla mieszkaniowego cukrowni „Woźuczyn”, inwestycja, OT Lublin
176. Wrocław, organy w kościele Świętej Rodziny, inne/w tym ewidencja Sekcja Organów Historycznych
177. Września, ul. Kolejowa budynki dawnej cukrowni, w sprawie wartości zabytkowych – obiekt w GEZ, OT Poznań.
178. Zabłudów, oficyna dworska, wpis do rejestru, OT Białystok
179. Zaczernie, park dworski – inwestycja budowa domów na terenie wpisanym do rejestru zabytków, OT Rzeszów
180. Zamość, ul. Akademicka 4, d. seminarium duchowne, inwestycja, OT Lublin
181. Zgorzelec ul. Daszyńskiego 10 budowa tymczasowego pawilonu gastronomicznego – zalecana odmowa pozwolenia na budowę, OT Wrocław
182. Zielona Góra, ul. Wyspiańskiego 17, mozaika, ocena wartości, OT Zielona Góra
183. Żarki Wielkie, Wieża rycerska, ocena wartości, OT Zielona Góra,

IV. Opinie dla konserwatorów samorządowych

1. Białystok ul. Warszawska 6, Izba Rzemieślnicza, ocena wartości zabytkowych w kontekście włączenia do GEZ i WEZ, OT Białystok
2. Kościerzyna, ul. Sikorskiego 1, budowa łącznika w Powiatowym Zespole Szkół nr 1, opinia dot. oceny wpływu na zachowane historyczne wartości przestrzenne oraz widokowe chronionego obszaru miasta - opinia na rzecz Powiatowego Konserwatora Zabytków w Kościerzynie, OT Gdańsk
3. Płock, ul. Kolegialna 26, budynek mieszkalny, inwestycja, OT Warszawa
4. Płock, ul. Piekarska, budynek mieszkalny z garażem podziemnym i infrastrukturą towarzyszącą, inwestycja, Dział Architektury
5. Puck, ul. Hallera 11, budynek mieszkalny, opinia dot. możliwości ocieplenia budynku - opinia na rzecz Powiatowego Konserwatora Zabytków w Pucku, OT Gdańsk,
6. Toruń, Rynek Staromiejski 19, inwestycja, Dział Światowego Dziedzictwa
7. Żary, ul. Malczewskiego, szczeliny przeciwlotnicze, ocena wartości, OT Zielona Góra
8. Żary, ul. Witosa 25, willa z ogrodem, ocena wartości, OT Zielona Góra
9. Żary, ul. Witosa 55, willa z ogrodem, ocena wartości, OT Zielona Góra
10. Żyrardów, organy w kościele MB Pocieszenia ruchome inne/w tym ewidencja, Sekcja Organów Historycznych
11. Żyrardów, organy w kościele św. Boromeusza, ruchome inne/w tym ewidencja, Sekcja Organów Historycznych
12. Żyrardów, ul. Dekerta 9, d. masarnia, ocena wartości, Dział Architektury

V. Opinie inne - dla zarządców, prokuratury, samorządów, itp.

1. Blizne – obiekt kościoła parafialnego pw. Wszystkich Świętych, inwestycja, Dział Światowego Dziedzictwa
2. Blizne, teren kościoła parafialnego pw. Wszystkich Świętych, inwestycja, Dział Światowego Dziedzictwa
3. Dobromierzyce, cmentarz prawosławny, określenie stopnia utraty wartości zabytkowej, Komenda Powiatowa Policji w Hrubieszowie, OT Lublin
4. Poznań, Fort VI Tietzen, inwestycja, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
5. Poznań, Fort VI Tietzen, ul. Lutycka, inwestycja, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
6. Tarnowskie Góry, Kopalnia rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach – Park Kunszt, inwestycja, Dział Światowego Dziedzictwa
7. Turobin, d. cmentarz żydowski, Opinia nt. ewentualnej obecności na cmentarzu pochówków polskich ofiar zbrodni wojennych, Lubelski Urząd Wojewódzki, OT Lublin
8. Turobin, d. cmentarz żydowski, opinia nt. spełnienia przez cmentarz wyznaniowy definicji cmentarza wojennego, Lubelski Urząd Wojewódzki, OT Lublin
9. Warszawa Port Praski inwestycja ws. zabudowy Portu Praskiego projektowanej na bazie sporządzanego planu miejscowego rejonu stacji metra Stadion Narodowy - opinia końcowa, Dział Światowego Dziedzictwa
10. Warszawa Port Praski, inwestycja zabudowy Portu Praskiego projektowanej na bazie sporządzanego MPZP, Dział Światowego Dziedzictwa
11. Warszawa, Port Praski, inwestycja ws. zabudowy Portu Praskiego - cz. lokalizowana na pirsie centralnym w ramach specustawy, Dział Światowego Dziedzictwa
12. Żagań, budowa trasy rowerowej na Gródku Stożkowym, prokuratura, Dział Archeologii

VI. Opinie dla GDDKiA

1. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych na trasie planowanej obwodnicy Ostrołęki (DK 53), woj. mazowieckie Warszawa
2. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Targowiska stan. 34, trasa S19 odc. Iskrzynia – M. Piastowe, woj. podkarpackie Rzeszów
3. Opinie na temat opracowań wyników badań archeologicznych
4. przeprowadzonych w związku z budową drogi ekspresowej S-19 na odcinku węzeł Boćki–Malewice, na stanowiskach archeologicznych: Malewice stan. 12, woj. podlaskie OT Białystok
5. Opinia w sprawie opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Równe stan. 32, trasa S19 odc. Miejsce Piastowe-Dukla, woj. podkarpackie Rzeszów
6. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowiskach Pogorzelice stan. 9 i stan. 20, trasa S6, woj. pomorskie Gdańsk
7. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań wykopaliskowych przeprowadzonych na stanowisku Malewice stan. 13, trasa S19, woj. podlaskie Białystok
8. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań wykopaliskowych przeprowadzonych na stanowisku Boćki stan. 22, trasa S19, woj. podlaskie Białystok
9. Opinia na temat opracowania archeologicznych badań rozpoznawczych przeprowadzonych w związku z rozbudową DK25 na odcinku Biskupice Ołoboczne - Ostrów Wlkp., woj. wielkopolskie Poznań
10. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Żurobice stan. 6, S19 odc. Malewice-Chlebczyn, woj. podlaskie. Białystok

11. Opinie do opracowań wyników badań przeprowadzonych na stanowiskach: Domuraty 1, Horodnianka 12 i Kolonia Krasnoborki 2, obwodnica Sztabina w ciągu drogi krajowej nr 8, woj. podlaskie Białystok
12. Opinia dot. opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych w związku z budową drogi do elektrowni atomowej na odcinku Lubiatowo – droga ekspresowa S6 Gdańsk
13. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na obwodnicy Kocka i Woli Skromowskiej, na stanowiskach: Wólka Rozwadowska 22, woj. lubelskie Lublin
14. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych w związku z budową obwodnicy Sidziny w ciągu drogi krajowej nr 46, woj. opolskie Opole
15. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku 1 w Łabędziowie, obwodnica Morawicy i Woli Morawickiej DK73, woj. świętokrzyskie Kielce
16. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych w związku z budową obwodnicy Szwecji, DK22, woj. zachodniopomorskie Szczecin
17. Opinia na temat opracowania wyników powierzchniowych badań archeologicznych przeprowadzonych w związku z planowaną budową obwodnicy Wałcza w ciągu DK22, woj. zachodniopomorskie Szczecin
18. Opinia na temat opracowania wyników powierzchniowych badań archeologicznych przeprowadzonych w związku z planowaną budową obwodnicy Złocieńca w ciągu DK20, woj. zachodniopomorskie Szczecin
19. Opinia na temat opracowania archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych w związku z budową obwodnicy Brzegu w ciągu drogi krajowej nr 39, woj. opolskie. Opole
20. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych zrealizowanych dla inwestycji Budowa drogi S10 Szczecin – Piła, odc. węzeł Witankowo /bez węzła/ - węzeł Piła Północ /z węzłem, woj. zachodniopomorskie Szczecin
21. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Boćki st. 25, trasa S19 odc. Boćki-Malewice, woj. podlaskie Białystok
22. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań sondażowych przeprowadzonych w związku z budową drogi ekspresowej S19, odc. Krynice-Białystok, woj. podlaskie Białystok
23. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań wykopaliskowych przeprowadzonych na stanowisku Krzywa 3, obwodnica Suchowoli (DK8), woj. podlaskie Białystok
24. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych mogił wojennych w Rokitno stan. 9 (Wandzin – Kopanina) przeprowadzonych w związku z budową drogi S19 Lublin – Lubartów (opinia nr 1) Lublin
25. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych mogił wojennych w Rokitno stan. 9 (Wandzin – Kopanina) przeprowadzonych w związku z budową drogi S19 Lublin – Lubartów (opinia nr 2) Lublin
26. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań
27. sondażowych wykonanych w związku z budową obwodnicy Głogowa w ciągu
28. drogi krajowej nr 12 według wariantu PN4, woj. dolnośląskie Wrocław
29. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku: Żurobice stan. 7, trasa S19, węzeł Malewice - Chlebczyn, woj. podlaskie Białystok

30. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku: Siemiatycze stan. 16, trasa S19, węzeł Malewice - Chlebczyn, woj. podlaskie Białystok
31. Opinie na temat opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowiskach: Siemiatycze stan. 18, trasa S19, węzeł Malewice - Chlebczyn, woj. podlaskie Białystok
32. Opinia na temat sprawozdania z badań sondażowych przeprowadzonych na stanowisku Staromieście 11, droga krajowa nr 46, woj. śląskie Katowice
33. Dotyczy: opracowania wyników ratowniczych badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku nr 12 (AZP 8-34/56) w Pogorzelicach, gm. Nowa Wieś Lęborska, pow. lęborski, woj. pomorskie. Gdańsk
34. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań sondażowych na trasie budowy obwodnicy Bielska Podlaskiego w ciągu DK nr 66, woj. podlaskie Białystok
35. Opinia na temat opracowań wyników archeologicznych rozpoznawczych badań
36. powierzchniowych dot. planowanej budowy obwodnicy Kowalewa Pomorskiego w ciągu drogi krajowej nr 15, woj. kujawsko-pomorskie Bydgoszcz
37. Opinia nt. opracowania wyników badań powierzchniowych, przeprowadzonych na trasie planowanej budowy trasy S-16, na odcinku Knyszyn-Krynice, woj. podlaskie. Białystok
38. Opinia nt. opracowania wyników badań powierzchniowych, przeprowadzonych na trasie planowanej budowy obwodnicy Biało-brzegów, w ciągu drogi krajowej nr 8, woj. podlaskie. Białystok
39. Opinia nt. opracowania wyników badań powierzchniowych, przeprowadzonych na trasie planowanej budowy trasy S8, na odcinku Knyszyn-Korycin, woj. podlaskie. Białystok
40. Opinia na temat opracowania wyników badań wykopaliskowych na stan. Gałki 10, na trasie budowy autostrady A2, woj. mazowieckie Warszawa
41. Opinia na temat opracowania wyników badań wykopaliskowych na stan. Gałki 8, na trasie budowy autostrady A2, woj. mazowieckie Warszawa
42. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań wykopaliskowych przeprowadzonych na stanowisku Studziwody 23, Obwodnica Bielska Podlaskiego, woj. podlaskie Białystok
43. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Annobór stan. 1 w związku z budową trasy S19 na odcinkach Lublin-Lubartów, S19 Lubartów-Kock, woj. lubelskie. Lublin
44. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań ratowniczych przeprowadzonych na stanowisku Płocochowo 6 na trasie obwodnicy Pułtuska, w ciągu DK61, woj. mazowieckie Warszawa
45. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych w związku z budową trasy S10, odc. Szczecin - Piła - węzeł Piecnik (z węzłem) - węzeł Wałcz Zachód (bez wezła) Szczecin
46. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Orzechówka stan. 5, w związku z budową trasy S19 na odc. Domaradz – Iskrzynia, woj. podkarpackie Rzeszów
47. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Orzechówka stan. 6, w związku z budową trasy S19 na odc. Domaradz – Iskrzynia, woj. podkarpackie Rzeszów
48. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Jasienica Rosielna stan. 7, w związku z budową trasy S19 na odc. Domaradz – Iskrzynia, woj. podkarpackie Rzeszów

49. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Tarnawatka stan. 7, w związku z budową trasy S17 na odc. Piaski-Hrebenne, woj. lubelskie Lublin
50. Opinia na temat opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Augustowo 15, trasa S19 na odc. Haćki - Bielsk Podlaski, woj. podlaskie. Białystok
51. Opinia na temat opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Augustowo 16, trasa S19 na odc. Haćki - Bielsk Podlaski, woj. podlaskie. Białystok
52. Opinia na temat opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Proniewicze 23, trasa S19 na odc. Haćki - Bielsk Podlaski, woj. podlaskie. Białystok
53. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Turowo stan. 39, obwodnica Szczecinka (DK 20), woj. zachodniopomorskie. Szczecin
54. Opinia na temat opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Równe stan. 6, w związku z budową drogi S19 na odc. M. Piastowe - Dukla, woj. podkarpackie. Rzeszów
55. Opinie na temat opracowania wyników badań archeologicznych prowadzonych na stanowisku Damno 15 w związku z inwestycją pn. Budowa drogi E S6 na odcinku Słupsk - Bożepole Wielkie – Zadanie 2- koniec obwodnicy Słupska – w. Bobrowniki (z węzłem), woj. pomorskie. Gdańsk
56. Opinie na temat opracowania wyników badań archeologicznych prowadzonych na stanowisku Damno 41 w związku z inwestycją pn. Budowa drogi E S6 na odcinku Słupsk - Bożepole Wielkie – Zadanie 2- koniec obwodnicy Słupska – w. Bobrowniki (z węzłem), woj. pomorskie. Gdańsk
57. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych prowadzonych w związku z planowaną budową Obwodnica Wschowy i Dębowej Łęki DK12, woj. lubuskie Zielona Góra
58. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Kacice stan. 28, obwodnica Pułtуска DK 61, woj. mazowieckie Warszawa
59. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań wykopaliskowych przeprowadzonych w miejscowości Stobierna, droga S19 na odc. węzeł Sokołów Małopolski Północ - węzeł Jasionka, woj. podkarpackie. Rzeszów
60. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań wykopaliskowych przeprowadzonych w miejscowości Trzebuska, droga S19 na odc. węzeł Sokołów Małopolski Północ - węzeł Jasionka, woj. podkarpackie. Rzeszów
61. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Darzewo stan. 25, droga ekspresowa S6 na odcinku Bożepole Wielki, węzeł Skórowo - węzeł Leśnice, woj. pomorskie Gdańsk
62. Opinia na temat opracowania wyników badań na stan. Kleszewo 3 na obwodnicy Pułtуска DK61, woj. mazowieckie Warszawa
63. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań sondażowych przeprowadzonych w związku z budową obwodnicy Wschowy i Dębowej Łęki, DK 12, woj. lubuskie Zielona Góra
64. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań sondażowych przeprowadzonych w związku z budową obwodnicy Wschowy i Dębowej Łęki, DK 12, woj. lubuskie Zielona Góra

65. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych w związku z planowaną budową obwodnicy Kostrzyna nad Odrą, DK31, woj. lubuskie Zielona Góra
66. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Serock stan. 1, trasa S19, odc. Kock-Lubartów, woj. lubelskie Lublin
67. Opinie na temat opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowiskach Serock stan. 2, trasa S19, odc. Kock-Lubartów, woj. lubelskie Lublin
68. Opinie na temat opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowiskach Firlej stan. 28, trasa S19, odc. Kock-Lubartów, woj. lubelskie Lublin
69. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych w związku z planowaną inwestycją budowy drogi S10 na odcinku Szczecin-Piła (Łowicz Wałęcki-Piecznik), woj. zachodniopomorskie. Szczecin
70. Opinia dotycząca opracowania wyników badań przeprowadzonych na stan. Słuchocin 7, trasa A2, woj. mazowieckie Warszawa
71. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych w związku z planowaną budową drogi krajowej nr 52, woj. małopolskie Kraków
72. Opinia na temat opracowania wyników badań wykopaliskowych na stan. Cierpice 9, trasa S10, woj. kujawsko-pomorskie Bydgoszcz
73. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Sitno stan. 1, droga ekspresowa S19 odc. Radzyń Podlaski - Kock, woj. lubelskie. Kielce
74. Opinia na temat opracowania wyników sondażowych badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Smyków stan. 1., trasa S74 odcinek Przełom-Mniów, woj. świętokrzyskie. Kielce
75. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań rozpoznawczych przeprowadzonych w związku z planowaną budową drogi S11 odcinek Szczecinek-Piła, woj. wielkopolskie Poznań
76. Opinia na temat opracowania ratowniczych badań archeologicznych przeprowadzonych przy ulicy Olsztyńskiej w Dobrym Mieście, woj. warmińsko-mazurskie Olsztyn
77. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Wypaleniska 7, zlokalizowanym w pasie budowy drogi ekspresowej S10 na odcinku Bydgoszcz-Toruń, woj. kujawsko-pomorskie Bydgoszcz
78. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Wypaleniska 18, zlokalizowanym w pasie budowy drogi ekspresowej S10 na odcinku Bydgoszcz-Toruń, woj. kujawsko-pomorskie Bydgoszcz
79. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stan. Kleszewo 10 (pierwotnie 8 młyn) na trasie obwodnicy Pułtuska (DK 61), woj. mazowieckie Warszawa
80. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Turowo stan. 40-42, obwodnica Szczecinka (DK20), woj. zachodniopomorskie. Szczecin
81. 77-83 Opinie na temat opracowań badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowiskach: Dobrzyniewo Duże stan. 12, Dobrzyniewo Kościelne stan. 1, Fasty stan. 5, 7, 8, Jeroniki stan. 2, trasa S19 odc. Krynice-Białystok Zachód, woj. podlaskie Białystok
82. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Serock stan. 6, trasa S19 odc. Kock-Lubartów, woj. lubelskie. Lublin
83. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na obwodnicy Pułtuska (DK61), stan. Kacice 8, woj. mazowieckie. Warszawa

84. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na obwodnicy Pułtuska (DK61), Kleszewo 9, woj. mazowieckie. Warszawa
85. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Przypisówka stan. 1, droga S19 odc. Kock-Lubartów, woj. lubelskie. Lublin
86. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Turów stan. 13, trasa S19 odc. Międzyrzec Podlaski - Radzyń Podlaski, woj. lubelskie. Kielce
87. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań rozpoznawczych przeprowadzonych w związku z planowaną budową drogi S11 odc. Ostrów Wlkp. - Kępno, woj. wielkopolskie. Poznań
88. Opinia opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Turna Mała st. 1, S19 odc. węzeł Malewice - Chlebczyn, woj. podlaskie. Białystok
89. Opinia opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowiskach: Siemiatycze st. 24, Siemiatycze st. 25, S19 odc. węzeł Malewice - Chlebczyn, woj. podlaskie. Białystok
90. Opinie na temat opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowiskach: Dobromil st. 2, S19 odc. Bielsk Podlaski Zachód-węzeł Boćki, woj. podlaskie. Białystok
91. Opinie na temat opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowiskach: Knorydy st. 2, S19 odc. Bielsk Podlaski Zachód-węzeł Boćki, woj. podlaskie. Białystok
92. Opinie na temat opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowiskach: Knorydy st. 8 i Knorydy st. 9, S19 odc. Bielsk Podlaski Zachód-węzeł Boćki, woj. podlaskie. Białystok
93. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Modrzew stan. 2, autostrada A2, woj. mazowieckie Warszawa
94. Opinia na temat opracowania archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych w związku z planowaną budową drogi krajowej nr 79 na odcinku granica woj. świętokrzyskiego - Kraków, woj. małopolskie. Kraków
95. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Cierpice stan. 10, droga ekspresowa S10, woj. kujawsko-pomorskie. Bydgoszcz
96. Opinia dotycząca opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych w związku z rozbudową drogi krajowej nr 9 na odcinku koniec obwodnicy Skaryszewa - początek obwodnicy Łży, woj. mazowieckie. Warszawa
97. Opinia dotycząca opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych w związku z budową obwodnicy Zwolenia (DK79), woj. mazowieckie Warszawa
98. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Bydgoszcz-Emilianowo stan. 657, droga ekspresowa S10, woj. kujawsko-pomorskie Bydgoszcz
99. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku w Kacicach stan. 23, obwodnica Pułtuska (DK61), woj. mazowieckie Warszawa
100. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku w Moszynie stan. 9, obwodnica Pułtuska (DK61), woj. mazowieckie Warszawa
101. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Ciepeliów 6, obwodnica Ciepeliowa (DK79), woj. mazowieckie Warszawa
102. Opinia na temat opracowań wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowiskach: Pradła stan. 3, 12, 23, obwodnica Pradeł (DK78), woj. śląskie Katowice

103. Opinia na temat opracowania wyników powierzchniowych badań archeologicznych przeprowadzonych w związku z planowaną budową obwodnicy Srocka (DK12), woj. łódzkie Łódź
104. Opinia na temat sprawozdań z badań geofizycznych przeprowadzonych na stanowiskach Łukowo 21, Łukowo 42, droga ekspresowa S11, odc. Obornik-węzeł Poznań Północ wraz z obwodnicą Obornik, woj. wielkopolskie Poznań
105. Opracowanie wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych na trasie planowanej obwodnicy Radomska DK 42 i DK91, woj. łódzkie Łódź
106. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Trzciana 5, trasa S19, woj. podkarpackie Rzeszów
107. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych w rejonie cmentarza w Stradunach (dz. nr 40 i 56), rozbudowa DK65 na odcinku Gąski-Etk, woj. warmińsko-mazurskie Olsztyn
108. Opinia na temat opracowania archeologicznych badań sondażowych przeprowadzonych na stanowisku Nowe Marcinkowo stan. 3, trasa S16, woj. warmińsko-mazurskie Olsztyn
109. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Przyjaźń 32, Obwodnica Metropolii Trójmiejskiej, woj. pomorskie. Gdańsk
110. Opinia opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Ligota Zamecka stan. 5, droga szybkiego ruchu S11, woj. opolskie Opole
111. Opinia na temat opracowania wyników archeologicznych badań powierzchniowych przeprowadzonych w związku z planowaną obwodnicą Prudnika w ciągu drogi krajowej nr 41, woj. opolskie Opole
112. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Sławno 29, trasa S6, woj. zachodniopomorskie Szczecin
113. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Noskowo 17, trasa S6, woj. zachodniopomorskie Szczecin
114. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Moczyły stan. 3, droga krajowa nr 13 - Węzeł Kołbaskowo, woj. zachodniopomorskie Szczecin
115. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Ameryka/Gryźliny 7 (AZP 27-60/63), trasa S51, woj. warmińsko-mazurskie Olsztyn
116. Opinia na temat opracowania wyników badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku Gryźliny/Zezuj 31, trasa S51, woj. warmińsko-mazurskie Olsztyn

VII. Pomniki Historii

1. Olsztyn, Teren historycznej ruiny zamku z otoczeniem, opinia Narodowego Instytutu Dziedzictwa do wniosku o uznanie za Pomnik Historii, OT Katowice
2. Pasym, kościół ewangelicko-augsburski, opinia dotycząca zasadności uznania kościoła za Pomnik Historii, OT Olsztyn
3. Piekary Śląskie, Sanktuarium Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej, opinia Narodowego Instytutu Dziedzictwa do wniosku o uznanie za Pomnik Historii, OT Katowice

VIII. Opracowania studialne

1. Pogorzela – Olszanka, Studium ochrony wartości kulturowych wsi, OT Opole
2. Ostaszów studium wartości kulturowych, opracowanie Piotr Roczek, Donata Trenkler, Krzysztof Czartoryski, T. I-III, Wrocław 2025, OT Wrocław
3. Rekomendacje dotyczące współczesnego zagospodarowania historycznych rynków ze szczególnym uwzględnieniem zieleni, autorzy: Iwona Wildner-Nurek, Renata Stachańczyk,

Klara Kantorowicz-Wólkowska, współpraca: Jacek Krzysztofowicz, Warszawa 2023/2024
Dział Krajobrazu i zespołów zieleni

4. Ogrody w zespole kościelno - klasztornym SS. Wizytek na Biskupim w Krakowie - Rozpoznanie historyczne i kompozycyjne wraz z rekomendacjami do działań konserwatorskich w zakresie ochrony ich wartości zabytkowych Dział Krajobrazu i zespołów zieleni
5. Studium historyczno-konserwatorskie Parku Górnik w Siemianowicach Śląskich – Michałkowicach, OT. Katowice

IX. Opinie - Zabytek Zadbany

1. Bukowiec, pałac, OT Wrocław
2. Bytom, kolonia Zgorzelec, OT Katowice
3. Bytom, Opera Śląska, OT Katowice
4. Chocimów, dwór, OT Kielce
5. Ciechanów, budynek Stowarzyszenia Łydynia, OT Warszawa,
6. Czerwony Spichlerz w Słupsku, OT Gdańsk
7. Dębno, ul. Mickiewicza 43, willa, OT Szczecin
8. Frednowy, kościół parafialny, OT Olsztyn
9. Iława, kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego OT Olsztyn
10. Jaworzyna Śląska, Muzeum Kolejnictwa, OT Wrocław
11. Kalisz, ul. Kościuszki 12, budynek Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej, OT Poznań
12. Kamieniec Ząbkowicki, tarasy pałacu, OT Wrocław
13. Kańczuga – stacja kolejowa wraz z otoczeniem, OT Rzeszów
14. Kasyno Kultury w Kwidzynie OT Gdańsk
15. Katowice, Śląskie Centrum Wolności i Solidarności, OT Katowice
16. Kosina – kościół filialny pw. św. Sebastiana, OT Rzeszów
17. Kościół św. Jana w Gdańsku, OT Gdańsk
18. Kurowo, dwór, OT Białystok
19. Lubięcín, wiatrak koźlak,, OT Zielona Góra
20. Łódź, ul. Kościuszki 65, dawne Niemieckie Gimnazjum Reformowane, obecnie budynek Sądu Apelacyjnego, OT Łódź
21. Międzyrzec Podlaski, pałac w zespole pałacowo-parkowym, OT Lublin
22. Milanówek, Willa Waleria, OT Warszawa
23. Nowa Sól, dawny dom solny, OT Zielona Góra
24. Oporowo, kościół pw. NMP Niepokalanie Poczętej, OT Poznań
25. Ostrów, dwór J. Szycera, OT Łódź
26. Piaseczno, budynek zwany Poniatówka, OT Warszawa
27. Piaseczno, Willa Dom Zośki, Dział Architektury
28. Pokój, założenie parkowe, Zabytek Zadbany, OT Opole
29. Poznań, ul. Matejki 22 (Park Wilsona 1) tzw. Hala Betonowej (Betonhaus), OT Poznań
30. Poznań, ul. Wieniawskiego 21/23 – adaptacji kamienicy na Instytut Chemii Bioorganicznej PAN. Centrum Innowacyjności i Edukacji Społecznej, OT Poznań
31. Przelewice – spichlerz II w zespole folwarcznym, OT Szczecin
32. Przelewice – zespół pałacowo-parkowy, OT Szczecin
33. Przyrów, wieża – suszarnia węży strażackich, OT Katowice
34. Racibórz, spichlerz chłopski w Sudole, OT Katowice
35. Radom, kościół bernardynów pw. Św. Katarzyny (kaplica św. Anny), OT Warszawa
36. Russów, Oddział Literackiego Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej, OT Poznań
37. Rydzyna, pl. Zamkowy 1, OT Poznań
38. Rzeszów (Miłocin) – Kaplica myśliwska pw. św. Huberta, OT Rzeszów

39. Siennica Różana, aleja kasztanowa, OT Lublin
40. Siennica Różana, dwór na terenie założenia dworsko-parkowego, OT Lublin
41. Sztynort, spichlerz w zespole pałacowo-Folwarcznym OT Olsztyn
42. Tarnogród, d. synagoga, OT Lublin
43. Toszek, ratusz, OT Katowice
44. Truskolasy, kościół parafialny pw. św. Mikołaja, OT Katowice
45. Tułowice, Muzeum Porcelany Śląskiej, OT Opole
46. Wodzisław Śląski, pałac Dietrichsteinów, OT Katowice
47. Wrocław kościół NMP na Piasku, OT Wrocław
48. Zagroda Inicjatyw Twórczych w Swołowie nr 5, OT Gdańsk
49. Zamość, Stara Brama Lwowska, OT Lublin
50. Zawieprzyce, stajnia w zespole pałacowo-parkowym, OT Lublin
51. Zielona, gm. Kluczbork Osada, park podworski, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
52. Żagań, zespół poaugustiański, OT Zielona Góra
53. Żelazowa Wola, Dom Urodzenia Fryderyka Chopina i Park, Dział Krajobrazu i Założeń Zieleni
54. Muzeum Pamięci Mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej, OT Kraków
55. Dom Ludowy im. Wincentego Witosa w Wierzchosławicach, OT Kraków
56. Centrum Historii i Sztuki w Koszycach Małych, OT Kraków
57. Willa "Anioł" w Rabce Zdroju, Ot Kraków
58. Teatr im. Juliusza Słowackiego w Krakowie - Gmach Główny, Duża Scena, OT Kraków
59. Willa Goldmanówka w Tarnowie, OT Kraków
60. Pustelnia Błogosławionej Salomei w Grodzisku, Ot Kraków
61. Kamienica Aleksandrowiczów z 1906r. w Krakowie, OT Kraków
62. Biblioteka ob. ogród Zielona Czytelnia w Krakowie, OT Kraków
63. Zespół dworsko-parkowy w Michałowicach, OT Kraków
64. Heksagon - hangar nr 5 Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie, Ot Kraków
65. Fort cytafelowy nr 2 "Kościuszko", trzy bastiony frontu zachodniego, OT Kraków
66. Kamienica Rynek 4 w Krakowie, OT Kraków
67. Muzeum Palace w Krakowie, OT Kraków
68. Budynek uczelni Collegium Inventorum wraz z bocznicą kolejową w Krakowie, Ot Kraków